

Крстовдан

Крст, који је пре Христа био оруђе погубљења и који је изазивао страх и одвратност, после Христове крсне смрти постао је оруђе и знамење нашег спасења. Њиме је Христос победио ђавола, с њега је сишао у пакао и ослободивши душе које су се у њему мучиле, увео их је у Царство Небеско. Изображење крста је страшно за демоне и хришћани га поштују као Христово знамење. Господ га је показао на небу цару Константину који је ишао на Рим да би ступио у борбу с мучитељем, који је освојио власт, и направивши барјак у облику крста цар Константин је освојио потпуну победу. Добивши помоћ преко Крста Господњег цар Константин је умолио своју мајку царицу Јелену да нађе сам животворни Крст и благочестива Јелена га је, отишавши у Јерусалим, нашла после дугог трагања. Многа исцелења и друга чуда су се чинила и чине се, како од самог Крста Христовог, тако и од његовог изображења. Њиме Господ чува Своје људе од свих непријатеља, видљивих и невидљивих. Православна Црква свечано слави Обретење Крста Господњег, сећајући се истовремено и појаве крста на небу пред царем Константином. У ове и друге дане посвећене светом Крсту молимо Бога да дарује Своју милост не само појединим људима, већ и свем хришћанству, свој Цркви. О овоме изражајно говори тропар Крсту Господњем, који је сачињен у VIII веку, кад је друг преподобног Јована Дамаскина, светитељ Козма, епископ Мајумски, написао све чинопоследовање службе Ваздвижења Крста Господњег.

„Спаси, Господи, људи Твоја, и благослови достојаније Твоје, побједи царјем благовјерним на сопотивнија даруја, и Твоје сохрањаја Крестом Твојим житељство“ (Спаси, Господе, људе Твоје, и благослови наслеђе Твоје, победу царевима благоверним против противника дарујући и Своје људе чувајући Крстом Твојим) [тропар Ваздвижења].

Почетак ове молитве узет је из 27. псалма. У Старом Завету реч „људи“ односила се само на оне који су исповедали истинску веру, на људе верне Богу. „Достојаније“ или „наслеђе“ било је све што припада дословце Богу, Божија својина, каква је у Новом Завету Црква Христова. Молећи се за спасење људи Божјих (хришћана), како од вечних мука, тако и од земаљских невоља, ми молимо Господа да Он благослови, да пошаље благодат, Своје добре дарове на целу Цркву, да је унутрашње укрепи.

Мољење за даровање „побједи царјем“, носиоцима врховне власти, има у основи псалма 143., стих 10. и подсећа на победе цара Давида, освојене силом Божијом, као и на даровање победа цару Константину уз помоћ Крста Господњег. Ово јављање крста је учинило царева, који су до тада били прогонитељи хришћана, бранитељима Цркве од спољашњих непријатеља, „спољашњим епископима“, по речима светог Цара Константина.

Црква, унутрашње јака благодаћу Божијом и ограђена споља јесте за православне хришћане „град Божји“, Божије обиталиште, из којег пут води ка Небеском Јерусалиму. Различите невоље су потресале свет, нестајали су народи, пропадали су градови и државе, али прогањана Црква, чак и у унутрашњим раздорима стоји непоколебљиво, јер је врата пакла неће савладати. Данас, кад је безуспешан труд светских владара да на земљи успоставе ред, једино поуздано оружје света остаје онај о којем Црква поје:

„Крест хранител всеја вселенија, Крест красота Церкви, Крест цареј држава, Крест вјерних утвржденије, Крест Ангелов слава и демонов јазва“ (Крст је чувар целе васељене, Крст је лепота Цркве, Крст је моћ царева, Крст је утврђење верних, Крст је слава Анђела и рана демона) [ексапостилариј Ваздвижења].

Беседа на дан Богојављења пре освећења воде

Отверзесја небо, и сниде Дух Сјватиј тјелесним образом, јако голуб, (Отвори се небо, и сиђе Дух Свети у тјелесном облику као голуб) на Сина Божијег Који је стајао у Јордану. С неба се чује глас Бога Оца: *Сеј јест Син Мој возљубљениј, о Немже благоволих (Ово је Син Мој љубљени, Који је по Мојој вољи)* (Лк. 3, 21-22; Мк. 1, 11; Мт. 3, 17).

И данас је небо отворено, опет Дух Свети силази на воде, и Бог сведочи о Свом Сину.

О, кад би се отвориле наше душевне очи! О, кад би наше уши могле да чују небеске речи! Видели бисмо да је небо отворено изнад нас. Угледали бисмо Сина Божијег, како стоји међу нама, и Духа Светог, како лебди над нама и чули бисмо глас Божји, који објављује о Божанству Спаситеља света.

Осетили бисмо како је Дух Свети сишао на воде, како им је вратио добра својства, која су имале приликом стварања света и како их је учинио животносно силом која обнавља палу природу. Саме би нас обасјала светлост, наша уста би испуњавао дух и она би радосно опевала Онога Ко нас је учврстио „на камену вере“.

Али Божанско виде само они који имају чисто срце. Они који су помрачени грехом гледајући не виде и слушајући не чују.

Људи су приликом крштења Господњег видели небо, али само је Јован Претеча видео да је оно отворено.

Многи су гледали Господа Исуса Христа кад је дошао на Јордан, али само је Јован осетио да је то оваплоћени Син Божји, а други су на Њега гледали као на обичног човека, дрводељу и сина дрводеље.

Можда није само Јован видео Духа Светог Који је сишао на Њега у обличју голуба, али је само он схватио да је то Дух Свети, а други су ово схватили као лет обичног голуба.

Можда су многи чули глас Бога Оца на Јордану, али само је Јован јасно чуо сведочанство Божије о Његовом Сину, а другима се учинило да је то гром, који је загрмео изнад вода, слично као што су и касније људи као грмљавину доживели одговор с неба Бога Оца на молитву, коју је узнео Син (в.: Јн. 12, 29).

Тако данас на небу видимо облаке, који су се надвили, али не видимо да је оно отворено, удишемо ваздух, али не осећамо како на нас и на воде силази Дух Свети, чујемо речи црквених песама и не разумемо њихову Божанску силу.

Ипак, уистину међу нама се налази Онај Који је рекао: *Идјеже бо јеста два или трије собрани во имја Божије, ту јесам посредје их (Гдје су два или три сабрана у име Моје, ондје сам и Ја међу њима)* (Мт. 18, 20), ваистину су данас отворена небеса и њихов Творац сведочи о Савечној Речи и да ће сад Дух Свети сићи на воде и осветити их. Вода ће по благодати Божијој постати извор здравља, душевног и телесног, нашег освећења, наше обитавалиште и обитавалиште целе природе, чуваће се нетрулежна у току многих година, постаће као глас Божји, који објављује да је наш Спаситељ Исус Христос Син Божји, Који је сишао на земљу, да нас обнови ка нетрулежности и узведе у Небеску Цркву.

Отворимо наша срца вером и отворивши уста за славословље из дубине душе ускликнемо: „Велиј јеси, Господи, и чудна дјела Твоја и ни једино же слово доволно будет к пјенију чудес Твојих!“ *(Велики си, Господе, и дивна су дела Твоја, и нема речи довољних да опевају чуда Твоја!)*

Шангај, 1947.г.

Два велика празника:
Рођење светог Јована Претече
и [празник] светих апостола Петра и Павла

Један за другим, у току једне седмице славе се два велика празника. Рођење светог Јована Претече и Крститеља Господњег и [празник] светих апостола Петра и Павла. То нису просто дани сећања на велике угоднике Божије, нису само празници у њихову част. Ова два дана Црква поштује као велике празнике, они стоје у низу с великим Господњим и Богородичним празницима, с такозваних дванаест празника, и уведени су пре него неки од њих. Од најстаријег времена хришћанства они постоје као празници Божијег промишљања о спасењу људског рода. Њима је прибројано и Усековање главе светог Јована Претече. Они су тесно повезани с Јеванђељем. Рођењем светог Јована почиње Јеванђеље. Истина, не њиме, већ јављањем Архангела Гаврила у цркви свештенику Захарији, Претечином оцу. То је први од земаљских догађаја, описаних у Јеванђељима. Али, премда га Црква такође слави, он је оставио мучно чекање, везавши језик Захарије и у потпуности се открио и претворио у радост с испуњењем речи Архангела, с рођењем светог Јована. С рођењем светог Јована Претече почиње да се испуњава обећање, које је прародитељима дато још у рају, о доласку Месије, почињу да се испуњавају Божија подсећања на обећање дато кроз праобразе и пророке. О самом Претечи су већ јасно објављивали пророци Исаија и Малахија, чијим речима свети Марко започиње своје Јеванђеље. Пророчанством о Јовану завршавају се пророчке старозаветне књиге, од њега почиње новозаветно Јеванђеље. Његово Рођење блиста као јутарња звезда пред излазак Сунца Истине; славећи Рођење Претече ми славимо Христово Рођење.

Догађаји, који се славе на дан светих Петра и Павла, њихова мученичка смрт, не помињу се у самом Јеванђељу, али су тесно повезани с њим представљајући на извештајан начин његов поговор. Последња глава Јеванђеља Јована Богослова, која је написана као додатак већ састављеном Јеванђељу говори о томе како је Симон-Петар три пута упитан: *љубиши ли Мја? (да ли Ме волиш?)* (Јн. 21, 15-17) и о његовом враћању у апостолско звање, које је изгубио у очајању. Јавивши се тад Петру на Генисаретском језеру, Христос му је предказао мученичку смрт и истовремено је оставио нејасним шта очекује Његовог вољеног ученика Јована: да ли ће умрети пре Другог Христовог Доласка или ће га дочекати.

Оно што је Христос рекао Петру испунило се на дан његове смрти. И „опасали“ су га и „довели су га“ куда није хтео (в.: Јн. 21, 18). Премда је свети апостол Петар био спреман да пострада за Христа, предање каже да је кад се одлучивао да ли да иде на погубљење попуштајући пред молбама других, одлучио да побегне из Рима, али је успут срео Христа и схвативши из Његовог одговора да је наступило време да пострада, вратио се и био је разапет. Био је разапет, на сопствену молбу, главом надолу, јер је сматрао да није достојан да умре као његов Учитель, Којег се одрекао. Истог дана кад и он завршио је свој земаљски живот апостол Павле којем је била одсечена глава. Павле, који је желео *разрјешитисја и бити со Христом (умријети и са Христом бити)* (Фил. 1, 23), такође се бранио од опасности смрти док није наступило време за њу. Дан њихове земаљске смрти јесте испуњење Христовог пророчанства, које се односи на њих саме и почетак испуњења Христових предказања о будућности Цркве и целог света. Завршавају се Јеванђеља и Дјела апостолска и почиње историја Цркве, коју је основао Христос и укрепио Силазак Светог Духа.

Њихови савременици су се на различите начине односили према догађајима којих се сећамо.

Рођењу младенца Јована нису се радовали само његови родитељи Захарија и Јелисавета, с њима су се радовали њихови рођаци и ближњи. А данас Му се радује цео свет, сви они који верују у Христа.

Али догађај, који је изазвао увођење празника светих првоврховних апостола, њихова мученичка смрт, причинио је дубоку тугу њиховим ученицима и свим хришћанима који су за њега сазнали. Они су горко оплакивали своје учитеље. Међутим, кад је оштар бол због претрпљеног губитка прошао и кад су могли да постану свесни онога што се десило, тугу је почела да замењује радост. Јер, шта се десило с апостолима? Они су починули од свог труда и отишли код Вољеног Учитеља да би добили венац правде, који је Господ припремио онима који Га воле. Дан њихове земаљске смрти био је за њих дан њиховог небеског Рођења. Они су се тог дана родили на небу да би се вечно наслађивали гледањем славе Пресвете Тројице. Христова земаљска Црква, а с њом и Небеска, почеле су да славе и светкују тог дана, дан њиховог небеског Рођења. Тако су се у стара времена дани сећања на мученике и називали „рођенданима“. Почетак јеванђељских догађаја је Јованово рођење за земаљски живот. Такође се обележава и слави његов завршетак, Усековање његове главе. Њихов поговор јесте дан небеског Рођења светих апостола Петра и Павла, који славећи исповедамо веру у живот будућег века. Славимо само земаљско рођење Христа, Пресвете Богородице и Јована Претече, највећег од рођених од жена, чије рођење је објављивало Рођење Самог Сина Божијег на земљи. А Црква слави небеско рођење свих оних који су већ ушли у Царство Небеско, у којем су код Цара Славе Христа Његова Пречиста Мајка и Његов Претеча, Друг „Женика Цркве“, окружени апостолима, које је Христос чак назвао пријатељима на Тајној вечери. Они се данас наслађују небеском храном, које ће се удостојити они који слушају и иду на њихов позив: *Покајте се, приближи бо сја Царствије Небесноје* (**Покајте се, јер се приближило Царство Небеско**) (Мт. 3, 2).

Победа Православља

[Празник] Побеле Православља уведен је у IX веку за време патријарха Константинопољског, светитеља Методија, после коначне победе иконоборства као тријумф победе над свим лажним учењима-јересима. Православље је чисто хришћанство без уношења у њега људских измишљања. Оно се заснива на Светом Писму и Светом Предању, које води порекло од апостола, које је послао Сам Син Божји након силаска на њих Светог Духа да проповедају истину свим народима. Касније су Васељенски Сабори и свети оци Цркве само уводили оно што је сагласно Светом Писму и учењу светих апостола.

Важно је бити православан, зато што је православно учење о Богу учење које је открио Сам Син Божји. Православно руководство за земаљски живот је такође основано на Јеванђељу и проверено искуством живота многих подвижника, које је Бог венчао светошћу, посведоченом чудима. Бити православан значи имати тачно знање о Највишем, колико је оно доступно човеку, а такође значи знати пут у вишњи свет.

Православље не даје само апстрактно знање, оно даје духовне снаге за вођење правилног начина живота, јер се кроз Цркву човеку дају дарови Светог Духа, који учвршћују у добру. Свако одступање од Православља је оштећење јасног духовног вида, као и слабљење духовних снага. Зато оне који не само да сами одступају од Православља, већ одвлаче и друге, Црква одсеца од себе, исто као што се одсеца део тела заражен раком или исто тако опасном болешћу, како би се од заражазе сачувао здрав део. На грчком језику ово се изражава речју „анатема“, што значи „одвајање с узношењем на горе“, односно предавање Суду Божијем. Истовремено се узносе молитве како би се сви заблудели окренули истини и „да разумеју Истину“, односно да спознају Истину и да је поштују.

Страсна седмица
(Благовести се подударају с Уласком Господњим у Јерусалим, Цветима)

Благовести јесу радосна вест о оваплоћењу Сина Божијег, о Његовом силаску на земљу ради спасења света. Свети Дух је тада сишао на Пречисту Дјеву и Она је зачала Господа. То је био почетак Новог Завета, почетак спасења људског рода, долазак Сина Божијег на земљу. А свечани Улазак Господњи у Јерусалим јесте почетак Његових страдања. Уз радосно клицање народа Христос је ишао на смрт, на коју Га је предао народ, који Га је тако одушевљено дочекао. И Православна Црква од овог дана почиње да иде за Њим, да се свакодневно сећа догађаја наредних дана. Ево, у Велики Понедељак Господ на гори Елеонској, исушивши прво Својом речју смокву, открива Својим ученицима будућност Јерусалима, разобличава фарисеје и књижевнике због само спољашњег испуњавања прописа Мојсијевог закона. Настављајући Своје поуке Господ прво у причама, а затим и јавно описује крај света и Страшни Суд. На [Велику] среду у кући Симона губавог жена излива миро на Његове ноге, а Јуда обећава архијерејима да ће издати Учитеља. На Велики четвртак Господ приређује Тајну вечеру и Литургија тог дана посебно јарко подсећа на то да причешћујући се Светим Тајнама са свештеним страхом, ми с апостолима окушамо Тело и Крв Христову, а они који се недостојно причешћују постају слични Јуди. Али нека свако тежи ка томе да се причести, искрено се кајући због својих грехова, и добијајући милост од Господа. После Тајне Вечере следи Христова молитва у Гетсиманији, Христа хватају и одводе код првосвештеника, где се ноћу одвија суд над Њим, а ујутру Га одводе код Пилата. Увече на Велики четвртак чита се „12 Јеванђеља Страдања Христовог“. Наступа Велики петак. На часовима се такође читају Јеванђеља о Пилатовом суду, распећу и о крсној Христовој смрти. Хришћани тог дана држе најстрожи пост.

Вечерње које се служи ако је могуће у 3. сата поподне, садржи сећање на Христову смрт и завршава се изношењем плаштанице, што изображава скидање с крста и погребене Христовог тела. Затим се код плаштанице чита канон на „Плач Богородице над гробом“.

Јутрење Велике суботе изображава пребивање Христовог тела у гробу и силазак душом у пакао. Литија на њеном крају тајанствено изображава Христов силазак у пакао (а не Његово погребене, као што се обично каже), који је био разрушен Христовом светлошћу, [после чега] су ослобођене душе праотаца радосно славиле Христа. Ослободивши душе умрлих из пакла Христова душа се враћа у Његово тело. Нико не земљи још не зна шта се дешава у другом свету, војници стоје на стражи код гроба, апостоли тугују, мироносице су спремне да иду да помажу тело, али Анђели с пророцима и праведницима већ прослављају Победника смрти. То се изображава читањем и песмама вечерње Велике суботе сједињене с литургијом, на којој се приликом појања „Воскресни, Боже, суди земљи“ црне одежде замењују светлима. Наступа очекивање овог светлог часа кад ће све бити обасјано светлошћу а небо и земљу ће испунити победничка хвала Васкрсом Христу.

На васкршњој Литургији причешћујемо се Васкрслим Христом.

Беседа на Велики петак

Шта је то? Не дишући лежиш пред нама, Животодавче! Онемела су уста Твоја, Речи Божија! Окрвављене су руке и ноге Твоје, Ти, Који си руком створио човека и

дланом Твојим држиш сву васељену! Прободено је ребро Твоје, Ти, Који си из Адамовог ребра створио Еву! Затворене су очи Твоје, које виде све скривено!

Како си окусио смрт, Животе Бесмртни [недељни тропар 2. гласа]? Ко Те је подигао на крст, Судију васељене? Шта су Твоја страдања, Господе Бестрасни?

Твоја љубав је неизмерна, Твоја љубав према палом људском роду – ево шта Те је довело на страдања. Ниси желео да оставиш Твоје створење да погине, позвао си к Себи човечанство које је згрешило. Подсећао си га Својим добрим делима, уразумљивао си га казнама које си му слао. Дао си, Господе, Твој закон на Синају, слао си пророке, који су објављивали Твоју вољу и разобличавали људске пороке. Али ничим ниси могао да одвратиш људски род од греховног пута – далеко је отишао њиме, није осећао Твоју бригу за њега.

Требало је да се деси нешто изузетно, нешто што превазилази разум како би се пробила кора људског срца. Требало је испунити оно што си одлучио у Предвечном Савету са Својим Оцем и Светим Духом још пре стварања човека, предвиђајући његов пад.

Одлучујеш да му покажеш Своју љубав, пострадавши његовим болестима, болујући његовим ранама. Али не можеш да пострадаш бестрасном Божанском природом. И ево, покоран Очевој вољи, Ти силазиш на земљу како би узнео човека на небо, смираваш Себе како би уништио плодове његове гордости. Трпиш као човек, од рођења Своју беду, прогоне, клевете; напokon, предајеш Себе на срамну и нечасну смрт, полажеш Своју душу како би човек спознао Твоју љубав према њему, јер нема *бољи сеја љубве, да кто душу своју положи за други своја* (од ове љубави нико нема веће, да ко живот свој положи за пријатеље своје) (Јн. 15, 13). Примаш на Себе невероватна страдања да би њиховим огњем запалио људска залеђена срца, примаш ударце, и шамаре, и плување, и трнов венац, биваш прикуцан за крсно дрво. Страдаш за грехове свег људског рода, страдаш свим Својим људским бићем. Страда Твоје тело из којег цури зној, као капи крви, у Гетсиманији, рањено и окрвављено на Голготи. Али још више пати Твоја душа! Молећи се у Гетсиманији у ноћној тишини и висећи на крсту на Голготи, Својим мисленим погледом видиш све људске грехове, све грехове, који су било кад учињени. Ништа није скривено од Тебе, Бога Свезнајућег, све је пред Тобом откривено и обнажено.

Видиш грех Адама и Еве који је учињен у рају, видиш Каиново братоубиство, видиш грехове Нојевих савременика за време изградње ковчега, Вавилонску кулу и све грехове, који су учињени у Старом Завету. Тугујеш због грехова оних који су Те разапинали, али још већа туга испуњава Твоју душу, кад видиш грехове оних који ће носити Твоје име називајући се хришћанима. Видиш будуће јереси и расколе, видиш црквене раздоре, хлађење љубави и распре. Видиш све грехове, све до једног, све грехове, који су већ учињени и којима предстоји да буду учињени на дан Твог страшног Доласка.

Видиш све грехове нас, који овде стојимо, прозиреш нечистоту наших срца, видиш нашу хладноћу, чак и овде испред Тебе Који лежиш у гробу. Видиш сваки грех сваког од нас, видиш и страдаш због њих. За Тебе, Чистог и Праведног, нема веће мрскости од греха. Видећи све наше грехове као Свезнајући Бог, страдаш због њих као Најправеднији човек. Због њих је Твоја душа пуна туге. Тежина наших грехова је већа од ексера који су у Тебе укуцани, мучи Те и због њих Ти кличеш: *Боже Мој, Боже Мој, вскују Мја јеси оставил?* (Боже Мој, Боже Мој, зашто си Ме оставио?) (Мт. 27, 46).

Сви ми смо криви за Твоја страдања, грехови сваког од нас, и моји и свих нас који овде стојимо, мучили су Твоју душу кад си се молио у Гетсиманском врту, кад си распет висио на Голготи. Ми смо криви за Твоја страдања и смрт! Шта да кажемо Теби, Који си од нас и због нас примио смрт? Опрости нам и смилуј се на нас. Опрости за мучења, која

смо Ти причинили својим греховима. Дај и нама да их очистимо и да Те обрадујемо исправљањем нашег живота. За Тебе нема веће радости од обраћења грешника и покајника. За мучења, која смо Ти причинили, приносимо Ти покајање и скрушеност срца. Прими их уместо мира и ароме. И као благоразумном разбојнику реци и нама: „Днес со Мноју будете в раји.“ (Данас ћете са Мном бити у рају.)

Шангај, 1936.

Испред Плаштанице

Тужно сабрање. Жалостан призор. Испред нас је мртац, притом необичан мртац. Испред нас лежи Цар неба и земље, Творац целе васељене. Он је умро због нас. Ми смо згрешили, а Он је страдао. Људи су прекршили заповест Божију, одступили су од Бога, а Бог се желећи да [их] привуче Себи Својом љубављу, мучи и умире за њих. Бог није могао да страда и умре по Божанској природи, зато се оваплоћује и Својом људском природом страда и умире, не престајући да буде Бог. Све ово Он чини ради нас, како би показао Своју љубав према нама.

Каквом захвалношћу према Њему треба да буду испуњена наша срца!

Чиме можемо достојно да Му заблагодаримо?

На Његов гроб је донето цвеће, поред Њега су запаљене свеће. Господ не одбацује ове жртве, али Он друго жели од нас и само с тиме ће примити и остале дарове. „Сине, дај Ми срце своје“ (в.: Прич. 23, 26) рекао је Бог још кроз Свето Писмо Старог Завета. Господ чека наше срце; ево шта треба да Му подаримо. Волети Његове заповести и учење и испуњавати их – ево благодарности Ономе Ко је пострадао за нас, која Му је пријатна и угодна.

Долазећи да целивамо лик Спаситеља Који не дише, донесимо чврсту одлуку да идемо путем који је Он показао. А ако на овом путу будемо морали да трпимо незгоде и тешкоће, Помоћник ће нам бити Сам Христос, Који ће оне који пострадају с Њим васкрснути са Собом и даће им бесконачна добра у Свом Небеском Царству, којих нека се и ми удостојимо. Амин.

О богословима

Беседа на бденије уочи недеље

(забележено 21. септембра, на дан сећања на светог Димитрија Ростовског)

У Јеванђељу које смо управо прочитали, чули смо како су двојица Христових ученика долазила на Христов гроб, али су се од њега вратили с различитим осећањима. Јован *видје и вјерова* (Јн. 20, 8), а Петар, као што је речено у другом Јеванђељу, *отиде, в себе дивјашесја бившему* (отиде чудећи се у себи томе што се догодило) (Лк. 24, 12). Одакле таква разлика у расположењима? Зашто Петар, који се увек труди да престоигне друге у изражавању своје оданости Христу, који је први од свих апостола исповедио Христа за Сина Бога Живога, сад не тежи ка томе да буде први у проповеди Васкрсења и још се чуди и осећа збуњеност кад Јован већ верује? Узрок оваквог различитог односа према ономе што су видели састоји се у различитим осећањима која су се у њима рађала кад су се сећали Христа и свог понашања за време Његових страдања. Петра мучи свест зато што се одрекао Христа. Петрово одрицање стало је између њега и Христа, грех гуши својом тежином, помрачује разум и не даје да се духовне очи подигну у висину. И Петра су мучиле сумње и тешка размишљања док га Сам Христос није утешио Својом појавом и опроштајем. Нешто сасвим друго се дешава с Јованом. Он није учинио грех пред Христом.

Чисти младић, који је волео Христа ватреном чистом љубављу и којег је Христос заволео због чистог срца више од свих апостола, био је веран Христу у својој љубави. Он није оставио Христа кад је био ухваћен у Гетсиманији, он Га је пратио до дворишта архијереја, стајао је поред Крста Господњег на Голготи, кад су Христа већ сви били напустили осим њега и жена која које су ишле за Христом из Галилеје. Јован није напустио Христа до Његовог последњег даха, није посумњао у Христа, његова савест је била чиста пред Христом. Савест га није прекоревала ни за каква друга дела или помисли који би га одвајали од Христа. Чисти је заволео Најчистијег, дао Му је своје срце и остао Му је веран. Ево због чега Јован, који је још у данима Христовог земаљског живота на вечерама лежао на Његовим прсима, код Крста бива усиновљен Пречистој Мајци Његовој Дјеви Марији, а после Васкрсења одмах срцем прима тајну Васкрсења. Он сусрет с Васкрслим не очекује збуњено, већ с радошћу и бива га удостојен. Добивши заједно с осталима знање тајни Божјих кроз Христове беседе с апостолима до Његовог Вознесења на небо и утврдивши се у њима кроз то што им је послат Свети Дух, Јован и касније наставља да прима открочења Божија. И други апостоли су добијали озарење Светог Духа и њима су се откривале тајне, али су се Јовану откривале највише тајне. Сви апостоли су народима проповедали оваплоћење Сина Божијег, сви јеванђелисти су за сва времена описали дане Његовог земаљског боравка међу људима, испољавање Његове Божанске силе, Његова страдања и победу над смрћу. Међутим, само Јован директно открива Христов Божански родослов. Други јеванђелисти почињу своја Јеванђеља говорећи о догађајима који су се десили на земљи, а Јован нас узноси право ка небу.

Други апостоли, који су већ у зрелом узрасту пришли Христу или нису тако одлучно одмах пошли за Њим у данима своје младости, јаче су осећали тежину духовне плоти и многим подвизима су достигали узношење до трећег неба. А Јован, који се од раног детињства старао о чистоти срца, који је своје срце дао Христу, само што Га је угледао, иако такође није био слободан од замки греха и саблазни, лако их је одбацивао и побеђивао. *Блажени чистији срцем, јако тији Бога узрјат (Блажни чисти срцем, јер ће Бога видјети)* (Мт. 5, 8). Јован, чистог срца, још док је по телу био на земљи, својим духом се узносио према самом Престолу Божијем и гледајући на њему како с Оцем седи његов вољени Господ Исус, громогласно је објављивао целој поднебесној: *В начаље бје Слово, и Слово бје к Богу, и Бог бје Слово (У почетку бјеше Логос (Ријеч), и Логос бјеше у Бога, и Логос бјеше Бог)* (Јн. 1, 1). Својим Јеванђељем он полаже темељ догматском учењу Цркве, такође открива и главни принцип хришћанског живота – заповест о љубави. Пошто је препун љубави према Логосу Који је све створио, он је испуњен љубављу и према Његовој творевини, а самим тим спознаје Божанску Природу и Божански Промисао, колико је то могуће за човека. Тако је Јован „полн сиј љубве, полн бист и богословија“ (*овај би пун љубави, би пун и богословља*), а објавивши васељени најузвишеније учење о Богу Логосу постао „основател чистија нашеја вјери“ (*оснивач наше чисте вере*) [стихира на „Славу“], или утемељивач православног хришћанског богословља.

Јован се назива Богословом, као онај ко пре свега открива и објављује учење о Богу Логосу, а уједно и све узвишено хришћанско учење о Богу.

Осим Јована име Богослова Црква је дала само још великом оцу Цркве светом Григорију Богослову, а још зна и преподобног Симеона Новог Богослова. Чиме се одликује свети Григорије Богослов? Опет истим оним особинама као и Јован Богослов – срдачном чистотом, стремљењем ка Богу од раних дечјих година и потпуним предавањем Господу. Слични су му били и други велики светитељи, који су нам откривали истинито православно учење. Свети Атанасије и Василије Велики такође су од дечјих година стремили Богу и сачувавши се у чистоти, озарени Духом Светим изложили су у својим

делима догме Христове Цркве. Али дубина и висина хришћанског вероучења се посебно јасно откривају у делима аутора знаменитих беседа о Богу Логосу светог Григорија Богослова. Заручивши се још у детињству душевној и телесној чистоти, будно пратећи све покрете свог срца, строго се односећи према испољавањима слабости људске природе, он је боловао због недостатака које је примећивао у себи и марљиво је изучавао путеве ка усавршавању људског духа како би постао обитељ Светог Духа. „Јакоже глубини Духа изискавшу, и доброту вјешчанија приложишасја“ њему [тропар светитељу Григорију Богослову]. Својим богонадахнутим речима свети Григорије људске умове узводи ка највишим истинама, добивши од Цркве име Богослова и „Богословија ума крајњејшаго“ (Богослова највећег ума) [кондак светитељу], сам данас созерцавајући Свету Тројицу, Коју је заволео од своје младости.

Новим Богословом је касније назван и преподобни Симеон, који се такође одликовао особеном чистотом срца, који га је узводио ка спознавању човековог тајанственог духовног живота и деловања на њега благодати Божије, о којој говори у својим поучним делима. Свети оци су „словима разума“ (речима разума) објашњавали учење које су ширили силом Духа рибари, од ловљења рибе до ловљења људи – Христови апостоли.

Дела светих отаца су приближавала људе схватању Божанских истина и они су инсистирали на томе да деца Цркве испуњавају Христове заповести и васпитавали су многобројне зборове светих угодника Божјих. Међутим, како су векови протицали почела су помало да се заборављају света дела, која су написали богопросвећени људи, и у последње време су их знали веома малобројни. Чак и људи који су се бавили богословским наукама нису црпели мудрост толико из оних чистих извора, колико из кладенаца ископаних само људским разумом. Али у наше дане је заблистао светилник Цркве који је поново широко откривао двери истинског богословља. Од малих ногу устремљен ка Богу са седам година се одлучно посветио служењу Христовој Цркви, младић Алексеј је чувао своје срце у чистоти и трудио се не само да изучава, већ и да у свему испуњава Христово учење. Гладан и жедан правде Божије, желео је да види исту чистоту срца у својој околини. Док је био још младић упућивао је своје вршњаке на пут добра. Кад је он, коначно се одрекавши света постао инок Антоније, потпуно је истерао из свог срца сваку пристрасност према свему земаљском. Његов ум је увек био устремљен ка вечном, своје срце чистио је непрестаним сакрушавањем и дубоким смирењем. Највише је желео своје спасење и за њега је било драгоцено само оно што је до њега доводило. Спасење није желео само себи. Болела га је душа кад је гледао туђе пороке, ватрено је стремио ка томе да исправи свакога ко греши. Сам чистог срца, није се плашио да ће се испрљати општењем с грешницима. Он као да је улазио у њихове душе, просвећујући и чистећи их, остајући чист, попут светлог зрака, који је обасјавао тамна и прљава места. Сви су му били драги: и стари и млади, и праведници и грешници. Све је примало његово срце које је волело све људе. Ревновао је за обраћење ка Христу оних који Га нису знали, за исправљање заблуделих, горео је духом, подижући онога ко пада. Напасајући своје стадо није заборављао на друге овце. Постављен на свећњак архијерејства показао се као васељенски светитељ, који не само да на својим раменима носи немоћи своје пастве, већ се брине и за сву васељену. Као Павле, имао је „бригу за све Цркве“ и попут апостола који се највише потрудио могао је да каже: *Кто изнемогајет, и не изнемогају? Кто соблазњајетсја и аз не разжизајусја? (Ко слаби, а да и ја не ослабим? Ко се саблажњава, а ја да не горим?)* (2 Кор. 11, 29). Бавећи се свим питањима људског живота, он је, пошто је био духован човек, о свему расуђивао духовно. Све је оцењивао с тачке гледишта највише истине и пошто је био испуњен бригом за цео свет, сам је духом пребивао ван овог света.

Све је сматрао ни за шта ради разума Христа Исуса Господа, који је све превазилазио; све је сматрао „уметом“ [сматрао је трицам], да стекне Христа, да спозна Њега и силу Васкрсења Његовог, постајући истовремено заједничар у Његовим страдањима и саобразујући се Његовој смрти (в.: Фил. 3, 7-8, 10). Смирено сматрајући себе ничим, никад није сматрао да је нешто достигао и *забиваја задњаја, (што је за мном заборављам)* простирао се *в предњаја, (стремим за оним што је преда мном)* усрдно је текао *к почести вишињаго званија Божија о Христe Иисусе (ради награде небескога призвања Божијега у Христу Исусу)* (Фил. 3, 13-14). Он је био обузет жељом *разрјешитисја и со Христом бити (умријети и са Христом бити)* (Фил. 1, 23), сматрајући да је то за њега много боље. Међутим, осећајући да је за његову паству потребније његово пребивање у телу, стрпљиво је чекао крај свог течења иако је још док је живео на земљи могао да каже: *Живу же не к тому аз, но живет во мње Христос. А јеже није живу во плоти, вјероју живу Сина Божија, возљубившиаго мене и предавшиаго Себе по мње (А живим – не више ја, него живи у мени Христос; а што сад живим у тијелу, живим вјером Сина Божијега; који ме заволи и предаде Себе за мене)* (Гал. 2, 20). Његов духовни поглед је био устремљен ка Престолу Свете Тројице за Коју је самог себе припремио, Којој је дао све своје срце, сву своју душу, сав свој ум и своју крепост. Чист срцем, светитељ Антоније је чисто созерцавао Свету Тројицу, и пун љубави, „полн бист и богословија“. Он није био само намесник престола, заједничар светих апостола с правом, равноправан с великим светим оцима Цркве, он се духовно сродно с њима и био је настављач њихове проповеди. Његов разум просвећен Духом Светим, поимао је дубоки смисао њихових дела и узвишеност њиховог учења, а његово духовно искуство је откривало пред њим пут ка делатном богопознању. Митрополит Антоније је био нови велики Богослов. Он објављује о Светој Тројици, објашњавајући не само како у Њу треба веровати, већ и због чега је то потребно за наше спасење. Он објашњава зашто се Друго Лице Свете Тројице назива Богом Логосом, а после оваплоћења – Сином Човечијим. Он указује пут заједничарења Његовим страдањима и Васкрсењу, објашњава благодатно деловање Светог Духа у свету. Блажењејши митрополит Антоније Кијевски нам открива Свето Писмо и тумачи свете оце с новом силом и нама јасним изразима. Особеност његових дела је то да увек указује на везу између догме и живота и из вероучења изводи наравоученија. Пошто сам није стремио да хладним умом изучава истине вере, већ да их спозна духовним препородом и да постане заједничар Божанске природе, он на то позива све оне који желе да спознају тајне Божије. Како је посебно волео да тумачи богонадахнута дела Христовог вољеног ученика Јована Богослова, он је попут њега добио дар богословља за чистоту срца и безграничну љубав према Богу и Његовој творевини. Својим животом и својим делима он указује пут ка Божијој слави, и пошто је њоме обасјан он данас причине Светој Тројици молећи је да растера мрак, који се сад надвио над народима, и да дарује његовој пастви мир и велику милост.

1936.г.

Главне идеје догматских размишљања митрополита Антонија
Реферат, одржан 17. марта 1938. године у Београду, на сабрању, посвећеном
75. годишњици рођења Блажењејшег митрополита Антонија (Храповицког)

Господ наш Исус Христос је, оваплотивши се ради нашег спасења открио људима све што могу да знају о Богу и о Његовом домостроју и што је за њихово спасење потребно. Господ нам је открио Своје савршено учење, које су по целом свету раширили Његови апостоли и које чува Црква коју је основао Господ. Христово учење је савршено и

непромењиво. Али пошто је оно дубина премудрости Божије, човек прогледати у њега, из њега увек може да захватити нешто ново, што се раније мало примећивало.

Постоје два пута којим су ишли тумачи црквеног учења. Једни су се ослањали на свој разум и уз помоћ њега хтели да објасне Божанско Откровење. Међутим, овај пут је опасан и несигуран, многи који су прошли њим претрпели су бродолом у вери. Постоји други пут – да се људи труде да испуне Христове заповести, да остварују Христово учење у свом животу покоривајући му свој ум, своја осећања и вољу. Ово је светоотачки пут. Сразмерно духовном и моралном усавршавању човеку се отварају духовне очи и пред њима се откривају Божанске тајне. Свети оци су заповедали да се у тражењу истине иде овим путем, њиме су ишли свети оци, који су догмама запечатали апостолско учење. Овим путем је ишао и Блажењејши митрополит Антоније.

Од раних година детињства младић Алексије, потоњи митрополит Антоније, трудио се не само да спозна, већ и да испуни Христово учење, устремљујући истовремено свој ум у дубину богооткривених догми. Посебно је његову мисао занимало објашњење непосредне везе између наше вере и моралног препорода човека, при чему [је он сматрао да] не само вера као основа духовног живота спасоносна за хришћане, већ је анализирао и то зашто су њене поједине догме неопходне за наше спасење. И пре свега се трудио да проникне у највишу и главну истину хришћанства, у учење [о томе] да је Бог Један, али је тројичан у Лицима.

„Како је могуће да је Један – Тројица, или другим речима, да су Тројица Једно?“ пита митрополит Антоније. „И зашто нам је то неопходно да знамо и да исповедамо за наше спасење? Зашто је то толико важно да су многи свети оци бранећи ово учење били спремни да трпе ради њега прогоне, страдања и чак смрт, али га нису издали? Зашто су се тако ревornosно трудили да га утврде у умовима и срцима хришћана?“

У својим делима митрополит Антоније на следећи начин објашњава наше вероучење. Три Лица Свете Тројице, Отац, Син и Свети Дух имају исту Божанску природу. Али сама заједничка природа још не чини потпуно јединство. Људски род такође има једну природу, сви људи имају исту људску природу. Међутим, о људима се не може рећи да они „једино суг“ (јесу једно), као што „једино суг“ Отац, Син и Дух Свети. Људи не „суг једино“, зато што их је грех поделио. У сваком човеку се испољава егоизам – самољубље, сопствене жеље, стремљења и захтеви, који га приморавају да буде свестан себе као појединца, да супротставља себе другима, а понекад и да се врло непријатељски односи према њима. Што више се у људском друштву испољавају ова греховна својства, тим више се оно удаљава од оног јединства ради којег је Бог створио људски род. А што их мање има, што више влада љубав међу члановима друштва, тим више је у њему потпуног склада, тако да тада изгледа да имају једну душу и једно срце, попут првих хришћана. Ако пак међу људима склад и љубав стварају јединство, истина несавршено, као што су несавршени њихов склад и међусобна љубав, које често нарушавају, како је тек потпуно јединство код Бога, Чија су три Лица сједињена међу Собом потпуном сагласношћу у свему! Отац, Син, и Дух Свети имају једну вољу, једна хтења, једне жеље. Што жели Отац, жели Син, жели и Дух Свети. Син делује по вољи Оца, и Његова дејства запечаћује Дух Свети. И све што жели Дух Свети, сагласно је с вољом Оца и Сина. Све Им је заједничко, и знање и воља и дејство, све Им је заједничко и јединствено осим личних својстава. Зато три Лица Свете Тројице нису три бића, већ Једно Биће, нису три бога, већ Један Бог, Који се слави у Тројици. Потпуна међусобна љубав Оца, Сина и Светог Духа сједињује Их у једно. Йубав је унутрашњи живот Свете Тројице, Бог живи љубављу, Бог јесте љубав. Бог је љубав, Он је извор љубави; ко пребива у љубави, пребива у Богу, онај

ко нема чисту љубав, далек је од Бога. Тако је најузвишенији догмат о Тројичности Божанства основа хришћанског учења о љубави.

Љубав Божија не чини само унутрашњи живот Свете Тројице, она се испољила и према околини. Управо љубав Божија је била узрок стварања света – Бог је пожелео да створи свет како би га учинио заједничарем у вечној радости. Не желећи сам да се наслађује блаженством Бог је створио човека по Свом образу и подобију како би у општењу с Богом учествовао у блаженству и слави Божијој. Човек којег је Бог створио није испунио свој задатак. Прекршио је заповест Божију, отпао је од Бога и тиме је лишио блаженства и славе себе и цео створени свет. Међутим, Бог није омрзнуо Своје створење. А и како би Бог могао да омрзне кад је Он љубав? Бог је наставио да воли свет, свет, који је устао против Творца и који се мучио због отуђености од Њега. Бог је наставио да воли свет, који је створен за блаженство, а сад пати. Љубав према страдалнику испољава се у самилости. Што више некога волимо, тим више патимо видећи његову патњу. Бог није могао да страда по Свом Божанству. Али љубав Божија је Друго Лице Свете Тројице, Сина Божијег, по вољи Очевој и уз учествовање Светог Духа, подстакла да сиђе на земљу, Он се оваплотио и постао је Човек. Син Божји, поставши Богочовек с људском природом примио је све људско осим греха. Он је примио све наше ране, све последице греха, иако Сам није учинио грех. Састрадавајући с нама Он „је узео на Себе наше немоћи и болести понео“ (в.: Мт. 8, 17). Почевши од рођења у убогој витлејемској пећини, па све до Његове крсне смрти на Голготи, Његов живот је био испуњен понижењима и страдањима, која је подносио постајући заједничар у страдањима људског рода. Трпео је прогоне, подсмехе, клевету и ругање, који су се посебно снажно испољили пред крај Његовог земаљског живота. А пред Своју смрт Господ пристаје да искуси најстрашнију последицу грехопата – тежину греха, сједињену с отуђивањем од Бога. Молећи се у Гетсиманском врту Господ Исус Христос је Својим духовним погледом обухватио сав живот људског рода и видео је све његове грехове. Господ је тада видео грехопад Адама, злочин Каина, грехове у дане Ноја, све грехове свих времена укључујући и оне који ће се чинити кад загрме последње страшне трубе. Господ је видео грехове сваког од нас.

Господ је тада видео све наше грехове и туговао је због њих како не тугујемо ми, осећао је на Себи њихову тежину, као што их ми не осећамо у својој безосећајности. Није се тада сакрио од свевидећег ока Господњег ниједан грех, сви они су раздирали и мучили Господа Који састрадава с нама, који гинемо од греха. Господ као да је примио у Себе наше грехове, као да их нисмо ми, већ као да их је Он учинио. Туга због греховности и суровости људског рода који данас подиже руку на свог Спаситеља потресла је Његову душу. Господ је био укрепљен одозго, затим је пошао на крст како би до краја испио чашу човечанства. Последица греха је била душевна и телесна смрт. Душевна смрт је отуђење људске душе од Бога. Господ Који је примио у Себе наше грехове пристаје да осети душевну смрт, осећа дубину пада човека који је одбацио Бога. У невероватном страдању Он узвикује: *Боже Мој, Боже Мој, вскују Мја јеси оставил? (Боже Мој, Боже Мој, зашто си Ме оставио?)* (Мт. 27, 46) и затим окуша телесну смрт, испуштајући Свој дух, силазећи у пакао. Међутим, смрт не може имати власт над безгрешним Христом. Господ Који је примио грех само кроз сапатњу с онима који су згрешили Својим силаском у пакао уништава ад, ослобађа га од сужања, узводећи их у Царство Божије и побеђује смрт васкрсењем.

Својом победом над грехом и смрћу Господ је отворио пут у Царство Небеско свима онима који се сједињују с Њим душом, који Својим срцем осећају Христова страдања. Онај ко осећа силу Христове љубави, чије се душе дотакну Христове муке које је претрпео састрадавајући с нама, више неће моћи да остане као што је био – његово срце

ће се растопити Христова љубав. Христове муке ће потрести сву његову душу, препородиће га и даће му снагу за ослобађање од греха и морални препород. Да бисмо постали нови, морамо постати заједничари у Христовом страдању. Христос је патио због наших грехова и мучио се због њих – нека свако од нас пати и нека се мучи макар због својих сопствених грехова. Не заборавите да сваки наш грех повећава страдања Богочовека, мучите се и трудите се да покајањем обрадујете нашег Спаситеља, јер ничим другим не можемо да Му благодаримо за страдања која је поднео ради нас.

Снагу за борбу против греха црпимо у истој овој неизмерној љубави Христовој. Христова љубав, која препорађа човечанство, стално пребива у Цркви. Стојећи на челу Цркве коју је створио, Христос кроз њу улива благодатну силу Своје самилосне љубави у оне који се сједињују с Њим својом љубављу.

Делиоци благодатних Христових дарова су архипастери и пастири Цркве, живи носиоци образа Великог Пастира Исуса Христа. Пошто смо обременени греховима и помрачене савести не можемо увек непосредно да осетимо свепраштајућу и самилосну Христову љубав према нама. Господ је у Својој Цркви основао свештеноначалије и поставља архипастере и пастире да би они, носећи у себи дарове благодатне Христове љубави, састрадавали неукима и заблуделима, и да би као људи који су слични нама привлачили грешнике на покајање. Пастири Христовог стада морали су да болују од болести своје пастве, као да их примају у своју душу и своје срце, и да жуде за њиховим исцелењем.

Тако је добар пастир, носилац Христове љубави, која препорађа човека био и сам митрополит Антоније, који својим животом потврђује своје учење. Уистину је све обухватао својом љубављу, подстицао је добро у чистоти, свом душом је туговао због оних који греше, чистећи и узводећи од греха чак и оне који су дубоко пали. За њега није било одбачених – он је све волео. Његова љубав је препородила многе, за које је он постајао узрочник спасења. Ма како да се изражавају теоретски аргументи против богословља и система учења митрополита Антонија, не може се говорити против чињенице да је он своје учење проповедао и запечатио самим својим животом. На њега се заиста могу применити речи светог Григорија Богослова, које је он изрекао изнад ковчега светог Василија Великог: „Ти си нам показао учење достојно живота и живот достојан твог учења.“ Митрополит Антоније није стварао ново учење, он је само откривао оне стране ризнице Христове вере, које су до сад мало освећене у богословској науци.

Да би човек објаснио истинске погледе митрополита Антонија треба увек и обавезно да има на уму да је он само допуњавао оно што је речено пре њега, обраћајући пажњу на оно што је до тада измицало пажњи научника-богослова. Тако на пример, објашњавајући догму искупљења, он се посебно задржава на Гетсиманској молитви и детаљно је тумачи не зато што би је супротставио страдањима на Голготи, већ зато што у овој „прејестественој“ како се она назива у богослужбеним књигама, молитви он види управо објашњење голготских страдања и узвика на Крсту: *Боже Мој, Боже Мој, вскују Мја јеси оставил?*

Али, дајући своја тумачења, он је свој разум покоравао гласу Цркве, унапред се одричући онога што Црква не би одобрила. За митрополита Антонија није било важно да спроведе своје погледе, већ да истина победи. Он се смирено трудио на откривању црквеног учења пре свега улажући напор да буде његов извршилац и не приписујући себи ништа велико. Господ му је за ово дао спознавање истина тајни Божјих, које је откривао у својим делима. Оне још нису свима схватљиве и доступне, али велике мисли се усвајају постепено. Наступиће време кад ће Црква прибродати митрополита Антонија великим

оцима и учитељима Цркве, носиоцима духа, какав је сам био и с којима данас стоји пред Престолом Божјим, гледајући своју паству и молећи се за целу васељену.

В начаље бје Слово, и Слово бје к Богу, и Бог бје Слово
У почетку бјеше Логос (Ријеч), и Логос бјеше у Бога, и Логос бјеше Бог
(Јн. 1, 1)

На Литургији на дан Светлог Васкрсења чита се почетак Јеванђеља по Јовану о Божанском Логосу. Кад се све испуњава светлошћу Христовог Васкрсења и небо се сједињује са земљом у прослављању Победника Смрти, Јеванђеље објављује Ко је Он: „На почетку (по старом преводу – искони) је био Логос (Реч).“

О Речи се говорило још у Старом Завету: *Словом Господним Небеса утврдишасја, и духом уст Јего всја сила их* (Пс. 32, 6) **(Ријечју Господњом небеса се створише, и духом уста Његовијех сва војска њихова)** (Пс. 33, 6); *посла Слово Своје, и исцјели ја* (Пс. 106, 20) **(посла Ријеч Своју и исцјели их)** (Пс. 107, 20). Посебно јарко и изражајно о моћном деловању Речи Божије речено је у књизи Премудрости Соломона.

Међутим, старозаветни људи су под Речју Божијом подразумевали само испољавање Божије воље и дејства Божија. А данас Јован благовести да је Реч Божија сам Син Божји Јединородни, Друго Лице Свете Тројице.

Зашто се Син Божји такође назива Речју?

Зато што кроз Њега Отац изражава Своју вољу.

Реч Божија није као људска реч. Човек речју изражава своје мисли и жеље. Међутим, реч, коју је изрекао човек престаје да звучи и нестаје. Жеља коју је он изразио понекад се испуњава, а често остаје неиспуњена.

Реч Божија је вечна и свемоћна. Она је увек у Бога. Људска реч је његова службена сила. Реч Божија је Друго Лице Свете Тројице. Она Сама је Бог.

Бог Реч јесте Син Божји, и Он воли Оца и све добровољно чини по Његовој вољи. Тачније – Они имају једну вољу.

Бог Отац воли Свог Сина и све чини кроз Њега. Отац ништа није створио мимо Сина. Све је кроз Њега почело, а без њега ништа није почело да постоји, што постоји: *всја Тјем биша, и без Њего ничтоже бист, јеже бист* **(све кроз Њега постаде, и без Њега ништа не постаде што је постало)** (Јн. 1, 3). „Имже всја биша“ („Кроз Кога је све постало“) (као што о томе говори 2. члан Символа вере). Кад се у књизи Постања каже да приликом стварања света Бог рече: *да будет свјет* **(нека буде свјетлост)**; рече: *да будет твјерд* **(нека буде свод)** (1 Мојс. 1, 3, 6), то значи да је Бог пожелео да створи светлост, свод и остало и да је Реч, Његов Син, ово испунио.

Реч Божија даје живот. Она је извор живота: *В Том живот бје, и живот бје свјет челоујеком* **(У Њему бјеше живот, и живот бјеше свјетлост људима)** (Јн. 1, 4).

Реч Божија је Светлост, кроз Њега Бог Отац и објављује Своју Божанску вољу: *бје Свјет истиниј, Иже просвјешчајет всјакаго челоујека грјадущаго в мир* **(Бјеше свјетлост истинита која обасјава свакога човјека који долази на свијет)** (Јн. 1, 9).

Ову Светлост не може да сакрије никаква тама: *свјет во тмје свјетит, и тма јего не објат* **(свјетлост свијетли у тами, и тама је не обузе)** (Јн. 1, 5).

Мрак греха је овладао човечанством после грехопада, али није могао да сакрије Божанску Светлост.

Сагласно вољи Очевој Син Божји је обасјао свет сишавши на земљу и оваплотивши се. *Слово плот бист и вселијса в ни* **(И Логос постаде тијело и настани се међу нама)** (Јн. 1, 14).

Јован Претеча је био послан од Бога да Му припреми пут у људским срцима. Он је проповедао о Христу и призивао је људе да верују у Њега, јер је Он Син Божји.

Много раније преко Мојсија је био дат закон. Али закон ограничавајући зло није могао да спаси људе. Испуњавајући закон споља људи су остајали пуни зла у себи. Зато свет није препознао Свог Творца, Сина Божијег, Који је дошао на земљу: *В мирје бје, и мир Тјем бист, и мир Јего не позна; во Своја прииде, и Своји Јего не пријаша (У свијету бјеше, и свијет кроз Њега постаде, и свијет Га на позна. Својима дође, и Своји Га не примише)* (Јн. 1, 10-11). Бранитељи закона нису примили оваплоћену Реч, јер је за њих била неиздржива Њена Светлост.

Али, Извор Живота је сишавши у пакао, разрушио ад и растерао мрак Својом Божанском Светлошћу.

Христос, Који је васкрсао из мртвих, отворио је врата Царства Своје славе свима онима који верују у Њега. Они који поверују у оваплоћеног Сина Божијег и приме Га у своју душу и срце постају деца Божија. Благодат Божија их духовно препорађа уселавајући се у њих и дајући им снагу да воле Истину и творе вољу Господњу. *Јелици же пријаша Јего, даде им област чадом Божијим бити, вјерујушчим во имја Јего (А онима који Га примише даде власт да буду чеда Божија, онима који вјерују у име Његово)* (Јн. 1, 12).

Ако они који су препорођени благодаћу до краја земаљског живота остану у њој и ако буду ишли путем који је указао Христос, Светлост истинита, удостојиће се да приме од Њега нови дар: они ће се вечно наслађивати у Царству Оца Небеског гледањем славе Његовог Јединородног Сина, славе, која превазилази све у свету, осећајући притом неизрециву радост и блаженство.

Иста ова превечна Божија Реч, Којом је свет створен, спасила је и препородила људски род Својим оваплоћењем и Васкрсењем за нови радостан живот.

Светло Васкрсење је победа Бога Речи, дан Његове победе над паклом и смрћу, почетак новог живота и вечног весеља које Он дарује.

„Собезначалноје Слово Оцу и Духови, от Дјеви рождшејесја на спасеније наше, воспојим вјернији, и поклонимсја, јако благоволи плотију взити на крест, и смрт претерпјети, и воскресити умершија славним воскресенијем Својим“ *(Логоса, сабеспочетног Оцу и Духу, Који се од Дјеве родио ради нашег спасења, опевајмо, верни, и поклонимо Му се, јер је пожелео да телом буде узнет на крст и да претрпи смрт, и да васкрсне мртве славним васкрсењем Својим)* [недељни тропар 5. гласа].

„Јединородниј Сине и Слове Божиј, безсмертен Сиј... смртију смрт поправиј, једин Сиј Свјатија Тројици, спрослављајемиј Оцу и Свјатому Духу, спаси нас“ [песма Господу исусу Христу, Божанска Литургија].

Беседа на дан апостола Матеја

Свети апостол Матеј за време Христовог земаљског живота није био један од дванаесторице, већ од седамдесеторице апостола.

Један од дванаесторице је постао после Вазнесења Господа на небо. За време молитвеног сабрања, којем је присуствовало око сто двадесет људи, свети апостол Петар је скренуо пажњу окупљенима на то да је из апостолског збора отпао Јуда Искариотски, који је постао издајник и подсетио је на реч 108. псалма, где Дух Свети устима псалмопојца Давида говори о нечастивцу: *епископство јего да примет ин (епископску дужност његову нека прими други)*, односно, његову дужност нека добије други (в.: Дап, 1, 15-20). Да би се испуниле речи псалма апостол Петар је предложио да се изабери

двојица која ће бити доведена пред лице Господње, и да онај на кога Господ укаже буде укључен међу дванаестицу. Били су изабрани Матеј и Јосиф, који се другачије називао Варсава, и тада је Господ жребом указао на Матеја који је био уврштен у дванаестицу.

Тако је допуњен збор од дванаестице Христових апостола и Матеј је већ после Вазнесења Господњег на небо примио једнаку благодат и власт као апостоли, и он је, исто као и они проповедао, исцељивао болеснике, чинио чуда и пострадао за Христа.

Наведени догађај је дубоко поучан за нас. Он нас учи да Христова Црква никад неће оскудевати и да неће остати без служитеља који су јој потребни.

Созиджу Црков Моју, и врата адова не одолејут јей (Сазидаћу Цркву Своју, и врата пакла неће је надвладати) (Мт. 16, 18) рекао је Христос.

Црква је духовни савез свих оних који се држе истинске вере, на чијем челу стоји Сам Христос и има за циљ духовно усавршавање својих чланова.

Земаљска половина Цркве припремајући своју децу за њихов прелазак у небеску, има потребу за пастирима и другим служитељима ради достизања свог циља. Она је несавладива за врата пакла, неисцрпна је њена благодат, и никад се неће лишити онога што јој је потребно.

Велика је милост Божија – да призива људе, али се показује да је нису достојни сви који су је удостојени, и испоставља се да многи звани нису изабрани. Није само Јуда отпао од апостолског збора. Међу првих седам ђакона, које су поставили апостоли један – Николај Антиохијски – отпао је од Цркве и постао је жрец нове секте. Међу седамдесеторицом апостола четворица су отпала од хришћанства, али Црква због тога није претрпела штету и остала је цела. Њихова места заузимали су други, достојнији од њих.

Без обзира на отпадање Николаја ђаконски збор се утврдио у Цркви, умножио се и постоји и данас.

Без обзира на наредна и каснија времена отпадања јерарха, јереја и других служитеља Цркве Црква није претрпела штету и њихова места су заузимали други.

Цариградски патријарх Несторије је пао у јерес, заменио га је достојнији свети Анатолије. Диоскор Александријски је пао у монофизитство, други јерарси у друге јереси, али је Црква остала несакрушива и места отпалих замењивали су достојнији и често свети људи.

Многи клирици су се одрекли Христа за време прогона, а многи су у мирна времена остављали свештенички чин због замањских рачуница или личних слабости прелазећи из клира у мирјане.

Међутим, без обзира на то због каквих побуда или разлога да се ово чинило: да ли да су служитељи Цркве издавали хришћанску веру или да су само остављали свој чин, Црква никад није оскудевала. Увек су места отпалих попуњавали други, на које пре понекад нико није ни мислио, и на које су више пута надмено гледали они који су сад отпали.

Црква Божија се никад не лишава потребног броја архијереја, јереја, ђакона, ипођакона, чтечева, појаца и прислужитеља. Зато они који су позвани да служе у олтару или за певницом, треба да пазе на себе да се не би показали као недостојни и да не буду избачени.

Историја Цркве показује да незамењивих лица у Цркви нема и да ће Дух Свети увек наћи киме да попуни место онога ко је постао недостојан.

Велика је милост Божија – кад је човек удостојен да служи или да прислужује у цркви, да улази у земаљско небо – олтар, да се приближава Светим Тајнама, да пева или да чита црквена молитвословља.

Зато они који се удостоје ове милости треба са свештеним страхом да испуњавају своје дело, не заборављајући на речи Псалмопојца: *Работајте Господеви о страхом и радујте се Јему с трепетом* (Служите Господу са страхом, и радујте се с трепетом) (Пс. 2, 11), као и друге страшне пророчанске речи: *Прокљат (човек) творјај дјело Господње с небреженијем* (Проклет био ко немарно ради дјело Господње) (Јер. 48, 10); *Гледајте да не одбаците Онога Који говори* (Јевр. 12, 25); *држи што имаш, да нико не узме вијенца твога* (Откр. 3, 11).

Страшно је постати недостојан свештеног места или га оставити поколебавши се. Изгубивши га, многи постају свесни чега су се лишили, и желе да се врате у пређашње достојанство, али су врата већ затворена, као за пет неразумних девојака.

Сећање на апостола Матеја и његове молитве нека нас учврсте у непорочном служењу да не бисмо били лишени свештеног места на земљи, и да бисмо на небу били удостојени Царства Божијег, где се данас пред Престолом Божјим заступа апостол Матеј, који је допунио збор дванаесторице.

Шангај, 9. августа 1940.г.

Прве мироносице

У сва четири Јеванђеља говори се о помазивању Христа миром за време вечере, пре Његових страдања. Међутим, иако сваки од јеванђелиста помиње само једну такву мироносицу, која је претекла мироносице, које су на Христов гроб дошле на дан Његовог васкрсења, казивања о помазању Христа за време вечере јеванђелисти излажу различито. Сви они кажу да се помазивање десило за време вечере, сви говоре само о једној жени која Га је помазала, сви указују на скупоценост мира, чак сви преносе да је помазање саблазнило неке, али на томе се вероватно сличности у излагању догађаја у Јеванђељима и завршавају. Поједини детаљи, које осим тога саопштавају јеванђелисти, толико су различити да док се неки тумачи Јеванђеља труде да их усагласе и да докажу да се у свим Јеванђељима говори о истом догађају, други недвосмислено сматрају да јеванђелисти кажу о различитим догађајима слажући се само у општим цртама и у томе да је било два или чак три помазања Христа миром пре Његовог страдања. У Јеванђељу по Луки говори се о помазању Христа за време Његовог обиласка Јудеје и Галилеје с проповеђу. Изложивши овај догађај непосредно после описивања доласка ученика Јована Крститеља код Христа с питањем: „Да ли си Ти Онај Који треба да дође или да чекамо другога?“ и Христовог навођења великих достојанстава Претече (в.: Лк. 7, 18-35), свети јеванђелиста Лука наставља: *И бист посјем, и тој прохождаше сквозје гради и вјеси, проповједуја и благовестуја Царствије Божије* (И би послје тога, и Он прохођаше по градовима и по селима проповиједајући и благовијестећи Царство Божије) (Лк. 8, 1). Дакле, по овом Јеванђељу после помазања Христос наставља Своју проповед. Иако у Јеванђељима није све изложено строго доследно, нема основа за претпоставку да свети Лука, излажући догађаје који су се десили за време Христових путовања с проповеђу умеће догађај, који се десио непосредно уочи самих Христових страдања.

Међутим, по другим Јеванђељима, помазивање Христа миром за време вечере не само да се десило неколико дана пре крсне смрти Спаситеља, већ га је Сам Христос довео у непосредну везу с њом.

Али, остала тројица јеванђелиста не наводе исто време помазања. Јеванђелиста Јован Богослов каже да се вечера одвијала шест дана пре Васкрсења и уочи свечаног Уласка Господњег у Јерусалим на магарцу (в.: Јн. 12). А јеванђелиста Матеј, такође један од дванаесторице апостола, и Марко, који је писао своје Јеванђеље по речима апостола

Петра, указују на време вечере после Уласка Господњег у Јерусалим и целог низа Христових беседа у Јерусалиму, два дана пре Васкрсења (в.: Мт. 26, 2; Мк. 14, 1). Јеванђелисти различито говоре и о месту на којем се одвијало помазивање Христа миром. На основу Јеванђеља по Луки може се закључити да се оно дешавало у Галилеји, негде у близини града Наина, или чак у самом Наину, јер се о њему говори убрзо после казивања о васкрсавању сина наинске удовице, а након тога се излаже прича о сејачу, [коју је Господ такође испричао] у Галилеји.

Јеванђелисти Матеј и Марко пишу да жена „изливаше“ миро на Исусову главу док је лежао, не помињући каква је осећања притом испољавала и с каквим стањем духа је то чинила. Јеванђелисти Лука и Јован казују да је миром помазала Исусове ноге и да их је обрисала својим власима. Лука осим тога додаје да је то чинили плачући, при чему су се сузе тако обилно лиле на Христове ноге, да их је омила сузама, због чега је било потребно да се обришу, што је она и учинила својим власима, и целивајући ноге, мазала их је миром. Јован Богослов, који је лично присуствовао помазивању, ништа не говори о сузама, о плачу, а они би очигледно били неумесни, јер је вечера била припремљена за Христа након што је васкрсао Лазара и носила је више карактер празника, пошто је била израз благодарности Исусу за Његов долазак на позив њихове породице и за милост која јој је чудесно пружена. По јеванђелисти Јовану, Христове ноге нису обрисане од суза, већ после њиховог помазивања миром, због чега се још више ширио миомирис: *храмина же исполнисја от вони масти благовонија (а кућа се напуни мириса од мира)* (Јн. 12, 3).

У Јеванђељима је различито наведена и похвала жени за поступак, коју је изрекао Господ Исус Христос. По Јеванђељу по Луки Господ је прво укорио Симона фарисеја који Га је позвао на вечеру због недовољне пажње према Њему као према госту и упоредио је однос домаћина и жене која је дошла, према Њему. *Внидох в дом твој, води на нозје Моји не дал јеси; сија же слезами облија Ми нозе и власи глави својеја отре. Лобзанија Ми не дал јеси; сија же, отнелиже внидох, не преста облобизајуици Ми нозе. Маслом глави Мојеја не помазал јеси; сија же миром помаза Ми нозе (Ућох ти у кућу, ни воде Ми на ноге ниси дао, а она Ми сузама обли ноге, и косом главе своје обриса. Цјелива Ми ниси дао; а она, откако уђе, не преста цјеливати Ми ноге. Уљем ниси помазао главу Моју, а она мирисом помаза ми ноге)* (Лк. 7, 44-46). Затим је Господ рекао што ће жена добити за љубав, коју је својим поступцима испољила према Њему. *Јегоже ради, глагољу ти, отпушчајутсја грјеси јеја мнози, јако возљуби много; а јеумуже мало остављајетсја, менше љубит (Зато ти кажем: опраштају јој се грјеси многи, јер је велику љубав имала; а коме се мало опрашта малу љубав има)* (Лк. 7, 47), рекао је Христос, последњим речима поново прекоривши Симона на то што је себе сматрао праведним и није жудео за отпуштењем својих грехова осуђујући истовремено жену као велику грешницу. Касније се Господ самој жени обратио речима: *Опраштају ти се грјеси. И стадоше у себи говорити они што сјећаху с Њим за трпезом: Ко је Овај што и грјехе опрашта? А Господ рече жени: вјера твоја спасла те је; иди у миру* (Лк. 7, 49-50). Тако је Христос даровао жени описаној у Јеванђељу по Луки оно што је тражила – опроштај грехова.

У складу с Јеванђељем по Јовану, Господ је само зауставио роптање против Марије која Га је помазала рекавши: *Не дјејте јеја, да в ден погребенија Мојега собљудет је: нишчија бо всегда имате с собоју, Мене же не всегда имате (Остави је! она је то сачувала за дан Мојега погребја; јер сиромаше свагда имате са собом, а Мене немате свагда)* (Јн. 12, 7-8). Јеванђелиста не помиње речи упућене непосредно њој. Слично као Јован казују свети јеванђелисти Матеј и Марко, само с једним битним додатком: Христос је обећао ће се за добро дело које Му је учинила жена, о њој проповедати у целом свету. *Што јеј труди дајете? Добро дјело содјела о Мње. Всегда бо нишчија имате с собоју, и јегда хошчете,*

можете им добро творити; Мене же не всегда имате. Јеже имје сија, сотвори: предвари помазати Моје тјело на погребеније; Возлијавши бо сија миро сије на тјело Моје, на погребеније Мја сотвори (Оставите је; што јој сметате? Она чини добро дјело на Мени. Јер сиромаше имате свагда са собом, и кад год хоћете можете им добро чинити; а Мене немате свагда. Она је учинила што је могла; помазала је унапријед тјело Моје за погреб. А она изливши мирис овај на тјело Моје, учини то за Мој погреб) (Мк. 14, 6-8; Мт. 26, 12). Амин глагољу вам: идјеже аиче проповједано будет Јевангелије сије во всем мирје, речетсја, и јеже сотвори сија, в памјат јеја (Заиста вам кажем: гдје се год успроповиједи ово Јеванђеље по свему свијету, казаће се за спомен њен и ово што она учини) (Мт. 26, 13) скоро дословно исто као код јеванђелисте Марка: Заиста вам кажем: гдје се год буде проповиједало Јеванђеље ово по свему свијету, казаће се за спомен њезин и ово што она учини (Мк. 14, 9).

Због чега ових последњих речи нема у Јеванђељу по Јовану, иако је први део Његовог обраћања ученицима који он наводи скоро исти као код тројице јеванђелиста? Да ли их он просто није навео или за то има других разлога? На ово се договор може дати само општим разрешењем питања о томе ко је била жена која је помазала Христа.

Почевши своје казивање о Лазару, свети јеванђелиста Јован каже: *Бје же некто боља Лазар от Витанији, от вјеси Мариини и Марти сестри јеја. Бје же Марија помазавшаја Господа миром и отершаја нозје Јего власи својими, јејаже брат Лазар бољаше (Бијаше пак неки болесник, Лазар из Витаније, из села Марије и Марте, сестре њезине. А Марија, чији брат Лазар боловаше, бјеше она која помаза Господа мирисом и обриса ноге Његове својом косом) (Јн. 11, 1-2).* Дакле, говорећи о догађају који претходи помазању ногу које се даље описује, јеванђелиста наводи да је Лазар био брат Марије која је помазала Господа. На основу овога се може закључити да или је Марија већ поново обавила помазање, а оно што се излаже после било је већ његово понављање, или што је вероватније, јеванђелиста овде помиње помазивање иако је било учињено касније да би тачније навео које Марије је Лазар био брат, јер је овај поступак тесно повезан с његовом личношћу у сећању савременика. Настављајући, јеванђелиста каже: *Љубјаше же Исус Марту и сестру јеја и Лазарја (А Исус љубљаше Марту и сестру њезину и Лазара) (Јн. 11, 5).* Опис доласка Господа у Витанију и Његов сусрет с Мартом и Маријом, сестрама Лазара, веома истиче љубав Христа према њиховој породици. Из Јеванђеља по Луки види се да је она заиста заслуживала ову љубав. Приликом доласка Господа у њихову кућу сестре су свим срцем испољавале усредност према високом Госту, свака у складу са својим карактером. *Марта молвјаше о мнозје службје (Марта се заузела да Га што боље послужи),* односно, бринула се за трпезу, а Марија, која је седела код Исусових ногу слушала је сваку Његову реч. Управо тада на прекор, који је Марији упутила њена сестра, Господ је изрекао велику похвалу Марији: *Марија же благују част избра, јаже не отиметсја от неја (Марија је добри дио избрала који јој се неће одузети) (Лк. 10, 38-42).* Из овога је очигледно да се догађај, који описује јеванђелиста Јован Богослов никако не може поистоветити с оним који се описује код јеванђелисте Луке и да су потпуно различити како по духу, тако и по спољашњим околностима. У једном случају је жена која је помазала Христа била грешница, коју је Христос можда први пут видео (в.: Лк. 7, 39), која је принела сузе покајања и жудела за опроштајем грехова, у другом – добро позната Христу Марија коју је Он волео, која је за свој удео избрала слушање и испуњење речи Божије, која је дала своје срце Богу, а данас је још пуна благодарности свом вољеном Учитељу за васкрсење брата.

У првом случају жена је својим доласком и тиме што је додирнула Христа изазвала осећање одвратности код домаћина куће и чак сумњу у то да ли је Исус пророк, пошто је се није гнушао.

У другом је долазак Марије, чији брат Лазар је био међу онима који су лежали на вечери [...] био потпуно природна појава и ни у ком случају није могао да изазове осећање гађења, јер се из описа претходних догађаја види да су обе сестре уживале поштовање својих суграђана (в.: Јн. 11, 19, 31) и осуду је изазвао само њен поступак, који је за последицу имао велики губитак новца. Зато треба сматрати да су догађаји описани у Јеванђељима по Луки и по Јовану потпуно различити и да имају само делимично спољашњу сличност, разликујући се не само по својим другим детаљима, већ и по унутрашњем карактеру.

Код јеванђелиста Матеја и Марка не наводи се ни име жене, ни однос присутних према њој. Зато се може сматрати да је то била Марија, Лазарева сестра и да је догађај који описују истоветан с описаним код Јована Богослова, да нема категоричног указивања на његово време: код Јована Богослова шест дана пре Пасхе, уочи Уласка у Јерусалим, а код Матеја и Марка два дана пре Пасхе. Могло би се претпоставити да је Марија, Лазарева сестра поновила свој поступак, помазавши шест дана пре Пасхе Исусове ноге, а затим кроз четири дана главу; Господње речи изречене први пут могле су да је охрабре и да распламсају жељу да Му још једном угоди; овакво понављање помазања могло је да појача незадовољство њоме Христових ученика и ако је то први пут отворено рекао само Јуда, приликом понављања придружили су му се и други који су негодовали против ње. Међутим, против овакве претпоставке говори предање, које поистовећује жену која је помазала главу Господа два дана пре Пасхе с грешницом-блудницом која је помазала Христове ноге. Ово предање се сматрало толико неоспорним да је нашло израз у многобројним песмама и молитвама. Велики познавалац и тумач Светог Писма Јован Златоуст, који је приликом тумачења Посланица светог апостола Павла савете добијао лично од њега и који се пажљиво односио према свакој речи, па чак и слову Светог Писма, недвосмислено сматра да је грешница која је помазала Христове ноге и која је полила миро на Христову главу два дана пре Пасхе једно исто лице, изражавајући ово не само у тумачењу Јеванђеља,¹ већ и у молитви коју је написао: „Јакоже не неудојил јеси внити, и свечерјати со грјешники в дому Симона прокаженаго, тако изволи внити в дом смиренија мојеја души, прокаженија и грјешнија; и јакоже не отринул јеси подобнују мње блудницу и грјешнују, пришедшују и прокоснувшујусја Тебе, сице умилосердисја и о мње грјешњем, проходјашчем и прикасајушчем Ти сја; и јакоже не возгнушалсја јеси скверних јеја уст и нечистих, цјелујушчих Тја, ниже мојих возгнушајсја сквернших онија уст и нечистших, ниже мерзких мојих и нечистих устен, и сквернаго и нечистејшчаго мојега јазика,“ (И као што ниси одбио да уђеш и заједно вечераш са грешницима у дому Симона губавог, тако благоволи ући и у дом моје ништавне душе, губаве и грешне. И као што ниси одгурнуо сличну мени блудницу и грешницу, која је дошла и дотакла се Тебе, тако се смилуј и на мене грешног који Ти приступам и дотичем Те се. И као што се ниси згадио на њена прљава и нечиста уста која су Те целивала, немој се узгнушати ни на моја уста која су прљава и нечистија од њених, ни на моје одвратне и нечисте усне, и на мој прљава и врло нечисти језик) каже се у молитви светог Јована Златоуста пре Причешћа (Правило пред свето Причешће, молитва 2). Овде се вечера код Симона губавца јасно повезује с

¹ В.: Св. Јован Златоуст. Тумачење светог Матеја Јеванђелисте // Дела. Т. 7, СПб., 1901. стр. 801. Беседа LXXX. – Прим.ред.

поступком блуднице, иако је у Јеванђељу наведена жена која је дошла у дом Симона фарисеја.

У служби Велике среде је још јасније речено да је жена која је дошла у кућу Симона „прокаженога“ („губавца“) два дана пре Пасхе била жена-грешница. Жена која је тада помазала Христа миром, у песмама се обавезно назива грешницом. „Симонов дом, невмјестимаго вездје, вмести Тја Исусе Царју, и жена грјешница миром Тја помаза“ („Симонов дом, Тебе безграничног, прими, Исусе Царе, и жена грешница помаза Те миром“) овако почиње богослужбено сећање на догађај, који се десио у Витанији (трипесенец повечерја на Велики уторак, песма 3). „Благовонија таинственаго исполнена жена, перваго избависја зловонија, Спасе, многих грјехов. Мир бо источајеши жизни“ („Жена, пуна тајанственог миомириса, избави се, Спаситељу, ранијег злосмрађа многих грехова. Јер Ти точиш миро живота“) (исто). „О блажених рук! О власов и устен цјеломудренија блудници! Имиже возлија, Спасе, миро на нозје Твоји, отирајушчи ја, и често облобизајушчи, сткљаницу, Спаси, истошчи мира на главу Тебе, безсмртнаго мира“ („О блажених руку! О власи и уста целомудрене блуднице! Њима изли, Спаситељу, миро на ноге Твоје, бришући их и често целивајући, Спасе, изли стакленицу мира на главу Твоју, бесмртно миро“) (исти трипесенец, песма 8). Последња два тропара, која стоје непосредно један до другог, говоре о помазању Христових ногу и главе миром као о једној радњи, коју је учинила иста грешница, премда се у Јеванђељима не говори да је грешница била жена која је помазала Христову главу. Даље молитве и песме Велике среде говоре скоро искључиво о томе да је Христове ноге помазала блудница. „Јегда грјешнаја приношаше миро, тогда ученик соглашашесја пребезаконим. Оваја убо радовашесја, истошчајушчи миро многоцјеноје: сеј же тшчашесја продати Безценаго“ („Док је грешница доносила миро ученик се договарао с безаконцима. Она се радовала изливајући скупоцено миро; а овај се трудио да прода Драгоценог“); „Простре блудница власи Тебе, Владицје, простре Јуда руцје безаконим: ова убо пријати оставленије, он же взјати сребреники“ („Пружи блудница косу према Теби, Владару, пружи Јуда руке према безаконцима: она да прими опроштај, а он да узме сребрњаке“); „Днес Христос приходит в дом фарисеов, и жена грјешница приступивши к ногам, ваљашесја вопијушчи: вижд погруженују грјехом... и дажд ми Господи оставленије злих.“ („Данас Христос долази у дом фарисејев и жена грешница приступивши ногама, паде вапијући: види ону која је огрезла у греху... и дај ми, Господе, опроштај за зло.“) У овим самогласним стихирама, које се поју на јутрењу Велике среде и затим поново на вечерњи истог дана врши се поређење међу поступцима жене која је помазала Христове ноге, и Јуде који је издао Господа, при чему се о помазивању Христа говори по излагању јеванђелисте Луке.

Дакле, песме Велике среде, написане у IX веку, које је прихватила цела Православна Црква, јасно повезују помазање Христа два дана пре Пасхе, о чему говоре јеванђелисти Матеј и Марко, с помазивањем Христа од стране грешнице у кући Симона фарисеја, које је изложено у Јеванђељу по Луки. У Синаксару, односно кратком опису догађаја који се помињу овог дана, детаљно се анализира питање о помазању Христа на вечери, указује се на различита излагања која постоје у Јеванђељима и наводе се различита мишљења о жени која је помазивала Христа. Једни (на пример, Климент Александријски, блажени Августин, свети Григорије Велики и други) сматрају да је то била једна жена, други, на челу са Златоустом, кажу да их је било две и да је губавац био отац Лазара, Марте и Марије. Међутим, благочестива Марија се очигледно разликовала од грешнице-блуднице, осим тога, у Јеванђељу је јасно речено да је Лазарева сестра помазала Христа шест дана пре Пасхе. Зато се њено помазање не сме мешати с помазањем Христа од стране грешнице. Марија, Лазарева сестра, искористила је боравак Учитеља у њиховој

кући да изрази захвалност за васкрсење брата. Зато је јасно да јој Христос није обећао никакву другу награду, већ је само одобрио њен поступак кад се Јуда томе супротставио.

Распрострањено је мишљење, посебно на Западу да је то помазање које је Марија Магдалина учинила два дана пре Пасхе, јер је раније већ долазила у кућу Симона фарисеја и да је тада за сличан поступак добила опроштај својих грехова (в.: Лк. 7, 36-50). Указивање јеванђелиста на то да је Христос из Марије истерао седам демона (в.: Лк. 8, 2; Мк. 16, 9) такви тумачи схватају у преносном смислу као избављење од многих порока. Међутим, у Јеванђељу се о истеривању демона увек говори директно. Претпоставком да се у датом случају под демонима истераним из Марије Магдалине, подразумевају њени пороци противречи и то да је била међу женама које су ишле за Христом и служиле Му својим имањем (в.: Лк. 8, 2-3). Христови непријатељи би неминовно искористили овакав боравак поред Њега жене [о којој се говорило толико лошег], чак и ако је већ оставила греховни живот. Као што о томе пише светитељ Димитрије Ростовски: „Кад би она Магдалина, која је ишла за Христом и Његовим ученицима дуго времена, била блудница, шта би рекли Христови мрзители Јевреји, који су тражили против Њега било какву кривицу како би га похулили и осудили.“ А Христос је Своје непријатеље директно питао: *Кто от вас обличајет Мја о грјесје? (Који Ме од вас кори за гријех?)* (Јн. 8, 46) и нико од њих није изразио сумњу у безусловно непорочан Исусов живот. Зато треба сматрати да Марија Магдалина од демона није страдала због својих грехова, већ по посебном Божијем допуштењу, као што су се многи праведници подвргавали нападу ђавола и привремено налазили у његовој власти како би се затим јасније осетила сила Божија на њима: *да јавјатеја дјела Божија (да се јаве дјела Божија)* на њима (Јн. 9, 3). Дакле, отпада претпоставка да је Марија Магдалина била грешница, која је долазила у дом Симона фарисеја (в.: Лк. 7, 36-50), иако се не искључује могућност да је она била жена која је полила миро два дана пре Пасхе и удостојила се велике Христове похвале. Против овога говори само већ наведено поистовећивање грешнице у кући Симона фарисеја и жене, „уготовившеј Христа на погребеније“ („*која је припремила Христа за погреб*“) у кући Симона губавца, које је распрострањено и које је ушло у црквена молитвословља. Осим тога, Марија Магдалина је била међу женама које су се бринуле о потребама Христа, а самим тим делимично и Његових ученика, очигледно, поседујући довољна средства за ово; зато тешко да би почели да ропћу на своју добротинитељку знајући да ће се њихове потребе задовољити уз њену помоћ. Тада је сасвим допустиво мишљење да је помазање у првом и последњем случају учинила једна иста жена, први пут као израз покајања, а други пут у знак поштовања и љубави.

Узимајући у обзир да су поистовећене грешница у кући Симона фарисеја и жена која је помазала Христа у кући Симона губавца уочи Пасхе, да су светитељи, који су добро проучили Свето Писмо и били његови најбољи тумачи, такође одлично познавали предања о догађајима из Христовог живота, при чему ова предања још нису била толико древна за оне који су живели у IV веку после Христовог Рођења, треба признати да постоји велика основа да се истом личношћу сматра грешница којој је опроштено и жена којој је Христос обећао да ће се о њој говорити свуда, где буде проповедано Јеванђеље. Христове речи тада стичу посебно дубок и тајанствени смисао, јер иако се преко Јеванђеља у целом свету објављује и о Христовом помазању два дана пре Пасхе, верници посебно спомињу и прослављају помазивање Његових ногу од стране грешнице, која је сузама омила своје грехове. Црква стално наводи њен пример у молитвама, и срцу сваког хришћанина је близак њен поступак који изазива умилење. Њена слика стоји пред очима свакога пре причешћивања Светим Тајнама, у дане Страсне седмице уз дубоку свест о сопственој греховности. Уистину, у целом свету се с проповеђу Јеванђеља о њој објављује

не само уму, већ и осећањима и вољи свакога ко га слуша. Зато тешко да је грешка ако се претпостави да жена која је сузама оквасила и помазала миром Христове ноге, кајући се због грехова, касније припремила Христа за погреб, изливши миро на Његову главу; домаћин вечере је у оба случаја био Симон фарисеј, којег је Христос исцелио од губе и научио га да не презире грешнике који су се покајали. Тада се испоставља да су била три помазања Христа на вечери, наизглед веома слична, али дубоко различита по унутрашњем смислу. Прво – у дому Симона фарисеја у Галилеји (јеванђелиста Лука) – било је израз покајања и мољење за опроштај грехова. Друго је учинила Лазарева сестра Марија који је васкрснут у Витанији, као знак захвалности за пружену милост (јеванђелиста Јован). Треће, у кући истог овог Симона, које је сад, као и друго, у Витанији (јеванђелисти Матеј и Марко) представљало испољавање оданости и љубави према Спаситељу Који се оваплотио ради нас.

Ова три помазања одговарају трима степенима молитве. Постоје молитве молбе, захвалности и славословља. Свака молитва је наше општење с Богом и освећује нас, али ипак се разликују по свом достојанству. У молитви молбе тражимо нешто од Бога за себе или за друге, због ње очекујемо дар Божји и наш ум је устремљен ка томе. У благодарственој молитви више не тражимо ништа од Бога, већ Га хвалимо гледајући милост коју смо добили од Њега. А у молитви славословља свецело се устремљујемо умом ка Богу и мислено гледајући Јеванђеље, прослављамо Бога, сједињујући се с Анђелима који Га неућутно славе. Али као што је грешна жена прво омивши Христове ноге сузама покајања, достигла и дар чисте љубави, тако и ми кроз покајање и очишћење, усходимо из силе у силу, како бисмо се удостојили да с Анђелима славимо Бога у вечне векове.

Неке мисли високопреосвећеног архиепископа Јована,
које је изрекао у проповедима у Версају

Васкрсење сина наинске удовице (Лк. 7, 11-17).

Капији града Наина прилази Спаситељ и у сусрет Му иде погребна процесија – сахрањују сина јединца удовице.

Колика је њена несрећа!

Лагано се креће процесија. И одједном Господ заповеда да се зауставе: сигурно ће се нешто десити.

Господ каже: „Устани,“ и младић оживљује.

У време Спаситеља умирало је много људи. Много несреће је изазивала смрт, али само је троје људи било васкрснуто: син наинске удовице, Јаирова кћерка и Лазар.

Зашто је Спаситељ васкрсао само њих?

Господ Исус Христос је дошао на земљу да да вечни живот, а овај, земаљски [живот] је само пут ка вечном.

Свеопште васкрсење неће бити васкрсење овог, земаљског облика живота, и Господ није васкрсавао људе да би обновио њихов земаљски живот.

У овом, земаљском животу Господ Исус Христос жели да пружи духовну помоћ како би људи пожелели вечни живот.

Не знамо зашто је био васкрснут управо син наинске удовице, какво је било његово душевно расположење и шта се с њим десило [касније]. Али знамо да је вест о васкрсењу узбудила мноштво људи, да се пронела надалеко, дошавши до Јована Крститеља.

Пружајући милост човеку Господ зна стање његове душе. Зна у коме постоји зачетак духовног живота, и позива на живот оне који су спремни за деловање унутрашње силе духа.

То је циљ Господа, а не сједињење духа и тела.

Тако је Господ посетио и позвао на вечни живот апостола Павла.

Господ је знао његову ревност, која се испољила у прогонима Цркве и знајући његову душу, Сам је код њега дошао...

Овако Господ призива и људе, који иду неправилним путем, кад зна да су у души спремни за деловање силе духа.

Тако је био призван старац Амвросије Оптински – у свету учитељ, веселак, плесач, којег су сви волели. [Једном] враћајући се с бала осетио је неку празнину у оваквом животу и рано ујутру отишао је у Оптину. За све је то било неочекивано. У Оптини [га је задесила] тешка болест. Болница. Он је немоћан, неспособан за живот, стално лежи. Немоћан је за овај, земаљски живот, али не за духовни.

Код њега се [појављује] дар прозрења. Он је учитељ Русије.

Позвао га је глас Божји, као и апостола Павла, и пун благодарности због призива Господњег, [он је] отишао код Њега.

Господ зове многе, све зове, али много је званих, а мало је оних који иду.

Прича о богаташу и Лазару (Лк. 16, 19-31)

Први живи у раскоши. Лазар [седи] на капији његове куће, болестан и покривен ранама. Нико се за њега није бринуо.

Умро је богаташ и била је обављена свечана сахрана.

Умро је Лазар и нико није приметио.

Душа богаташа је у паклу схватила да се целог живота припремала за њега.

Лазарева душа је у рају.

Богаташ је имао нешто добро [у души] – он је помислио на браћу, волео их је. [Истина,] помислио је само на најрођеније, а не на друге [људе], као што никад није размишљао о Лазару, којег је увек гледао. Доброта богатог није далеко од стања животиње, која се брине за децу. У богаташу нема мисли о Богу, нема свести о одговорности пред Њим за свој живот. Он је био егоиста и пожалио је браћу само због тога што су то његова браћа.

Човек треба да служи Богу, Који воли све.

Богаташ је имајући све добро у животу могао да стекне и рај.

Лазар није због сиромаштва [доспео] у наручје Аврама – великог богаташа, који је „живео у изобиљу“, већ зато што је био стрпљив. [А] богаташ је могао да задобије [рај делима] милосрђа. Читава ствар је у томе да постоји љубав према Богу, а у чему се она испољава, свеједно је – да ли у трпљењу или у милосрђу. Богаташ није могао да уђе у рај, није могао да буде заједно с праведницима, зато што [међу њима] нема никога у његовом расположењу, никога блиског, он је свима туђи, и сви су му туђи.

На речи богаташа: Ако им – његовој браћи, дође неко из мртвих покајаће се. Аврам у причи одговара: *Ако не слушају Мојсеја и пророке, ако неко и из мртвих васкрсне, неће се увјерити* (Лк. 16, 30-31).

Тако је и било после васкрсења Лазара „четвородневног“: *првосвештеници се договорили да и Лазара убију* (Јн. 12, 10).

Од нашег унутрашњег расположења зависи наша вера.

Десет губаваца (Лк. 17, 12-19)

Губа је тешка заразна болест. У Старом Завету била су дата прецизна правила понашања за оне који су обелели и о њиховом одвајању од здравих. То није била неизлечива болест: правила знају за исцелења и налажу исцељенима да иду код свештеника који је прегледавши човека давао потврду – савременим речима речено – медицинско сведочанство о оздрављењу.

Десеторица губаваца су срела Господа Исуса Христа и повикала – *подиглоше глас* – замоливши: *Исусе, Учитељу, помилуј нас.*

Спаситељ им је рекао: *Идите и покажите се свештеницима. И догоди се, док одлажаху, да се очистеше.*

Деветорица од њих су то доживела као радосну природну појаву и наставила су да иду код свештеника како би добила медицинско сведочанство, а само је један схватио да их се Бог дотакао Својом милошћу и *врати се славећи Бога из свега гласа. И паде ничице пред ноге Господа Исуса Христа, и заблагодари Му.*

И тај бјеше Самарјанин, односно, није био православац, него секташ.

Спаситељ му каже: *Иди: вјера твоја спасла те је.*

Он није добио само телесно исцелење, већ и душевно спасење.

Вера није само увереност у постојање Бога и Божанског живота, већ и умеће да се препознају овај живот и његова благодатна испољавања.

Самарјанин је осетио да их се Господ дотакао Својом благодаћу и радујући се у вери, *из свега гласа* је благодарио Богу.

Господу није потребна наша хвала, али Му је потребна наша вера, потребна је душа, која се радује, кад је се дотакне Божија благодат.

Весник Православног дела. 1961., септембар. Бр. 10.

Свети Кирило и Методије

Како радостан узвик захвалности ће се отети из уста људи, који од рођења седе у тамној пећини и који су лишени светлости, кад неко отворивши њихово мрачно обитавалиште улије у њега живоносне зраке сунца и затим их изведе на слободу!

Исто овако осећање захвалности треба да осећамо у односу на свету браћу Кирила и Методија.

Словенским племенима која „сједјеше у тами и у сјену смртном“ (в.: Пс. 107, 10) донели су светлост истинске вере Христове.

Онима који нису знали за Царство Небеско објавили су о њему и указали пут у њега.

Слуге лажних паганских богова учинили су служитељима истинског Бога!

Оне који су живели у нечастивости и грубим обичајима научили су да воле добро и истину, показали су им предност врлина, „очистили су њихова чувства“ и учинили их благочестивима и моралнима.

Оне који су се налазили под влашћу греха и порока ослободили су од ђавољих мрежа, препородили светим крштењем и научили новом животу у славу Божију.

Истовремено су за неуке и полудивље Словене саставили азбуку, даровали им писменост и научивши их да је користе, положили су темељ њиховом умном просвећењу.

Од светих Кирила и Методија почиње успех Словена у свим областима живота. Некадашња полуразбојничка племена се претварају у велике народе и оснивају јаке државе, прожете духом хришћанства.

Тако, где год да погледамо, свуда где код Словена сија светлост и чини се добро, видимо трагове светих Методија и Кирила.

Погледајмо духовно небо – на њему је многобројни збор светих угодника Божјих, који су се подвизавали у словенским земљама. То су плодови семена, која су посејала света браћа.

Погледајмо на земљу – угледаћемо славне словенске државе, историју словенских народа пуну подвига, достигнућа Словена у области науке и уметности. За то треба да будемо благодарни управо нашим светим првоучитељима.

И зато је на дан сећања на њих наша дужност да их прославимо и да им ускликнемо са захвалношћу: „Слава вам, браћо света, просветитељи Словена!“

Шангај, 1941. г.

О поштовању светаца, који су заблистали на Западу
Реферат Архијерејском Синоду 1950. године

*Постављај предјели јазиков по числу
Ангелов Својих и собирај от расејаних
синов Адамових Цркво Своју, умножај
в неј свјатија Своја, јако звјезди на
небеси, просијавија на Востоце и на
Западје, Северје и Јузје.*

*Који одређује границе народима по броју
Анђела Својих и сабира од расејаних
синова Адама Цркву Своју, умножава у
њој свете Своје, као збезде на небу, који
су заблистали на истоку и западу, северу
и југу.*

Црквене песме су написане само веома малом броју светаца, чије сећање се обележава свуда у Цркви. Безбројни зборови других познати су и посебно се поштују у одређеним местима; на другим местима су делимично познати кроз казивање о њиховим житијима и календарима у којима су наведени дани сећања на њих. Календаре, који су почели да се састављају од средине прошлог миленијума, у знатној мери су писали одређени људи по свом нахођењу и њихово значење је зависило од поверења Цркве у датог писца и од његовог прихватања. Знатно касније почеле су да се пишу Четје Минеје, зборници житија светаца. Руски народ је поштовао угоднике Божије, како оне који су заблистали у рођеној земљи, тако и [оне] с којима је био упознат по њиховим житијима. И календари, и житија светаца више пута су се исправљали и допуњавали код нас у Русији на основу нових прикупљених података. Основа данашњих руских зборника житија светаца јесу Четје Минеје светог Димитрија Ростовског, које су једно од главних његових дела. Касније их је Свети Синод с допунама издао и на руском језику. У житијима светаца који су живели у стара времена помињу се и такви свеци, који се данас не славе и чија су житија скоро потпуно непозната. Најпотпунији календар у Русији саставио је архиепископ Сергије Владимирски, који је укључио мноштво светаца Истока и Запада. Без обзира на то колико да су опширни у Русији били подаци о свецима, који су заблистали ван ње, кад су Руси учинили велики исход из своје отаџбине, испоставило се да ван Русије постоји још

мноштво светаца у другим државама, непознатих чак и брижљивим истраживачима житија на основу житија и календара која имају.

Чак и у најближим земљама по месту, духу и крви наши су се свеци, непознати у Русији, који имају с њом непосредне везе по својим делима и животу. Такви су ученици светих првоучитеља Словена Кирила и Методија – чудотворац Наум, светитељ Климент и други, који су помагали својим поукама у преводу богослужбених књига на словенски језик; свети Јован Руски и Пахомије, родом из Мале Русије, који су у XVIII веку пали у заробљеништво и који се поштују у Грчкој Цркви, али су непознати у Русији, иако припадају руским свецима. Исто тако осим њих, много древних и нових подвижника има у источним земљама, до сада непознатих у другим областима. Пошто су ове земље православне и свеци се прослављају од стране Православних Цркава, није могло бити колебања ни сумње у поштовање тих светаца подједнако са свецима, који су већ познати у Русији. Заједно са житељима ових земаља – Грчке, Србије и Црне Горе, Бугарске и Румуније – сви православци треба да им прибегавају и да [их] поштују.

На Западу је било сложеније. Овде су хришћанство у многим местима проповедали сами апостоли у првим вековима. Вековима је Православље стајало чврсто и овамо су источни исповедници хитали да потраже ослонац за време јереси (свети Атанасије, Максим). Овде су заблистали многи мученици и подвижници, укрепљујући Цркву. Али истовремено су одлазак и отпадање Запада од јединствене Васељенске Цркве помрачили истину и помешали је с преваром. Било је потребно установити који људи су од оних који се овде поштују као стубови и светитељи вере заиста такви. Ово се није могло препустити појединим истраживачима, то је било у обавези епархије, и она је то требало да чини. Одлука савета руских старца о поштовању светаца Запада нипошто није њихова канонизација, већ тврдња да је наведени подвижник поштован као светац пре отпадања Запада и да је [он] светац, којег поштује Православна Црква.

Одсуство песама и података о свецу на Истоку ни из далека не значи да ту није призната његова светост. Јер нису ни свим свецима који су поштовани на Истоку написане црквене службе. За скоро сваки дан у Синаксару и Прологу наведена су сећања на свеце, не само [оне] којима је посвећена служба тог дана, већ и друге. А многим свецима није одређен посебан дан сећања, иако се помињу у неким службама, на пример у Служби свецима, који су заблистали у испосништву, или су и без тога познати и поштовани. А житија неких мученика, подвижника и других светаца знана су само Богу. Сви они се заједно прослављају у Недељу Свих светих, као што се о томе говори у Синаксару за овај дан. Свеци, непознати до сада [или сада] на Истоку, али поштовани у границама Запада, припадају својим земаљским животом различитим вековима и прослављали су се на различите начине.

То су мученици првих векова, подвижници и светитељи. Последња два збора се делимично сливају, јер су многи подвижници касније постајали епископи. Што се тиче првих, односно мученика, они не изазивају никакву сумњу. Они по својим страдањима за Христа јесу исти такви мученици, као и други, које Црква поштује; неки су чак присутни у провереним руским црквеним календарима; и сад су поменути искључиво зато што нису познати већини мирјана, који користе само кратке црквене календаре. Такви су, на пример, светитељ Пофин, епископ Лионски, и остали лионски мученици. Требало је људима који данас живе у близини места њихових подвига и светих моштију указати на непроцењива духовна блага и позвати православну паству на њихово поштовање. Запад је пун оваквих мученика. Још у првим деценијама нашег прогонства почела су појединачним жељама ходочасништва до ових светиња, али многи за њих не знају ни сад, иако су им познати други културно-историјски споменици.

У Марсеју је од давнина веома поштован мученик Виктор који је пострадао са стражарима које је обратио у Христову веру, Александром, Фелицијаном и Лонгином. Изнад њихових гробница је преподобни Касијан Римљанин основао свој манастир, у којем се подвизавао и у којем је починуо. У православном календару постоји неколико мученика с истим овим именом Виктор, али из описа њихових страдања види се да су то различити мученици.

Мученик, исто овако поштован од давнина јесте свети Албаније [који се подвизавао] у близини Лондона; његове мошти и сад тамо почивају, сачувао се детаљан опис његових подвига. У неким црквеним споменицима помиње се легион светог Маврикија, који је пострадао за Христа у планинама Швајцарске попут дружине Андреја Стратилата на Истоку; овај Маврикије је имењак другог Маврикија који је пострадао са сином Фотином, али се по месту и врсти страдања види да су то различити мученици.

Својом крвљу Тулуз је осветио и епископ Сатурнин, који је због Христа вучен улицама града у средини III века.

Све то су мученици, чија крв је била Христово семе, које Црква скоро свакодневно опева у различитим „мученичким“ тропарима и стихирама и о којима се такође помиње тамо где су семена њихове крви процветала и дала плодове. Њиховом крвљу, као и крвљу других, „иже во всјем мирје мученик, јако багрјаницеју и висон“ („мученика у целом свету, као хаљином и висоном“), украсила се Црква [тропар у Недељу Свих светаца]. Наследници мученика ради утврђивања вере и благочестивости на Западу, као и на Истоку, били су светитељи и преподобни. Прво монаштво на Западу тесно је повезано с Истоком. Подаци о њему и његовим оснивачима сачували су се у делима њихових ученика или другим хронолошки ближим [њима] писцима.

Један од основних расадника [светости] на Западу био је Лерински манастир. Житије његовог оснивача светог Хонорија сачувало се у панегирику који је написао његов ученик Иларије, епископ града Арла. Из њега се зна да је свети Хонорије путовао са својим братом по Египту и Палестини, а по повратку је основао свој манастир у Лерину. За живота је чинио низ чуда. С манастирем је био духовно повезан свети Павлин Ноландски, по чијем указању је тамо дошао свети Евгарије, који је оставио низ својих дела, укључујући „Житије светог Маврикија и светих мученика Тебејског легиона“ о којем се овде раније говорило. У овом манастиру је неко време живео преподобни Касијан, који је касније основао своју обитељ у Марсеју. Треба истаћи да се преподобни Касијан, којег поштује цела Православна Црква, иако се слави укупно четири пута годишње, у Католичкој цркви сматра локално поштованим свецем и сећање на њега, истина сваке године, слави се само у Марсеју, где у цркви свештеномученика Виктора почивају остаци његових моштију, који су се сачували од уништења за време Француске револуције. У истом овом манастиру су се подвизавали свети Викентије Лерински, који се на Истоку поштује још више него на Западу, учитељ Цркве, који је погинуо око 450 године и који је оставио своје дело о Светом Предању. Преко Леринског манастира с Истоком су такође повезане Енглеска и Ирска, исто као што је он духовни ослонац преподобног Августина који је просветио Енглеску и његових саподвижника; тамо је неко време живео и просветитељ Ирске свети Патриције. Манастир, који је основао свети Коломбо у Ирској био је повезан с источним манастирима у XI веку и чак по постојећим подацима, неко време после пада Рима и раскида Рима с Истоком.

Остаци овог манастира с моштина његовог преподобног оснивача постоје и данас, и недавно је тамо било ходочашће, које је оставило дубок утисак на његове учеснике, као и детаљно житије светог Коломба. Следбеници преподобног Коломба били су преподобни Колумбан, Фридолин и Гал, који су из Ирске дошли у Швајцарску у VII веку и служили у

Галији и Северној Италији на утврђивању хришћанства и заштити Православља од јеретика. За живота су чинили чуда и предсказивали будућност. Житија слична њиховим чувала су се тамошњим манастирима и сећање на њих пошгује се у местима која су с њима повезана и данас.

Међу француским преподобнима издвајају се света Геновева и Клотуалд, који се скраћено назива Клод.

Преподобна Геновева, која се родила 423. и преставила 512. године, од детињства се одликовала побожношћу и сав живот је провела у молитви и крајњем уздржању. У детињству је њено призвање предвидео свети Герман Оксерски и благословио је да посвети себе Богу. Духовно је била повезана с преподобним Симеоном Столпником, који је знао за њу. Много чуда је учинила за живота, од којих је посебно славно спасење Париза од Атиле по њеним молитвама. Сећање на ово чудо се не чува само у предању, већ је обележено стубом који је подигнут на месту до којег је дошао Атила. Она се сматра покровитељком Париза и Француске и ни уништење њених моштију за време револуције, ни борба против вере нису могли да прекину ово поштовање.

Преподобни Клотуалд је потицао из краљевске породице, која је погинула за време међусобица. Кад је одрастао и схватио пролазност земаљске славе, није желео да се домогне својих права, примио је монаштво и проводио је најстрожи подвижнички живот. Неко време је боравио у потпуној осамљености, затим је око њега основан манастир, чија црква и данас чува његове мошти. Престаvio се средином VI века.

Бака преподобног Клотуалда била је света Клотилда, краљица Француске, која је васпитала свог унука. За Француску она има исти значај као [за Русију] света Олга и за Чешку света Људмила, а за Римско царство света Јелена. Захваљујући њој њен муж Кловис [Клодовик] I се крстио, затим се коначно утврдио у Православљу. Она је својим животом, поукама и молитвама проповедала и утврђивала хришћанство у Француској. После смрти супруга свој живот је проводила у уздржању и бригаама о онима који су се нашли у невољама. Пошто јој је одозго предсказана кончина тридесет дана унапред мирно се преставила 3. јуна 533. године. Њене мошти су се чувале и носиле у литији до Француске револуције кад су биле спаљене и [сад] се чувају само њихове честиче.

У утврђивању хришћанства у Француској, које је тамо проповедано још у дане апостола, потрудило се много светитеља из каснијих векова, који су се истовремено борили и с јересима које су ту рашириле. Посебно се прославио свети Мартин, епископ Турски. Његово житије постоји у руским Четјим Минејама, иако се наводи за 12. октобар, а не 11. новембар, кад се он престаvio и кад се слави сећање на њега. Његов учитељ је такође био свуда поштовани свети Иларије Пуатјерски [Пуатевенски, Пиктавијски].

Свети Мартин, који се свуда веома пошгује, није послужио само просвећивању Галије – Француске, већ и Ирске, јер је свети Патрикије, њен просветитељ био његов близак рођак и налазио се под његовим духовним утицајем.

Свети Патрикије се одликовао веома строгим животом и попут светог Мартина светитељски труд је спајао с монашким подвизима. За живота се прославио многим чудима, која су помогла обраћење Ираца. Као светац пошгује се од дана своје смрти, која је уследила 491. или 492. године уз низ знамења, која су сведочила о његовој светости. Његови савременици, који су се такође потрудили у Ирској, у коју су допутовали ради борбе с пелагијанством, говорили су да су постојала два стуба Цркве у Галији [Француска] – светитељи Герман Оксерски и Луп Тројејски [Труаски]. Обојица су се прославила неустрашивошћу у проповедању и чувањем своје пастве од варвара, као и многим чудима за живота и после смрти.

Свети Герман Оксерски се престабио 439. године, његове нетрулежне мошти су се чувале вековима, док их нису уништили калвинисти. Свети Луп, којег у „Илиотропиону“ помиње свети Јован, архиепископ Черњиговски [касније митрополит Тобољски], примио је монаштво у Леринском манастиру, где се подвизавао под руководством светог Хонората, достојног наследника преподобног Хонорија, оснивача ове обитељи. Касније је свети Хонорат постао епископ Арла, у којем је свети Трофим, ученик апостола Павла основао Цркву и био први епископ. Свети Луп је био изабран за епископа града Троје Труа, али је наставио да води строго подвижнички начин живота сјединивши га с трудом пастирског милосрђа. У старости му је предсказана кончина и он се престабио 28. маја 576. године. Његове мошти су се дуго чувале, место на којем се сад налазе нисмо успели да утврдимо. Његово име носи црква која постоји и данас, чија је изградња почела његовом бригом на месту идолишта Изиде, у част светог мученика Викентија. За време његовог живота такође је постојала црква у част светог Германа Оксерског, којег је веома поштовао и на којег се угледао. Његова делатност и житије коначно су утврдили хришћанство у Француској.

У њој је заблистао читав збор светитеља и подвижника, стубова Православља и учитеља благочестивости у овим крајевима. Касније је почело просвећење хришћанством североисточне Европе. С њим је повезан светитељски труд Ансгарија [Ансхарија], епископа Хамбуршког и касније Бременског.

Житије светог Ансгарија, које је написао његов ученик архиепископ Римберт сачувало се до нашег времена. Из њега се види да је рођен 801. године. У узрасту од седам година имао је виђење које га је позвало да служи Богу. Васпитавао се у манастиру, с 12 година је примио постриг. Виђење које је имао подстакло га је да води строг подвижнички живот, а затим да оде да проповеда паганима, који су живели у Северној Европи. У 21. години свог живота из Хамбурга је прешао у Данску, где је крстио краља и народ, а одатле се упутио у Шведску. 831. године посвећен је за епископа Хамбуршког и свих народа Севера. Његова проповед се простире и на Шведску, Данску и Словене око Лабе (данашња Северна Немачка). Био је пун ревности и спреман да пострада за Христа. Тугујући што није добио мученички венац, био је утешен гласом одозго и мирно је отишао ка Господу 3. фебруара 865. године. Свој апостолски труд сјединио је с унутрашњим самоусавршавањем и повремено се повлачио у осамљеност. Био је пун милосрђа, пружајући га [свуда] где год био сазнао за неку потребу, не ограничавајући се местом. Посебно се бринуо за дошљаке, удовице и сирочад.

Свети Ансгарије је за живота учинио мноштво исцелења, али је због свог смирења себе сматрао грешником. Трудио се да добра дела и чуда чини у тајности. Али благодат Божија, која је почивала на њему била је толико очигледна и његово поштовање је било тако велико да је већ две године после смрти био прибројан свецима и његово име постоји у Мартиролозима већ 870. године. Његове нетрулежне мошти су се чувале у Хамбургу до Реформације кад су биле предате земљи и [до сада] се сачувао само њихов део. Његово житије и сила Божије благодати која се прославила кроз њега, као и његово прибарање свецима док је Запад још чинио део Васељенске Православне Цркве, не остављају сумњу у то да је он свети угодник Божји. Архиепископ Александар је прикупио податке о њему на немачком језику како из католичких, тако и из протестантских извора и сви они потврђују све што је овде изложено о светом Ансгарију, описујући дела кротости и врлине овог великог човека, као и његова чуда. Такође смо добили детаљно житије на данском језику. Само због негодовања једног од наше сабраће треба навести да оно није написано довољно темељно. Пре свега, нема никаквих података за претпоставку да је свети Ансгарије био оруђе у рукама Римског престола за утврђивање његове владавине и

спроводник оних идеја које су довеле до одвајања Рима. Сав труд да се нађу било каква указивања постојећим изворима није ово потврдио, већ обрнуто, доводи до супротних закључака, јер би данашњи католици сигурно то искористили и прославили би због тога светог Ангарија да је тако.

Светост светог Ангарија не може бити подвргнута сумњи због тога што његовог имена нема у грчком календару и богослужбеним књигама, јер се тиме уопште не одређује њено негирање од стране Источне Цркве. У грчким календарима и богослужбеним књигама није било и до сада нема савременика светог Ангарија светих Кирила и Методија, иако су били добро познати у Цариграду. А Католичка црква сећање на њих слави више него светог Ангарија. У грчким књигама нема просветитеља Бугарске светог Бориса-Михаила, који је крштење примио од Грка, ни свете Људмиле Чешке коју је крстио свети Методије, ни светог Вјачеслава. Нема ни светог Владимира, ни прослављених по благослову Константинопољског патријарха светих Бориса и Глеба и Петра Московског. Од свих руских светаца у грчким Минејама се у Синаксарима без посебне службе помињу само свети Јован Новгородски и преподобни Варлаам Хутински. У Грчкој Цркви слави се сећање на блажену кнегињу Олгу, којој су тамо посвећени другачији тропари и кондаци од наших. Ово уопште не указује на то да ми не треба да поштујемо свеце који су прослављени у Руској земљи и да доказујемо да их Грци негирају. Има и много грчких светаца чијих имена нема у Минејима и календарима, али се сећање на њих врши локално и тамо им се служе службе. Свети Ангарије није служио политичким циљевима, већ Христу, и печат његовог апостолства су земље, које је привео Христу. Њихово касније отпадање не умањује његово служење, као што ни служење светог Методија не [умањује] отпадање Моравије и Паноније на дуги низ векова. У различитим местима васељене Христови праведници су само Богу Једином служили, Једним Духом су вођени и Он их је заједно прославио. Талас револуције и реформације уништио је њихове мошти на Западу, као што је, кад је дошао до наше отаџбине и светогрдно захватио и руске свеце. Он је покушао да уништи сећање на њих [слично] као што је Јулијан Одступник спаљивао свете мошти преподобних. Али они ликују у Цркви Небеској, а ми још више треба да славимо њихов труд, прослављајући тиме Бога, Који је кроз њих чинио чуда.

Света равноапостолна Нина

[Света равноапостолна Нина] била је рођака Јерусалимског патријарха, а с друге стране – рођака великомученика Георгија Победоносца. Од младих година у њој се распламсала љубав према Христу и Његовој Цркви. Сазнавши да на северу Палестине у којој је живела, има народа, који још нису спознали истинску веру и који се клањају лажним боговима, она је веома туговала што ови народи не знају Христа. Кад се једном молила у јерусалимском храму да Господ то уреди јавила јој се Мајка Божија и дала јој је крст од винове лозе и свитак с изрекама из Светог Писма благословивши је да иде на проповед. Обмотавши свети крст праменом своје косе, кренула је на север с овим драгоценим даром Богомајке. Пролазећи кроз Јерменију, на извесно време се задржала у манастиру, у којем је настојатељица била игуманија Гајанија, неко време је живела тамо, а затим је кренула даље ка Грузији. Убрзо након њеног одласка из манастира све монахиње, којих је било преко тридесет предате су мученичкој смрти, а Нину је Провиђење Божије сачувало за будућу проповед. Дошавши у Грузију прво је живела као отшелница коју нико није примећивао. Кад се једном приликом одржавао празник у част неког паганског божанства она се дубоко тугујући због заслепљености народа ватрено молила Богу и одједном је бура с олујом срушила идола који се разбио у парам-парчад. Народ је,

приписујући то непознатој дошљакињи био спреман да је убије, али ју је сачувала десница Божија. Настављајући да живи код једне удовице својим молитвама је исцелила неколико болесника и вест о томе се пронела по крају. У то време се разболела царица и Нина ју је такође исцелила. Многи Иверци су поверовали у Христа и примали су свето крштење. Крстила се и сама царица. Још раније, док је живела у Јерусалиму света Нина је чула да је по предању Христов хитон, који је изаткала Мајка Божија и који је по жребу припао једном од војника за време Христовог распећа, пренет у Грузију. Боравећи овде света Нина је желела да га нађе и сазнала је да је био сахрањен са сестром овог војника, али где и на ком месту људи су до тада били заборавили. У то време на једном месту је растао велики кедр који је блистао. Нина је помислила да се вероватно испод овог кедрa налази хитон Господњи и после усрдне молитве заиста га је нашла испод тог кедрa. Чуда и исцелења, која су се дешавала од њега, још више су учврстила проповед свете Нине. Нина је обилазила различите области Иверије, у коју су дошли православци, послани из Грчке, свештеници и архијереји. И светој Нини је било дато да види Иверску земљу просвећену Христовом светлошћу. У току следећих векова Грузија, која је била подвргавана нападима народа непријатељски расположених против хришћанства сачувала је Православље у свој чистоти и до данас дубоко поштује свету Нину као своју просветитељку.

Тако је млада, слаба телом, али јака духом Нина учинила велико дело просветивши вером у Христа народ који није знао Христа. Она је дошла тамо, немајући ништа осим крста и свитка које јој је дала Мајка Божија и одеће која је била на њој. Све то је учинила силом своје вере, непрестаном молитвом, и неуморним трудом уз помоћ Христа, Који је знао њену љубав према Њему и чистоту њеног срца. Не поседујући школска знања нити било каква блага цео народ је спасила је од мрака заблуде и привела Светлости Истине.

[Ово је] поучан пример за хришћане свих нараштаја који показује шта може да учини јака вера и ревност за њу. Лепо је што је основано братство у част њеног имена. И данас постоје многи који не знају за Христа и не живе по Његовом учењу. Како нам је потребан макар део оне усредности према молитви, коју је имала света Нина. Овде, у Америци проповед Православља је почела пре 150 година, између осталог преподобни Герман је започео просвећење пагана на Аљасци. А данас проповед није потребна само паганима, него још више онима који су већ били крштени и који се називају православцима. Ако упоредимо наш живот с оним што се говори у Јеванђељу или чак с оним несавршеним животом који се у последње време водио у нашој отаџбини видећемо како смо далеко отишли од онога што је потребно хришћанину! Иако имамо све у овом животу сад смо се у потпуности удаљили од сваке побожности којом се држала Света Русија. Често се стидимо да се називамо Русима и да кажемо своје право име да не бисмо показали да припадамо православном руском народу. Своје обичаје, прожете духом Православља, мењамо за обичаје не само туђе, већ чак непријатељске хришћанству. Градимо дивне храмове, али да ли их посећујемо у довољној мери? Често су празни чак и на велике празнике не због нужности, већ добровољно; више од тога, у дане и вечери уочи празника, које је Црква предвидела за молитву и богослужења, весела организују лица која се називају православнима, која се лажно крију иза лепих циљева. Тиме се људи одвлаче од главног што је неопходно хришћанину, од молитве преко које се општи с Богом. На празнике се хришћани у општењу с Богом напајају духовним силама, које им помажу да избегавају искушења и да их побеђују. Проводећи празнике као обичне дане или још горе, проводећи их у различитим веселима и разонодама ми духовно умиремо и лако се препуштамо разним пороцима. Посебно погубно за омладину је то што ће се она имајући пред собом само лоше примере потпуно удаљити од православне побожности и на нама може да се оствари страшна реч из Светог Писма: „Многи ће доћи од истока и

запада и сјешће за трпезу, а синови царства биће изгнани“ (в.: Мт. 8, 11). Нека то не буде! Ми се радујемо доласку других народа у Цркву Христову, али тугујемо због одласка народа, који се назива богоносцем и који се сматрао чуварем Христове вере. Нека се у њему препороди православна вера и благочестив живот, у складу с њом!

На овај труд призвано је овдашње Братство свете Нине, која нека га укрепи својим молитвама и својим примером. И нека благослов Господњи буде на братству и на свима нама!

Света Русија

Беседа одржана у Београду на дан равноапостолног кнеза Владимира
на свечаној скупштини 15. јула 1934. године

Име, од којег нашег срца затрепери јесте Русија (**Русь**).² Кад чују реч „Рус“ погледи многих људи мислено бивају усмерени ка непрегледним пољима отаџбине, пред другима се појављују градови, села и манастири, трећи се сећају славних дела њене прошлости, четврти можда чују мајчину песму. Не могу се набројати различита осећања и расположења оних којима речи „Рус“, „Росија“ и „Рус“ нису туђе.

Али шта је Рус? Тешко да бисмо одмах могли да нађемо тачан одговор на ово питање. Русију боље осећамо и доживљавамо него што је разумемо. Лепо је рекао наш песник [Ф.И.Тјутчев]:

Разум Русију не схвата,
За њу не важи општа мера:
Посебна јој је улога дата –
Да схватиш Русију треба ти вера.

Ипак, ако истражујемо и потпуно апстрактне предмете, тим пре је наша дужност да покушамо да разјаснимо шта је „Рус“, каква су њена битна својства и шта чини њену духовну моћ и силу.

Пре свега, кад погледамо саму реч „Рус“ можемо да се уверимо да ни данас научници нису дошли до једномислија приликом одређивања њеног филолошког и историјског порекла.

У IX веку овај назив постаје сталан за део словенских племена, обједињених под влашћу Варјага. У договору [кнеза] Игора с Грцима већ се користи израз „Руска земља“. Међутим, није било ничега што би чврсто повезивало њене појединачне делове, више од тога, тешко би било уопште рећи шта је било руско, а шта није. Тек од светог Владимира појам „Рус“ почиње да поприма одређени садржај. Крстивши Русију свети Владимир је руском народу дао духовни лик који је постао његов обједињујући принцип, издвојивши га међу другим народима. Од времена светог Владимира Руси почињу да бивају свесни себе као једне целине, а Руске земље као свог наслеђа. Ствара се Руска држава, која стреми ка томе да обухвати целу Руску земљу, а такође да јој обезбеди сигурност од свих спољашњих непријатеља. Прошавши дуг пут у свом развоју држава која се називала Велика Руска кнежевина, Московско царство и Руска империја, заузимала је у последње време 1/6 део земаљске кугле. Назив „Росија“ је од XVIII века до извесне степене заменио реч „Рус“ али не могу увек и у свим случајевима речи „Рус“ и „Росија“ да се употребљавају једна уместо друге. У календару полузваничног издања из времена царице Катарине II који сам видео у једном од руских музеја обратио сам пажњу на објашњење разлике између речи Рус’ и Росија.

² У руском језику Русија има два назива: Русь и Россия. У даљем тексту ће у складу с тим бити и наведени.

Приликом географског описивања Русије наводи се да није свуда Рус' – Русија и да није свуда Русија – Рус'. То се тамо објашњава на следећи начин: „Ингерманландија (односно Прибалтички крај и део Финске, који су тада припадали Русији) улазе у састав Русије, али нису Рус'; а Галиција и Волињ (које су тада припадале Пољској) јесу Рус', иако не припадају Русији.“

У чему је разлика између „Русија“ и „Рус'“?

Под речју „Русија“ се подразумевала територија Руског царства, а под „Рус'“ земља где народ није био руски по формалном својству грађанства, већ по духу. На почетку постојања Руске државе сва она је била „Рус'“. Приликом њеног ширења, посебно почевши од Петра I кад је Руска држава освојила низ области с другим наравима, обичајима и законима деле се појмови „Рус“ и „Русија“. Међутим, све време се примећује тежња да се по могућству ова разлика изглади. С једне стране руски народ се пресељава у неруске области, постепено чинећи да Рус' постану раније неруске области државе. С друге стране, Русија укључује у себе једну за другом области, које представљају „Рус'“; томе су тежили владари Русије, ка истом том су стремиле руске области које су трпеле туђински јарам.

Која су својства карактеристична за „Рус'“? Њена одећа? Омиљена јела, народни обичаји? Али они се мењају у зависности од места и времена, а данас скоро да су их потпуно уништила спољашња ограничења. Језик? Али, ако и не говоримо о три главне гране руске народности и језика постојало је и постоји мноштво говора, који се значајно разликују између себе. Говор у различитим областима Русије се понекад толико разликује да га тешко схватају људи родом из других области и он чак има сличности с неким другим словенским језиком, више него с понеким руским дијалектом. Књижевни руски језик се битно разликује од народног језика многих крајева, често бива мало познат тамошњем становништву и мање се употребљава него језик неких других народа у оним местима где они живе међу Русима. Често се дешава обрнуто, да странци, који су научили руски језик правилније говоре њиме него сами Руси. Осим тога, језик се мења с протицањем времена, тако да се данашњи језик знатно разликује од језика, којим се говорило пре сто година, а између њега и оног на којем се говорило пре неколико векова – огромна је разлика. Тако да иако је велик и славан руски језик, он ипак није карактеристично својство за „Рус'“ и припадност њој.

Које својство „Рус'“ је највише ценио сам руски народ? Он сам је указивао на то шта му је драже од свега назвавши своју земљу Света Рус'.

Тако је светост главно и најбитније својство за Рус'. Света Рус' је народ који је наследио хришћанство од светог Владимира и који га је учинио основом свог живота. Разуме се, православно хришћанство. Просветитељ Русије свети Владимир је још док је бирао веру одбацио све вере осим православне. Русија се крстила у Православље и ревносно га је поштовала. Познати су покушаји папа да уведу католицизам у Русији, али су остали без успеха. Од Православља су отпали поједина лица и родови, али су обично брзо губили обличје Руса. На крају XVI века чинило се да је југозападна Русија заувек престала да буде православна примивши унију. Али унија није проникла дубоко у народну душу – спољашња подршка уније није могла да се учврсти толико да уђе у народну свест. Више од тога, прибегло су превари и оставивљена је сва православна спољашњост уз помињање у црквама „всјех православних христијан“ (свих православних хришћана). Народ је сматрао себе православним и такав је остајао у души, а схвативш превару, почео је да напушта унију. А они који су идејни унијати обично су били и јесу јаросни непријатељи Русије и њеног јединства. Ако се тако бранило Православље где му је посебно претила опасност, тим пре остали део Русије није могао да размишља о себи

другачије осим као о православном. А православно хришћанство је обухватило цео живот руског народа, пошто није попустило под спољашњим утицајима.

Рус је у свом идеалу увек био православни хришћанин, почевши од светог Владимира који је стремио ка томе да живи по Јеванђељу. Православље је било основа, како личног тако и друштвеног живота свих Руса у њиховом идеалу. Наравно, не треба мислити да су сви Руси живели строго по Јеванђељу, да у Русији никад није било ни греха, ни одступања од Православља. Било је свега. У Русији и руском народу било је и мрачних грехова и злочина, и отпадања од вере. Али колико је то било далеко од тога на шта су била усмерена стремљења руског народа, толико је Русија остајала света, као што је света и земаљска Црква. Дешавао се грех, али се није хвалио. Кајао се грешник, друштво је одбацивало грех, примало је грешника који се каје и тиме се грех омивао. И тамо је било отпадања од Цркве и појединих лица и читавог дела народа, као на пример, у стари обред. Али оно је у својој основи било управо тежња да се сачува Православље; а свесно отпадање од Цркве представљало је раскид с руским народом, одлазак од њега.

Руски народ се по целој земљи прочуо као носилац истине Божије. Као света и просветитељка изгледала је наша Русија непросвећеним народима Истока, света и тајанствена изгледала је чак и онима на Западу који су презирали одсуство код ње спољашњих достигнућа у поређењу с њима. „Ево ове свете Москве,“ отело се из уста Наполеона који је маштао да у њу уђе као победник. Међутим, кад је руски народ масовно одступио од схватања својих предака и кад је почео да стреми ка томе да на други начин уреди свој живот, прелом у народној души изазвао је слом народне моћи и државног уређења.

Ипак, Света у Рус' није умрла. Многобројним зборовима светих угодника који су заблистали у Руској Цркви присајединио се још збор мученика којима су упућене речи црквене песме: „Блажена земља, напившајасја кровми вашими“ (**Блажена је земља која се натопила вашом крвљу**) [тропар мученику Акиндину и др.].

Хоће ли победити Света Русија или безбожна сила? Ако се деси прво – морални препород народа ће дати снагу народном духу који ће моћи да обнови моћну Русију. А победа безбожништва и морални распад народа повући ће га у погибел, као што се већ дешавало с многим народима.

Света Рус' није само познато место на земаљској кугли и извешан период у руској историји. Света Рус' се не дефинише временом и местом, већ збиром погледа и живота народа. Човек може да буде Рус по крви и да не припада Светој Русији, али да изражава идеје Свете Русије, као свети царевих Петар Ордински и литвански кнез Довмон; њој припада и омиљени у руском народу Николај Угодник, који је живео много пре крштења Русије.

Онолико колико руски народ буде прожет вером и побожношћу и колико их се буде придржавао у животу толико ће бити Света Рус'.

Препород Русије није свар политичара и вођа, он се тиче сваког од нас. Русу, који желиш спасење Русије, спасавај себе и своје ближње од греха, корачај стопама просветитеља Русије!

Кад већи део руског народа оздрави морално отвориће се извор духовне силе, на чијим обалама ће опет израсти палме руске славе.

Руски народе! Пред тобом су два пута: морално распадање и постепена погибел или испуњавање свог историјског задатака – служење правди и истини и привлачење за њих свих народа.

У другом случају испуниће се над Русијом предсказање пророка о духовном Израиљу: *Биће у потоња времена гора дома Господњега утврђена уврх гора и узвишена*

изнад хумова, и стјецаће се к њој сви народи (Ис. 2, 2). „Јер сви народи иду, сваки својим путем, а ми ћемо ићи у име Господа Бога нашега у векове векова“ (в.: Мих. 4, 5).

У чему је морална снага светог великог кнеза Владимира?

Иже сотворит и научит, сеј велиј наречтсја в Царствији Небесњем.

А ко изврши и научи, тај ће се велики назвати у Царству Небескоме.

Мт. 5, 19

Зашто је велики кнез Владимир свет и зашто је назван равноапостолним?

Он се од паганске таме окренуо ка светлости Христовој, крстио се сам, крстио је Кијевљане и послао је да се крсте други градови и области његове кнежевине.

Он је први од сверуских владара постао хришћанин и положио је темељ хришћанском уређењу Руске државе. Од њега Руска држава почиње да буде православна и хришћанство прониче у све области народног и државног живота.

Да ли је он притом деловао само као владар, да ли су његова дејства усмерена на то да се обављају само државна дела?

Не, он је сам у себи пројавио истинског хришћанина, и Христа није толико проповедао речју, колико својим личним примером.

Васпитан у паганству, кнез Владимир је, премда је у најранијем детињству чуо за Христа од своје баке, блажене кнегиње Олге, прво био ревностан паганин. Он је усрдно испуњавао паганске обреде, трудио се да угоди паганским боговима, приносио им је благодарене за успехе, зато што је био убеђен да служи истини.

А кад се десило да су Кијевљани убили светог Варјага Теодора и његовог сина Јована, на којег је пао жреб да буде принет на жртву Перуну у знак захвалности за освојену победу, Владимир је схватио да је грешио. Увидео је несклад између моралног закона и захтева паганства и танкоћутном душом је осетио његову лажност. Тражење истине и правде довело га је до Православља и савладавши све унутрашње и спољашње препреке које су стајале на путу ка њему примио је свето крштење.

Сад је, поставши хришћанин, почео да служи Христу још ревностије него што је раније служио паганским боговима.

И сад је већ свим својим бићем приносио себе самог и све што је поседовао на жртву Истине, јер хришћанско учење открива Божанске истине и изражава највиши морални унутрашњи закон.

Владимир се променио после крштења. Сачувао је у себи све најбоље особине које је имао раније, одбацивши од себе све своје порочне наклоности и навике. Од суровог човека који није пожалио чак ни рођеног брата, убијеног за време међусобног рата с њим, постао је толико меког срца да није желео да казни ни злочинце чинећи то само у изузетним случајевима као би пресекао злочине.

Од развратног постао је целомудрен, оставио је своје некадашње многобројне жене и живео је у часном супружничтву сјединивши се хришћанским браком с принцем Аном.

Од похлепног освајача он постаје мирољубив владар. Од користољубвог скупљача пореза постао је равнодушан према земаљском благу, пошто је увек био спреман да га жртвује ради стицања нематеријалних вредности.

За дружину он сад није био толико страхан предводник који кажњава и најмање непослушање колико мудар вођа, који схвата душу својих потчињених и цени своје саподвижнике.

За цео народ који је био под његовом влашћу постао је отац који воли, који се брине за своју многобројну децу, какви су за њега сад постали његови поданици постао је отац, који се брине за задовољење свих њихових нужди и потреба.

Сад су његову пажњу посебно привлачили они који су били беспомоћни – сирочад, удовице, инвалиди. Њих се кнез Владимир посебно сећао за време празника и слао им је кола с храном и другим потребним стварима.

Сами празници сад нису били састајалиште распојасаних људи, већ међусобно радосно братско општење.

У свим областима живота се као хришћанин показао велики кнез Владимир Црвено Сунашце – и у свом личном животу, и у породичном, и у друштвеном, и у државном. Спознавши истину служио јој је свим срцем, ширећи светлост свуда где је могао. Сам је био је олицетворење Христовог учења, био је у свему пример за углед.

Зато је Православље тако брзо и дубоко проникло у све стране руског живота. Кнез је све надањивао својим личним подвигом. Он је био победник себе самог, тако је владао над другима, проповедао је Христа својим делима, без обзира на то на коју област да су се односили. Он је служио истинитом Богу као појединачна личност, као глава породице, као вођа, као судија, као владар, као државник. Он је увек био онај служитељ Истине и Правде стремећи ка томе да владају свуда.

Дубоко је постао свестан да само *јелика сун истина, јелика честна, јелика праведна, јелика пречиста, јелика прељубезна, јелика доброхвална, аише каја добродјетель и аише каја похвала* (што год је истинито, што год је поштено, што год је праведно, што год је чисто, што год је достојно љубави, што год је на добру гласу, било која врлина, било што похвално) (Фил. 4, 8) – требало да буде основа живота како појединца, тако и целог народа. Зато није одвајао једно од другог и оно што је испољавао у личном животу остваривао је у државним делима.

Нови дух целовитости, јединства у свим областима живота и остваривања истине у свему показао је у самом себи и предао је руском народу свети Владимир. Он је његов Просветитељ и Крститељ, цар и апостол, војвода и учитељ, ујединитељ и чувар.

На њега су се угледали његови најбољи следбеници, и није случајно што је баш на дан сећања на њега благоверни велики кнез Александар, у којем се јарко одразио духовни лик његовог равноапостолног претка, освојио Невску победу.

Служење Богу, које је свети Владимир започео на земљи наставља се и сад пред престолом Свевишњег пред Којим он стоји и моли се за Руску земљу, коју је просветио и осветио, и сија с висина небеском светлошћу, обасјавајући Русима пут ка Истини и Правди.

1100. годишњица Руске државе

Прошло је 1100 година откако се неколико словенских племена објединило око Новгорода под влашћу варјашког кнеза Рјурика и његове браће који су били позвани. То је био почетак оне Руске државе која је прошавши кроз многа искушења заузела шестину земаљске кугле и која је још до недавно била страшна непријатељима, а истовремено

сигуран ослонац за све оне којима је била потребна заштита. Било је времена кад се чинило да је она већ завршила своје постојање, да је нема и да је више неће бити. Међутим, након што би савладала све незгоде, поново је устајала као очврсла и још моћнија. Словенска племена и друга која су обитавала међу њима слила су се у један народ, чија је земља почела да се назива именом „Рус“ или „Росија“. Нису велика само пространства која су се ширила, која је она заузимала, као и њена огромна природна богатства, већ су висока била достигнућа на свим попрштима људског развија, а посебно је узвишен био дух народа. Шта је било његова главна унутрашња снага, шта му је удисало живот, шта га је чинило стабилним у свим искушењима? Нико, ни ми сами, ни наши пријатељи, чак ни непријатељи, не треба да негира да је то била православна вера, већ треба искрено да признамо да је то била она. До крштења Русије она је подсећала на Адама створеног од земље, који иако је имао предивно тело, није био изнад осталих бесловесних твари, пре но што је Бог удахнуо у њега живот. Крштење Русије било је за њу истински препород и обновило је. Слично као што су се образ и подобје Божије одразили у души Адама и он је постао „душа жива“ (в.: 1 Мојс. 2, 7), тако је и крштење Русије за време светог Владимира оставило неизбрисив траг на души свег руског народа, на његов свакодневни живот, на државно уређење, на све његове особине и умне дарове. Од крштења Русије почиње процват у свим областима људских достигнућа. Посебно јарко се у Русији испољила тежња према богооткривеној Истини и тражење узвишених вечних вредности, које су тако јако деловале и утицале на руске душе, да је то дало одређену нијансу свој Русији, њеном унутрашњем животу и њеним спољашњим испољавањима и да јој је дало име Света Русија. Безбројна молења Богу, подвизи и добра дела „Христа ради“ непрестано су усходили с Руске земље према небу и одатле је на њу силазила благодат, која ју је освећивала и укрепљивала. Није могуће изложити и објаснити историју Руске државе ако се не обрати пажња на ону непрегледну силу, која је ипак деловала у њој, јер се не може објаснити кретање воза, ако се не наведе парна или електрична сила којом се он креће. Тим невидљивим нитима прожета је сва историја Русије. У XV веку, док је још владао татарски јарам, али су московски кнезови већ почели сабирање Русије, живела су двојица светитеља, која су носила име Јона – митрополит Московски и архиепископ Новгородски. Они су били повезани чврстим пријатељством и заветовали су се да се свакодневно моле за то да буде свргнут татарски јарам и да се Руска земља уједини у једну државу. Ускоро се испунила молитва праведника. За време Ивана III Васиљевича који је растао у њихово време, Русија се ослободила од Татара и цела Северна Русија је постала јединствена Велика кнежевина, а приступило се сабирању и других руских области које су потпале под туђу власт. Сећање на светитеља Јону Новгородског које пада у недељу узнећемо Господу Богу као захвалност за сва добротинства дата Руској земљи, молећи Га усрдно да буде свргнут јарам безбожника и да устане православна Руска држава. Нека ово буде!

5. новембар 1962.г.

Штит на реци Неви

1240. година... Уништена је престоница, мајка руских градова – Кијев. Безбројна војска Татара преправила је Руску земљу, уништавала је градове, спаљујући села. Гину једна за другом војске појединих руских кнежевина, које су се осмелиле да ступе у борбу с њима.

Али ево нове несреће – и са запада су кренули на православну Русију. Шаљу на њу војску Швеђани, а за њима оштре своје мачеве тевтонски и литвански витезови. Они имају

заједнички циљ – да освоје не само земљу, већ и душу руског народа, да поробе тело руског човека туђинској власти, а душу – Римском престолу.

Ево, приближио се одлучујући моменат.

Шведска војска се већ искрцава у новгородским крајевима.

Шта да Руси да чине? Да ли да им се покоре или да ступе у борбу, ризикујући да погубе сву малобројну новгородску војску?

Новгородом је тада владао благочестиви кнез Александар Јарославич. Он схвата да ће покорношћу спасити живот Новгорођана и њихову имовину, али неће бити изгубљена само државна већ и духовна слобода, негде насиљем, а негде лукавством – дошљаци ће у римске мреже ухватити руску душу и Русија ће изгубити православну веру! Кнез Александар зна да је Православље истина и да је драгоцен бисер, ради којег све треба жртвовати. Он верује да Бог неће оставити оне који се подвизавају за истину и правду, и одлучује се да ступи у борбу.

15. јула 1240. године, на дан кончине крститеља Русије великог кнеза Владимира напао је шведску војску, која се управо искрцала, и уз помоћ Божију потукао ју је до ногу. Остаци иностране војске журно напуштају Руску земљу, а кнез Александар ускоро затим одбија и друге непријатеље са запада.

С истока у међувремену на Русију стално надире нова татарска војска. Међутим, Александар је се не плаши: Татари се, одређујући данак руском становништву, не мешају у унутрашње уређење његовог живота. Кнез Александар види да се у датом тренутку не може борити с њима силом, али зна да ће ако се сачува православна душа руског човека, наступити време кад ће он збацити са себе татарски јарам.

Он у Татарима види бич Божији, послат на Русију због њених грехова и одлучује се да смирено трпи Божије испитивање. Он покорно иде у Орду, испуњава све заповести хана, наговара Русе да се не супротстављају татарској власти, већ да скупљају у себи духовну снагу и да се уздају у Бога.

Славном невском победнику није било лако да се понижава пред ханом, такође му није било лако да убеди Русе да следе његов пример. Међутим, подвизи светог великог кнеза Александра, његова храбра борба за православну веру и смирење у Божијем искушењу дали су своје плодове, премда не брзо. Руски народ који је сачувао Православље очврсноу је налазећи се под татарском влашћу која је постепено слабила.

Наступио је дан – подигла се православна Русија и збацила је са себе татарски јарам. И носећи светлост Православља, сами Руси су кренули у места насељена Татарима.

Ево, пала је и јака тврђава бившег татарског царства – Казањ, на дан Покрова Пресвете Богородице. Одмах након присаједињења Казања Русији тамо су дошли православни проповедници и много Татара примило је свето крштење.

Прошло је скоро 27 година након покорвања Казања и благочестива девојка Матрона је уснила Пречисту Божију Мајку, Која јој је заповедила да објави црквеним и грађанским властима, да откопају Њену икону на месту које је Она навела. Ово јављење се поновило три пута и девојка испунила Њену наредбу.

Кад су 8. јула 1579. година почели да копају на месту које је Богородица указала, нашли су тамо закопану икону. Свештеник храма светог Николаја по имену Јермолај извадио је из земље икону и пренео ју је у свој храм.

Ускоро се ова икона прославила многим чудима и у целој Русији је постала позната као чудотворна Казанска икона.

Свештеник Јермолај, који је постао удовац, убрзо после тога је примио монаштво с именом Јермоген, касније је био митрополит Казански, а у Смутно време је постао патријарх сверуски и стуб Руске земље. Већ после кончине светитеља Јермогена, којег су

непријатељи Русије мучили и убили због његове чврстине, његове повеље, разаслате по Русији заједно с писмима архимандрита Тројице-Сергијеве лавре преподобног Дионисија, учиниле су своје. Пробудиле су Русију, и из Нижњег Новгорода је кренула војска у ослобођење Русије од Пољака који су је освојили. Са собом је носила икону Мајке Божије донету из Казања, коју је некада нашао светитељ Јермоген. С њом је ослободила Москву и у свечаној литији руска војска је ушла у Москву носећи испред себе чудотворну Казанску икону, 1612. године, 22. октобра, а овај дан је почео да се слави и данас га слави цела Русија.

У сећање на то у Москви је саграђена црква у коју је стављена тачна копија иконе. А кад је цар Петар вратио Русији обале Неве, које је изгубила у тешко време, и кад је тамо саградио нову престоницу, у њој је била подигнута и обитељ светог Александра Невског. Тамо, на обале прослављене храброшћу светог кнеза Александра биле су пренете из Владимира његове свете мошти, а у изграђени величанствени храм у име Казанске иконе Мајке Божије била је постављена чудотворна икона, обретена у бившој престоници татарског царства, пред којим се некада смирио велики кнез Александар, који је својим смирењем припремио победу над њим, уједињење и величину Руске земље.

Нови страстотрпци

Први свецы прослављени у Русији били су свети страстотрпци Борис и Глеб. Оданост вољи Божијој, незлобивост према убицама, као и њихов претходни живот, привукли су срца свих, а знамења и чуда којима их је Бог прославио открили су њихову моћ и небеску славу.

Њима су људи прибегавали у невољама, њих су славили, обележавајући неколико пута сећање на њих у целој Русији. Њихова појава на Неви ноћу, уочи дана престављења њиховог оца, великог кнеза Владимира, удахнула је снагу благоверном кнезу Александру да тог дана над Швеђанима освоји знамениту победу и послужила је као почетак прослављања самог равноапостолног великог кнеза Владимира. Овој двојници првих страстотрпаца век и по касније присајединили су се велики кнез Игор, који је примио монаштво с именом Гаврило и којег су убили Кијевљани, желећи другог кнеза.

Цела Русија дубоко поштује благоверног великог кнеза Михаила Тверског, који је после многих мучења убијен у Орди због интрига московског кнеза Јурија. Од тада и до данас ниско су се клањали моштима свеца и Твер, и Москва, у невољама и потребама су му прибегавали житељи околних области, црпели су снагу за изградњу Руског царства руски цареви.

Извор, не само исцелења од телесних, болести, већ и духовних снага јесте благоверни царевич Димитрије који је у Смутно време убијен у Угличу. Јарко сијају из дубине векова ова имена, излива се благодатна помоћ свима који их призивају. Они и други страстотрпци Руске земље заступају се за њу пред Богом.

Данас се њиховом збору придружио цар-мученик са својом породицом. Нема још јавних знамења, која сведоче о њиховој светости, али су их особине које су испољили у данима искушења тесно сјединиле с прослављеним страстотрпцима. Несумњиво, Господ их је уселио у Своје обитељи опростивши им грехове вољне и невољне. Он даје силу молитвама Својих угодника и прославља их на земљи, кад то бива потребно и корисно за земаљску Цркву. Што јаче буду наше молитве за царске мученике, што више их будемо поштовали, тим пре ће Господ учинити заступницима за Руску земљу оне које је већ удостојио небеске славе.

Већ долазе вести из Гетсиманије о исцелењима, који се дешавају код гроба велике кнегиње Јелисавете Фјодоровне. И ако буду чврсте наша вера и молитва можда ће Господ дати силу молитви цара-мученика, царевића Алексија и царских мученица и заблистаће као светла зора над отацбином омивеном сузама покајања и мученичком крвљу.

Беседа епископа Јована на његов имендан после Литургије и
упућивања честитки пред почетак трпезе

Приносим срдачну благодарност свима окупљенима на данашњи дан ради обележавања сећања на мог небеског покровитеља Тобољског светитеља Јована.

Пре свега дубоко сам захвалан нашем Високопреосвећеном начелнику мисије архиепископу Виктору за заједничке молитве и савршавање богослужења, као и за топле речи пажње и подршке.

Благодарим клиру који је учествовао са мношвом у приношењу Бескрвне Жртве, као и онима који су дошли на молебан, црквеном хору, прислужитељима, који су учествовали у богослужењу и свима онима који су с нама узносили молитве.

Дакле, посебно сам захвалан за молитве, зато што молитва за нас има велики значај. Она спушта на нас благодат Божију и није само пастви потребна молитва њених пастира, већ је и пастирима, а посебно архипастирима, потребна молитва њихове пастве за њих, како би „правилно управљали речју истине“.

Благодарим и свима онима који су иако заузети, ипак издвојили време од својих послова или одмора како би дошли да ми честитају.

Приносим искрену благодарност онима који су се побринули за данашњу свечаност и пријем посетилаца и свима онима који су на различите начине исказали пажњу према мени.

Користећи прилику да заблагодарим црквено-добротворним организацијама за њихову усрдну и корисну делатност, која сад протиче у веома тешким условима, који ипак нису утицали на успех њихове делатности, и који су углавном веома велики. Нека Господ награди њихове делатеље и делатнице и нека не ослаби њихова ревност у искушењима: без искушења и непријатности не чини се ниједно добро дело.

А било би и чудно кад их не би било! Зар се може очекивати да исконски непријатељ Бога и човечанства лако допусти победу над собом? Ако се људи у борби на све начине труде да буду победници и обично тешко попуштају својим противницима, колико више пута стреми ка победи вођа сваког зла и мрзитељ добра?

Слично као што се непријатељске државе труде да унесу немир у редове противника изазвавши у њима унутрашњи несклад, тако и исконски човекоубица на сваки начин покушава да изазове неспоразуме и међусобна незадовољства међу онима који чине добро дело, како би га осујетио. Али знајући одакле потичу раздори, немојмо подлегати искушењима сејача непријатеља и злобе, већ на сваки начин избегавајмо поделе и чувајмо мир, с љубављу снисходећи слабостима ближњих.

Није могуће да то учинимо само својим силама, зато што треба усрдно да тражимо помоћ одозго. Заступници за нас биће свети угодници Божји, који су прошли кроз море саблазни и сад се заступају за нас пред Престолом Божјим.

Данас се навршава 25 година откако Црква отворено прославља и призива као прослављеног угодника Божијег светитеља Тобољског Јована, који је као велики праведник и чудотворац одавно поштован у Сибиру и Черњигову.

Он је живео у време изузетно тешко за Русију, за време владавине Петра I, кад се Русија налазила на прекретници и кад се у дане великог Северног рата решавало питање о њеном даљем животу.

Дан уочи Полтавске битке цар Петар је провео у беседи са светитељем Јованом, који је тада био архиепископ Черњиговски. Храбрећи цара светитељ Јован је пророчки изрекао цару речи Светог Писма: *Да предаст тебе Господ Бог враги твоја, супротивјаишчијасја тебе, сокрушени пред лицем твојим: путем јединем изидут на тја и седмију путми побјежат от лица твојега* (Даће ти Господ непријатеље твоје који устану на те да их бијеш; једнијем ће путем доћи на те, а на седам ће путова бјежати од тебе) (5 Мојс. 28, 7).

Заиста Полтавска битка се завршила потпуним поразом непријатеља, принуђеног да различитим путевима бежи из Русије, а за Русију су наступили дани полета и славе.

Прослављање светитеља Јована исто тако се десило у за Русију тешке дане Великог рата и цар-мученик Николај II је у сећање на духовну подршку, коју је светитељ Јован пружио његовом претку на одлуци Синода о прослављању светитеља написао: „Верујем у заступништво светитеља Јована (Максимовића) у ово време искушења за Православну Русију.“

Међутим, руски народ тада још није био спреман да прими милост Божију. За њега су била потребна још већа искушења. И данас 25-годишњица његовог прослављања пада у време кад се измучена Русија поново налази на прекретници и кад је руски народ окренут наопако, *спасенија ждиј Господња (очекујући да га Господ избави)* (1 Мојс. 49, 18).

Нека се оствари данас уздање цара-мученика и Господ Бог, за Којег је хиљаду година као један дан и један дан као хиљада година по заступништво светитеља Јована, нека пошале нашој отаџбини брзо спасење, нека је препороди у њеној пређашњој величини „возвратит плененије људеј својих“ („нека врати из ропства људе своје“) и нека да онима који данас плачу *помазаније веселија... и украшеније слави вмјесто духа унијија (уље радости мјесто жалости... одијело за похвалу мјесто духа тужнога)* (Ис. 61, 3).

А овде, у Шангају, светитељ Јован нека нам помогне да се у потпуном јединству духа трудимо на добробит Цркве и ближњих, док се једни од нас не врате у домовину, а другима Господ не досуди да овде окончају своје дане, просвећујући светлошћу православне Христове вере Кинеску земљу и настављајући тамо дело мисије, коју је започео светитељ Јован који се данас прославља.

Шангај, 10. јун 1941.г.

сећање на светог Јована Тобољског

О духовном и моралном значају Руске Православне Заграничне Цркве

Сви делови Васељенске Цркве имају један заједнички циљ – проповед речи Божије, припрему људи за то да постану способни да буду чланови Тела Христовог и да постајући такви све више и више, све искреније и чвршће бивају сродни с Божанским спасоносним животом Тела Христовог, јер је у томе спасење људи.

У достизању овог заједничког циља свака Помесна Црква има свој значај.

Сваком народу Божјим Промислом су дати посебни дарови.

Свака Црква остварује свој задатак у складу с овим даровима. Зато сваки народ или обједињење сродних народа имају своју Цркву и таква подела црквене власти помаже делу проповеди.

Зато Православна Црква допушта оснивање нових Помесних Цркава и тиме – нових центара проповеди. Тако су настале и Руска Црква и друге словенске Цркве.

Дакле, сваки народ има своје особености духа и то је основа за стварање Помесних народних Цркава.

Све оне заједно чине Јединствену Васељенску Цркву и доносе у њу особености и дарове, као што добре слуге приносе иметак и таленте које им је Бог дао. Тако се ствара Богу угодан спој духовних звукова и боја којима се украшава Црква, која обједињује све народе у славу Божију. Ову лепоту земља приноси небу као миомирисну кадионицу.

У ову лепоту и Руска Црква приноси своје боје и своје звукове: упоредимо понекад сурову строгост праведника Истока и ганутошћу духа руских светаца.

Расејани по целом свету ми чувамо особености духа, које су нам Богом дате. То нас позива да сачувамо јединство с Црквом којој је Бог поверио делање међу нама, наше духовно руководство и васпитање, подржавање нашег духовног горења, развој наших талената. Зато расејани по целом свету, ми уређујемо наше руске цркве и сви заједно чинимо једну Руску Заграничну Цркву.

Духовна испољавања Цркве у свим народима су једнака, али су облици – боје и звуци различити.

Подела служења и дарова била је угодна Творцу свих Спаситељу Богу. Ми знамо и осећамо духовну корист и доживљавамо радост видећи како различити народи, различитих карактера и дарова, узносе славу Једином Богу. Зато је, на пример, руководећи се истинском црквеном свешћу и осећањем, Српска Црква с радошћу примила Руску Цркву и сведочи о духовној користи од њеног боравка.

Наша Руска Загранична Црква јесте слободан део Руске Цркве. О јединству нам сведочи и то да милост Божија, која се испољила на нашој домовини у обнављању икона, није ограничила своје испољавање границама Русије, већ се испољавала и у Заграничној Русији, у руским храмовима и код руских православних људи у дијаспори.

Руска Црква је духовно недљива: она је увек једна иста Руска Црква, ма где да се налазимо.

Пошто смо ми слободан део Руске Цркве, не можемо да општимо с црквеном влашћу која је потчињена и поробљена од стране власти, непријатељске према Цркви. Бити у стању овакве потчињености и зависности јесте душевно болесно стање: за црквену власт је противприродно да буде у зависности од власти, која је поставила за свој циљ уништење Цркве и саме вере у Бога. И они који се налазе у таквој зависности, не могу да не осећају и да не буду свесни нездравости оваквог стања: једни који имају живу савест, муче се; други, са спаљеном савешћу, прихватају овакву ситуацију.

Црквена власт у Русији налази се у таквој ситуацији да ми не можемо да одвојимо и да схватимо шта она чини слободно, а шта због насиља.

Црквена власт у Русији је образ ропства и духовне немоћи: нема ни слободне воље, ни слободних дела.

Ми немамо с ким да општимо: нема слободне црквене власти!

Руска Загранична Црква зато није административно повезана с оваквом влашћу. Али ми смо духовно обједињени са Светом Руском Црквом, јер смо део Руске Цркве.

Не смемо да мислимо да су у нашој домовини сви духовно поробљени власти која тамо постоји. Верујемо у обрнуто. Не испитујемо срца, која су знана само Богу, али знамо да тамо нема слободе свести и воље, да се укоренила затвореност, нема дружељубивости, тамо људи не могу да бирају животни пут слушајући своје срце, тамо влада оно стање, о којем је пророковао пророк Михеј: тамо људи „не верују једни другима, не ослањају се на пријатеље“ и *непријатељи су човеку укућани његови* (Мих. 7, 5-6). Безбожна власт погубно

утиче на људе. Она не потчињава себи само тела, већ заробљава и душу, обезличава човека и изврће искрену, отворену руску душу.

Ми, Руска Загранична Црква, чувамо своје јединство општећи са свим Црквама с којима је општење могуће.

У нашем расејању по целом свету ми се не потчињавамо локалним Црквама, не зато што се према њима односимо непријатељски, већ зато што чувамо Свету Руску Цркву и својства руске душе.

Наше црквено јединство се огледа у потчињавању јединој црквеној власти за све расејање и ово јединство чува Русе у дијаспори у верности подвигу који им је Бог поверио.

1960.г.

Наша епархија чини део Руске Заграничне Цркве Беседа на отварању Епархијског конгреса Западно-Европске епархије

Кад кажемо реч „загранични“ (инострани) сматрамо да се она односи на државне границе. Границе Руске Цркве се ни из далека не поклапају с границама Руске државе. Још одавно је Руска Црква постојала у Америци и овај део је био саставни део Руске Цркве. Руска Црква је водила духовну бригу само о Русима или о поданицима Руске државе: у Руску Цркву су улазили православци различитих народности, различитих земаља и држава. Један од викарних епископа у Северној Америци је био Сиријац ради руковођења Сиријцима. У Америци је Руска Црква уопште руководила свим православцима, и до краја Првог светског рата тамо није било ниједног другог [православног] епископа, осим руског.

Руска Црква је такође руководила Асирцима и на крају прошлог века је постојао посебан епископ Сиро-Халдејски у Риану који је такође припадао Руској Цркви.

Оваква ситуација је била и у западној Европи.

После одвајања Рима од Васељенске Цркве није било одређено ко треба да се брине о православцима у западној Европи и зато су тамо грађени храмови и отворане парохije различитих Цркава, али углавном Руске. То нису биле само цркве при амбасадама, већ су у различитим земљама, тамо где је било православаца, саграђени предивни храмови. Овакви храмови постоје у многим местима Немачке, Аустрије, као и у појединим градовима Швајцарске, Италије и Француске – у Женеви, Ници, Кану, Вевеу, Поу. Нико се никад није бунио против тога да загранични део Руске Цркве постоји и у Западној Европи, при чему се управљање њом вршило преко Кронштатског викарија Петербуршке епархије и руске цркве у западној Европи су се наводиле под називом „цркве у дијаспори“.

Многи православци различитих земаља и националности духовно су руковођени у Руској Цркви. У њу су улазили православци Јапана и Кине где су били њихови храмови или парохije и чак епархије Руске Цркве.

Дакле, јасно да Руска црквена дијаспора или постојање дела Руске Цркве ван граница Русије нипошто није нова појава из времена после пада Руске државе.

Ново није то што постоји Руска Загранична Црква, већ то, као прво, што се она много пута повећавала и као друго, што се сад њом управља независно од црквене власти осталог дела Руске Цркве.

Ово независно постојање је нова појава за Руску Цркву, али уопште није нова у историји Васељенске Цркве и у овоме се Руска Црква угледала на пример своје Мајке – Грчке Цркве.

Сто година пре наше несреће у Грчкој је почео ослободилачки покрет, који је за циљ имао ослобођење од турске власти. На захтев Турака Константинопољски патријарх се обратио устаницима с апелом да прекину устанак, при чему је непокорнима претио најстрашнијим казнама. Шта је тада вернима преостало да чине кад су, наравно, знали да је патријарх то учинио под притиском Турака? У ослобођеним областима била је основана независна Грчка Црква. Око 30 година она није имала веза с Константинопољем који је није признавао. Касније, кад је власт Турака ослабила, односи су поново успостављени, али Грчка Црква не само да је сачувала своју самосталност, већ су јој се после Првог светског рата припојиле и друге ослобођене грчке области, које су биле исконски део Константинопољске патријаршије. Ипак, несумњиво је ако Господ да, да ће Константинопољ поново постати државна престоница Грчке и да ће се Грчке Цркве поново сјединити.

Слично видимо и у Српској Цркви. Кад су Турци освојили Србију део српског народа је прешао државне границе и у границама Аустро-Угарске створена је независна Српска Црква с митрополитом у Сремским Карловцима. У односу на Српску Цркву може се рећи да је то била Загранична Српска Црква. Кад су се све српске области ослободиле и ујединиле у јединствену Српску државу такође је обављено свечано уједињење Српске Цркве с њеним делом у дијаспори.

Надајмо се да ће кад Руска држава буде обновљена ослободивши се од безбожне власти доћи на ред радост и славље због обнављања Руске Цркве.

Сад за то није наступило време. Црквена власт у границама Русије налази се у потпуној зависности од совјетске власти.

Недавно обраћање патријарха Московског и Синода с позивом клирицима за повратак у домовину због наводно различитих достигнућа у области политичког и привредног живота, наравно, уз прећуткивање угњетавања Цркве и вере јесте јарки доказ постојања ове зависности. Овај позив јасно истиче стремљење да се емиграција лиши духовног ослоњања; он има чисто политички циљ и то потврђује да не можемо да се потчињавамо црквеној власти, која се налази у потпуној зависности од власти, која је непријатељска према Цркви.

У име слободе Цркве део дијаспоре Руске Цркве започео је свој независни живот и наставиће га док постоје разлози који су га проузроковали.

1960.г.

Беседа приликом отварања друштва „Православно дело“³

„Православно дело“ има за циљ да помогне спровођењу у живот православних принципа.

Друштвени живот се сад не развија у складу с хришћанским путевима.

Хришћанство, изражено у чистом виду као Православље, даје како све потребно за спасење човекове душе, тако и руководеће принципе за разрешавање свих питања друштвеног живота.

Скренувши с православног пута друштвени живот се неизбежно налази у ненормалном, болесном стању.

Скоро сви осећају стање деградације у целом свету. Свуда владају несигурност, неповерење и немоћ. Прича се о миру, а мира нема, и сви се спремају за рат. Људи се свим

³ Весник Православног дела. Женева, 1959. бр. 1.

силама труде да достигну животну срећу, а живот постаје све напетији и тежи. Траже се нови путеви живота и никада неће бити пронађени, зато што их нема.

Хришћанство открива смисао живота свим људима и за сва времена, и зато се само у њему могу наћи одговори на све животне појаве и питања.

Ову вечну истину о животу чува Христова Црква и људи морају да се уче од ње, морају умети да схвате њену мудрост, и само на овом путу човечанство ће наћи мир и исцелење.

Друштвени живот је скренуо с ових путева. Он тражи исцелење у научним достигнућима или култивирајући снагу и здравље. Али никад није било толико душевних болесника као сад, зато што човекова душа која је иста по својој природи тражи други живот, црквени, благодатни, а друштвени живот чини све да не да човековој души оно што јој је потребно.

Чак и они који себе називају православцима слабо слушају глас Цркве, лоше га схватају и скоро уопште не умеју да виде руководство за проналажење путева хришћанске друштвености и државности.

Свеопшта ситуација је толико узнемиравајућа да чујемо гласове људи који размишљају [о томе] да откидајући се од вечног извора живота човечанство постаје све мање животно способно, да његово постојање има све мање смисла и да се ближи крај света.

Ми не знамо времена и рокове, али без обзира на то да ли су близу или не, пред људима је увек исти смисао и пут живота, личног и друштвеног.

Ако је за спасење света потребан препород православне Русије за њен препород је потребно стварање православног друштва, сва питања и појаве живота који оцењује и одлучује с тачке гледишта православног гледања на свет.

Циљ „Православног дела“ је да стреми ка томе. Оно треба да позива на духовни и морални препород друштва. Оно треба да шири истине Православља не као апстрактну догму, већ у складу с датим условима показујући како се сва питања личног, друштвеног и државног живота разрешавају на основу православних начела.

Црква чека овакву православну друштвену делатност.

По православном схватању Цркву не чине само јерарси и свештенослужитељи већ и сав верни православни народ. Овај њихов збир и јединство оних који се причешћују Христовим Светим Тајнама и јесу Црква, Тело Христово.

Јерарси и свештенослужитељи су руковође живота Цркве, али активно учествовање у њему и одговорност за живот Цркве леже и на мирјанима.

Историја Цркве нам казује о томе како су много Цркви послужили мирјани и у доба аријевских извртања Православља, и у време иконоборства, а на југозападу Русије православна братства су одбранила Православље од туђинског притиска и утицаја.

Пред „Православним делом“ стоји тежак задатак.

Нецрквена струјања су захватила руско друштво. У њему постоје противцрквене тенденције богоборачког карактера али су најчешћа испољавања ванцрквености, религиозне равнодушности и понекад окамењене безосећајности. Напокон, многи не чују реч Божију и зато је не знају и живе у средини која је непријатељска или дубоко туђа Православљу, уопште га не познајући.

Таква је тужна ситуација и средина у којој треба деловати.

Црква све учеснике „Православног дела“ позива да буду Христови сарадници.

Кад почиње овакво служење човек јасно треба да схвати да је за препород православне Русије потребно стварање православне јавности.

1959.г.

У чему је духовна сила Блажењејшег митрополита Антонија

„Он је био добро научен благодаћу Духа да предстојатељ Цркве не треба да се брине само о једној Цркви коју му је поверио Дух, већ и за сву Цркву по васељени; томе се научио из светих молитава. Ако треба, говорио је, творити молитве за Васељенску Цркву од краја до краја васељене, тим пре треба испољити и бригу о њој о целој, а подједнако се бринути о свим (Црквама) и старати се за све.“⁴

Ове речи похвале светог Јована Златоуста о светитељу Евстатију Антиохијском потпуно се многу применити на Блажењејшег митрополита Кијевског Антонија. Он је био заиста васељенски светитељ, који је проницао у сва питања црквеног живота у целој васељени, који је носио у себи све њене болести, као да је сву њихову тежину подигао на своја рамена.

Још док је био млад Уфимски епископ, болела га је душа због подела, које су се дешавале на Блиском истоку и он предлаже патријарху Јоакиму решење за њихово уклањање.

Убрзо после тога своју делатност усмерава на југозападну Русију, ширећи је ван граница своје Волињске епархије и на сваки начин помаже обнављању Православља у Галицији и Карпатској Русији.

У то време бави се питањем превазилажења раскола, због тога ступа у везу с архиепископом старог обреда, а истовремено води преписку с представницима англиканске вероисповести ради разјашњавања могућности њиховог поновног сједињења с Православљем.

Умни поглед светитеља обухвата све стране црквеног живота, али им он не прилази само умом, већ свим својим бићем.

Дубоко верујући у коначну победу Истине он истовремено дубоко пати због свих незгода, [које се дешавају] у Цркви.

Његова личност није постојала ван Цркве и он као да је у себи одражавао Цркву.

Близак му је био сваки православац, ма које народности био и из ма којег краја потицао. Свакоме ко је имао потребу за њим, он је био добар отац и мудар наставник. Према свакоме ко је долазио код њега по духовни савет односио се као према свом духовном сроднику – телесно сродство је за њега престало да постоји након што је примио монаштво. Сматрао је да је дужан да помогне свакоме ко му се обраћао за подршку и помоћ као свом ближњем, дајући често последње што је имао и сам понекад трпећи оскудицу.

Овакав његов однос према људима за њега није био вештачки или изнуђен. Он је потицао из дубине његовог бића и имао је корен у дубокој вери и оданости Богу. Заволевши Христа још у детињству и пожелевши да иде за Њим још од раних година, растући, напредовао је и духовно, достигавши већ у младим годинама високу духовну зрелост.

Пошто је поседовао бистар ум и био веома даровит по својој природи, он је стекавши одлично светско образовање с таквом усрдношћу касније изучавао богословске науке да као да је у потпуности био натопљен богословљем; сјединивши све то с беспрекорним моралним животом, и сам је постао извор духовне мудрости и као да је изливао из себе струје богословља, нападајући своју духовну децу Божијом благодаћу.

⁴ Св. Јован Златоуст. Похвала светом оцу нашем Евстатију, архиепископу Антиохије велике // Дела. Т. 2. СПб., 1896. стр. 674. – Прим.ред.

Његово општење с људима је увек било једноставно, природно, никад у њему није било вештачке сладуњавости.

Сматрајући да је главно за човека његов духовни напредак и спасење душе, за то се старао и кад су му се људи обраћали у вези с овоземаљским питањима, разматрајући сва дела и поступке са стране њихове духовне користи и трудећи се да учини тако да дато дело нема само овоземаљску корист, већ и моралну вредност.

Зато се често чинило да је оштар у општењу с људима, а они који су га видели први пут понекад су били у неоумици због његове привидне грубости.

Али прилазећи му ближе или тачније, прилазећи му душом, свако је осећао да се тако прикривала ватрена очинска љубав владике Антонија према људима, коју су и родитељи понекад принуђени да скривају под привидом строности.

А посебно јако је митрополит Антоније могао да делује на људске душе захваљујући чистоти свог срца. Предавши га Богу још у својој младости сачувао ју је неповређеном до краја живота и још док је био у телу, сав се прилепио небеском свету. Сам се устремљивао све више и више према вишњем свету, привлачио је њему и свакога ко је општио с њим, невидљиво делујући на њега чистотом и узвишеношћу свог духа.

Одрешујући се постепено од свега земаљског предавши се потпуно Богу и у Богу пребивајући (в.: 1 Јн. 4 13) постао је чврсти дијамант вере, а примајући у свом срцу пуном љубави све и свакога, као магнет је привлачио оне који траже спасење узводећи их ка спознаји Божанске Истине.

Беседа приликом погребња тела велике кнегиње Ксеније Александровне

Христос Воскресе!

Људи Руси!

Велика кнегиња Ксенија Александровна одлази свом вољеном брату цару-мученику Николају II.

Садашње погребње нас подсећа на страшно убиство царске породице у Јекатеринбургу, а тугу због њега је велика кнегиња стално носила у својој души.

Поклонимо се у молитви и покајању због издаје, због наше малодушности, због допуштења страшног убиства.

Нека велика кнегиња која одлази пренесе наше покајање свом брату цару-мученику и нека га с њим однесе ка Престолу Божијем.

Нека увек у нашим срцима буде молитва за њу и за наше велике императоре, за цара-миротворца, за цара-мученика и за убијене у мукама чланове њихових породица и нека буде вечно сећање на њих.

Велика кнегиња Ксенија Александровна је „показала образ благочестиве руске кнегиње“.

То је сликовит израз идеје благочестиве власти. Власт је воља и сила. Власт, која сматра да је за њу највиши закон потчињавање закону побожности јесте суштина власти православног самодржавног цара. Његово самодржавље није само слика владавине, већ исповедање, или изражавање схватања света: сав живот људи, лични, породични, друштвени и државни, треба да призна за највиши закон побожност, поштовање Бога са свештеним страхом.

Комунизам и демократија – нипошто нису само израз владавине, већ исповедање, или изражавање философије, путева и принципа живота при чему је комунизам тога посебно свестан и истиче своју безбожност и зове људе да му се клањају. Демократија је текође философија, која исто тако устаје против потчињавања живота благочестивости и

поштовању Бога и уместо поштовања Бога за највиши закон сматра вољу човека, или вољу већине, вољу безличности, вољу Анонима.

И демократа, и комуниста су безбожници. Комунизам је слика потпуног одрицања. Његово богоборство или сатанизам јесу његов позитиван задатак или циљ, и он зове на служење овом циљу. Као директна супротност вери и побожности, као директно и потпуно ратоборно одрицање, комунизам чува идеју служења.

Демократизам ничему не служи. Он нема ништа чему би могао да служи. На место јучерашње истине Аноним данас може да постави другу. Имајући мишљење и душевно расположење полуверујућег човека, демократа никад не би могао да схвати верника и да схвати самодржавље – слобода и независност цара – нису самовоља која захтева поклоњење лично себи, већ начин потчињавања власти и државног живота благочестивости. [Руске демократе] нису могле да схвате да православни цар никад не може да се одрекне служења побожности, слободи и независности и православног цара, који су неопходни за ово служење. С чудном духовном заслепљеношћу покушавали су да издејствују од цара-мученика овакво одрицање и примање философије демократије. Цар је није примио, није се одрекао и по цену свог подвига сачувао је идеју православног цара – идеју потчињавања вери и побожности целог народног живота.

Сећам се једног разговора с Блажењејшим митрополитом Антонијем поводом овог слепила руских демократа и полуверника, поводом овог својеврсног религиозног идиотизма ако није прикривено богоборство: питао сам да ли мисли да су ови ослабљени демократи и полуверници још безнадежнији за препород Русије, него безбожници, који су се одрекли Бога али су сачували принцип служења и који зато култивирају тип армирано-бетонског човека.

Владика Антоније је одговорио: „Теоретски, тако се може расуђивати... Али каква је у њима грубост, какво духовно мртвило...”

Ових речи се сећам у вези с мислима „о племену младом и непознатом“ које као што смо видели, гаји искрен презир према демократизму и демократији.

А свега овог смо се сетили у осећању благодарности и страхопоштовања према господарици и великој кнегињи Ксенији Александровној, „дубоко побожној и блиској по духу“ свом рођеном брату, најблагочестивијем самодржавном цару-мученику, који је морално мучење потврдио љубављу према рођеној породици и рођеном народу и који је остао веран Богу, вери и благочестивости.

Записао П.С.Лопухин.

Весник Православног дела. 1960., јун. бр. 5.

Митрополит Анастасије

Наш почивши првојерарх митрополит Анастасије, пре монаштва Александар Грибановски, од младих година се истицао међу својим вршњацима како својим способностима, тако и смерношћу. Они који су га познавали у годинама младости сачували су сећање на њега као на талентованог и истовремено изузетно чистог младића, који је пажљиво стражио над собом и који није допуштао никакву слободу у разговорима или понашању. Завршивши Духовну семинарију, а затим и академију под сенком Лавре Свете Тројице и примивши монашки постриг, био је постављен за професора, а неколико година касније и за ректора Московске духовне семинарије. 29. јуна 1906. године он бива хиротонисан за епископа Серпуховског, викарног епископа Московског митрополита. Пошто је у Духовној академији био ученик великог богослова и наставника омладине, потоњег митрополита Антонија, он сад постаје најближи помоћник тадашњег Московског,

а касније Кијевског митрополита Владимира, првог свештеномученика у касније доба невоље. Тада се већ истиче међу другим архијерејима и њему, једном од најмлађих епископа дају се одговорни задаци. Тако му 1913. године бива поверено прегледање мошпију и припрема за прослављање светог патријарха Јермогена. На дан прославе, 12. маја 1913. године, у којој је учествовало 20 архијереја, на челу с Антиохијским патријархом Григоријем, управо он изговара поуку за богослужењем у присуству хиљада богомољаца. Исте године организује припремање царске посете првопрестоне Москве и истовремено га с великом кнегињом Јелисаветом Фјодоровном приређује као свенародно црквено славље, с узвишеним духовним полетом. Он узима живо учешће у друштвеним установама Москве, привлачећи срца Московљана. 20. маја 1914. године архиепископ Волињски Антоније бива премештен у Харков, Холмски [епископ] Евлогије – на Волињ, а на његово место као епископ Холмски и Лублински – Серпуховски Анастасије. Почине нови период његове делатности, сад већ као епархијског архијереја. Мала Холмска епархија је на изванредан начин представљала границу између православне Русије и католичке Пољске. Тек 1875. године становништво се вратило у Православље из унијатства. Католици су се трудили да као пре утичу на православце, и православни клир је морао много да ради како би учврстио Православље у животу своје пастве. Епископ Анастасије је обратио пажњу на то да су [клирици] блиски Епархијској управи имали много одликовања док је клир у удаљенијим парохијама који је често морао да обавља тежак пастирски рад остајао без награда и дао је налог да се строго поштује поредак [награђивања свештенослужитеља] у складу с временом рукополагања. Али, није имао прилике да се дуго бави унутрашњим пословима епархије, јер је два месеца касније почео Први светски рат, за време којег је Холмска епархија представљала поље ратних дејстава. Епископ Анастасије је обилазио рањенике у болницама, посећивао је активну војску уливајући јој духовну снагу, више пута је био на местима на којима је његовом животу претила опасност; цар је истакао његову делатност и доделио му је орден Александра Невског на Георгијевској ленти. Након што је наша војска коначно напустила Холмску епархију епископ Анастасије бива премештен у Кишињов. Нова епархија се такође налазила у близини ратних дејстава. Делатност епископа Анастасија је у прво време подсећала на његову делатност у Холмској епархији, али убрзо након тужних догађаја у Бесарабији освојили су је Румуни. Епископу Анастасију је понуђено да уђе у састав румунског Синода, али је он остао веран Руској Цркви. У то време је одржан Сверуски Сабор и епископ Анастасије је живо учествовао у њему. Приликом избора кандидата за патријарха он је био један од њих и у првом гласању добио је 97 гласова. После избора архиепископа Тихона на катедру био је на челу комисије за израду чина узвођења на катедру, које се није одвијало преко 200 година, а приликом стварања Патријарашког Синода Сабор га је изабрао за једног од његових чланова.

Ускоро је убијен архиепископ Кијевски Владимир, и на његово место је изабран Харковски митрополит Антоније. Харковска паства прво није желела да пусти свог архипастира, већ је молила да се за њу именује достојан наследник. Кад је одслужен опроштајни молебан митрополит Антоније је без размишљања навео епископа Анастасија и протођакон је објавио „многаја љета“ пастиру „нареченому архиепископу Харковском у Ахтирском Анастасију“. Он више није могао да се врати у своју епархију због свог одбијања да се потчини румунској црквеној власти, забрањен му је улазак у Бесарабију и харковска паства је почела да се припрема за избор архијереја желећи да „светилник померен с места дође на харковски свећњак“. Међутим, није било суђено да се то оствари. Грађански рат је спречио одржавање Епархијске скупштине за избор архијереја, а с његовим завршетком су се многи архипастери, укључујући и архиепископа Анастасија,

обрели у иностранству. Највиша Црквена Управа Југа Русије поверила му је да управља руским црквама на Блиском истоку. После доласка наведене Управе у Константинопољ и њеног претварања у Највишу Црквену управу у иностранству, у њу је ушао и архиепископ Анастасије, који се налазио у Константинопољу и који је то време боравио у згради амбасаде. У Константинопољу и оближњим местима у то време је живело мноштво избеглица, које су тамо боравиле после евакуације армије генерала Деникина и Врангела. Архиепископ Анастасије је посећивао кампове и друга места у којима су били расељене избеглице и уређивао је црквени живот у новим условима. С пресељењем Највише управе у Србију 1921. године остао је у Константинопољу и тамо је био представник Руске Заграничне Цркве која је формирана, истовремено одржавајући везу с патријархом Тихоном преко Финске, обавештавајући га о црквеним догађајима. Кад је Константинопољски патријарх Мелетије окупио такозвани Свеправославни конгрес архиепископ Анастасије се одлучно побунио против примања новог календара, устао је у заштиту црквених канона не слажући се с њиховим кршењем. У то време је патријарх Тихон, преварен лажним вестима да је наводно цела Православна Црква примила нови календар наредио да се уведе нови календар и у Русији, који ипак није био прихваћен од народа, укључујући и део хијерархије. А кад је патријарх Тихон добио саопштење о истинском стању ствари одмах је поништио своју одлуку.

Кад је почео снажан притисак на архиепископа Анастасија да се потчини он се из Константинопоља преселио у Јерусалим, у Руску духовну мисију, и Загранични Синод га је поставио за намесника. За време смуте која је настала у Јерусалиму кад су епископи устали против свог патријарха он је помогао Јерусалимском патријарху Дамијану да савлада немире. Патријарх Дамијан и архиепископ Анастасије су рукоположили нове епископе разрешивши дужности побуњенике и тако су немири престали. Међу новим рукоположеним епископима био је и потоњи патријарх Јерусалимски Тимотеј.

Архиепископ Анастасије је у потпуности ушао у живот Свете Земље и заувек се духовно повезао с њом. Из Јерусалима је више пута путовао у Србију на Архијерејске Саборе при чему је своје мишљење увек изражавао с великим опрезом, одмеривши све прецизно, не прибегавајући крајностима. У свему је знао меру. Његов надимак „Мудрејши“ („Најмудрији“) посто је уобичајен међу руским епископатом.

Стојећи на чврстој канонској основи испољавао је снисходљивост према слабијима; испуњен мирољубивошћу, увек се трудио да изглади све неспоразуме. Уз његово посредовање скинута је епитимија с митрополита Евлогија и Платона с њиховим клиром.

На Сабору 1934. године изабран је за наследника и заменика митрополита Антонија и унапређен у звање митрополита, без обзира на своје место боравка. Остајући и даље надзорник Православне духовне мисије у Јерусалиму од тада је почео све дуже да живи у Београду, помажући и замењујући митрополита Антонија који је телесно слабио, а 28. јуна 1936. године тихо је починуо „попут древних великих светитеља“. И на чело Руске [Заграничне] Цркве дошао је митрополит Анастасије. Тако се испунила жеља митрополита Антонија да његов наследник буде митрополит Анастасије.

Време првосветитељства митрополита Анастасија у Заграничној Цркви било је време великих догађаја и потреса. Избио је Други светски рат који је захватио [скоро] целу Европу и који је потресао скоро све земље и довео Руску Заграничну Цркву у тешке, необично сложене услове за њену Највишу Црквену управу. Србију, у којој се у то време налазио Синод Заграничне Цркве покорила је Немачка, било је потребно много такта и мудрости да се сачувају братски односи са Српском Црквом и да се истовремено Руска Црква сачува од угњетавања освајача.

За време бомбардовања Београда митрополит Анастасије је показао пример спокојства и духовне храбрости настављајући непоколебљиво духовни живот и неуморно подржавајући дух руске пастве.

Приликом приближавања совјетске војске митрополит Анастасије је понео чудотворну икону Мајке Божије и ускоро је с њом стигао у средњу Европу. Одмах по завршетку рата обновио је везу са свом руском дијаспором и започео је делатност Архијерејског Синода. Злонамерници и непријатељи Руса изрекли су многе клевете и оптужбе на рачун митрополита Анастасија, како би спречили постојање слободне Руске Цркве, али су се сви расејали као дим и ауторитет митрополита Анастасија је прерастао у светску величину. У Немачкој је митрополит Анастасије посећивао избегличке логоре, подизао је и јачао дух избеглица, посетио је такође неке земље Европе и његов духовни лик се оцртао у душама пастве која је тамо живела у тешким условима.

Кад се већи део избеглица преселио у Нови свет на молбу руских епископа који су се налазили у САД-у митрополит Анастасије је одлучио да премести Синод у Америку. Пред сам полазак освештао је храм-споменик у Бриселу и у новембру 1950. године је допутовао у Њујорк. Три дана након освећења храма у Тројицком манастиру у Џорданвилу отворио је прву седницу Архијерејског Сабора у Америци и тада је први пут у иностранству био обављен чин варења и освећења новог мира.

После тога под председавањем митрополита Анастасија Архијерејски Сабори су одржани 1953., 1956., 1959. и 1962. године.

Долазак митрополита Анастасија оживео је црквени живот у Америци. Почели су да се отварају нови храмови и парохије у којима су живеле нове избеглице из Европе и Азије. Посете митрополита Анастасија разним градовима после његовог доласка у Америку биле су прави празник за ова места. Митрополита нису дочекивали само Руси, независно од тога којој јурисдикцији да су припадали, већ и локалне власти. На свим свечаним сабрањима биле су одржане дубоке по садржају и јаке по излагању поуке, покоравајући и привлачећи све слушаоце. Руска Загранична Црква је ојачала и процветала. Задржавши се прво у Магопаку, месту које је било предвиђено за место боравка Синода по својој уобичајеној жељи да буде ближе својој пастви и јавности, митрополит се ускоро сам преселио у Њујорк, у који је преместио и Највишу Црквену управу. За Синод је првобитно купљена мала зграда у којој је отворена синодална црква, а затим је уз помоћ поштовалаца митрополита Анастасија Синод купио нову зграду, у којој је сала претворена у храм, а осим тога направљена је мала домаћа црква за свакодневне службе. У истој овој згради су отворене две школе – суботња за оне који похађају америчке школе и свакодневна с правима америчких школских установа.

Митрополит Анастасије је посетио све главне тачке расејања у Америци и захваљујући томе одржавао је живу везу са својом паством.

На Архијерејском Сабору је под председништвом митрополита Анастасија израђена нова одлука о Руској Заграничној Цркви која је одговарала промењеним условима.

Сва дијаспора је 1956. године свечано истакла редак у историји јубилеј педесетогодишњице архијерејског служења свог првојерарха.

Митрополит Анастасије је после тога још неколико година руководио Заграничном Црквом са свим њему својственим особинама, али су његове снаге приметно почеле да копне. Међутим, митрополит Анастасије се није препуштао овоме и трудио се да за Заграничну Цркву учини све што јој је било корисно. Занимајући се за све послове 1962. године је допутовао у Сан-Франциско ради личног упознавања са смутном која је започела

и у значајној мери захваљујући њему и његовој интервенцији црквени послови су тада кренули у другом смеру.

На почетку Великог поста 1963. године митрополит се разболео и неколико дана је провео у болници, после тога је његово здравље било толико нарушено да је све време био тешко болестан и није могао да руководи пословима с ранијом пажњом и искуством немајући могућности чак ни увек да присуствује седницама Синода.

У јануару 1964. године одлучио је да се пензионише и предложио је Сабору архијереја да изабере његовог наследника. Окупивши се у Недељу жена-мироносица чланови Сабора су изабрали митрополита Анастасија за почасног Председника Архијерејског Сабора и Синода додељујући му титулу Блажењејшег с правом ношења две панагије. После тога се митрополит Анастасије потпуно осамио настављајући, ипак да се занима за послове.

Немајући могућности да посећује службе свакодневно, он их је неколико година слушао уз помоћ апарата који је специјално спроведен до њега и неколико пута недељно се причешћивао Светим Тајнама. Његови слух и вид су знатно ослабили, тако да је чуо само гласно и јасно изговорене речи и скоро да није могао сам да чита, чак ни да пише. Повукавши се у потпуности у свој унутрашњи живот понекад се осећао боље и позивао је блиске.

Почетком прошле године имао је жељу да допутује у вољени Бурлинхејм и Братство [у име] свих светих, који су у земљи Руској заблистали и паства Сан-Франциска се с љубављу спремила да га прими, али његово здравствено стање није дозволило да то учини.

По повратку митрополита Филарета, средином фебруара митрополит Анастасије је последњи пут позвао све архијереје који су заседали у Синоду и седео је разговарајући с њима. На Васкрс је митрополит служио, а на дан Преполовења се поново разболео, примио је јелеосвећење и насупрот очекивањима лекара почео је да се опоравља, али је на дан светитеља Николаја Чудотворца пре бденија на којем су се певале васкршње песме предао душу Господу Богу после служења од скоро 59 година у архијерејском звању. Овако дугог служења није било за сву 1000-годишњу историју Руске Цркве.

Васкрсли Христос је примио у Своје Царство Свог служитеља који је носио име Васкрсење.⁵

„Отац кадета“

Велики кнез Константин Константинович

Велики кнез Константин Константинович је с правом заслужио назив „отац кадета“. Тако су га називали штићеници руских кадетских корпуса који су сачували светло сећање на њега; обично се сећају његове доброте, љубазности, нежности и бриге, коју је испољавао према њима, посећујући кадетске корпусе. Он се забављао и шалио с дечацима, искрено је разговарао са старијима, према свима је био љубазан. Не само да је бодрио и својом похвалом подстицао добре да се још више труде, већ се бринуо и о онима који су се сматрали потпуно безнадежнима и који су због лошег успеха и поступака избацивани из корпуса. Многе је спасио од моралне погибелји и овоземаљских неуспеха својим мешањем у њихову судбину и удахнуо је у њих моралне снаге како би кренули правилним путем и како би на новом месту, изгладивши прошлост израсли у добре и врлинске људе. Ова вера у добро, које се налази у дубини душе сваког младића учинила га

⁵ Име Анастасије у преводу с грчког значи „васкрсење“ – Прим.ред.

је за војно-школску установу оним што је за духовне школске установе у омладину уопште био његов велики савременик митрополит Антоније.

Али није само због ових добрих осећања и поступака велики кнез заслужио назив „отац кадета“. Сва његова делатност, може се рећи, сав његов живот, откако је дошао на чело војно-школских установа, представљали су тежњу да се у младиће удахне све оно најбоље и најсветлије, да се у њима учврсти добро и да се учине способнима да га остваре у животу. Пошто је сам био дубоко верујући и православац, који је тако васпитао и своју децу, желео је да пренесе на штићенике дубоку веру и оданост Цркви. Трудио се да у кадетима пробуди и развије религиозно осећање и да им истовремено да довољно знања о православној веронауци. Избор вероучитеља, одлазак кадета на недељна и празнична богослужења и свакодневно читање по једног одломка Јеванђеља у учионицама с објашњењем кадетима прочитаног и провером колико је прочитано усвојено, представљало је бригу великог кнеза.

Уједно надахњавао их је да усвајају добро спроводећи га у живот.

Дубоке мисли, изложене у религиозним делима која је написао, најбоље описују расположење његове душе које је желео да пренесе и другима. Лично је био пример благочестивости, а његова делатна и искрена љубав према ближњима и посебно према новом нараштају некако је невидљиво утицала на живот корпуса и остављала траг у душама васпитаника.

Пошто је до сржи био одан отаџбини и њеном врховном вођи, руском цару, трудио се да оданост и љубав према Русији, верност цару и спремност да служи до последњег даха усади кадетима. Бринући се за њихов умни развој побринуо се за одговарајуће наставне програме и брижљиво је пратио избор васпитача и наставног кадра, који је требало да спроводи оно што је он започео. Не тражећи личну славу, није уводио приметне реформе везане с његовим именом; све што је било добро у корпусима пре њега трудио се само да учврсти и побољша; оно чега није било уводио је благом и истовремено чврстом руком. Пратио је да његове одлуке и захтеви не остају само на папиру; стално посећујући и ближње и удаљене кадетске корпусе проверавао је колико се спроводе у живот и како се одражавају на кадете. Посећујући корпусе задржавао се у самом корпусу блиско општећи с кадетима, понекад је водио живот као да је био равнорпаван с њима дозвољавајући им невине несташлуке, тако да су кадети, осећајући како је за њих отворено срце великог кнеза, широко отварали пред њим своје дечје душе. Али истовремено је умео да их заустави на време ако би било испољено нешто лоше и да утиче на оне који су одступили од онога што је требало да чине. Утицај великог кнеза се осећао свуда међу кадетима, због чега велики кнез није само по називу, већ и заиста био васпитач кадета у своје време. Његов одлазак се осетио одмах и свуда. Није његова кривица ако није мого на све кадете свог времена да стави свој унутрашњи печат – и међу дванаесторицом апостола се нашао један издајник. Међутим, већина њих неће моћи да не буде свесна утицаја великог кнеза на своју личност и кадети га се увек сећају са захвалношћу трудећи се да се оно што је у њих уткано пренесу даље и да сачувају вечно сећање на њега. А његова душа нека почива у обитељи вечне небеске славе.

Свим мојим ученицима и ученицама

Драги моји ученици и ученице!

На моју велику жалост, нисам остављен за вашег вероучитеља и сад могу да вам се обратим само писмом. Две школске године сам провео с вама, поучавајући вас истинама свете православне вере и проповедајући вам реч Божију. Време које сам провео с вама

никад неће нестати из мог сећања. Као увек, и сад се често сећам свих вас, сваког понаособ и свима желим све најбоље. Увек ћу вас сматрати мојим драгим ученицима, и биће ми пријатно, ако ме ви не будете заборављали шаљући ми повремено писма. Увек сам с великим задовољством примао и читао ваша писма.

Али навјише ћу се радовати кад сазнам да мој рад с вама није био узалудан, да сте запамтили и да чините оно што сте увек слушали од мене. Волите Бога, будите одани православној вери. Запамтите да без Бога нема ни добра, ни среће, да *всјакоје дајаније доброје и всјакиј дар совершениј нисходит свише, от Отца свјетов (сваки дар добри и сваки поклон савршени одозго је, од Оца свјетлости)* (Јак. 1, 17). Нека свако од вас има Свето Писмо и нека га чита, јер су то Божије речи, које нас уче како треба живети и пипремати се за будући живот. Молите се сваког дана код куће, а у недељу и на празнике долазите у цркву, на ово свето место, које је одређено за службу Божију, где се налазе Анђели Божији и моле се заједно с нама.

Немојте мислити да сад можете да не долазите у цркву, пошто нема мене да пазим на вас. У цркву не треба ићи ради људи, већ ради Бога, Који види ко и с каквим срцем долази. Слушајте онога ко буде ваш вероучитељ и немојте да учите веронауку због оцена, већ да бисте сазнали вољу нашег Небеског Оца. Будите покорни вашим родитељима као што се Христос покоравао Пресветој Дјеви Марији. Будите послушни вашим учитељима и свим старијама који вас уче добру. Радите и чувајте се лењости која је мајка свих порока. А највише се чувајте свађа, опраштајте једни другима кад бивате увређени. Не заборавите: ко се свађа – радује ђавола, ко се мири – радује Христа; ко мири друге – помаже Христу и биће примљен у Царство Небеско као син Божји (в.: Мт. 5, 9).

Пошто немам могућности да пошаљем свакоме ово моје писмо шаљем свима чије адресе знам, али преко њих се обраћам свима и желео бих да га по могућству сваки мој ученик и ученица прочитају и да се моје речи дотакну ваших срца и да оставе траг у вашим душама. Опраштам се са сваким од вас и призивам Божји благослов на вас. Бог Свемогући и Милосрдни нека вас благослови, сачува и упути на свако добро! Њему нека је слава у векове векова.

Јеромонах Јован,
август 1927.г.

Са српског превео Виктор Косик

Свете жене-мироносице

Мироносице су припремиле миро како би њиме помазале Христово тело.

То им није пошло за руком јер је Христос пре њиховог доласка на гроб васкрсао из мртвих.

Без обзира на то Господ је примио њихову жртву, јер Он гледа на срца људи и намере прихвата као учињено ако човеку није пошло за руком да га испуни без обзира на сву усрдност и труд.

„Намјереније милостивноје Богу угоди“ (*Намера милостива Богу угоди*) – пева се на дан светих жена-мироносица (2. сједален недељног јутрења).

„Љубочестив бо сиј Владика, и дјела пријемлет, и намјереније цјелујет, и дјејаније почитајет, и предложеније хвалит“ (Беседа светог Јована Златоуста на Вакрс).

Међутим, било је мироносица које нису само намером, већ и у стварности помазале Христа миром и то су учиниле још пре дана страдања.

То су биле Марија, Лазарева сестра, жена, која је помазала Христа за време вечере у кући Симона фарисеја и жена која је помазала Христа два дана пре Његове крсне смрти.

О овој другој је Господ директно рекао да је припремила Његово тело за погреб и да ће о њој бити објављено у целом свету где буде проповедано Јеванђеље.

Тако је Господ примио „милостиву намеру“ жена-мироносица које су свим срцем заволеле Христа, које су стално ишле за Њим из Галилеје и које Га нису оставиле чак ни за време распећа, такође је примио помазање ногу миром које је учинила чиста Марија, за коју је још раније рекао: *Марија же благују част избра (Марија је добри дио изабрала)* (Лк. 10, 42); није одбацио ни кад је Његове ноге целивала грешница, која је од нечасно стеченог имања приносила Богу угодну жртву – миро растворено сузама покајања.

„Аромати богатују, добродјетелми же нишченствују, јаже имам, Тебје приношу: дажд Сам, јаже имаши, и ослаби ми, и остави“ (*„Миомирисима сам богата, а у врлинама сиромашна, приносим Ти оно што имам, а Ти Сам ми дај оно што имаш, и опрости ми, отпусти“*) – вапила је Христу (канон повечерја у Велики уторак).

„Миро у мене тљеноје, миро у Тебе жизни,“ (*„Имам миомирисе трулежне, а Ти миро живота“*) звучало је у њеној души (исто).

И заиста, уместо трулежног богатства Господ јој је заузврат даровао нетрулежни дар – опростио јој је многе грехове и душу, убијену греховима, подигао је као четвородневног Лазара из гроба.

Још више је наградио и прославио Њему верне мироносице, јер се њима првима јавио и преко њих је објавио Своје Васкрсење апостолима и целом свету.

Тако Господ никоме не остаје дужан и узвраћа даровима неупоредиво бољим него што Му се приносе.

„Помјани, Господи, плодоносјашчих и добротвојрашчих во свјатих Твојих црквах и поминајушчих убогија. Воздажд им богатими Твојими небесними дарованији“ (*„Сети се, Господе, оних који плодове доносе и добро творе у светим Твојим црквама и који се сећају убогих. Узврати им богатим Твојим небеским даровима“*) моли Света Црква приликом приношења Бескрвне Жртве. „Даруј им вмјесто земних небеснаја, вмјесто времених вјечнаја, вмјесто тљених нетљенаја“ (*„Даруј им уместо земаљског небеско, уместо пролазног вечно, уместо трулежног нетрулежно“*) (Евхаристијски канон лиургије светог Василија Великог).

Дајемо материјална добра, а добићемо у своје време духовне дарове сразмерно својој усрдности.

Величина нашег дара Богу у Његовим очима се не одређује количином и његовом вредношћу, већ добром вољом наше усрдности.

Воистину глагољу вам, јако вдовица сија убогаја множаје всјех вверже. Вси бо сији от избитка својего ввергоша в дари Богови; сија же от лишенија својего все житије, јегже имје, вверже, (Заиста вам кажем: ова сиромашна удовица метну више од свију који мећу у храмовну благајну. Јер сви метнуше од сувишка својега; а она од сиротиње своје метну све што имаше, сву имовину своју) рекао је Господ о удовици, која је дала две лепте за храм (Лк. 12, 3-4; Мк. 12, 43-44).

Тако и наши дарови имају вредност пред Богом онолико колико су с њима сједињени наша љубав према Богу, молитве и искрено покајање за наше грехове.

Господ ће све наше материјалне дарове примити само као испољавање нашег унутрашњег поклоњења пред Њим, примиће исто као и сваки други спољашњи израз љубави и поштовања према Њему.

Зато идите смело сви ка Христу, приносите Му дарове, свако ко какав може; угледајте се на мироносице и ви који идете праведним путем и ви који сте пали у бездан грехова.

Принесите Му ватрене молитве и покајање из дубине срца, а њихов спољашњи израз нека буду дарови Цркве, која је Тело Христово (в.: Еф. 1, 23; Кол. 1, 24), помоћ Његовој мањој браћи (в.: Мт. 25, 40), украшавање храмова, целивање икона и других светиња.

Господ ће примити сваки наш дар Цркви као миомирисно миро, неће одбацити наше сузе и целивање, већ ће за њих дати отпуштење многих грехова онима који су много заволели.

Треба да се бринемо само за то да наш дар заиста буде чист дар Богу, да у нашим осећањима не буде таштине или гордости, презира или мржње према ближњима, а такође да буде испољена сва усрдност како би наш дар био пријатан Богу, да не бисмо постали слични онима који су говорили Христу: „Радуј се“ – подсмевајући Му се.

Богу нису угодне жртве које се приносе с хладном рачуницом, кад имајући могућност да принесемо најбоље приносимо најгоре (в.: Мал. 1, 8, 14), кад се не трудимо за то да учинимо корисно за храм или за ближње, већ за то да буде управо онако како ми желимо.

Одвратно је пред Њим целивање светиња кад се обавља устима које сведоче да је наша пажња усмерена на нашу спољашњост, а осим тога још устима, која прљају светињу.

Овакво прибегавање Богу неће донети опроштај, већ осуду!

„Очистим себе, братије, от всјакија скверни плоти и духа, свјешчи душ наших просвјетим нишчелъубијем, не сьнедајушче друг друга оклеветанијем“ („Очистимо се, браћо, од сваке прљавштине тела и духа, просветимо свеће наших душа љубављу према сиромаштву, не прождирући једни друге клеветом“) (стихира петка сиропусне седмице), а највише „очистим чувствија“ („очистимо чула“) и тада ћемо срцем „узрим неприступним свјетом Воскресенија, Христа блистајушчајасја, и радујтесја, рекушча, јасно да услышим“ („угледати Христа, Који блиста неприступном светлошћу Васкрсења, и јасно ћемо чути кад каже: радујте се“), „побједнују“ („победничку песму“) над нашим греховима „појушче“ („појући“) [Васкршњи канон, песма 1].

Ништа није страшно ономе ко се узда у Бога
Православној шангајској пастви

*Камо појду от Духа Твојега? И от лица
Твојега камо бјежу? Ашче взиду на небо,
Ти тамо јеси; ашче сниду во ад, - тамо
јеси. Ашче возму криље моји рано и
вселеусја в последњих морја, и тамо бо
рука Твоја наставит мја и удержит мја
десница Твоја.*

Пс. 138, 7-10

*Куда бих ишао од Духа Твојега, и од
лица Твојега куда бих утекао? Да изађем
на небо, Ти си ондје. Да сиђем у пакао,
ондје си. Да се дигнем на крилима од
зоре, и преселим се на крај мора: и ондје
ће ме рука Твоја водити, и држати
десница Твоја.*

Пс. 138, 7-10

Горе наведених богонадахнутих речи псалмопојца Давида посебно треба да се сећамо у ове дане кад цео свет као да се поколебао и кад као да са свих страна допиру вести о различитим немирима, потресима и несрећама.

Пажња не успева да се задржи на ономе што се дешава у једној земљи, а већ је одвлаче још страшнији догађаји, који су се неочекивано букнули на другом месту; човек не успе да проникне у њих, а нови догађаји одвлаче његов поглед на треће место, приморавајући га да заборави на претходно, мада ни први нису престали.

Узалудно се саветују представници различитих земаља, који се труде да пронађу исцелење од заједничке болести, они дају наду себи и другима, *овлаш говорећи*: „*Мир, мир!*“, а *мира нема* (Јер. 6, 14; 8, 11).

Не само да не престају невоље у земљама где се већ дешавају, већ изненада наступају и тамо где се сматрало да је безбедно и добро.

Они који беже од једних невоља допадају других, често још горих.

„Као кад би ко бјежао од лава па би га срео медвјед; или као да би ко дошао у кућу и наслонио се руком на зид, па би га змија ујела“ (уп.: Ам. 5, 19); или, како каже други пророк: „и ко утече чувши за страхоту, пашће у јаму; а ко ижљезе из јаме, ухватиће се у замку, јер ће се уставе на висини отворити и затрешће се темељи земљи“ (в. Ис. 24, 18).

Слично видимо и данас.

Људи који крећу на миран посао ненадано постају жртве ратних дејстава која су настала тамо где су их најмање очекивали.

Они који се спасавају од ратне опасности трпе ужас природних непогода земљотреса или тајфуна.

Многи налазе своју смрт тамо где су се спасавали од смрти. А други су пре спремни да подвргну свој живот опасности него да таворе на местима која се сматрају безбеднима у очекивању других невоља, које могу да дођу у те крајеве.

Чини се, нема места на земаљској кугли које би у последње време било мирно и тихо уточиште од светских незгода.

Невоље су политичке, економске и друштвене.

У опасности на ријекама, у опасности од разбојника, у опасности од свога рода, у опасности од незнабожаца, у опасности у граду, у опасности у пустињи, у опасности на мору, у опасности међу лажном браћом, како каже апостол Павле (2 Кор. 11, 26).

Овим невољама у наше дане треба додати још „невоље у ваздуху и невоље из ваздуха“, које су посебно страшне.

Међутим, кад је невоље које набраја апостол Павле подносио и сам славни првоврховни апостол имао је велику утеху. Знао је да страда за Христа и да ће га Христос наградити за њих: *знам Коме сам повјеровао, и увјерен сам да је Он кадар сачувати залог мој за онај дан* (2 Тим. 1, 12). Знао је да ће му Господ, ако буде потребно, дати снагу да поднесе и још веће невоље и зато смело говори: *Всја могу о укрепљајуицем мја Исусе Христe* (Све могу у Христу Који ми даје моћ) (Фил. 4, 13).

А за нас су садашње невоље тако страшне зато што нас нису задесиле због наше чврстине у вери и што их не подносимо због Христа. Стога се и не надамо да ћемо добити венце за њих.

А што је много горе и што нас чини немоћнима у борби с незгодама јесте то што *се не укрепљујемо силом Христовом и не уздамо се у Бога, већ у људске силе и средства*.

Заборављамо на речи Светог Писма: *Не надјетесја на књази, на сини чeловјеческија, в нихже њест спасенија. Блажен, јемуже Бог Иаковљ Помошник јего, упованије јего на Господа Бога својего* (Пс. 145, 3, 5) (Не уздајте се у кнезове у сина

човјечијега, у којег нема помоћи. Благо ономе, којему је помоћник Бог Јаковљев, којему је надање у Господу, Богу његову) (Пс. 146, 3, 5). И још: *Ашче не Господ сохранил град, всује бдје стергиј* (Пс. 126, 1) (Ако неће Господ чувати града, узалуд не спава стражар) (Пс. 127, 1).

Покушавамо да нађемо чврст ослонац мимо Бога, и дешава нам се по речима пророка: *„будет вам грјех сеј, аки стена падајушчаја вnezапу града тверда пленена,“* („зато ће вам то безакоње бити као пукотина у зиду који хоће да падне, која издигне зид високи, те се нагло уједанпут обори“) чији ће пад врло брзо наступити (Ис. 30, 13). Тешко онима који се ослањају на овакве зидине! Као што зидина која се обрушава убија оне који су се на њу ослањали, тако од погибелји лажних нада гину они који су се у њих уздали. Ова уздања за њих бивају „ослонац од трске“. *Кад те ухватише у руку, ти се сломи и расијече им све раме; а кад се наслонише на те, ти се преби и прободо им сва бедра* (Јез. 29, 7).

Сасвим друго се дешава с онима који траже помоћ Божију.

„Бог нам Прибјежшиче и Сила, Помошник в скорбјех, обрјетших ни зјело. Сего ради не убојимсја, вnezгда смушчајетсја земља и прелагајутсја гори в сердца морскаја“ (Пс. 45, 2-3). (Бог нам је Уточиште и Сила, Помоћник, Који се у невољама брзо налази. Зато се нећемо бојати, да би се земља помјестила, и горе се превалиле у срце морима) (Пс. 46, 1-2).

Ништа није страшно ономе ко се узда у Бога. Он се неће уплашити човека-злочинца. „Господ просвјешченије моје и Спаситељ мој, кого убојусја? Господ Защиштителъ живота мојега, от кого устрашусја?“ (Пс. 26, 1) (Господ је видјело моје и Спасење моје; кога да се бојим? Господ је крјепост живота мојега; кога да се страшим?) (Пс. 27, 1).

Не боји се ужаса рата. *„Ашче ополчитсја на мја полк, не убојитсја сердце моје; ашче востанет на мја брањ, на Него аз уповају“* (Пс. 26, 3). *„Ако се на ме рат дигне, ја се ни онда нећу бојати“* (Пс. 27, 3).

Миран је живећи код куће. *„Живиј в помошчи Вишњаго, в кровје Бога Небеснаго водворитсја“* (Пс. 90, 1). („Који живе у заклону Вишњег, у сјену Свемогућег почива“) (Пс. 91, 1).

Он је спреман и да плови морем: *„В мори путије Твоји, и стези Твоја в водах многих“* (Пс. 76, 20). („По мору бијеше пут Твој, и стазе Твоје по великој води“) (Пс. 77, 19).

Смело, као на крилима, *полетеће он и по ваздуху у далеке земље, говорећи: „и тамо бо рука Твоја наставит мја и удержит мја десница Твоја“* (Пс. 138, 10). („И ондје ће ме рука твоја водити, и држати ме десница Твоја“) (Пс. 139, 10).

Неће се уплашити *от страха ношчнаго, от стрјели, летјаишчија во дни, от вешчи, во тме преходјаишчија, од срјаишча* (напада) *и бјеса полуденаго* (Пс. 90, 5-6). (од страхоте ноћне, стријеле, која лети дању, помора, који иде по мраку, болести која у подне мори) (Пс. 91, 5-6).

Али, не боји се ни смрти, јер за кога је живот – Христос, за њега је смрт – добитак (в.: Фил. 1, 21). *Кто ни разлучит от љубве Божија! Скорб ли или теснота, или гоненије... или нагота, или бједа, или меч?.. Ни смрт, ни живот, ни Ангели, ни Начала, ниже Сили, ни настојаишчаја, ни грјадушчаја, ни висота, ни глубина, ни ина твар каја възможет нас разлучити от љубве Божија* (Ко ће нас раставити од љубави Христове? Жалост или тјескоба, или гоњење, или глад, или голоотиња, или опасност, или мач?.. Ни смрт, ни живот, ни Анђели, ни Поглаварства, ни Силе, ни садашњост, ни будућност, ни

висина, ни дубина, нити икаква друга твар неће моћи одвојити од љувави Божије) (Рим. 8, 35-39).

Сицева убо имуише објетованија, о возљубленији, очистим себе от всјакија скверни плоти и духа, творјаише свјатињу в страсје Божији (Имајући, дакле, оваква обећања, о љубљени, очистимо себе од сваке нечистоте тијела и духа, творећи светињу у страху Божијему) (2 Кор. 7, 1).

Ево шта глаголет Господ: *разрјешај всјак союз неправди, разрушај обдолженија насилних писаниј, отпусти сокрушенија во свободу и всјакоје писаније неправедноје раздери; раздробљај алчушчим хљеб твој и нишчија безкровнија введи в дом твој; аише видиши нага, одјеј, и от својствених племене твојега не презри. Тогда разверзетсја рано свјет твој, и исцјеленија твоја скоро возсијајут; и предидет пред тобоју правда твоја, и слава Божија обимет тја. Тогда воззовеши и Бог услышит тја, и јешче глагољаишчу ти, речет: се, приидох! (говори Господ: да развежеш свезе безбожности, да раздријешиш ремење од бремена, да отпустиш потлачене, и да изломите сваки јарам? Није ли да преламаш хљеб свој гладноме, и сиромаше, прогнане да уведеш у кућу? Кад видиш гола, да га одјенеш, и да се не кријеш од свога тијела? Тада ће синуги видјело твоје као зора, и здравље ће твоје брзо процвати, и пред тобом ће ићи правда твоја, слава Господња биће ти задња стража. Тада ћеш призивати, и Господ ће те чути: викаћеш, и рећи ће: ево Ме) (Ис. 58, 6-9).*

Господе! *Научи ни творити вољу Твоју и услыши ни, в онже аише ден призовемо Тја! (Научи нас да творимо вољу Твоју и услыши нас, у дан у који Те призовемо!)*

Буди, Господи, милост Твоја на нас, јакоже уповахом на Тја... (Нека буде, Господе, милост Твоја на нама, онако како се уздасмо у Тебе...)

30. август 1937.г.

на дан светог благоверног великог кнеза Александра Невског

Обраћање родитељима

Родитељи, с наступањем Нове године, која не само да се обележава богослужењима, која се обављају у православним храмовима, већ се и јасно примећује у природи, као и у свим обичајима нашег живота сматрам да сам дужан да вам се обратим с позивом да се пажљиво односите према својој деци. За њих такође наступа нова година, нова школска година. Она ће поново поћи у различите америчке школе у којима ће стећи знања, која су им неопходна за животни пут. Али да ли ће тамо добити све, ма како одличне ове школе биле? Да ли ће тамо сазнати оно што им је неопходно не само за релативно кратак земаљски живот, већ и за онај вечни, хоће ли тамо чути Христово учење у чистом, неоштећеном виду који се чува у Православној Цркви? Хоће ли тамо учити руски језик као свој матерњи, хоће ли им тамо с љубављу говорити о славним подвизима наших предака, којима су украшене странице руске историје, хоће ли [им] тамо улили љубав према отаџбини која данас страда, коју чак и странци називају Света Русија? Хоће ли тамо постати заједничари у великој руској култури? То деци може дати само руска школа. Деца се тамо налазе под окриљем Цркве, стичу неопходна знања из веронауке, руског језика, познавања домовине. Код куће треба подржавати све оно што је потребно да родитељи помажу раду школе. Али то није потпуно могуће учинити код куће. Родитељи, заузети послом ван куће и домаћим бригама, не могу томе да посвете довољно пажње и времена. А и да ли многи родитељи поседују довољно знања? Ми негодујемо због забране совјетске владе у погледу предавања веронауке, негодујемо због изопачења руске историје и језика. Али овде смо слободни, влада и становништво су благонаклони

према нама. Зашто добровољно да чинимо оно што људи против воље трпе у нашој многострадалној отаџбини? Журите. Време брзо иде, и брзо пролази детињство кад се лако усвајају знања и стварају погледи на свет. Проћи ће године, и горко ћете се кајати кад деца одрасту и кад вам буду туђа, кад буду туђа својој отаџбини, без душе савести, кад се буду бринула само за своју личну срећу. И насупрот томе, испуниће свој дуг пред децом они који их буду редовно слали тамо где се спремају да буду „родитељима на утеху, Цркви и отаџбини на корист“. Благослов Господњи нека буде на њима.

1962.г.

Нашој вољеној сан-франциској пастви

Непријатељ Божји ђаво који увек покушава да уништи дело Божије, од самог тренутка кад је Христос основао Свету Цркву покушавао је да посеје раздор међу њеном децом. Још је апостол Павле морао да пише у Коринт, саветујући да се прекину поделе и да људи не говоре: „*ја сам Павлов*“, „*ја сам Аполосов*“, „*а ја сам Кифин*“ (1 Кор. 10-12).

Нешто слично се десило и у нашем граду, и паства која је још недавно била јединствена поделила се на неколико струја, које се називају по именима њихових духовних вођа. У свом међусобном непријатељству притом често не примећују да оно што се дешава није погубно само за сваког појединачно, већ да штети целом црквеном животу, и тако повећава грех.

Опет треба да поновимо речи светог апостола Павла: *Молим вас пак, браћо, именованом Господа нашега Исуса Христа да сви исто говорите, и да не буду међу вама раздори* (1 Кор. 1, 10).

Ако је многим тешко да изгледе из душе трагове догађаје који су се десили свако треба да се труди да се уздржи од свега што на овај или онај начин може да поремети мир, да избегавају све речи, писма и дела, које могу да омету обнављање мира.

Све вас позивам да се чувате од потписивања било каквих листића и изјава без чврсте уверености да се неће користити за нове поделе. Усредсредимо се на изградњу храма Пресвете Богородице заједничким напорима, нимало не умањујући на тај начин духовне вредности благодатног старог храма који ће такође остати место молитве.

Они који приносе своје жртве за изградњу храма доносе их на дар Самом Господу Богу, Који прима нашу усрдност и Који ће узвратити богатим милостима кажњавајући све оне који би се усудили да другачије користе оно што је принето Богу.

Одбацивши сва колебања и сумње усмеримо све на уређивање мирног црквеног живота и нека његов спољашњи израз буде храм Царице Небеске. Онај ко нема снаге да крене сад овим путем нека не омета друге, и даће Бог, придружиће се!

Благослов Божји и Покров Пресвете Богородице нака буде на свима вама и над свима нама.

1963.г.

Идите на гору,
и донесите дрва, те градите храм

И била је реч Господња: *Тај народ говори: још није дошло вријеме, вријеме да се сазида дом Господњи. А ви сами живите у домовима вашим украшеним док је овај дом запуштен?* (Аг. 1, 2).

Коме су упућене ове речи Господње? Много пре Рођења Господњег Господ је преко пророка Агеја овако говорио Јудејцима, који су се вратили у Јерусалим из вавилонског ропства.

Али овакво дословно обраћење Господње односи се и на православну сан-франциску паству. Зар се ове речи не чују данас? „Није време да се гради храм,“ говоре људи од којих многи купују себи куће, живе у својим домовима врло имућно или препродају своје куће, прелазећи из добре у бољу и стално умножавају своју имовину. Разумљиво је кад се овакве речи чују из уста неверујућих. Разумљиво је кад безбожници, мрзећи све што подсећа на Бога, уништавају цркве, које су изградили наши благочестиви преци. Али како то могу да понављају верујући људи, који сами иду у цркву? Црква је освећено место, свето, у којем вечно пребива благодат Божија. На освећењу Соломоновог храма слава Господња је у виду облака напунила дом Божји. Тако је било у старозаветном храму. А колико јаче благодат Божија делује у новозаветним храмовима у којима се даје истинско очишћење од грехова, у којима се причешћујемо Телом и Крвљу Христовом, у којима Дух Свети стално силази за време Литургије на Дарове који се освећују, и на присутне људе? На сваком месту човек може да се моли и Господ свуда чује молитве. Али много је лакше молити се у храму, где све наводи на молитву. Одатле се узносе наше молитве Богу и на нас силази милост Божија.

Изградња храма је жртва Богу: издвајање за богослужење земљишне парцеле, која је дата као прилог Богу од сопствене имовине, а што је главно, приношење Господу своје љубави, своје усрдности. Подизали су се храмови у различитим околностима, у догађајима и радосним и тужним, палили су се као свеће од свег народа, по лицу рођене земље.

Свети Петар, митрополит Кијевски, посетивши у то време мали град Москву, рекао је кнезу Ивану Калити да сагради „Дом Мајке Божије“: „Каква је потреба постојала за новим храмом?“ рекли би сад неки, јер је у Москви која је тада била мала било довољно храмова, које је саградио Калитин отац, преподобни кнез Данило. Међутим, кнез је без колебања почео да гради храм Успења Богородице и чим је био завршен, чим је Москва почела да се подиже и кнезови су објединили око ње целу Руску земљу.

Храмови нису потребни Богу, Чији је престо небо и подножје земља, већ нама. Корисне су нам наше жртве које дајемо за храмове, али Господ не прихвата толико материју колико нашу усрдност. Христос је одобрио лепту удовице рекавши да је она ставила више од свих, јер су богати стављали много од свог вишка, а она је дала све што је имала, све што је имала за храну. Наше жртве у име Божије прихвата Сам Бог. Наше жртве духовно доспевају у небеске ризнице Божије из којих их нико неће узети, а ако неко пљачка црквену имовину он поткрада самог Бога и казниће га Сам Господ Бог.

Тако су сматрали и благочестиви Руси дајући своје грошчеве које су за храмове прикупљали седокоси чика-Власови. **(Има се у виду лик из песме Некрасова.)**

На сваком богослужењу помињу се градитељи храмова.

Градећи храмове овде, на земљи, ми самим тим градимо себи и вечне кровове на небу. Проћи ће десетине година, иструлиће наша тела, можда ништа неће остати ни од наших костију, а наше душе ће вечно живети. Благо ономе ко је за своју душу припремио обитељ у небеским дворовима! Ако се чак разруше саграђене цркве, биће записана у вечним књигама имена њихових градитеља и биће запечаћене молитве узнете у њима.

Овако вели Господ над војскама: узмите на ум путове своје. Идите на гору, и донесите дрва, те зидајте дом; и биће Ми мило, и прославићу се... Ја сам с вама (Агг. 1, 7-8, 13).

...Морам да истакнем усрдност наше сан-франциске пастве у делима Цркве и долажењу на богослужења на велике празнике, а неки чак долазе и свакодневно. Веома велика пожртвованост која је испољена приликом изградње храма, сведочи о оданости наше пастве Цркви. Међутим, говорећи о радосним појавама у парохијском животу, не могу да прећутим ни жалосне појаве. Таква је постепено опадање броја људи који долазе на богослужење. Не треба сваљивати кривицу на то да је овај крај града постао опасан – није то главни разлог, већ управо то што се људи препуштају овоземаљској таштини и постепено удаљују од духовног живота. То је општа појава, која се примећује у Америци. Нажалост, од наше прве генерације 20-их година да скоро није остало потомства, живи су само појединци из породица које су овамо дошле 20-их година. Зашто? Растворили су се, удаљили су од православне вере и од руске националности, такође су углавном променили своја презимена, тако да се не може препознати да су Руси. Оваква појава се примећивала и раније, али управо код оних који су се преселили из моћне Русије, а они који су дошли из Русије која је била под јармом – Галиције, Прикарпатске Русије, Буковине, овде живе већ много десетина година и некако су сачували своју самосвојност. Треба да се сетимо припадника старог обреда који су у Турској провели 300 година, али су дошли у Америку као чисти Руси, они говоре на најчистијем руском језику и носе своју народну ношњу. А допутовали су овамо пошто је тадашња турска влада почела да их угњетава у области исповедања вере. Ево, кад би наша емиграција била исто тако чврста у исповедању своје вере и свог руског достојанства, заиста бисмо представљали силу пред којом би се клањале друге народности. Није нас случајно Господ истерао из наше земље, није то само због наших грехова, већ да бисмо и ми били проповедници Јеванђеља, како би се [остварили оно] што је речено у Јеванђељу: пред крај света Јеванђеље ће бити проповедано у целом свету (в.: Мт. 24, 14; Мк. 13, 10). Треба да се, приводећи Православљу друге, плашимо да сами не постанемо со која је обљутавила (в.: Мт. 5, 13), већ да сачувамо свето Православље.

Међутим, ми не само да кршимо постове, већ и друга црквена правила. Посебно је погубно што је овде прихваћено да добротворне приредбе приређују уочи празника. Оне одвлаче хришћане, наше богомолнике, од богослужења. Тада, кад се одвија главни део богослужења празника, кад се служи свеноћно бденије, на којем се прославља овај или онај догађај, који је Господ Бог учинио ради нашег вечног спасења, кад се прослављају угодници Божији, кад се у дивним црквеним песмама и читањима излаже њихов живот, кад се указују светли примери, већине богомолника нема и уместо тога они иду на забаве. По црквеним канонима организовање оваквих забава је тежак грех. Истина, главно богослужење је Литургија. Литургија је кулминација, крај богослужења, кад већ треба да се узнесемо на такву духовну висину, да бисмо постали свесни значаја Тајне, и ако не устима, да се духом причестимо Светим Христовим Тајнама. За то нам је и потребно свеноћно бденије, како бисмо се духовно зближили с празником и како би сам долазак на Литургију за нас био пуновредан и спасоносан. Могу рећи да су се оваква весеља приређивала и код нас у Русији. Тако је нажалост, било у последње време. Још за време Александра III Руси су се чврсто држали тога да се никакве разоноде, никакве забаве, никакве позоришне представе не одржавају у дане поста и уочи празника. Тек кад су громови револуција загремели и кад су Русију већ почели да потресају постепено су почеле да се дају слободе које су довеле до данашњих „слобода“ кад су поробљени милиони људи. Истина, некад није није било тако. Свети Јован Златоуст је прогнан из Константинопоља због тога што је одржао громогласну проповед против организовања коњских трка на дан Усековања главе Јована Претече. И у то време народ је одлазио са

богослужења како би гледао неке представе, комедије или нешто друго. Исто тако је било и тада, само што је Јован Златоуст пошао у прогонство, али није оставио своју проповед. И ево прекосутра ћемо се сећати како су његове мошти свечано враћене у Цариград. Да, тако је било. Али то не значи да се с тим не треба борити. Постоје још тежи злочини, као на пример, убиство: тако је Каин убио Авеља; али нико не сматра да је то, пошто се чинило у старо време, дозвољено и сад. И сад се и Црква и власти труде да се боре против таквих злочина. Древност злочина га не оправдава, зато треба на сваки начин да се супротстављамо оваквим појавама. Посебно је штетно кад се оваквим разонодама одвлачи омладина. Данас се старији људи још увек сећају некадашњих празника у Русији и повремено их вуче, посебно на велике празнике, да дођу на богослужења. Омладина није посебно навикла на то, а ако се од детињства не навикне, шта ће бити после? Узалудно тада овде градим цркве, оне ће бити празне за две деценије. На сваки начин треба да се трудимо [да] посебно деци усађујемо љубав према храму и хвала оним родитељима који их од детињства навикавају на цркву, посебно онима који их уче да прислужују у цркви и да активно учествују у богослужењима. Ово природно улази у њихове душе и помажући благољепију богослужења, истовремено их васпитава у нашој црквеној руско-православној свести. Црква није земаљска установа. Треба нешто мало да кажем о томе како бисмо стекли јасну слику о ономе што желимо да радимо. Црква стоји на земљи, али њена глава се узвишује изнад неба, и Глава Цркве је Сам Господ Исус Христос. Он је уредио да Црквом управљају лица која су од Њега добила благодат Светог Духа, благодат која помаже да се људи воде ка вечном спасењу, ка Царству Божијем. Зато главни руководећи значај у Цркви имају они који су добили благодат кроз рукоположење, односно свештенство. И пошто они руководе духовним животом јасно је да остали могу бити само помоћници; лица која нису добила благодат Светог Духа могу само да помажу клиру. Јер, било би апсурдно кад на челу не би стајали они који би могли да испуне главна назначења ове или оне установе, већ [они који обављају] само другостепене [дужности]. Не можемо да замислимо да председник суда буде онај ко управља зградом овог суда или на пример, да армијом командује онај ко управља привредом. Истина, за време совјетске власти било је покушаја да армијом не руководе војна лица већ политички руководиоци, који су за циљ имали политичку пропаганду, али шта се тада дешавало осим распада? Исто тако и у Цркви на њеном челу могу да стоје само они који су опуномоћени од Духа Светог, који су од Духа Светог примили благодат да руководе Црквом ради вечног спасења. Привредна питања, ма како важна била, могу и треба да воде мирјани, али под руководством пастира Цркве. Зато су мирјани који обављају било које светске дужности при цркви само су помоћници клира, али нипошто нису руководиоци. И ктитори храмова и чланови црквеног одбора су по уставу само помоћници настојатеља. Парохијски савети су код нас створени после револуције специјално ради подршке клира. Био сам у првом саставу парохијског савета после револуције у нашој парохији; окупљали смо како бисмо помагали нашем свештенику. И сад су парохијске дужности помоћне при клиру. Зато не може бити никакве речи о томе да њихови извршиоци обављају било какав самостални рад и да осећају као да су главни у Цркви. Мирјани могу да буду главни у приватном друштву, у неком уметничком, књижевном, комерцијалном предузећу, али нипошто не у Цркви.

Главно назначење Цркве јесте да води ка вечном спасењу, а све остало треба да прилагођава овоме. Црква пре свега за свој задатак има борбу против греха, и у томе треба да јој помажу мирјани. Веома сам захвалан у своје име и Света Црква благосиља оне који правилно схватајући своје назначење јесу помоћници на уређивању Цркве као брода, који нас води кроз овоземаљско море тамо, куда нас води Сам Христос – ка Царству Небеском.

Све призивам да у току овог поста долазе на богослужења. Не заборављајте да је причешћивање једном годишње минимум после којег човек испада из састава Цркве. По црквеним уставима онај ко три недеље није дошао на Литургију без оправданих разлога сматра се отпалим од црквене заједнице. Зато они који крше правила црквене исповести или правила о одласку у цркву или они који отворено презиру црквене законе, чак и ако се руководе цивилним правилима, могу да раде у грађанским установама, али нипошто не у црквеним. Наша Црква има своја правила, и независно од тога како на то гледа околина, иде својим путем. Она је преживела време Нерона и Диоклецијана...

У иностранству делују другачији закони и принуђени смо да водимо рачуна о грађанским властима; јер и у Совјетском Савезу људи који у њему живе поштују законе који нису усмерени директно против Цркве. Тим пре тамо где Црква није прогањана, где држава даје Цркви могућност да на сваки начин развија своју делатност, треба да испуњавамо све законе, али у свом унутрашњем животу треба да се руководимо само црквеним законима. Нико не може да нам нареди да примимо за члана заједнице или да дозволимо да на црквеним дужностима буду они који су, рецимо, кршили правила о браку; они који нису добили благодат Светог Духа у Тајни брака крше црквене законе, ма како на то да гледају државне власти. Црква има своје законе и Црква иде својим путем. Државе настају и нестају, а Црква је вечна.

Позивам вас да пре свега будете православни хришћани, а све остало може бити само придодато овоме.

Из беседе одржане на састанку парохије Пресвете Богородице Всјех скорбјашчих Радости 25. јануара / 7. фебруара 1965.г.

Обраћање заједничкој парохијској годишњој скупштини

Данашња заједничка скупштина одржава се на дан сећања на Страшни Суд и сви ми треба да имамо на уму да ћемо једном стати пред Судију целог света Који види чак и наше скривене мисли и да морамо пажљиво да стражимо над својим жељама речима и мислима, како не бисмо били осуђени на Суду. Наша скупштина је црквена скупштина која се одржава да би се решавали послови који се тичу наших храмова и црквеног живота. Зато, иако се нисмо окупили у храму, треба да се понашамо као у цркви, не допуштајући ништа што не може бити дозвољено у цркви, укључујући и бучне изразе одобрења и негодовања.

Ми смо деца Православне Цркве и пре свега треба да се потчињавамо њеним законима, законима Православне Цркве које је установио Сам Господ Бог (главне законе је Он одредио). Господ је рекао: *Созижду Церков Моју, и врата адова не одолејут јей (Сазидаћу Цркву Своју, и врата пакла неће је надвладати)* (Мт. 16, 18) и такође је рекао: *се, Аз с вама во всја дни до скончанија вјека (ево, Ја сам са вама у све дане до свршетка вијека)* (Мт. 28, 20). Господ је удахнуо Духа Светог у апостоле, дао им је власт да држе и разрешавају грехове и дао им је власт и обавезу да проповедају Јеванђеље по целој васељени. Проповедајући Јеванђеље они су уређивали Цркву на земљи као Христови ученици и пријатељи. Своју власт касније су предали својим наследницима, односно епископима које су поставили. Већ из Светог Писма, Дјела апостолских и Посланица апостола Павла видимо да су за хришћане важни сви закони Цркве.

Има различитих односа између Цркве и државе. На почетку је Црква била сурово прогањана. Било је тренутака кад држава није прогањала за веру ако су испуњавани државни закони при чему је државни закон био да се ћесар поштује као Бог; а даље је било периода кад се говорило да човек може да настави да се моли на свој начин, само треба

принети жртву ћесару или жртву неком идолу и то је било довољно. Међутим, хришћани нису испуњавали такве законе. Они су ишли на мучења. Ми их прослављамо као мученике: светог Игњатија Богоносца, Димитрија, Пантелејмона и друге. А шта су они учинили? Кренули су [на смрт] за Христову веру, нису поштовали законе који су били у супротности с вером. До краја века хришћани ће бити прогањани и мученика ће бити до краја света... А они који нису слати на смрт прослављени су као исповедници. Недавно, кад смо били на Далеком истоку Јапанци који су окупирали Манџурију издали су закон да сви становници града дођу да се поклоне у храм богиње Аматурасе – ово је било проглашено за државни закон, пошто се богиња поштовала као покровитељка царског дома. И шта, да ли су хришћани кренули тамо? Неки су кренули, али су Харбински митрополит Мелетије и архиепископ Димитрије, отац нашег првојерарха митрополита Филарета храбро устали против овога. И кад је један од свештеника који је заузимао угледно место у Харбинској епархији пристао на компромис одмах је био лишен свих својих дужности, забрањено му је да служи и није му дозвољено док Јапанци нису пристали да укину свој закон. Тако је и паства остала верна својим архипастирима, зато што се овај закон косио са Христовом вером. Морамо увек храбро да бранимо за црквена правила. Ако људи од нас траже нешто што не може да се испуни, не смемо то да испунимо.

Видимо како наша браћа страдају у нашој отаџбини. Многи од њих храбро трпе због исповедања Христове вере. Они бивају лишени посла, бивају лишени плате, бивају лишени хране, а ипак исповедају Христову веру. Ако је тако колико треба ми, налазећи се сад овде на слободи, где закон не прогања религију, да исповедамо своју веру? У овој земљи закони никога не прогањају. Правила која се тичу црквеног живота утврђена су само за унутрашњи живот, не сметајући другима. А кад никоме и ничим не прети, исповедање вере се препушта се сваком лицу и свакој заједници. Ми у свом унутрашњем животу без бојазни можемо да се руководимо само уставима Православне Цркве за која би требало да будемо спремни да умремо кад би било другачије.

Христова Црква је Божанска установа и основе за њено уређење дали су Христос и Свети Дух кроз апостоле и свете људе. Развој црквених правила и руководство Црквом поверено је епископима, као што то видимо из апостолских посланица и посланица њихових најближих наследника.

Како Православна Црква, тако и Католичка, поштују Црквено Предање исто као и Свето Писмо. По томе се од њих разликују протестанти и протестантске секте, које не признају Свето Предање. Свето Предање у канонима говори о црквеној управи. Канони су црквена правила, која представљају основу црквеног живота, као што су у држави главни закони. Међутим, разлика је у томе што су их у држави написали људи, а Црква се надахњује Светим Духом. Глава Цркве је Христос, и власт за уређење земаљске Цркве дао је апостолима. Ево шта каже 41. правило светих апостола: „Заповедамо епископу да има власт над црквеним имањем: ако су му поверене драгоцене људске душе, тим пре треба да заповеда о новцу, да свиме располаже по својој власти.“ По даљим црквеним правилима он мора имати управника црквеном имовином (26. правило IV Васељенског Сабора). На почетку су то били клирици, затим су ово почели да поверавају и мирјанима, али руковођење њима и даље је остајало у рукама епископа, као и духовна власт, јер су „му поверени људи Господњи и он ће дати одговор за њихове душе“. Зашто је тако? Зато што у Цркви све треба да буде усаглашено с главним циљем: са спасењем људских душа кроз веру и живот по заповестима Христовим и усмеравање њихових живота ка Небеском Царству.

Православној Цркви је туђа власт народа. У Христовој Цркви све потиче од Божанског начела, и Богу се даје коначан одговор за сопствена дела. Зато на челу црквене управе стоје епископи као наследници апостола. Да се они и остали клирици не би погружавали у светска и овоземаљска дела, у овим пословима им помажу и понекад скоро потпуно узимају на себе бригу мирјани, али делујући у духу указивања пастира, пошто одговорност за црквени живот носе пастири, а посебно њихов глава, епископ. Руковођење и даље остаје у рукама епископа и епископа треба поштовати док не одступа од истинског учења, односно док не постане јеретик и не одступи од свештеноначалија. Епископ одговара како за душе, тако и за црквени живот.

Уобичајени израз „глас народа је глас Божји“ је релативно тачан. Кад народ осећа потребу за помоћи Божијом, кад се усрдно моли и жели пре свега да следи вољу Божију, Господ га упућује, осећује добрим мислима и његове одлуке бивају на корист. Тако су хришћани поступали у стара времена. Тако су постали и наши преци. Кад се окупио Земски сабор 1613. године наступио је Велики пост, сви који су се окупили и сав народ се молио и постио је и тек после причешћивања Светим Тајнама једним устима је за цара изабрао Михаила Фјодоровича Романова – и тада је заиста глас народа био глас Божји. Али ево, у Јеванђељу читамо о томе како се одвија суд над Исусом Христом, како Га воде код Пилата и како Га Пилат изводи пред народ: *Сви заједно повикаше говорећи: Узми Овога, а пусти нам Вараву... А Пилат опет повика хотећи да пусти Исуса. А они викаху говорећи: Расни Га, расни!* (Лк. 23, 18, 20-21). Да ли је овај глас био глас Божји? А кад су „народни представници“ подржани од стране главнокомандујућих целог фронта, који су умислили да изражавају глас армије, захтевали од цара Николаја II одрицање од престола, и кад су бучне гомиле тада ишле по Петрограду и поздрављале наступање такозване народне демократије, да ли је тада „глас народа био глас Божји“?

Глас Божји чујемо у Светом Писму, он се чује и у Светом Предању, њему се треба повинovati и треба поштовати црквене уставе, тада ће нас се и дотаћи глас Божји, а не кад желимо да делујемо по својој вољи. Сад знамо да се у целом свету одвија борба против Светог Предања.

Окупивши се ради решавања послова наше парохије треба јасно да будемо свесни да је парохија делић велике Васељенске Цркве, гранчица Помесне Руске Цркве. Морамо да се руководимо црквеним правилима створеним на основу и у духу канона Цркве, у духу црквених обичаја. Ако немамо поверења у црквене каноне, ако одступамо од њих, самим тим крећемо путем протестантизма и већ губимо право да се називамо православним хришћанима. Кад се окупљамо на црквене скупштине треба да размишљамо о томе како да донесемо одлуку у славу Божију. У славу Божију – то значи на наше спасење. Кад нешто чинимо у славу Божију постајемо слични Анђелима који вечно славослове Господа Бога. Не размишљајмо о ономе што је за нас пријатно и пожељно, већ [о ономе] што је сагласно с истином Божијом и што све нас заједно и сваког појединачно води ка вечном спасењу и добром одговору на Страшном суду, на који ћемо сви ми стати, без обзира на то да ли бисмо желели да га избегнемо, да ли га се сећамо или га се не сећамо. И сећајући се речи Христових: *От словес својих оправдишишја и от словес својих осудишишја (Због својих ријечи ћеш бити оправдан и због својих ријечи ћеш бити осуђен)* (Мт. 12, 37), данас ћемо одржати нашу скупштину као у предворју Страшног Суда, на шта смо призвани Јеванђељем и црквеним молитвама. Започнимо нашу црквену скупштину у име Оца и Сина и Светог Духа, Тројице Животворне и Нераздељиве.

Сан-Франциско, 1966.г.

Сећања на светитеља Јована

Архиепископ Никон (Рклицки)
Неколико речи поводом 10. годишњице упокојења архиепископа Јована⁶

Владика Антоније (Храповицки) био је премештен у град Харков и 31. маја 1914. године одржао је у харковској саборној цркви своју прву проповед. Владика Антоније је одмах посебну љубав и пажњу усмерио на омладину. Студенти духовних академија, пролазећи кроз Харков, боравили су у архијерејском дому као у свом сопственом. Владика Антоније их је примао изузетно гостољубиво, није им давао само просторију у својим одајама и трпезу, већ и новац онима којима је био потребан, а увече је водио с њима пријатељске беседе на академске и црвене теме. Посебну пажњу је такође обраћао на ученике локалних духовних семинарија и на ученике многобројних световних школских установа посећујући храмове школских установа на дане храмовних празника и у неке друге дане и држећи у њима надахнуте проповеди. Једном је председник локалне губернијске земске управе испричао владика Антонију о томе да један од предводника племства ове губерније има старијег сина, студента правног факултета, који је пре тога завршио кадетски корпус, и који се веома занима за духовна питања. Владика није оклевао да замоли оца да код њега доведе свог сина.

Позив да младић дође код архиепископа је у то време био нечувена ствар у Харкову, где се и од лица на високим друштвеним положајима није свако усуђивао да оде лично код архијереја, који је увек имао мноштво посетилаца у вези с пословним питањима. Зато је отац сматрао да је позив архиепископа само обичан израз љубазности.

Прошло је неколико месеци. Позив архијереја је био заборављен. Архиепископ Антоније је позван да служи молебан на једном сабрању на којем је учествовао поменути предводник племства. По завршетку молебана пришао је по благослов код архијереја. „Зашто кријете од мене свог сина?“ упитао је владика. „Плашите се да ћу од њега начинити монаха?“ Отац који уопште није очекивао такво питање и запањен тиме што се архиепископ сећа сина-младића, почео је да га уверава да нипошто није мислио да га крије, већ није сматрао да је могуће и да је згодно да доводи младог човека код архиепископа оптерећеног важним пословима. „Не, обавезно га доведите, тек тада ћу поверовати,“ рекао је владика.

Вративши се са скупштине отац је саопштио новост која је све запањила, да архијереј не само да се сећа њиховог некадашњег разговора, већ је упорно поновио позив.

Помало збуњен постављеним питањем отац је сад одлучио да одведе сина код архијереја, али као да га је нешто стално ометало. Прво се разболео син, затим је отац морао службено да оде из Харкова. И посета архијереја је била одгођена на неодређено време.

Једном је архиепископ Антоније држао предавање у просторији Земске скупштине. Међу слушаоцима се налазио и студент, којег је владика преко оца позивао у посету. У току паузе, кад су многи прилазили владика и он је пришао по благослов. Младићи који су стајали поред владике рекли су да је то дечко о којем је владика разговарао с његовим оцем. „Дакле, тебе од мене крију твоји родитељи!“ ускликнуо је владика грлећи га. Он је одговорио да га уопште не крију, а као доказ за то може да послужи његово присуство на предавању. „Онда пренеси оцу да обавезно сврати с тобом код мене.“

⁶ *Сава (Сарашевић), еп.* Летопис поштовања архиепископа Јована (Максимовића). Платина, Калифорнија; М., 1998., стр. 200-203. В. такође: *Никон (Рклицки), архиеп.* Животопис Блажењејшег Антонија, митрополита Кијевског и Галицког. Т. 4, Њујорк, 1958.г. стр. 23-24.

После тога оцу није преостало ништа друго осим да заједно са сином оде код архиепископа. Архиепископ Антоније је убрзо стигао у узвратну посету, и не затекавши домаћина, али сазнавши да су деца код куће ипак је ушао, благословио је децу и попричао с њима.

Од тада је цела породица била у живом општењу с владиком, ватрено заволевши свог архипастира и у току свих следећих година он их је духовно руководио. По речима светитеља Јована владика Антоније је „заувек постао његов наставник у духовном животу“.

После револуције и Грађанског рата у Русији породица Максимовић је нашла уточиште у избеглиштву у Југославији. Нашла се у веома тешкој материјалној ситуацији. Најстарији син Михаил се уписао на теолошки факултет Београдског универзитета и истовремено је ради издржавања породице, која је примала малу избегличку помоћ продавао по граду српске новине, у врло бедном оделу и често у поцепаним ципелама, у јесен и зиму. Четири године касније је завршио теолошки факултет са сјајним успехом, примио је монаштво и добио је дужност предавача – професора Српске духовне средње богословске школе у Македонији, у Битољу, где се одмах показао као неуморни подвижник молитве и где је практично применио нову педагошку методу коју је примио од митрополита Антонија. Суштина ове педагошке методе се састоји у личној бризи и васпитању сваког штићеника с љубављу и у отварању његове душе за духовни живот. Ову методу је у потпуности усвојио млади јеромонах Јован и сјединио је с безграничним молитвеним подвигом, одрекавши се ноћног сна.

Јеромонах Јован је и касније, кад је постао архијереј, тек врло ретко дремао за време путовања и кад је потпуно губио снагу. Слично као што се бринуо за своје ученике, он се поставши архијереј бринуо о својој пастви и Господ му је давао благодатну снагу да исцељују болесне, који су му прибегавали и молили га за молитвену помоћ.

9. јун 1976.г.

Архиепископ Антоније (Медведев)
Архиепископ Јован и Миљкови манастир⁷

Моја лична сећања о првим сусретима с архиепископом Јованом, а пре тога с оцем јеромонахом Јованом, повезана су с Ваведењским мушким манастиром у Миљкову, у којем је он први од Руса примио монашки постриг од Блажењејшег митрополита Антонија (Храповицког) 1926. године.

Настављајући да обавља послушање код митрополита Антонија отац Јован је постао вероучитељ у српској гимназији, а ускоро (вероватно још пре него што је постао предавач и васпитач Битољске семинарије) у Владимирову на Карпатима била је објављена његова надахнута апологетска брошура „Како је Света Православна Црква поштовала и поштује Мајку Божију“. Чланак је прво објављен у својству прилога уз Богослужбени календар с потписом: „Јеромонах Јован (Максимовић), калуђер Миљковске обитељи Ваведења у храм Пресвете Богородице. Југославија, 1928. године.“

Читао сам овај чланак у Миљковој обитељи, ступивши у њу 1930. године. Отац Јован је тамо повремено долазио. Настојатељ обитељи, игуман Амвросије (Курганов) га је ваома волео и касније је с дивљењем говорио о његовом смирењу и спремности да испуни свако послушање.

⁷ Објављује се по: Архиепископа Јован (Максимовић)... стр. 5-10.

Сећам се како је 1930. године истовремено с митрополитом Антонијем у Миљкову после своје хиротоније боравио наш Сан-Франциски архиепископ Тихон (Тројицки). Тих дана је код нас Литургију служио јеромонах Јован и саслуживао му је јерођакон Сава (Струве; касније архимандрит) тада је митрополит Антоније постригао у монаштво монаха Антонија (Синкевича; касније архиепископ Лос-Анђелески), као и архимандрита Теофана (Шишманова) који се упокојио у чину архимандрита и још једног монаха. Исте године отац Јован је долазио код нас, већ из Битољске семинарије, чији су шпићеници веома заволели свог руског васпитача, дивећи се његовом аскетизму и очинској бризи с којом их је, док су спавали, покривао ћебетом и благосиљао...

Тада је отац Јован служио у епархији веома познатог српског архијереја, „српског Златоуста“ Николаја Охридског (касније Жичког). Овај целом православном свету познати архипастир је изузетно поштовао владку, писао је о њему, да је и тада отац Јован, обилазећи болеснике с иконом преподобног Наума Охридског исцељивао многе...

Односи између владике Николаја и јеромонаха Јована били су изузетно искрени, дирљиви и једноставни. Касније је владика Николај издао књижицу у серији „Мали мисионар“ под називом „Продавац београдских новина – кинески владика“. А српској девојчици, која је у писму упитала: „Зашто данас нема светаца?“ владика Николај је у штампи одговорио: „Има их, кћери!“ и указао јој је пример подвижништва владике Јована...

После упокојења схиархимандрита Амвросија (Курганова) Миљковског владика Јован је на молбу новог настојатеља манастира почео да прикупља материјале за састављање животописа баћушке оца Амвросија. Кад сам дошао код њега да саопштим да знам се почившег и да га се сећам владика Јован је био преморен и глава му је падала према столу.

„Владико свети, уморни сте. Благословите, доћи ћу касније,“ рекао сам. „Не! Рекли сте...“ – Владика је подигао главу и поновио је оно што сам испричао. Такав је био и на седницама Архијерејског Сабора: премори се, као да заспи, али – не! Чује и прониче у сушгину ствари.

Међутим, није могао да настави да прикупља материјале о оцу Амвросију, јер је требало да оде у Шангај.

Одакле је владика Јован црпио овакве снаге да не зна за одмор на постељи, да у свако доба дана и ноћи буде спреман на посету болесника, да увек теши, поучава и не увек, али често немогуће чини могућим? Јер, многи људи чувају сећање на исцелења која су се десила, као и на то како је владика одговарао на неизречену мисао. Наравно, ове благодатне моћи владика је угледајући се на пример светог праведног кронштатског пастира пре свега имао због тога што се свакодневно причешћивао Светим Христовим Тајнама, и притом је такође без журбе потребљивао Свете Дарове, остајући дуго у олтару у току радних дана, кад је сам служио. Његова молитва и осећања која је притом доживљавају јесу велика тајна о којој ништа и не смемо, и не умемо да кажемо.

Осим тога, скоро увек је истовремено био и с људима које је слушао, којима је помагао, и духом у општењу са свецима. Свети Јован Кронштатски пише о себи да се увек трудио да прочита каноне свецима, којима је посвећена служба за дати дан. Тако је и владика на путу носио са собом потпуни круг богослужбених књига, а такође је преводио с грчког тропаре оним свецима којима су у словенским Минејама написани само заједнички тропари, а не посебни. Ове грчке Минеје, које је владика стално читао данас се налазе у библиотеци манастира Свете Тројице у Џорданвилу.

Владика се усрдно и упорно трудио да сазна дане сећања на оне православне свеце који су се подвизавали на Западу, а које је православни Исток потпуно или помало

заборавио. Имамо овакав његов списак с именима деветнаест угодника Божјих, углавном француских и ирских.

Никоме није одбијао молитву, као што се види из различитих сведочанстава. Знам епископа који је искрено желео да владика Јован учествује у његовој хиротонији (овде архиепископ Антоније пише о себи – *Прим.ред.*), али је владика био на другом крају Америке и на дан хиротоније му је писао да је кад је претпостављао да се над посвећеним обавља Тајна и он за њега узнео молитве које се читају на хиротонији.

А други архијереј је с нама поделио мисао о томе да зна само двојицу архијереја која су имала овако „васељенски дух“ за учествовање у животу свих других православних народа и њихових Цркава: то су митрополит Антоније (Храповицки) и наш архиепископ Јован! Очигледно да је тако. Митрополита Антонија су као никог другог поштовали поглавари свих Православних Цркава. А на архиепископа Јована чврсто су се надали и Французи и Холанђани као на онога ко ће их извести на прави пут. И словенски народи ће запамтити посебно срдачан однос ових архипастира. И новообраћени Американци, као и Французи, посебно воле владика Јована.

...За мене лично сећања на владика Јована повезана су са сећањем на митрополита Антонија и на Миљков манастир с његовом душом – баћушком оцем Амвросијем. Али то није тако само за мене!

Ево, преда мном је часопис „Света Земља“ за 1935. годину. Тамо је у бр. 6, 7 и 8 објављен есеј, који припада перу у иностранству веома познатог црквеног посленика, блиског митрополиту Антонију, који нам је оставио записе његових проповеди, П.С.Лопухина. Есеј носи наслов: „Хришћански подвижник у савременим условима“. У току казивања аутор саопштава да је скоро истовремено примио три писма која и наводи...

„Из Јерусалима је послата фотографија оца Амвросија и с нежном љубављу су нас замолили да напишемо нешто о њему.“

Из Пољске су написали: „...Били смо у Почајеву. Тамо је исти такав дух гостољубиве љубави, као и у Миљкову. Сви свето чувају сећање на нашег владика митрополита Антонија. И што је заиста изванредно, не говоре толико о његовој учености и памети, већ сви пре говоре о његовој искренности и једноставности.“

Из Харбина: „Код нас је долазио епископ Јован Шангајски. Овде је провео пет дана, пратио сам га. На њему је печат онога што је на мене оставило најјачи утисак у Југославији; у њему је дух митрополита Антонија и Миљковог манастира. Иста искреност и једноставност.“

У истом овом есеју аутор преноси свој последњи разговор с оцем Амвросијем, који се одвијао у клиници, у коју је отац Амвросије смештен недуго пре упокојења. Први разговор се одвијао о нечем другом. Даље цитирам:

„Он (отац Амвросије) је изнемогло спустио главу. Одморивши се, осмехнуо се и тихо је упитао:

„Да ли сте видели деду?“ (Тако су с љубављу понекад називали митрополита Антонија. – *А.А.*)

„Видео сам.“

„О чему сте причали?“

„Питао сам га ко му је најближи по духу.“

„Е, па то је... занимљиво.“

„Рекао је да сте ви и отац Јован.“

Отац Амвросије је подигао главу, широко је отворио очи, прекрстио се, желео је нашто да каже и одједном је пао на јастук и почео да рида. Боже мој, како је плакао!

Следећег дана су га одвезли у Миљково да умре и више никад нисам видео баћушку оца Амвросија и чувам у свом сећању овај лик човека, који плаче на смртном одру од среће због духовног јединства у Богу.“

Срећа духовног јединства!.. Дај Боже и нама свима да доживимо овакво осећање кад се сад будемо молили покрај гробнице нашег толико нам драгог владике Јована.

Дај Боже, да нас у нашој молитви он загреје својом молитвом пред Престолом Божјим и измоли нам снаге да постанемо нови. Управо ради оваквог обнављање Бог даје људима радост да сазнају за нове праведнике и да осете њихову снагу.

Све је могуће Богу (Мк. 10, 27)! *И много је моћна усрдна молитва праведника* (Јак. 5, 16). Амин.

Сан-Франциско, 1991. година

*Протопрезвитер М.Зноско-Боровски*⁸
*Сећању на архипастира-подвижника*⁹

„Не заборавите да се поред Теолошког факултета у Београду, у који вас упућујем на добро и душекорисно школовање, налази „жива Академија“, то је наш ава митрополит Антоније, мој бивши наставник и добротинитељ, а данас велики учитељ и светитељ Васељенске Христове Цркве. Чешће свраћајте код њега, јер ћете од њега добити и стећи богатство знања и мудрости, које тешко да ће вам дати савремена духовна школа,“ оваквим речима испратио ме је на пут у Југославију у јануару 1932. године Блажењејши Дионисије, кад се нада мном надвила претња да ће ме одстранити из Варшавског универзитета, која је била изазвана мојим протестом против забране која је дошла из министарства да студенти на сабрањима богословског кружока користе матерњи језик.

Ава митрополит Антоније ме је примио као рођеног, уживао сам његову љубав, нежност и пажњу у изобилју, и старац би се увредио, прекорео би ме, ако увече или у току дана не бих дошао код њега.

У скромним просторијама митрополита Антонија упознао сам се с јеромонахом оцем Јованом (Максимовићем). Више пута сам видео како је очински нежан старац-митрополит био према оцу Јовану; у покретима његових очију, у свакој речи упућеној оцу Јовану блистала је радост због духовног сина, потпуно поверење и захвалност због тога што умножава таленат који му је Бог дао.

Колико пута сам био у кући родитеља оца Јована. Запањивала ме је река ходочасника студената-Срба. Срби нису поклоници свог монаштва, а чим би се у Београду појавио отац Јован, студенти-Срби су га буквално опседали. Праведни живот монаха-подвижника, необична за свет строгост према себи и срце пуно љубави привлачили су пажњу и срца српских студената.

Господ ме је удостојио да присуствујем хиротонији оца Јована за епископа, да се срећем с њим, већ епископом, и у одајама митрополита Антонија. „Пази, владико да те не поквари архијерејски чин... Немој се наслађивати укусним јелима, јер људи воле да угосте архијереје укусним јелима... А и лепотице ће те онда опседати,“ шaljиво је говорио старац Антоније аскети, подвижнику, младом архијереју, и лице старца је блистало од радости због новог светитеља Божијег.

Наш народ воли архијерејске службе, радо их посећује. Али како сам видео у Београду, Литургија коју је служио владика Јован привлачила је необично мноштво

⁸ Касније епископ Бостонски Митрофан.

⁹ Објављује се по: Архиепископ Јован (Максимовић)... стр. 26- 30.

народа у поређењу са служењем других архијереја. Муцав је, служи неразумљиво, а молитвеника има безбројно мноштво...

Почетком 1935. године вратио сам се у Пољску на пастирско служење. 1936. године добио сам од владике Јована, из Шангаја, писмо и после изесног времена неколико његових проповеди. А 1958. године у Паризу сам лично разговарао с њим. Многи у Паризу нису схватили владику, збуњивао их је његов спољашњи изглед, то што иде бос. Причао ми је П.С.Лопухин да је било и жалби на владику митрополиту Анастасију. У једној од жалби су молили да првосветитељ нареди владики Јовану да носи ципеле. Митрополит Анастасије се одазвао на ову молбу, написао је владики писмо, а обрадовани овим парохијани пожурили су да поклоне свом архипастиру нове ципеле. Владика је примио дар, захвалио се и носио је ципеле... испод пазуха, али их није обуо. Поново је уследила жалба митрополиту, поново ава пише владики Јовану о послушању и добија од њега одговор: „Ваш налог сам испунио. Писали сте да носим ципеле, али нисте написали да их обујем, а ја сам их носио... А сад ћу их обути.“ И владика је почео да корача по Паризу у ципелама.

„Чудан утисак оставља ваш владика Јован. Својом спољашношћу многе одбија од себе, али једно је у њему несумњиво – он је човек Божји, подвижник и велики молитвеник,“ рекао ми је парохијанин Руског Егзархата у Паризу Д.Н.Федченко и испричао ми је следећи случај из живота владике Јована у Паризу. У једној од болница Париза непокретно је лежала је Русиња болујући од неизлечиве болести. Лекари су се олакшавајући њена физичка страдања помирили с мишљу о њеној смрти и болничке сестре су чекале да премине. У вечерњим сатима, у предворју, како су мислиле болничке сестре, њене последње ноћи владика Јован је ушао у собу у којој је лежала жена на умору. Сам је дошао, а не на нечију молбу и задржао се код њене постеље. Дуго се молио стојећи покрај постеље болеснице „чудни руски свештеник“. И шта се десило? Пре поноћи болесница је устала с постеље и захтевала да јој дају одећу желећи да напусти болницу. Зачуђене сестра и дадилња – јер болесница није била у стању да устане, а онда је одједном бодро устала и исто тако бодро кренула према њима – позвале су лекара. Прегледавши болесницу лекари су изјавили да је потпуно здрава и приликом прегледа испоставило се да је код ње „долазио неко у црном, да је рекао да је здрава и да може да иде кући“. Болесница није назвала име „посетиоца у црном“ који јој је наредио да устане и да иде кући, али лекарима није било тешко да установе да је то био владика Јован.

3./16. маја 1963. године у разговору о сан-франциској смути митрополит Анастасије ми је рекао: „Не препознајем владику Јована. Раније је био тих, ћутљив и кротак, а сад испољава упорност, живахан је, непопустљив...“ Шта се десило с архипастирем-подвижником? Сав његов живот је био служење Богу и Цркви, које је искључивало личне интересе или тим пре интересе кружока. Острашћена припадност кружоку као негативна појава, апсолутно погубна у црквеној оградџи, била је сасвим туђа владици Јовану. Али она је постојала и постоји. Владика је видео замену принципа која се дешавала и која се дешава у црквеној оградџи размишљањима о користи или заинтересованости кружока и личне заинтересованости, и постао је упоран и непопустљив. Његов однос према овом овом или оном питању црквеног живота увек је потицао од принципијелног значења датог питања, а оцена догађаја и чињеница никад није довођена у зависност од тога ко је аутор, виновник датог питања, појаве или догађаја. Архиепископ Јован није умео да жртвује објективност ради личног пријатељства, ради личне везаности или тим пре да приноси објективност на жртву за личне, њему пружене услуге.

Владика Јован је био необично строг у канонским питањима и у верности православно-руским традицијама и обичајима, али му је истовремено био туђ црквени провинцијализам. Ова црта се у њему јарко испољила док је био архиепископ Западневропски, у поштовању и прослављању светаца Фрацуске, који су живели пре поделе Цркава; ова његова црта се јарко испољила и вези с питањем чувања њихових пређашњих имена, добијених на крштењу, приликом преласка у Православље, ако је дати светац по којем су добили име, живео, ако се подизвао и био прослављен пре поделе Христове Цркве.

„Реците, како се односите према митрополиту Антонију и оцу Јовану?“ једном ме је упитао управник библиотеке богословског факултета Београдског универзитета В.Ф.Фрадински. Од тог дана је прошло преко 35 година. За ове године Господ ме је удостојио да се сретнем с многим црквеним посленицима, да много тога чујем и видим у црквеној огради, а питање В.Ф.Фрадинског: „Како се односите према митрополиту Антонију и владици Јовану?“ звучи и данас. Одговором на ово питање В.Ф.Фрадински је мерио меру духовности онога ко пита и одређивао је степен његове ваљаности за служење Цркви. Ово питање је актуелно и данас. Оно је и данас поуздана мера за одређивање духовног квалитета и ваљаности за делање оних који се труде на њиви Христовој.

Протојереј Стефан Павленко
Сећању на архиепископа Јована¹⁰

Желео бих да испричам о неколико догађаја у вези са сећањем на незаборавног архиепископа Јована, чија се 25. годишњица смрти молитвено обележава ове, 1991. године.

Моја покојна мајка, искушеница Марија (Марија Дмитријевна, девојачко Шатилов) познавала је владика Јована још у време док је био студент у Београду и касније, кад је већ био монах. Постоји опис једног догађаја кад је владика Јован био обавештен да је изабран за епископа, и помисливши да се десила грешка, упутио се према Архијерејском Синоду, па је срео своју познаницу и рекао јој је да се десила веома жалосна грешка да је неки свештеномонах Јован изабран за архијереја, а позван је он. И тако се догодило да се на повратку владика Јован поново срео с истом овом познаницом и рекао јој је да се десила још гора ствар – он је изабран за ахријереја. Ево, у овом опису се говори управо о мојој мајци.

Моја мајка, која се у детињству дружила с будућим владиком Јованом, дописивала се с њим кад је отпутовао у Кину, али је преписка због различитих околности прекинута. Кад сам имао око 9-10 година, одржан је редовни Архијерејски Сабор Руске Заграничне Цркве и ахрипастири је требало да обављају богослужење у храму-споменику светог Владимира у насељу које се назива Касвил, данас Цексон, држава Њу-Церси. Тада смо живели у граду Вајнланду на 70 миља од Цексона. Моја мама ме је послала на ову свечаност заједно с нашим настојатељем како бих добио благослов управо од владике Јована. Пошто се моја мама дуго година није дописивала с владиком Јованом он није знао каква је судбина наше породице. Упитао сам маму: „А како ћу знати који од архијереја је владика Јован?“ И мама је са себи својственом духовитошћу рекла да је владика Јован управо онај који најмање личи на архијереја. Поменула је да је погрбљен и да понекад носи ципеле на босе ноге. Дошавши у храм одмах сам ушао у олтар како бих прислуживео. Нико ме пре тога није видео. И одједном ми прилази владика Јован и изводи

¹⁰ Објављује се по: Архиепископ Јован (Максимовић)... стр. 60-63.

ме из олтара – никад није говорио сувишне речи у олтару. За певницом ми се обратио речима: „Здраво, Стјопа! Како је твоја мама, Маринка? Како су твој брат, твоје сестре?“ Затим ме је с осмехом и блиставих очију погледао у очи и упитао како сам га препознао. А ја сам се збунио сетивши се маминог описа и стидљиво сам нешто промрмљао. Тек много година касније, кад сам се школовао у Свето-Тројицкој семинарији чуо сам шта је прозорљивост, схватио сам да није било чудно то што сам ја препознао владика, већ то што је он мене препознао – знао ме је по имену, знао је ко сам и знао је све о мојој породици!

Други догађај је био овакав. Мој брат Павле, који није био војно лице, неколико година за редом је живео у Вијетнаму. Тамо је тражио децу која су била рањена или су за време рата који је тамо још увек трајао постала сирочад, налазио је места за њих у сиротишима и болницама. Ту се упознао с Вијетнамком Ким Јен, својом будућом женом. Помагали су једно другом у раду на помоћи несрећној деци. Мој брат јој је причао о православној вери, о преподобном Серафиму Саровском и другим угодницима Божјим. У неким тешким тренуцима њеног живота у виђењу у сну јавио јој се старац који јој је указивао шта да ради и тешио ју је у тешким околностима. Једном сам на празник Васкрса послао свом брату касете с манастирским појањем и неколико књига и часописа духовне садржине. Добивши моју пошиљку и показавши духовну литературу Ким мој брат је био зачуђен тиме што је угледавши корице једног часописа она рекла: „Ево старца који ми се јавља у сну и теши ме.“ То је била позната фотографија владике Јована међу гробовима на гробљу Ново-Дивејевског манастира у Спринг-Волију. Касније се Ким крстила у Православној Цркви с именом Кира.

Трећи догађај о којем сам желео нешто да испричам је следећи. У вези с припремом за прославу 1000. годишњице Крштења Русије на конгрес у нашој епархији дошао је подносилац реферата Вадим Шчеглов. Његова супруга Зоја је иконописац. Док је Зоја још живела у Русији и радила као рестауратор једном је приметила да је икона Мајке Божије на полици у радионици почела да мирише. То је била Тихвинска икона Мајке Божије. Још док је била у Америци Зоја је сањала како јој је један млад монах, који је ишао по гробљу рекао да наслика три иконе Мајке Божије. Од три наведене Зоја је запамтила само једну – Тихвинску. Насликала је ту икону. Кад је њен муж Вадим долазио код нас на конгрес примали смо га у нашем храму Свих светих који су у земљи Руској заблистали, у граду Бурлинхајму. Посаветовавши се са својом женом Вадим је у знак захвалности поклонио ову Тихвинску икону нашем храму. Кад је касније Зоја долазила у Сан-Франциско на саму прославу 1000. годишњице Крштења Русије, у крипти владике Јована видела је управо ову фотографију на којој је владика ишао међу гробовима на гробу Ново-Дивејево. Зачудивши се, рекла је да је то управо онај човек који јој се јавио у сну и рекао јој да наслика иконе Мајке Божије. Упитала је: „Ко је то?“ Рекли су јој да је то владика Јован, а она се збунила, зато што је у сну, кад је питала монаха како се зове рекао да се зове Михаил. Калуђер, којем је све то испричала саопштио је да је келејна икона Богомајке владике Јована била управо Тихвинска! Наш храм је добио ову икону у приликом прославе 1000-годишњице, а следеће године, кад смо први пут славили празник Тихвинске иконе Мајке Божије, то је била недеља, при чему је претходна недеља била дан кончине незаборавног владике Јована.

Пророчанство праведног свештеника о Русији
Додато 16. априла 2008. године

Моја мајка, Марија Дмитријевна, је живећи у Београду, добро познавала читаву плејаду будућих архијереја Руске Заграничне Цркве. Добро је познавала браћу Бартошевич (будућег епископа Леонтија и архиепископа Антонија Женевског), младог о.Аверкија Таушева (будућег архиепископа) и друге. Осамдесетих година XX века кад је поштовање светитеља Јована (Максимовића) све више и више расло Марија Дмитријевна ми је, стојећи поред гробнице владике Јована у његовој крипти испод саборне цркве „Всјех скорбјашчих Радост“ у Сан-Франциску, испричала следеће. Она је помагала у служењу око трпезе на пријему код Блажењејшег митрополита Антонија (Храповицког) при руској цркви Свете Тројице у Београду и налазила се поред старијег свештеника-удовца (нажалост, не могу да се сетим његовог имена), који је био славан по свом узвишеном духовном животу. Митрополиту Антонију су почели да прилазе по благослов гости који су долазили.

Пришао је један млади студент и свештеник је шапнуо Марији Дмитријевној: „Овај човек ће бити велики молитвеник.“ Заиста, касније је овај човек постао архијереј Заграничне Цркве и његова молитва је била веома силна.

Владика Антонију је пришао други човек и свештеник је рекао: „Овај човек ће нанети много штете нашој Цркви.“ Овај човек је такође постао архијереј Заграничне Цркве и заиста јој је причинио велику штету. Наравно, сећам се имена ова два прва лица, али није главно то ко су они били.

Трећи је митрополиту Антонију по благослов пришао млади јеромонах Јован (Максимовић) и свештеник је мојој мами рекао следеће: „С његовим моштима Руси ће се вратити у Русију.“

Речи руског свештеника су се обистиниле и био сам сведок тога. Након више од 70 година после његових пророчанских речи, 2004. године Руска Загранична Црква коју је представљао њен Првосветитељ Високопреосвећени митрополит Лавр, који је предводио делегацију, у којој сам био и ја вратила се у Русију с 11 икона и честицама моштију међу светима оца нашег Јована, Шангајског и Сан-Франциског чудотворца!

Булинхејм, Калифорнија

Протопрезвитер Илија Вењ
Шангај – Сан-Франциско¹¹

Сећам се како је 1934. године на дан Ваведења у храм Пресвете Богородице владика Јован из Југославије допутовао у Шангај. Дуго смо га чекали. Наш шангајски архипастир, владика Симон, упокојио се 1933. године. Тада је начелник Духовне мисије, архиепископ Виктор, написао молбу Синоду за именовање новог викарног епископа у Шангај. Из Синода је добио одговор да ће нам послати истог таквог молитвеника као што је био архиепископ Симон. Дуго смо чекали новог архипастира – дан његовог доласка је био велика свечаност за наш град. Тог дана су се сви свештенослужитељи, друштвене организације и ученици окупили код саборне цркве како би дочекали владика Јована. Владика је дошао, у храму је служен кратак молебан, а затим је одржан пријем. Сећам се како се за трпезом владика Јован угледавши шећер осмехнуо: „Има тако много шећера?“ „Да,“ одговорили смо ми, а он је рекао: „Нама је то недоступно – нема га.“ За трпезом је владика одржао беседу.

Прво добро дело владике Јована у Шангају било је оснивање сиротишга. Владика је сакупљао децу на улицама града. Прво је нашао четворо деце, а затим се окупило више.

¹¹ Објављује се по: Архиепископ Јован (Максимовић)... стр. 56-59.

Један богати човек нам је дао велики прилог за сиротиште. Најмање сироче је имало четири године. Владика је био веома нежан према деци.

Владика Јован је у току целе године године свакодневно служио Свету литургију. С њим је служио свештеник чија је чреда била. Службе су трајале врло дуго. С доласком владике Јована увече се служила вечерња с повечерјем. На повечерју се обавезно читало од једног до три канона свецима. У 6 сати ујутру служена је полуноћница, јутрење и литургија. Владика Јован није имао слуха, али је захтевао да се пева све што треба да се пева. На вечерњи и на јутрењу стајао је с клиром за певницом. Према клиру се владика односио веома строго. Полијелеј се увек певао у потпуности (односно, цео псалом). Многим људима се није свиђало што су богослужења трајала тако дуго.

На свакодневним литургијама владике Јовану су прислуживала деца из сиротишта. Сиротиште се налазило на 30 минута брзог хода од храма. Кад је падала киша деца су долазила у храм боса и боса су прислуживала. Владика Јован је служио у сандалама. Он никад није спавао лежећи. Био је врло чист – сваког јутра се у 4 сата ујутру поливао хладном водом, чак и зими.

Сећам се да је владика Јован посебно пошговао дане сећања на мученике. Због нечега ми је остало у сећању да је волео светог мученика Трифуна.

1938. године владика Јован је отпутовао на Свезагранични Сабор у Југославију и пре одласка је добио многобројне задатке од пастве. На Сабору је владика Јован био секретар и међу задацима је било жалби и на њега, које је мирно читао.

После Другог светског рата многи руски емигранти у Шангају су узели совјетске пасоше, међу њима су била и духовна лица. Начелник мисије, архиепископ Виктор је примио совјетски пасош, као и најстарији свештенослужитељ наше саборне цркве, протопрезвитер Михаил Рогожин. Владика Јован и ја нисмо следили овај пример. Сећам се да је владика Јован добио обавештење од совјетског конзулата да ће у Шангај допутовати архиепископ Виктор. Владика Јован је сазвао сав клир и на састанку је рекао да неће дочекати владика Виктора и ми смо га подржали.

По доласку из Пекинга у Шангај архиепископ Виктор се у пратњи осморице комсомолаца упутио према храму где је отац Михаил служио молебан. Гледали смо шта се дешава из црквеног дома. Следећег дана сам морао да се сретнем с архиепископом Виктором. Он нас је називао „јовановцима“. Владика Виктор ми је рекао: „Сви ви сте за владика Јована?“ А ја сам му одговорио: „Да, а знате ли зашто смо за владика Јована? Рећи ћу Вам ако желите да знате. Ко је позвао владика Јована? Ви сте га послали код нас. После доласка владике Јована много пута сте долазили овамо и обрађајући се владци Јовану говорили сте: „Владико, ја Вас поштујем, поштујем Ваш узвишени живот и то што Ви добро управљате. Наставите тако, а ако Вас свештенослужитељи не слушају кажњавајте их [не чекајући моју наредбу].“ Владико, јесте ли Ви тако говорили?“ „Говорио сам,“ одговара владика Виктор. „Зато га и слушамо. А сад сте Ви против владике Јована. Ви сте сад совјетски поданик, и с Вама не може бити никаквог општења. Ја сам Кинез, наш клир је остао с белима, а Ви сте Совјет. Радите како хоћете.“

После евакуације Руса из Шангаја владика Јован је преко Хонгконга путовао на Филипине. Касније је владика Јован био упућен у Белгију. У Шангају је био отац јеромонах Модест, који се упокојио као игуман у Светој Земљи, он је по духу био близак владике Јовану, а у Сан-Франциску је отац архимандрит Митрофан био веома одан владике. Пошто је владика од ујутру до увече био заузет, скоро увек је каснио на богослужења. По цео дан је обилазио болнице и куће [парохијана]. Није имао појма о времену – сат није носио. На богослужењима је владика увек сам проповедао, али га је

било веома тешко разумети. Пре проповеди су сви прислужитељи излазили на средину храма да чују владику.

Владика Јован је веома волео богослужење и Устав. У Шангају се сваког четвртка одржавао пастирски састанак. Ако је неко одсуствовао владика је од њега захтевао рапорт-објашњење. На овим састанцима највише пажње је посвећивано богослужбеним питањима. Владика је питао клир о особеностима неких предстојећих служби проверавајући знања [свештенослужитеља].

Владику Јована храна уопште није занимала. За њега се кувало, али се никад није знало кад ће јести. Чај је волео, али алкохолна пића никад није пио.

О овоземаљским пословима владика Јован са мном никад није разговарао – само о духовним стварима. Чак и кад је имао непријатности у Сан-Франциску у вези с изградњом храма владика ни са ким није делио своја осећања. У Сан-Франциску је паства волела владику – он је спасио све Шангајце-избеглице.

Дан почиње од молитве владики¹²

Олег Данилович се сећа: „1921. године родитељи су ме довели у Шангај, имао сам две године. Наша породица је била дубоко верујућа. 1934. године допутовао је владика и ја сам му прислуживао, држао сам жезал, појао у архијерејском хору. Моје сестре су се васпитавале у сиротишту, а ја у школи-интернату.

Владика је био веома познат; с крстом и жезлом је обилазио све болнице, организовао је дечје сиротиште, дечји вртић, школу-интернат, старачки дом, женску гимназију. Ноћу је долазио у интернат, гледао је како деца спавају, у каквом стању су њихове ствари. Долазио је неочекивано да се руководство не би спремало. У интернат је долазио ноћу, било је далеко да се иде – с једног краја града на други, али је ишао пешке, веома се умарао.

Поседовао је невероватну прозорљивост и невероватно памћење. Хиљаде људи је знао по имену. Мене је звао Олешка. За време службе понекад затвори очи (као да заспи стојећи), а кад би требало да каже возглас лагано бих га додирнуо и владика би пренувши се изговарао возглас.

Владика је био против тога да људи путују у Савез. Али 1947. године отпутовао сам у Савез са сестром. 1949. године сам ухапшен и осуђен на пет година.“

Откако се вратио па до данас дан Олега Даниловича почиње од молитве владики. Док је био у тамници 13 месеци је провео у самици. Стално се молио владики и једном му је после једне у низу молитава упућених владики у ћелију улетела птичица. Одмах је схватио да га је владика чуо и да му је дао знак да ће га сачувати и да ће му помоћи. Тако се касније и десило, затворска казна је скраћена, амнестиран је – у затвору је провео само три године. После самице прогнан је у Казахстан. Олег Данилович се све време молио владики и све је издржао, без обзира на то што је на путу до места прогонства било страшних убистава, људи су умирали од различитих болести. Али њега је све то мимоишло. Кад су му саопштили за амнестију сетио се птичице.

Кад се неко у породици разболи Олег Данилович се с молитвом обраћа владики. Тако се десило кад је његова унучица Ањута доспела у реанимацију. По молитвама владике све је добро прошло и она се опоравила.

Вративши се у Јекатеринбург 1994-1995. године Олег Данилович је са женом живео у општежитију, и ред за стан је био преко 1000 људи. Поново је замолио владику за помоћ

¹² Сећања О.Д.Аратурова // Јован Чудотворац у Русији. М.: Благо, 2002. стр. 12-15.

и неочекивано је бесплатно добио стан, а ускоро су га назвали и рекли му: „Дођите, треба бесплатно да средите папире за телефон.“

Олег Данилович сматра да се и сусрет са женом, с којом целог живота живи у љубави и слози десио по његовим молитвама упућеним владици.

Јекатеринбург, Русија

Од тада никад више нисам разговарала у цркви...¹³

Маргарита Григоријевна је испричала: „У Кину сам допутовала с родитељима 1930. године као беба од осам месеци. Позвао нас је деда који је радио као машиниста на Кинској Источној железници (КВЖД). Тата је почео да управља Усуријском трговином. 1932. године умрла је сестра Љоља, а 1933. године од рака је умрла и моја мама. Тата се у Харбину оженио женом с троје деце која ме је одмах омрзнула. Она ме је гурнула с првог спрата, а касније, кад сам имала четири године, дала ме је у конвент – школску установу у којој сам поново пала. Била ми је сломљена кичма, одузеле су ми се ноге. Тата ме је узео и заједно смо отпутовали у Шангај. У Шангају се тата запослио као продавац у обућарској радњи и преговарао је с владиком Јованом да ме прими у сиротиште Светитеља Тихона Задонског, где ме је касније посећивао сваког дана.“

У сиротишту је Рита од 1936. до 1946. године носила гипсани корсет. Такође су Рита и још једна девојчица у сиротишту биле малокрвне. Владика је нашао Кинеза, који је имао козу и специјално је за ове две болесне девојчице сваког дана куповао млеко. То је било веома тешко – наћи козу у Шангају, јер нико није имао помоћно домаћинство, то није било уобичајено.

Рита је била бучна девојчица спремна на смех и владика ју је често нежно, очински вукао за уши.

1946. године, са 16 година Рита је допутовала у Савез, а њен отац годину дана касније. Она је допутовала без икаквих докумената у затворени град Владивосток, али је све добро прошло, како она сматра, по молитвама владике, који је благословио, премда не њу лично, већ параброд с децом који је одлазио.

Навешћемо чланак Маргарите Григоријевне из новина „Руси у Кини“, бр. 232:

„Попадија из храма Свих светих града Јекатеринбурга Корнилова Олга Сергејевна ме је молила да јој испричам нешто о владики Јовану, Шангајском чудотворцу. Одавно сам се спремала то да учиним, али сам стално одлагала. Сад сам осетила да је наступило време.“

Васпитавала сам се у сиротишту Светитеља Тихона Задонског у Шангају, који је владика Јован основао 1934. године. Након што је 1935. године изгорела прва зграда сиротишта од прилога су купљене две двоспратне виле у ри (*франц.* улица) Буржа 779, на десет минута хода од Духовне мисије, где је живео владика и где је касније подигнут храм.

Иако је био аскета, врло строг и захтеван, владика је волео децу, жалио их је и трудио се да им створи удобан кутак, помагао им је да стекну породицу, трудио се да им сам надомести оца. И деца су то схватала и поштовала.

Није било дана да владика не посети сиротиште. Чак и ноћу, по сваком времену, долазио је да нас обиђе, да види да ли смо сви здрави, да у нечему не оскудевамо. Прво је обилазио дечаке заједно с најстаријим васпитачем, наставником математике Владимиром Михајловичем Костерином, а затим зграду девојчица заједно с управницом Валентином

¹³ Сећања М.Г.Зинченко // Јован Чудотворац у Русији, стр. 22-27.

Аполинаријевном Вржосек. Владика је обилазио све спаваонице, изговарао је кратку молитву, благосиљао је све и ишао даље. Пошто сам у детињству боловала често сам лежала у изолатору. Владика никад није пролазио, а да не сврати у моје „склониште“ – изолатор, увек ме је храбрио и уверавао да ћу сигурно оздравити.“ Ево и живим на свету већ 70 година! Владика се занимао за наше успехе у учењу, давао нам је савете као да боље учимо. Сећам се, имала сам 10-11 година, пожелела сам да посетим тату на послу и побегла сам из сиротишта. Остало ми је 10 метара до татине продавнице кад ме је једна од старијих васпитаница ухватила за руку и затражила да покажем дозволу. Разуме се, нисам је имала. Она ме је приморала да беспоговорно идем за њом у сиротиште, не дозволивши ми чак ни да се видим с оцем. Прећугаћу сурову казну, којој сам била подвргнута. Владика ме је од тада прозвао „побегуља Маргарита“.

Васпитавање у сиротишту се одвијало по строгим религизним правилима. Деца су скоро свакодневно ишла у цркву на јутарња и вечерња богослужења, а касније, кад се сиротиште преселило у нову зграду на улици Виторија Емануела III код нас је отворена наша домаћа црква и ми, девојчице, које још нисмо достигле зрелост, прислуживале смо у олтару, читале из Часослова или Апостола. Служба се код нас обично служила недељом, кад је храм био пун људи. На дан светитеља Тихона Задонског владика је сам служио Литургију код нас, давао нам је благослов да се причестимо. Тај дан би код нас протицао празнично и врло свечано. Владика је строго кажњавао оне који су се рђаво понашали за време богослужења. Једном смо се закаснивши на богослужење веома лоше понашали у цркви: ушли смо бучно, разговарали, вртели се. Владика је одржао проповед о томе како се треба понашати у храму, зашто човек иде у цркву, зашто се треба молити у Божијем храму. А за казну смо после богослужења направили по 40 метанија. Од тада никад не разговарам у цркви...

Била сам једина Маргарита у сиротишту, зато сам пред имендан (30. јула) постила у цркви сама, а увече, после исповести, заједно с дечацима-прислужитељима владика ме је позивао у своју келију. Мене, девојчицу, запањило је то што скоро да није било никаквог намештаја. У уској келији налазио се војнички кревет (а да ли је владика спавао на њему?), сто за којим је владика радио, фотеља и огроман иконостас с упаљеним кандилом. Била је још једна соба, претрпана ормарима с књигама. Владика нас је нудио слаткишима, али је упозоравао да могу да их поједем тек сутра после примања Светих Тајни. Увек сам се причешћивала сама, зато је владика и честитке упућивао само мени. И ја сам била веома поносна!

А какве празнике је владика приређивао нама, штићеницима сиротишта! За Божић је негде набављена огромна раскошна јелка (и то у суптропима!) коју су китили сами старији васпитаници. А ујутру су се малишани чудили лепотици окићеној играчкама, блиставој, са свећицама, а испод ње су стајали огромни поклони за свако дете. Деца су приређивала концерте, плесала, играла коло, а владика је био срећан, чак су му сузе навирале на очи... На дан светог Васкрса, после јутрења владика нам је дозвољавао да се пењемо на звоник и да звонимо на звона. Било је тако радосно и весело, владика се целивао са свима нама као рођен и близак човек.

Није нас познавао само по лицу, знао је име и презиме сваког штићеника, знао је ко од чега болује, коме је потребна помоћ и савет, а кога треба казнити. Просто смо га обожавали и кад нас је посећивао сустопице смо га пратили. А на казну се нисмо вређали, знали смо да је владика увек био у праву.

На крају школске године кад је почињало време испита у свим православним школама Шангаја прво смо полагали веронауку. Увек нас је испитивао владика заједно с вероучитељем. Ученик који је полагао испит прво би се прекрстио и изговорио Символ

вере, затим тропар свом свецу, а даље је следило питање из историје Старог или Новог Завета, садржај јеванђељских прича. И ствар части сваког је било да добије не просто петицу већ како је говорио владика „петицу с крстом“!

Никад нећу опростити себи што сам се уочи одласка из Шангаја у Совјетски Савез (4. септембра 1946. године) кад сам видела владика Јована како ми иде у сусрет сакрила и нисам добила његов благослов. Уплашила сам се да ће ме владика грдити за непромишљене радње и одлуке. Међутим, сигурна сам да се владика увек молио за своју паству која је отпутовала у СССР, а за своје васпитанике-сирочад – посебно. Како другачије објаснити то што смо сви издржали страшна искушења која су нас задесила?

Тугујемо што владика није с нама, али истовремено осећамо огромну радост и понос што смо знали овог великог молитвеника и проповедника и били његови васпитаници и ученици. Молитва владика помаже ми и сад да савлађујем све животне тешкоће.

Јекатеринбург, Русија

Валентин Путилин

Сећања шпићеника Шангајског сиротишта¹⁴

Ја, Валентин Дмитријевич Путилин (родио сам се 1931. године у Харбину, где сам био и крштен), бивши шпићеник сиротишта Светитеља Тихона Задонског у Шангају (од 1936. го 1941. године), који се налазио под будним оком незаборавног владике Јована. На годишњицу успења и светлог сећања на чудотворца („иако сам умро жив сам“) мислено преклањам колена пред његовим светим мошима. За време мог живота у сиротишту прислуживао сам при храму, понекад сам га пратио или с другим прислужитељима или сам, у његовим обиласцима болница. Владика не само да је читао туђе мисли већ се дешавало да идући улицом одједном застане као да ослушкује, а затим се окрене и брзо пође тамо где се дешавала несрећа – где је умирао или тешко боловао човек. Једном смо ишли улицом и мислено сам пожелео да се он помоли за мене (био је рат); уследио је одговор: „Сам се моли!“ Тако се молим и сад, између осталог, молим се и њему. Једном сам срео владика на улици, стајао је и његово лице је било искривљено од бола, болела га је нога, негде је патио болесник, патио је и владика. Понудио сам му да се ослони на мене (тада сам имао 12 година). Буквално ми је стегао раме, било ми је болно и тешко, и лагано смо кренули, често застајујући. Не сећам се где смо били тог дана, али се нешто дешавало и владика је рекао да му је лакше, осетио сам да притисак у рамену попушта; већ је било мрачно. Дошли смо код њега кући и те вечери ми је дао своју вечеру. Касније сам знао да је владика јео тек увече не рачунајући Свете Дарове и просфоре после богослужења.

Пратећи владика у његовим обиласцима болесника морао сам да носим завежљај са сасудима, а није увек било могућности да понесемо потребну количину Светих Дарова; владика се увек трудио да причести болеснике, а верујућих болесника је било много. Тада је мајка сашила торбу и дали смо је владика, он ју је добро наместио, биле су му слободне руке, јер је имао још жезал.

Нас двоје, мајка Софија Валеријановна Путилин и ја отпутовали смо у Совјетску Русију у великој групи емиграната 1947. године. Од владике сам знао за његову жељу да одведе људе из Кине, али тешко сам веровао у то, јер су за то била потребна огромна средства, а рат тек што се завршио. Живећи у Русији често сам сањао владика, његово

¹⁴ Објављује се први пут.

упокојење и његове речи: „Иако сам умро, жив сам,“ нисам сазнао из новина. Сањао сам његову крипту каква је на фотографији, али сам мислио да је метро станица, премда у Москви нема станице на којој би биле иконе светаца.

Ђаво комунизма ми је четрдесет година помрачивао очи и разум. Сад се кајем за своје грехове и одлазим у храмове који су поново отворени. Тешко је Русији да устаје из духовних рушевина, али се надам да ће се с препородом вере препородити и Русија. Окренувши се Богу руски народ ће вратити милост Господњу на Руску земљу. Одлазим у два оближња храма: у част светих Флора и Лавра и у част преподобног Сергија Радоњешког. У мени се родила мисао: „Ех, кад би био неки светац који би добро упознат с проблемима данашњице,“ и једном сам у храму преподобног Сергија Радоњешког угледао књигу с чијих корица ми се осмехивао мени драги владика Јован. Тако ми је Господ одговорио на моје питање. Послао сам писмо на адресу представништва „Новог Валаама“ у Москви и добио сам две књиге с животописом чудотворца и два часописа „Руски ходочасник“. Ове књиге и часописе поделио сам свештеницима из оближњих храмова. Свети чудотворац, који је живео у наше време, изазива чуђење и радост људи. Људи би желели да се помолe светитељу, али у храмовима нема његових икона.

„Светитељу оче Јоване, моли Бога за мене. Ја, слуга Божји Валентин, клањајући се светим моштима твојим, усрдно прибегавам теби, брзом помоћнику, молитвенику и пастиру мом, почившем, али живом. Ти, који нам доносиш исцелења и помоћ, који си многој сирочади (у Шангају) дао уточиште, покажи милосрђе и помози да дане свог живота проведем у срећи и здрављу у славу Господњу, као благодарност према милосрђу твом. Именом Господњим благослови, јер си ме раније благосиљао док сам био младић, за овај дан (ујутру), пред спавање (увече).“ Тако му се и сад молим.

Игуманија Јелисавета

У славу Божију и светих, који су Га прославили својим праведним животом¹⁵

Мала група сестара била је са мном четири године у избеглиштву у Аману, где смо из Горњенског манастира побегле за време арапско-јеврејског рата 1948. године. Блажењејши митрополит Анастасије је предвидевши да ће наш манастир у Светој Земљи бити изгубљен за нашу Цркву имао намеру да нас заједно с архиепископом Никоном пресели у САД, у Ново-Дивејево. Владика архиепископ Јован је тада био одређен за Европу и митрополит Анастасије ми је написао у Аман: „Владика Јован пугује у Европу и поверавам вас њему. Он вас никад неће оставити.“ По благослову владике Јована у очекивању визе за Америку на две године смо нашле уточиште у Леснинском манастиру, у Фуркеу у Француској.

Први сусрет. Да бисмо се представиле владика архиепископу Јовану требало је да путујемо у Версај. Мене и нашу старију монахињу Агатонику пратила је леснинска монахиња мати Флавијана. Упозорили су ме да владика Јован може да нас прими веома строго. На чуђење свих нас владика је био изузетно пажљив и нежан. Гостећи нас сипао ми је у шољу неколико кашичица шећера. Желео је да заслади нашу судбину претпостављајући колико смо невоља, болести и несреће поднеле за четири године избеглиштва.

У Леснинском манастиру је очекиван долазак владике Јована из Версаја. Још увек му нисмо биле представљене. Одвијала се припрема за службу и мати игуманија Теодора је молила нашу сестру Катарину, диригенткињу, да отпева на крају службе „Возбраној

¹⁵ Објављује се по: А архиепископ Јован (Максимовић)... стр. 47-52.

Војеводје“ на арапском, по напеву који јој се веома свиђао. Сестра Катарина је размишљала да ли да пева плашећи се да се другим монахињама неће свидети, али је одлучила да послуша и наше сестре су тако и отпевале. Завршила се служба, све сестре су прилазиле да узму благослов, а последња је пришла сестра Катарина. Благосиљајући је владика Јован је с осмехом рекао: „Ипак сте отпевале, баш добро!“

За неки празник све сестре су се припремале за Причешће и очекивао се долазак архиепископа Јована. Међу гостима из Париза била је 13-годишња девојчица, која је одбила да пости плашећи се исповести и наизглед строгог оца игумана Никандра (Валаамца). Монахиње и гости су изашли да дочекају владика. Кад је пришла девојчица, благосиљајући је владика јој је ставио руку на главу и рекао је: „Пости!“ Постила је и била је задовољна.

Други случај. Владика је био у манастиру. У току је била припрема за вечерњу службу. Кренуле смо за владиком, а он је нетрагом нестао. Свуда смо га тражиле и нисмо могле да га пронађемо. Кад се владика вратио сазнале смо да је тужна грофица Олга Капнист молила за свете молитве владике за своју младу рођаку, која се налазила у болници због јаког нервног премора. Ситуација је била толико озбиљна да чак ни родитељима нису дозвољавали да оду код ње. Владика је одмах кренуо у болницу, инсистирао је на томе да га пусте да уђе код болеснице, посетио ју је и вратио се на службу. На велико чуђење лекара и родбине, девојка се исцелила и вратила се нормалном животу.

Владика је за време катизми увек стајао налактивши се на налоњ. Чинило се да дрема. У дубини храма сестра Ксенија је шапнула: „Ноћу не спава, а сад ће заспати.“ Владика се одмах окренуо и погледао је. Она само што није пропала кроз земљу.

Време је протичало, сви напори за добијање визе за Америку су се завршили неуспешно. Владика Јован је тада био архиепископ Бриселски и Западноевропски, и Енглеска се налазила у његовој надлежности. Вративши се из Енглеске владика Јован је одлучио да треба тамо да се сместимо. Одмах смо добиле визу за Енглеску с радном дозволом. По његовим светим молитвама и његовом очинском бригом у Лондону је основана прва руска православна женска обитељ у част Благовести Пресвете Богородице. Опраштајући се од нас у Леснинском манастиру и поучавајући нас за нови живот владика Јован је рекао: „Живите у великом граду, али живите као у пустињи.“ Владика Јован је служио молебан пред пут. У опроштајној беседи указао је на сву лепоту и важност монашког подвига, на везу која је настала између Леснинске обитељи и сестара које су одлазиле под Покровом Царице Небеске, додајући да „треба да носе свуда светлост, чији су заједничари постале у Јерусалиму.“ После многих тешкоћа нашла се одговарајућа вила за обитељ. Прегледајући је, владика ми је рекао: „Сестре су из Свете Земље, потребна им је топлота. Одмах уведите грејање.“ Централно грејање је уведено и десила се несрећа. Радник је покварио славину код котла и врела вода је поплавила под у кухињи и остави. У току свог следећег доласка владика је за то сазнао и замолио је за Требник и свету воду. Тада је прочитао молитву изнад пећи, окропио је све светом водом и дуго се молио изнад уређаја за грејање и електрике. Молио је да се тамо окачи икона Мајке Божије „Неопалимаја Купина“. Од тада је, хвала Богу, све у реду по молитвама владике Јована.

Обилазећи Енглеску владика Јован је увек одседао код нас у обитељи. Владика никад није легао да спава, већ се одмарао седећи у фотељи у кабинету поред цркве. Ноћу смо чуле како је често ишао у цркву.

Знајући да су све сестре биле наставнице у Витанијској школи у Светој Земљи, владика Јован нас је благословио да радимо с децом – да предајемо веронауку, руски језик и појање. Дешавало се да је владика био у обитељи кад су се одржавали часови с децом.

Међу ученицима су били и њихови другови – Енглези. Представили смо децу, она су пришла по благослов и окруживши владика нису хтела да оду. Владика Јован је светским људима изгледао непривлачно, али су чак и инославни осећали његову духовну благодат, и одлазећи енглеска деца су нам рекла: „Како сте срећни што имате таквог архијереја!“ Молитвама владике Јована већ 36. година се бавимо децом.

Посећујући члана црквеног одбора, грофа Владимира Крајнмихела владика је одбио да се вози таксијем и желео је да се врати у град метроом. Члан црквеног одбора је испратио владика до станице, а кад се враћао контролер га је упитао кога је пратио. Члан црквеног одбора је одговорио: „То је наш православни архијереј.“ Контролер каже: „Иако сам баптиста видим да је ваш архијереј светац!“

За време посете обитељи уследио је телефонски позив из Медона – упокојио се архимандрит Сергије. Владика је заповедио да се са сахраном сачека и јавио је да се одмах враћа у Француску. Рано ујутру таксијем смо испратили владика на станицу. Млад возач, Енглез, замолио је за благослов, ако је могуће. Владика се окренуо и благословио га је. Возач нам је рекао: „Како је то изванредан, необичан архијереј – у њему се осећа изузетна сила.“

У Лондону је једно време живела руска породица из Кине. Ноћу ми је телефонирао муж који је био у невољи: „Ради Бога, сопштите владика Јовану да је моја жена Олга у болници у критичном стању. Веома јој је скочио притисак и лекари се плаше и за њен живот и за живот детета које очекује.“ Назвала сам Версај надајући се да ћу затећи владика. Лично је одговорио, распитао се за детаље, а затим је рекао да се не треба бринути – све ће бити у реду. Затим ми се захвалио због тога што сам га назвала. По његовим светим молитвама све се срећно завршило и родила се здрава кћеркица Катарина.

Друг наше обитељи Параскева Тимотејевна Димитриу лежала је болесна у полусвесном стању. На нашу молбу владика Јован је отишао код ње, помолио се и благословио ју је. Оздрвила је истог дана и са сузама је рекла да је осетила како ју је болест одједном напустила. Други људи су ми говорили да су кад је владика стављао своју руку на њихову главу, осећали благодатну силу и постајало им је светло на души. Владика је самопрегорном љубављу испуњавао заповести Божије, и Господ је одговарао на његове свете молитве.

Био је празник Успења Пресвете Богородице, храмовна слава саборне цркве у Лондону. Кад смо се вратили у обитељ запоео се разговор о богослужењу и владика Јован је тужно рекао да на бденију у храму нису певали „Осмогласен“. Сестре су предложиле да отпевају. Владика је заблистао слушајући појање. Често је служио код нас, тешећи нас. Волео је појање сестара и ценио је познавање детаља богослужења. На празник Покрова Пресвете Богородице владика Јован нам је послао поздрав који је висио за певницом:

„На дан преподобног Романа Слаткопојца, којег је Бог венчао за његово ревностно појање, молим Вас да пренесете мој поздрав свим монахињама и сестрама, које с усрдношћу и ревностношћу за Свету Цркву учествују у богослужењу у својим појањем.

Нека их Господ Својом милошћу благослови за усрдношћу и труд у славу Свете Христове Цркве. Призивам благослов Божји на Вас, на све сестре, које појањем славе Бога и на сву Вашу обитељ. Архиепископ Јован.“

Николај Бутењов

Сећања на живот светитеља Јована при кадетском корпусу

1952. година. Недељну Литургију владика Јован служи у пуној архијерејској одежди. И ми кадети му прислужујемо.

Одједном примећујемо да владика није добро. Очигледно је да се сав скупио и најежио. Тешко му је да настави да служи. На крају он прекида службу пре „Херувимске“ и објављује присутнима да не може да служи Литургију. Испраћа кадете. Сви иду у главну зграду, разилазе се по својим собама. А ми, нас двојица ипођакона брзо скидамо владика, облачимо му мантију и пењемо се с њим у главну зграду на први спрат, у његову келију, придржавајући га с обе стране под руке. Док се пењемо владика у свом стању слабости, веома брижно почиње да инсистира да одмах проверимо да ли су затворена врата његове келије. Преносимо његову молбу мом брату којег смо успут срели. Брат је истог часа потрчао напред. Долазимо до врата и покушавамо да их отворимо, али су она закључана. Владика своја врата никад није закључавао. Сад сам покушава да их отвори, али не може. Владика нас напушта и брзо одлази у другу собу. Ми, обојица прислужитеља, још у стихарима, на све начине покушавамо да откључамо врата. Одједном чујемо звуке који допиру непосредно из келије. Одмах схватамо да се неко закључао код владике у соби. Тада други прислужитељ почиње да наваљује на врата раменом. Из трећег пута врата се отварају и нас двојица журимо у собицу надајући се да ћемо затећи прекршитеља реда. На наше чуђење соба је празна. Друга врата, која воде у суседну собу су, такође као се испоставља, затворена. Касније видимо како се појављује веома уплашен виновник [догађаја] на симсу, иза затвореног прозора. Почела је потера. Трчим да дигнем узбуну. Зовем надзорника да ухвати преступника. Надзорник, бивши падобранац у Вијетнаму појурио је за њим кад се овај спустио низ олук. Предвиђајући могућност потере виновник је унапред испланирао одступницу и нестао. Касније се испоставило да је то био Србин, који је побегао из комунистичке Југославије сакривши се испод вагона воза, и који је дан раније неким послом долазио код владике... Секретар владике П.Лопухин је захтевао да се одмах позове полиција. Али владика је одбио, тврдећи да се за овог несрећног човека треба молити...

Владика се враћа код нас с блиставим и веселим осмехом на лицу. Потпуно се опоравио и изгледа сасвим здраво. Нимало га није узнемирио цео догађај. Брзо је сео у фотелју које је истовремено била и његов кревет. Испричали смо му шта се десило. Молимо га да провери да виновник није украо нека документа или нешто важно. Владика одговара да је све у реду. Међутим, ми инсистирамо. Да би нас задовољио владика брзо баца поглед на полице, где се чува сва његова „светска“ преписка с истим лукавим осмехом и умирује нас говорећи да не види ништа сумњиво. Владика се никад није тако изненада разболевао. Међутим, чињеница је да је морао да прекине Литургију и тако да се одмах открило недело у његовој келији.

Мој брат К.Х.Б. који је био сведок веома је инсистирао да напишем о свему.

Разговарајући с родитељима једног кадета М.М.Л. владика Јован им је изненада рекао: „Пазите на свог сина!“ Није прошло ни месец, а син је никога не упозоривши, нестао на неколико дана, изазвавши велико узбуђење и мноштво брига.

Потпуна оданост и служење људима уз сталну молитву и строгост поста били су главни задатак владике Јована. Он је за трен ока могао да прекине своју сталну срдачну молитву. Увек је био спреман да се одазове на све молбе запањујућом брзином предајући се у потпуности док их не испуни као највернији друг. Деловао је одлучно и чврсто

¹⁶ Објављује се први пут.

остављајући све друге бриге, хитајући у помоћ и носећи свој жезал. Он је заиста био заступник у име Христово. Његов жезл је био врло једноставан, али је био превелик за његов раст. Држао га је пред собом као штап, крчећи себи пут у простору као да га чисти од невидљивих злих сила хитајући у помоћ онима којима је она била потребна. Његова љубав и служење људима нису знали за границе. Нас, кадете, је то увек запањивало. Једном сам морао да останем девет месеци у болници за лечење костију. Ова болница се налазила на пола пута од Париза до Брисела. И ево, владика ме је за време својих путовања по епархији два пута посетио. Не знам како је сазнао где сам и у каквом сам стању. Јер, било ми је веома тешко у то време. Међутим, он је био једини веран пастир који је долазио да ме причешћује Светим Тајнама. Дубоко сам убеђен да се по његовим тајним молитвама мој живот окренуо набоље.

Жезал владике Јована је поред свега осталог, служио за „смиравање“ непослушних младих кадета. За време дневног школског одмора за ручак владика Јован је, кад није био на путовању, понекад силазио из своје келије код нас у трпезарију. Био је тако тих и скроман да га нико није примећивао. Нама, деци, било је строго забрањено да говоримо на било ком језику осим руског. И ево, знајући да надзорници седе за другим столом, да су заузети храном и разговорима и да нас не обраћају пажњу ми бурно почињемо да говоримо на француском. Одједном видимо – појављује се нама добро познати жезал изнад главе ученика који је говорио на француском. Дечаци, приметивши шта се дешава почињу да се кикоћу, а кривац наставља да брбља ништа не примећујући. Жезал се лагано креће ка њему. Ми, сведоци тога, још гласније се кикоћемо, а на владикином лицу се појављује префриган осмех; уздржано се смеје свом лаком улову. Дечак-кривац, заузет причом мисли да је он тај који све весели. На крају, жезал лагано додирује косу непослушног дечака који уплашено избегава „ударац“. Али, жезал га прати. Напокон се ухваћени смирава и прелази на руски језик. Владика који је постигао своје тихо и ћутке се повлачи. Његово лице поприма исти онај израз озбиљне замишљености, потпуног мира духа – он се поново погружава у своју дубоку сталну молитву. Лагано креће према другом столу – опет непримећен – да упозорава друге. Ту треба истаћи да владика Јован никад није злоупотребљавао свој ауторитет. Он никад није кажњавао, већ нам је ћутањем, смирењем и добротом срца указивао на наше непослушање. Како смо могли да га не волимо?

Једном ме је неко упитао: да ли је истина да владика Јован тако усрдно служи Литургију? На ово питање одговорио сам препричавши једну успомену. Једном је за време Литургије наступило време за благосиљање хлеба и вина: „Честноје Тјело Христа... Честнаја Кров Христа...“ („Часно Тело Христа... Часна Крв Христа...“) Владика се тако ватрено молио, с таквим трепетом; сваки тренутак је за њега био значајан. Стремιο је ка главном, да достигне освећење представљених Дарова. И док је изговорио молитву „...преложив Духом Твојим Свјатим“ („претворивши Духом Твојим Светим“) са сваком његовом речју глас је постајао јачи, постајао је чвршћи, сигурнији. Благосиљајући, његова рука је чврсто и сигурно дотицала олтар. Завршивши благослов прекрстивши руке на грудима, смирено се поклонио до појаса остајући неко време у дубокој молитви и предајући се свом душом Господу. Није било могуће не приметити с каквом снагом и искреном вером, заправо како се свим својим бићем молио. Пажљиво смо пратили сваки његов покрет, спремајући се да му ставимо омофор; било ми је веома тешко то да урадим, тако јак утисак је на мене оставио владика. За време његовог ниског смиреног поклона дубоко сам осетио нечије живо присуство изнад олтара и страсно ме је повукло да видим шта се дешава. Кад сам се напокон осврнуо, наравно, ништа нисам видео. Било ми је болно и криво што се за мене, недостојног, ово јако осећање претворило у празнину. Али

било је јасно и очигледно да је владика Јован с дубоким умилењем пазио на ово благодатно Божије присуство.

Зими би се снег нападавши, претварао у дебелу ледену кору, која је покривала све путеве. Стрма узбрдица којом смо се обично пели према нашој кући такође је била покривена дебелим слојем леда. Морали смо да бирамо други пут. Враћајући се једном из школе на ручак одлучили смо да се попнемо каменим степеништем. Оно је такође било прекривено ледом, али барем није било тако клизаво као на узбрдици. И ево, опрезно се пењемо овим степеништем и одједном видимо – пред нама је владика Јован. Стоји на степеништу и не помера се. Ко зна колико је времена провео на овом месту. Очигледно је да се потпуно укочио у тихој и усрдној молитви. Никуда се не жури. Можемо да претпоставимо да силази према цркви. Дочекао нас је с радосним осмехом. Његов осмех је тако миран, љубазан и радостан да нас, децу, ово храбри на јаком мразу. Али изненада примећујемо да владика стоји бос на леду. Обузима нас ужас. Ноге су му потпуно ружичасте. Не показује ни најмање да страда од мраза. Ми кадети смо знали да владика носи вериге; то је био џак са земљом из Јерусалима. А корачање по леду босим било је само један од подвига који је владика узео на себе.

У Посланици апостола Павла се каже: *А гдје се умножи грјех ондје се још већма умножи благодат. Да би, као што царова грјех у смрти, тако и благодат царовала праведношћу за живот вјечни кроз Исуса Христа* (Рим. 5, 20-21)... Својом жртвом Син Човечији нас ослобађа од тираније људске беспомоћности и кроз праведност нас венчава вечним животом... И ево, ми ученици смо постали сведоци како је владика стремио само ка једном, за њега најважнијем циљу – созерцању Бога и зближавању с нашим Творцем. Заповест: *Љуби Господа Бога својега из свега срца својега и из све душе своје и из све снаге своје* (5 Мојс. 6, 5) – испуњавао је на делу. Никаква спољашња студен, никаква дечја ташта дела у бурном животу наше школске установе нису га одвлачила од унутрашње срдчане молитве уз помоћ које је са свом силом стремио да се удостоји благодати и милости Божије.

То што је стално ишао босих ногу у свако доба године и по сваком времену једном је код њега изазвало озбиљну болест ноге. Касније смо у кадетском корпусу сазнали да је владика у болници. Сазнали смо да су лекари одлучили да му ампутирају болесну ногу, јер она прети да зарази његово мало тело. Прошло је извесно време и владика се вратио потпуно здрав, с обе ноге. Ми деца, веома смо се обрадовали кад смо видели да је здрав и читав. После много година сазнајемо да се с владиком десило чудо: он се исцелио на велико чуђење лекара који су морали да одустану од операције. Спасило га је то што је владика категорично одбио било какву операцију и његова чврста вера у милост Божију. Слава Спаситељу који лечи наше душе и тела!

Протојереј Сергије Пух
Никад не одустај од добре намере!¹⁷

1928. године моји родитељи су се из Бугарске преселили у Луксембург. Тада сам имао две године. Отац је у току целог свог свесног живота био диригент-црквењак, није случајно носио име Романа Слаткопојца. Сећам се како сам долазио у цркву с мајком и стајао „као свећа“ до краја службе. Сећам се како сам почео да прислужујем оцу Евгенију: додавао сам кадионицу, излазио са свећом. Сећам се свог читања и појања за певницом. И запамтио сам 1956. годину.

¹⁷ Објављује се први пут.

Одлучио сам да постанем прави чтец. У то време је настојатељ храма-споменика у Бриселу био архиепископ Јован Шангајски. Уочи бденија поверио сам му своју жељу. Владика је заблестао и рекао: „Добра намера се у теби појавила. Дођи сутра на Литургију, посветићу те за чтеца.“

После бденија сам легао да спавам, али ми сан никако није долазио на очи. Вртео сам се с једне стране на другу, али нисам могао да нађем мир. Неко ми је сметао да заспим. Тада нисам могао да схватим ко би то могао да буде, али сам сазнао следећег дана. У мени је неки глас све време шапутао: „Зашто да будеш чтец? Зашто себе да везујеш за Цркву? Више нећеш моћи да се излежаваш недељом! Треба раније да долазиш у храм! Треба да пронађеш и да читаш Апостол! Треба да читаш за певницом, а могао би лепше да испуниш суботње вече: да одеш у позориште или у биоскоп!“ Све ове мисли ме нису напуштале целе ноћи.

Рано ујутру сам кренуо у храм с намером да одбијем посвећење. Чим сам ушао у цркву чуо сам бат ногу с леве стране олтара. Тихо сам пришао вратима, одшкринуо сам их и угледао владикау како стоји леђима окренут према мени. Десном ногом је газио под час овамо, час онамо и окренувши се овлаш према мени изговорио је: „Видиш „га“? Ето „га“! Ево „његовог“ репа!“ И настављајући да гази: „Јеси ли се предомислио? Не желиш да будеш чтец?“ Задрхтао сам. Како је владика могао да зна моју одлуку? И ту сам у тренутку схватио „ко“ ми је сметао да заспим. „Неко“ ми је дошаптавао све злослутне мисли. „Хоћу, хоћу!“ повикао сам као туђим гласом.

Владикине очи су заблестале као пре и окренувши се према мени он је нежним, одобравајућим гласом прозборио: „Гледај! „Он“ је нестао и више се неће вратити! Запамти једном заувек: никад немој да одустајеш од добре намере!“

Луксембург

Игуман Гурије
Из сећања на владикау Јована¹⁸

Мој први сусрет с владиком Јованом десио се 1959. године у јесен. Из Синода је дошао владика Аверкије и рекао да треба послати двојицу ђакона у Синод; архијереји ће пред Сабор служити у парохијама, а ђакона нема довољно. Идемо отац Пимен и ја; био сам послат у Патерсон код владике Саве Аустралијског. Долазимо у Бронкс, позива ме владика Никон и каже: „Послаћемо тебе и владикау Јована у Вашингтон, више ће му одговорати монах.“ И владика Никон ме је упозорио да после повратка владика Јован треба да служи молебн пре седнице Синода и да треба да подсећам владикау да не закасни, иначе он увек кад негде треба да се иде седне да пише „посланице“.

Тек што смо сели да ручамо у 12.30, дошао је таксиста, а у 1 сат одлази воз, трчим код владике у келију. Врата су била одшкринута. Владика је седео на столици, открио је једну ногу и приметио сам да му је нога у крви до колена, вероватно од дугог стајања. Мало се повукавши, покуцао сам да га не бих доводио у непријатну ситуацију. Идемо према колима, седам, а владика је кренуо на пошту. Притрчава му једна службеница, Софија Н.: „Владико, ради Бога, ја ћу однети. Идите, иначе ћете закаснити.“ Идемо на станицу. Владика је замолио једног мушкарца, овај није схватио, окренуо се и отишао је, замолио је другог, и он је слегнуо раменима и отишао. Владика се окренуо према мени и рекао: „Ни енглески не разумеју.“ А владика не жури, иде као у шетњу. Помогла нам је једна девојка, узели смо карте, стигли смо на воз који је кренуо у један. Владика је сео,

¹⁸ Објављује се први пут.

ставио је камилавку на полицу. Пана је висила, скинуо сам камилавку, ставио сам пану у камилавку, али се крст на камилавци искривио. Владика је устао, ништа не говорећи, ставио је прст на чело и гледао ме је. Схватио сам: да ли схваташ да се крст искривио? Владика је узео књигу да чита затворио је очи. Американац који је седео поред мене ме гура, - спава...

У току бденија (чтец) је прочитао једну катизму и ћути, и владика ћути за певницом. Прилази ми архимандрит Николај. Шта да се ради, кажем, читајте другу катизму. Тек тада је владика ушао у олтар, целивао је престо, обучен је за левом певницом, и шестопсалмије је говорио без књиге. На Литургији је хор три пута лагано отпевао „Херувимску“, а владика је стално вадио папириће из џепова и за здравље и за покој душе.

После Литургије на аеродрому смо седели у авиону скоро сат времена због неисправности авиона, па смо пресели у други авион и са закашњењем стигли у Синод. Излазећи из кола, упитао сам владика: „Да ли да однесем Вашу одежду у келију?“ Владика је гласно рекао: „Однеси моју одежду у олтар.“

Улазимо у храм. Храм је пун народа, потпуно је освећен електричном енергијом, и царске двери су отворене, а иза престола стоји обучен владика Сава Аустралијски и што ме је зачудило, владика је уместо да крене у олтар одмах пошао према дугачком амвону да стави свој жезал у угао. Истог часа сам ушао и рекао неколике речи: „Владика Јован је стигао.“ Митрополит Анастасије који је стајао на вратима тргнуо се и разменио поглед с владиком Савом. Владика Сава се удаљио од престола. А мени су рекли: „Дај одежду владике Јована.“ И ево, сећајући се све овог (мислим) како се владика Јован мирно понашао. Не само да га Американци нису га разумели, већ ни многи Руси...

Манастир Свете Тројице, Џорданвил

Владимир Вадимович Красовицки, чтец
С владиком на Божићу¹⁹

У то време сам имао 13 или 14 година. Ово се десило или 1963. или 1964. године. Тада сам био најстарији прислужитељ у храму Свих светих, који су у земљи Руској заблистали, у граду Бурлинхајму, држава Калифорнија и због својих обавеза у храму ретко сам одлазио на богослужења у саборној цркви Сан-Франциска. Али родитељи су ми дозволили да прислужујем владика Јовану у старој саборној цркви на Божић. Сећам се како је храм био богато украшен огромним јелкама и како смо ми прислужитељи увели владика Јована на богослужење.

Први дан после празничне трпезе у сиротишту Светитеља Тихона Задонског где је владика живео, Господ ме је удостојио да пратим владика за време посете православних болесника у пет болница. Било нас је четворица: владика, возач кола, Павлик Лукјанов (сад јеромонах Петар) и ја. Павлик и ја смо натоварили неколико десетина малих поклона у кола и кренули. Успут је владика из плишане врећице извадио мајушни Часослов издања пре револуције и молио нас је да читамо псалме, што смо ми и учинили. Пошто је владика врло често посећивао болеснике, болнички персонал га је врло добро познавао. Владика је у свакој болници тачно знао у коју собу да уђе како би добио списак православних пацијената. У једној од болница владика је свратио у канцеларију у којој је пришао писаћем столу, отворио је фиоку и сам је из ње извукао спреман списак. Нема речи које би описале израз лица болесника кад би видели владика. У свакој болничкој соби у коју смо

¹⁹ Објављује се по: Архиепископ Јован (Максимовић)... стр. 66-77.

свраћали певали смо тропар и кондак Рођењу Христовом. Често су иноверци позивали владику да приђе. Владика је сваком прилазио и благосиљао га. Чак је једна руска Јеврејка са сузама целивала руку владике добивши од њега поклон... а владика је у цео дан сијао од радости.

Николај Протопопов
Воистину чловјек сеј праведен бје!²⁰

Заиста овај човјек бјеше праведник

*И све што узимате у молитви
вјерујући, добићете.*

Мт. 21, 22

За незаборавног владика Јована Шангајског знао сам дуго пре него што сам ја грешни имао прилике да се уверим у то да *воистину чловјек сеј праведен бје* (**заиста овај човјек бјеше праведник**) (Лк. 23, 47). Као прво, увек сам поштовао сећање на оснивача и првог предстојатеља Руске Православне Заграничне Цркве Блажењејшег митрополита Антонија (Храповицког) и зато сам знао да је после хиротоније свог ученика јеромонаха Јована (Максимовић) за епископа, шаљући га на Далеки исток владика митрополит писао да с њим као да шаље део самог себе. Као друго, поштујући сећање на верног друга Русије југословенског краља Александра I не могу да не будем испуњен поштовањем и према владика Јовану који је у Марсеју (Француска) на годишњицу његовог убиства на сред улице, на месту где је почињен овај териористички акт, зауставивши улични саобраћај служио литију за убијеног краља-витеза. И као треће, знао сам какву љубав је владика уживао међу паством Далеког истока, како се бринуо за њу кад су људи морали да се евакуишу на острво Тубабао и на друга места, укључујући и то да је специјално долетео у Вашингтон како би се пред Конгресом САД-а лично залагао за повољно решавање питања о руским избеглицама из Кине.

Дакле, кад су 1963. године црквени немири у Сан-Франциску достигли су свој врхунац, био сам у Аргентини и спремајући се да се преселим у САД с великом тугом и зебњом сам сазнао да је већина лица која сам веома поштовао углавном живела на супротној, источној обали земље (укључујући и мог кума, који је заузимао угледан положај у војно-друштвеним круговима емиграције), и да су они учествовали у хајци на архиепископа Јована, постављеног од стране Синода наше Цркве на Сан-Франциску катедру, за шта тада нисам знао. Грозничаво сам почео да се упознајем са свим информацијама које су ми биле доступне у вези с овим питањем. Веома ми је помогла околност да сам као један од најближих сарадника надлежног Буенос-Ајреског архијереја, покојног архиепископа Атанасија (Мартоса) имао доступ не само новинским вестима, већ и разноврсним меморандумима, „отвореним писмима“, апелима, памфлетима и чак брошурама којима су „борци за црквену истину“ тада буквално бомбардовали владика из свих крајева наше дијаспоре.

Морам рећи да ми је Господ помогао да се врло брзо разаберем у свој недостојној хајци којој је тада био подвргнут наш најдостојнији архипастир владика Јован. И не уздржавши се послао сам свом куму веома дуго писмо доказујући му колико није у праву у ставовима о стварима која се дешавају у Цркви с којима смо ми, бивша војна лица слабо упознати. И наравно, написао сам и апсолутно апсурдном „предмету архиепископа Јована“ који је чак био тужен у судском процесу који је против њега започет.

²⁰ Објављује се први пут.

Као што је већ речено тада смо се спремали за пресељење у САД. Пошто сам био библиофил и имао материјалне могућности да пренесем тамо и своју личну библиотеку пре одласка сам тражио књиге које су ме занимале. Тако сам сазнао да породица која је допутовала у Аргентину с Далеког истока жели да делимично ликвидира библиотеку коју је донела.

Примили су ме врло љубазно, почастили су ме чајем и дуго смо разговарали и размењивали мишљења у вези с различитим актуелним питањима. Знајући да је ова породица раније живела у Шангају и да су веома верујући људи нисам могао да се уздржим да не сазнам од њих нешто о владика Јовану.

Треба рећи да је глава породице био лутеранац. И ево, сећајући се различитих догађаја из шангајског живота неколико пута је употребио реченицу: „Наш владика Јован.“ Ухвативши мој поглед пун недоумице рекао ми је: „Вас је вероватно зачудило то што сам друге вере, а владикау називам „нашим“?“ И одмах ми је објаснио да у томе нема ничег чудног, јер је свако ко је имао срећу да дође у додир с владиком обавезно сматрао владикау „својим“.

А затим је испричао догађај из болнице у којој је лежао после операције. У овој болници је владао неписани закон: кад се стање пацијента нагло погорша одмах су слали по владикау. И где, он је приметио да сестре почеле да се врзмају код постеље једног од болесника близу њега. Тек што је неко изустио: „Пошаљите по владикау!“ врата болничке собе су се отворила и владика је брзим корацима кренуо... управо према кревету оног болесника којем је у том тренутку позлило.

У Њујорк смо стигли у мају 1964. године. Узгред речено, наш долазак се подударио с почетком седнице Сабора епископа Руске Заграничне Цркве, на којем је изабран нови првојерарх митрополит Филарет (Вознесенски).

Жена, деца и ја смо одлучивши да закажемо благодарствени молебан поводом срећног доласка и пред почетак новог живота у новој земљи, кренули у Знаменску синодалну саборну цркву. Тамо, у згради Синода тада су заседали архијереји и рекли су нам да ће се молебан служити у доњем храму у част преподобног Сергија Радоњешког.

Отприлике на средини молебана осетио сам да је неко тихо пришао и стао иза нас. Кад се молебан завршио био сам просто запањен видевши да се с нама молио... незаборавни владика Јован. Док сам захваљивао свештенику владика је пришао жени, благословио је њу и децу и упитао којим поводом смо служили молебан. Тада сам и ја пришао по благослов и укратко испричао ко смо и зашто смо се молили.

Зар сам могао, живећи у Аргентини чак и да помислим да ће се наша породица некад удостојити молитава овог великог праведника и молитвеника наше православне руске дијаспоре?

Владика је затим с писмом у рукама кренуо према олтару. Свештеник нам је одмах објаснио да владика људи пишу из свих крајева света и да ниједно писмо не оставља без одговора. Али пре него што баци писмо у поштанско сандуче он га ставља на свети престо и моли се. Тако је било и сад: у паузама између заседања Архијерејског Сабора владика је носио свој одговор у олтар.

За време једног од својих првих долазака у Њујорк, наравно посетио сам свог кума. И чекао сам да почне да прича са мном о владика Јовану у вези с мојим горе поменутих писмом из Аргентине. Али разговор о владика није он започео. Његова супруга се није уздржала и почела је буквално да блати владикау говорећи о њему безмало да је био на служби бољшевика, да наводно има за циљ да поцепа Заграничну Цркву. Било ми је тешко да слушам ове и друге испаде против архипастира којег сам до тада искрено и дубоко поштовао.

Управо тада је она жени и мени испричала случај из свог личног живота који нас је још више учврстио у нашем поштовању владике.

Неколико година пре нашег сусрета тешко јој се разболела мајка. То је за њу било, може се рећи, двострука трагедија: као прво, губила је најближег човека, а као друго, без сумње је осећала страх за будућност породице, јер су се цела кућа и домаћинство држали на мајци, а она уопште није била припремљена за живот – није се бавила ничим осим музике.

Видећи њену несрећу једна добра познаница јој је саветовала да напише владици Јовану у Париз (владика је тада био на Западноевропској катедри) с молбом да се помоли за тешко болесну мајку. Она је дуго одбијала говорећи да их владика не познаје и тешко да ће било чиме моћи да помогне. А кад је мајци било сасвим лоше ипак је одлучила да напише после упорног савета познанице.

„Ускоро добијам одговор од њега. И можеш да замислиш,“ каже обраћајући ми се, „пита ме од чега болује моја мајка. Уместо да се помоли за њу као што сам га молила поставља ми такво питање!“

И даље прича како ју је познаница натерала да одговори владици и како је то учинила „тешка срца“ написавши да су лекари установили да мајка има рак. А затим је, падајући у скоро неурачунљиво стање и с негодовањем грдећи владика, испричала да је из Париза стигло писмо у којем је „твој светац“ (тако јој се омакло на моју адресу) написао да је најжалост, болест, мајке толико озбиљна да само њена молитва кћерке може да јој олакша патњу.

Сад кад се сећам овог разговора, падају ми на памет јеванђељско казивање и следеће речи Спаситеља, упућене слепима: *Вјерујете ли да могу то учинити? А они Му рекоше: Да, Господе. Тада се дохвати очију њихових говорећи: По вјери вашој нека вам буде. И отворише им се очи* (Мт. 9, 28-30).

А ево и поговора: није прошло ни десет дана од нашег разговора, а на ову мени блиску породицу су се једно за другим обрушила тешка искушења, и то с трагичним крајем: разведена кћерка је постала зависна од дроге и њен син је морала да васпитава бака која за то уопште није била спремна. То, наравно, није могло да не убрза срчану болест, а затим и смрт мог кума. Ускоро је умрла кћерка, а затим и сама мајка, узгред речено, такође од рака. А дечака који је остао без породице узео је отац у чијој породици је одрастао, али је и сам прошао кроз искушење које је задесило његову покојну мајку – зависност од дроге.

Молитвама незаборавног шангајског праведника, владике Јована нека Господ упокоји преминуле чланове ове несрећне породице и нека помилује јединог њеног члана који је остао у животу!

Санта-Роза, Калифорнија

1991. година

Н.Д.Таљберг

Руски историчар о светитељу²¹

Господу Богу је било угодно да оконча земаљски пут великог праведника, архиепископа Јована (Максимовића). У савременом свету, утонувом у мрак, нама грешнима је јављен ваистину Христа ради јуродиви, који је такав остао и у епископском звању. Овај облик подвижништва, тако драг старој Русији, ни из далека не схватају сви у

²¹ Наводи се по: *Сава (Сарашевић), еп.* Летопис поштовања архиепископа Јована... стр. 165-166.

наше време. По свом начину живота он се и узвесној мери уподобио великом светитељу Григорију Богослову, који је доживео прогоне од лажне браће, о чијим последњим годинама је С.В.Булгаков, историчар Цркве писао: „Настављајући да се брине за послове Цркве и да се бори написмено с јеретицима свети Григорије је водио строго подвижнички живот: ишао је бос, имао је само поцепану одећу, спавао је на голој земљи или на постели од грања покривајући се костретима, и никад није палио ватру како би загрејао своје тело.“

Ретко сам имао прилике да се сусретнем с почившим архипастирем. Међутим, на исти начин смо схватили Свету Русију с њеним историјским самодржављем, огроман значај Дома Романових у развоју и јачању државе, разилазећи се само у тумачењу закона о престононаслеђу. Заједничко је било наше поштовање царева-мученика Павла I и Николаја II. Подударала су нам се мишљења о тајанственом завршетку владавине цара Александра I. Последњих година појавило се наше заједничко занимање за цара Ивана IV Грозног. Сећам се последњег сусрета с владиком у згради Синода у лето 1964. године. „Да ли сте прочитали мој чланак о цару Ивану?“ „Наравно, владико.“ „Знате, док сам га писао мислио сам на Вас.“ Понекад ми се неочекивано обраћао у вези с питањима о историји Руске Цркве. Сећам се како је ватрено доживљавао прослављање праведног оца Јована Кронштатског које је било планирано још за 1953. годину и кало сам му на његову молбу написао податке о канонизацијама које су се одвијале убрзо након упокојења праведника.

Последњих година сам имао прилике да слушам о томе како су његове молитве помагале тешким болесницима. Чврсто верујем да ће и сад бити заступник за страдалнике.

У Богу почивши архиепископ Тихон који ми је деценијама био близак толико је управо владика Јована желео да види као наследника вољене Сан-Франциске епархије, пошто је био сигуран да ће завршити изградњу новог храма „Всех скорбјашчих Радости“ коју је он започео. По вољи Божијој архиепископ Јован је у главном овај завет испунио трпећи, истина, много невоља, које су вероватно измучиле његово срце. Упокојио се одмах после молитве у храму испред велике светиње, иконе „Знамење“ Мајке Божије Курске, путеводитељке верне деце Руске Заграничне Цркве.

Изванредно је то што је опело архиепископа Јована одржано на дан сећања на Претечу и Крститеља Господњег Јована, којег Црква прослављајући назива „побједоносен страдалец“ (победоносни страдалник), „свјетилник свјета“ (светилник светлости), „предјели јестества превосшед“ (онај који је превазишао границе природе), „правди собљул јеси закони“ (сачувао си законе истине), „началник покајанија“ (начелник покајања).

Евгеније Роуз

Поводом кончине блаженопочившег архиепископа Јована²²

Што око не видје, и ухо не чу, и у срце човјеку не дође, оно припреми Бог онима који Га љубе.

1 Кор. 2, 9

Тако се неизрецива радост и слава Царства Небеског, које представљају циљ хришћанског живота, још на земљи делимично огледају на онима који живе благодатним животом у Христовој Цркви. Виђење неба је јасно, а живот у благодати се најинтензивније

²² Наводи се по: Блажени Јован Чудотворац, стр. 111-115.

осећа на светли празник Васкрсења Христовог, кад се достојно примају Свете Тајне. Па ипак Бог повремено дарује Свом народу посебну милост: било да је то чудотворна икона Мајке Божије или један од Његових светаца.

Недавно успење и погребње Јована (Максимовића), архиепископа Сан-Франциског и Западноамеричког (Руске Заграничне Цркве) пружа такав пример, јер они који су му присуствовали са сигурношћу потврђују да се тада показала изузетна благодат.

Све што је повезано с овим догађајима било је необично. Пре свега, таква је била сама смрт. Она се десила у Сијетлу, куда је Његово Високопреосвештенство отишао на неколико дана, пратећи чудотворну Курску икону Мајке Божије, у суботу у 3.50 после подне, 19. јуна (2. јула по новом календару). Смрт је била неизбежна, али се тог дана након служења Свете литургије архиепископ три сата молио у олтару, што је било ретко чак и за таквог молитвеника. Тек што је напустио храм да се неколико минута одмори у својој соби, десио се судбоносни напад. Сведоци саопштавају да се упокојио у тренутку, мирно и без бола. Ове околности као и предсказања која је говорио раније (једно од њих дан пре одласка у Сијетл) не остављају сумњу у то да је знао за кончину, која се приближава и да се за њу припремао као што је то било с великим свецима у току целе историје хришћанске Цркве.

По истеку дана и ноћи његово тело је превезено у храм у Сан-Франциско (чију је изградњу он сам завршио). Дочекао га је клир саборне цркве, као што је то бивало за живота архиепископа, и почело је бденије које је трајало четири дана. Сваког дана после вечерњих и јутарњих богослужења служио се свечани парастос, а у току преосталог дана до поноћи епархијски клир је читао Јеванђеље. После поноћи наступио је дирљив опроштај: служитељи и чтеци храма целе ноћи су читали Псалтир. Архиепископ је и после смрти био окружен младим људима, које је тако волео за живота. Све ово време људи су непрекидно долазили како би се опростили од свог вољеног пастира.

На свакој служби и исповести која се читала испред отвореног ковчега давана је духовна поука народу. У недељу 3. јула епископ Нектарије из Сијетла, викарни надлежног архијереја позвао је све да целивају „мошти“ архиепископа, а ове речи тачно значе „тело свеца“. 4. јула епископ Сава је назвао архиепископа „блаженим“ и још смелије „чудотворцем своје епохе“ и испричао је да му се моли као већ светом. 6. јула архиепископ Аверкије из манастира Свете Тројице говорио је о аскетском животу архиепископа Јована, а посебно о његовој натприродној „борби са сном“ која га је приморавала да ниједном не легне за свих четрдесет година, спавао је у неудобном положају – седећи или нагнувши се на поду испред иконе: очигледно чудо у време општег духовног пада. Архиепископ се упокојио седећи и још је раније изразио жељу да буде сахрањен у седећем положају (као византијски јерарси), али то није могло да се оствари. 7. јула митрополит Филарет, који је управо стигао из Њујорка истакао је „истински хришћански аскетизам“ архиепископа, назвавши га „примером праве аскетске чврстине и строгости“, невиђеним у данашње време.

Од првог бденија било је очигледно да то није обичан опроштај с покојником, чак ни с јерархом. Постојао је осећај присуства тајне – тајне светости. Људи који су дошли били су чврсто уверени да су дошли да сахране свеца.

Свих ових дана дешавало се необично изливање љубави. Свако је одједном осетио како је сиромашан, јер је архиепископ свакоме био најближи човек, који схвата, који воли. Окорели непријатељи, а такве је имао, долазили су да моле за опроштај онога ко није памтио њихово зло за време живота.

Међутим, кулминација бденија је било само богослужење за покој душе, које је почело 24. јуна (7. јула по новом календару), у уторак, у 17.30. Присуствовало је пет

јерарха (осим горе наведених, допутовао је архиепископ Леонтије из Сантијага, Чили), 24 свештеника многобројни служитељи и преко 1500 верника, који су испуњавали велики храм у току шест сати. Усрдност народа који је присуствовао дугој служби, коју је Црква Христова одредила за погребене јерарха, имала је малобројне аналогije у овом веку. Више од тога, она је подсећала на усрдност, која је понекад испољавана на богослужењима Страсне седмице и Васкрса и осећања су заиста била слична. С тугом због одласка Божијег човека који је био отац пун љубави за многе хиљаде људи у Кини, Европи и у целом свету, измешао се предосећај радости због обретења нечег већег – небеског заступника. Сви који су се молили за упокојење његове душе почели су да се моле и непосредно њему: да настави, сад већ у својој небеској обитељи, своје очинско заступништво за њих. Они који су му били најближи стављали су у ковчег иконе, крстове, цвеће, па чак и децу, а јерарси – панагије, да би их узели након што су додирнуле свето тело, које чак шест дана (небалсамовано) није показивало никакве знаке трулежности. Исто тако није случајно што је храм у којем му је предстојало да оконча своје служење Христовој Цркви и да у њему нађе своје последње обитавалиште, био посвећен икони „Всјех скорбјашких Радости“!

После погребне службе уследио је последњи опроштај с телом свих оних који су присуствовали и трикратно обилажење храма. Сирочад, коју је архиепископ спасио и препородио у Шангају пратила су ковчег. То је била кулминација тих дана и заиста тријумфална процесија. Човеку се чинило да не присуствује сахрани умрлог јерарха, већ отварању светих моштију новопрослављеног свеца. Један од присутних јерарха истакао је сличност с литијом с Господњом плаштаницом уочи Велике суботе. Тело је било погребено у малој крипти испод олтара, а последња „Вјечнаја памјат“ отпевана је после 1.00. Савет инспектора је унео исправке у градски закон и продужио време за сахрану за четири дана како би дозволио да јерарха буде сахрањен у храму и место упокојења архиепископа је тако било коначно одређено.

Епископ Игњатије (Брјанчанинов) је у својим „Мислима о смрти“ је писао: „Да ли сте икад видели тело праведника које је напустила душа? Од њега се не шири смрад и није страшно приближити му се. За време његове сахране жалост се претвара у непојмљиву радост.“ И ово је по епископу Игњатију знак да је „покојник стекао опроштај и Божију милост“. Све то су осећали и људи који су пратили архиепископа Јована до његовог последњег пристаништа.

Али, на томе се ни из далека не завршава историја живота архиепископа Јована. Он је већ прослављен у срцима и молитвама оних који су га познавали. На место његовог упокојења свакодневно долазе ходочасници. Верни су се тих дана неколико пута сећали обећања преподобног Серафима Саровског које је дао пре упокојења, да ће чути молитве оних који буду долазили на његов гроб и говорили му као живом о својим потребама и жалостима. То их је надахнуло да чине исто то код ковчега архиепископа Јована. Не прође ни дан да неко од духовне деце архиепископа не дође да „поразговара с владиком“, да чита Псалтир који је увек отворен на месту његовог упокојења или да замоли за његово заступништво.

И ако је живот овог праведника био истински угодан Богу – а ми не можемо да сумњамо у то – и сећање на њега неће остати само у овом крају. Он је био, како се изразио један од њему најближих свештеника, „свети аскета васељенског значаја“. И заиста је његов живот био феноменалан за наше дане, живот онога ко је на делу био стуб светости у овом свету, доступном свима и ко је својом молитвом чинио чуда.

Управо свеци Божији дају пример живота, у потпуности посвећеног Богу. У доба кад због хладноће и безбрижности чак и православни хришћани губе „со“ истинског

хришћанства, смрт светитеља се показала као знамење и откровење одозго, које у нама обнавља додир с Царством Небеским, без којег нема духовног живота.

1966. година

Сведочанства о молитвеној помоћи светитеља Јована

1. Владика упућује ка истинској Цркви

Још увек нисам био православцац, али захваљујући неуморном читању о Православној Цркви дошао сам до уверења да је она истинска Црква. После низа тешкоћа почео сам да разговарам са свештеником и да одлазим у руски храм у улици Емперорс Гејт у Лондону. Један старији свештеник (Грчке Цркве) приликом сусрета строго ми је рекао: „Није довољно само веровати да је Православна Црква – истинита Црква. На свакој Литургији се треба сећати да се Литургија служи на моштима мученика и пре него што примиш Православље треба да будеш спреман да умреш за веру.“ Ова поука ме је и уплашила и збунила, јер нисам знао колико сам сигуран у своју спремност да умрем за веру. Наравно, теоретски сам спреман да умрем за веру – али шта ће се десити ако прогонитељи почну да ме испитују или да ме муче? Неколико недеља касније био сам на недељној Литургији у руском храму и клекао сам на колена за време појања „Оче наш“ – да, тада још нисам знао да се то не дозвољава, али Господ дира душе чак и оних који неправилно поступају. Могу само да кажем да сам се у тренутку уверио да треба да примим православну веру и ово убеђење ме је испунило осећањем мира и радости. После Литургије веома сам желео да поделим са свештеником свој осећај мира и радости кад сам размишљао о примању Православља, али су епископ и клир храма одмах почели да служе парастос.

Тада још нисам разумео словенски језик и био сам помало љут што се служи још нека служба. Окренуо сам се према старици и упитао је за кога се служи парастос. Одговорила је: „За владика Јована.“ Јасно се сећам да сам љутито помислио: „Ови Руси увек налазе неке старе архијереје за које се моле!“ После парастоса више није било могуће попричати насамо са свештеником – он је живео ван града и недељом је увек обилазио паству.

Пред свој одлазак из града свештеник је свратио у кућу у којој сам се задржао како бих посетио старије људе, који у њој живе. Мислио сам да не могу с њим да попричам и помало сам се стидео не знајући како да му изразим своја осећања и мисли. Пред одлазак из куће свештеник се окренуо према мени и упитао је: „Зар није време да примиш Православље?“ Чак нисам морао да припремам говор или да смишљам шта да му кажем!

На дан свете Марине, 1967. године примио сам Православље. Тек касније сам прочитао житије владике Јована и тада сам схватио да је недеља кад сам дошао до уверења да треба да примим Православље била прва годишњица смрти владике Јована. Дошао сам до закључка да је Господ по његовим молитвама показао такву милост према мени.

2. Десет година касније кад сам живео у манастиру у САД-у рекли су ми да ће ме ускоро унапредити у чин архимандрита и послати у Енглеску. Веома сам сумњао у исправност ове одлуке, али је она остала на снази. Само је требало заказати дан унапређења. Негде сам прочитао да је унапређење за архимандрита слично посебном служењу које су свети апостоли поверили апостоли Варнави и сматрао сам да ће ми у извесној мери послужити као утеха, ако молитва унапређења буде прочитана на дан сећања на њега. Међутим, то се није догодило. Неколико дана пре заказаног времена

послали су ме у Њујорк како би ме митрополит Филарет унапредио у чин архимандрита. У последњем тренутку је одлучено да ће се унапређење обавити на дан годишњице упокојења владике Јована. Одмах сам осетио утеху и то да ће се владика Јован с љубављу бринути о мени, тим пре што је било одређено да служим у храму који је он освештао и у којем је служио у Европи.

Ова два догађаја могу изгледати небитна за читаоце, али је моја мрачна душа осетила светлу љубав владике Јована...

Архимандрит Алексије
Енглеска

2. Посмртно јављање владике кинеском избеглици

Господин Ј.Ма је устао 2. јула 1984. године рано ујутру како би отишао на богослужење на дан смрти владике Јована. Упозорен је да ће бити много народа и зато је дошао у 5 сати ујутру.

Клир се већ спремао за Литургију кад је одједном Ј.Ма угледао владика Јована у белој одећи. Владика је прошао између свештеника и пришао је Ј.Ма. Он се сагнуо до земље како би примио благослов од архиепископа Јована, али кад је подигао главу владике више није било.

Треба рећи да је Јона Ма недавно, у децембру 1983. године допутовао из Кине где је због комуниста 17 година провео у затвору зато што је на молбу владике Јована помагао Русима.

Л.Н.И.
Сан-Франциско, САД

3. Парче расе светитеља исцелило је младића-Иранца

Драги у Господу!

Ја сам Раиса Сајад Нажад, удовица о.Стефана, настојатеља цркве светитеља Николаја Чудотворца у Техерану. По благослову владике Илариона сад, од маја 1996. године живим у Ново-Дивејевском манастиру и шаљем Вам своју малу лепту.

Желим да Вам саопштим следеће: младић Сергије је тешко боловао и нису му помагали никакви лекови и лекарска помоћ. Али смо од једне благочестиве жене добили парче расе светитеља Јована Шангајског. Ово парче је послато у Иран и стављено је на чело болесног младића и после светих молитава младић је оздравио. Сад је здрав и отац породице.

Молим за Ваше свете молитве.
Раиса Нажад
Спринг-Воли, држава Њујорк, САД
1997. година, 17. фебруар

4. Католички свештеник је постао сведок чуда

Моја мајка Олга Цагарели је у мају 1989. године била код куће, изгубила је свест, пала је и „хитна помоћ“ ју је одвезла у болницу. Доктор који ју је примио прегледао је и рекао да је парализована, да је у питању срчани напад и много воде у телу. Упозорили су ме да ће учинити све што је могуће, али да су у овом случају веома мале шансе на оздрављење, осим тога, има 81 годину и налази се у веома тешком стању. Рекли су да се

сви опростимо од ње иако је већ била без свести. Мени су дозволили да останем с њом целе ноћи. Одмах сам у души почела да се молим архиепископу Јовану Шангајском и молила сам га да јој продужи живот, како би још поживела. Долазио је болнички католички свештеник и морално ме је тешио. Кад је дошла цела породица, позвали смо нашег духовника, протојереја саборне цркве оца Јована Стукача. Он је видео њено стање, рекла сам да треба читати молитву кад се душа с телом растаје и замолила сам да се још помолимо архиепископу Јовану Шангајском, којег смо поштовали и поштујемо и за чији покој душе се молимо.

И гле чуда, дочекала је јутро, иако јој је ноћу било јако лоше.

Ујутру је католички свештеник кад је обилазио своје болеснике био зачуђен видевши да је мама жива, и упитао је да ли може да узнесе молитве Богу за такво чудо и одмах се помолио.

Моја мама није могла ни да говори, ни да гута, није нас препознавала и цела десна страна јој је била парализована. Код куће смо се у својим молитвама молили за упокојење архиепископа Јована Шангајског и молили смо да он пошаље благодат на маму, да још поживи и да буде при себи, тј. да буде свесна.

Месец дана касније мама се вратила кући. Имала је тежак мождани удар и оштећење обе половине великог мозга. Сви лекари су били запањени због њеног оздрављења. Било је потребно много времена и труда док је нисмо научили да говори, хода и да опслужује себе.

Ево, већ је почела четврта година како по молитвама архиепископа Јована Шангајског мама живи. Протојереј Јован Стукач је сведок и то потврђује.

Тамара Тохадзе

Стратфилд, Аустралија

1992. година, 9. септембар

5. „Дај слободу вољи Божијој“

Након седам година разочарења, изгубљених на прегледање и лечење од бесплодности напоскон смо схватили да се у овоме нисмо ослањали на вољу Божију. Удубили смо се у свој духовни живот и схватили да треба да се препустимо Господу, како би Он могао да испуни Своју вољу у нашем животу. Тада смо први пут сазнали за праведан и пун чуда живот владике Јована (Максимовића). Он је био архипастир Руске Заграничне Цркве у Сан-Франциску, а раније се бринуо о сирочади у Кини. Молили смо владика Јована да се он за нас помоли Господу Исусу Христу. Желели смо да Господ усмери наш живот и да имамо дете о којем бисмо могли да се бринемо као о свом. Неколико месеци смо се тако молили и околности су почеле да се мењају. Након две године чекања мој муж је добио обавештење да се ослобађа место војног капелана у војсци САД-а. Притом је жена свештеника који је раније обављао ову дужност била председник организације за смештај сирочади у овом рејону. Упознала нас је с једном женом која овим управља. Прошло је пет и по недеља након што је предала наше папире и ми смо постали родитељи близанаца – девојчице и дечака!

Пишемо вам о томе с молитвеном благодарношћу Господу Богу. Благодаримо владика Јовану за његово заступништво пред Господом и молимо владика да нас и даље приближава Богу.

Роберта Б.Јанић

Тексас, САД

6. Владика Јован је помогао руском сценаристи у Америци

Драги владико Антоније!

Никад нећемо заборавити изненадни сусрет с Вама и Вашу искрену помоћ. Као што се сећате, прошли сте са мном у крипту владике Јована и служили парастос. Наташа је и раније много говорила о Вама, али ми живимо у Лос-Анђелесу, и зато нисмо рачунали на сусрет с вама лично. Хвала Вам за Ваше подвижништво у односу на сећање архиепископа Јована, хвала за душевну топлину и пажњу према нашој молитви.

Сад неколико речи у вези с тим какав резултат је имало обраћање за помоћ владика Јовану Шангајском и Сан-Франциском. То је било прошле године (1992.). Наша породица је била у веома тешкој кризи: Наташа је изгубила посао, живели смо у туђем стану, у гостима, као сиромашни рођаци. И мени је ишло јако лоше (бавим се филмским бизнисом, а Холивуд туђе не пропушта). Све је водило ка томе да нам преостаје само један пут – да се преселимо у неуређену и немирну Русију, која је као што је познато, још увек врела у страстима. Лако је рећи, а тешко је прхнути из топлотог гнезда и кренути у непознато. Своју идеју за филм требало је да испричам председнику филмског студија „Твенти Сенчри Фокс“ и то је била последња шанса да се извучемо из економске породичне кризе. На претходним сличним разговорима био сам одбијен, овог пута наде скоро да није ни било. Наташа ми је испричала о владика Јовану. Запањило ме је његово лице, учинило ми се да одавно познајем тог човека и да у њега имам потпуно, безгранично поверење. Морам признати да сам прилично затворен, тешко ступам у контакт с људима. Али у овом случају сам осетио да је владика Јован човек који ми је близак и смело могу да му поверим своју судбину. Уочи сусрета с председником филмске компаније ставио сам разгледницу на своје срце, затворио сам очи и замислио владика као да је поред мене. Следећег тренутка сам под руком која је држала разгледницу, осетио топлоту, ширила се од руке према срцу, и испунила ме је љубављу према њему. Помолио сам се свом душом молећи за подршку у тешком тренутку. Молитва ме је умирила. Ујутру сам се, излажући руководству филмског студија „Твенти Сенчри Фокс“ каквим видим будући филм, осећао апсолутно сигурно и пола сата касније студио је донео одлуку спасоносну за мене и моју породицу – закључио је са мном уговор за писање филмског сценарија. Сигуран сам да се ово десило због тога што је у мом животу учествовао владика Јован, по милости Божијој.

Од тада поштујемо сећање на владика Јована као најближег и најрођенијег човека. Управо зато смо Вам били тако захвални што сте прошли с нама у крипту и што сте нам дали на поклон чудесну књигу о владика Јовану. Веома ми је жао што нам потреба да се вратимо у Лос-Анђелес истог дана није дозволила да останемо на служби у храму. Обавезно ћемо остати на служби у току нашег следећег доласка.

Будите здрави, драги владико Антоније. Ниско Вам се клања цела наша породица.

Ваши

Родион Нахапетов и Наташа Шљапникова

Лос-Анђелес, Калифорнија

1. јун 1993. године

7. Владика Јован у сну посећује слепу жену

Драги оче Петре!

Пре око десет дана назвала ме је Марија Мансур и саопштила ми је да су обретене нетрулежне мошти владике Јована. То не доживљавам само као чудо, већ и као благослов свима нама и као подсећање на блискост оностраног света.

О молитвеном заступништву светитеља Јована желео бих да саопштим следеће.

Код куће већ две године негујемо моју мајку-инвалида (она је такође прешла у Православље). Прикована је за кревет и умире од дијабетеса у последњем стадијуму, већ много пута је имала шлогове (мождани удар). Нико не мисли да ће дуго живети. Због нечега она и ја никад нисмо разговарали о владики Јовану, а пошто је слепа никад није видела фотографије светитеља, којих код куће имамо много. Сад ретко бива свесна и не може да говори чак ни кад је при свести. Отприлике пре недељу дана почели смо да се молимо владики Јовану да прекине њене патње и ако постоји за то воља Божија да је Господ узме к Себи (у рај). Следећег дана после почетка молитве мајка је била при свести и почела је испрекидано да нам говори да је онижи старац с брадом којег је назвала свештеником стално посећује. О томе је говорила врло мирно као да тако треба да буде. Кад смо јој детаљно описали владику Јована она је потврдила да је то човек који је посећује. Уопште није била узбуђена или узнемирена и било је јасно да је ово виђење за њу много значило. Од тог дана је неколико пута питала да ли ће је свештеник тог дана посетити.

Свештеник Алексије Јанг
Денвер, Колорадо, САД
25. октобар 1993. године

8. Владика помаже да се роде близнакиње

Желим да поделим с другима чудо рођења мојих кћерки-близнакиња – Олге и Аријадне. Трудови су почели 27. маја 1994. године. Чинило се да се све одвија нормално узимајући у обзир да сам носила двојке. Неочекивано ми је скочио притисак и почела сам да губим крв. Лекарка није могла да схвати да ли је у питању крварење или почетак порођаја. Одлучила је да ме припреми за царски рез, који је смањивао ризик за мене и за близнакиње.

Нипошто нисам желела ову операцију, знајући колико је опоравак тежак, посебно с две бебе на рукама. Видећи да немам избора, потписала сам пристанак за операцију и медицинска сестра је дошла код мене у болничку собу да ми да потребне лекове. Била сам очајна и назвала сам протојереја Петра Перекрјостова молећи за његове молитве код кивота светитеља Јована. Упитао је да ли може да се помоли касније пошто је тренутно веома заузет. Одговорила сам: „Не.“ Молебан за моје здравље је морао да се служи одмах. Отац Петар је пристао и одмах је тако и учинио. Неколико минута касније показало се да моје стање није тако безнадежно. Моја лекарка се консултовала са специјалистом преко телефона и одлучили су да треба да се порађам природним путем ако ми притисак не буде виши од 100. Трудови су трајали још неколико сати и на крају су се родиле две здраве девојчице. Испоставило се да је крварење потицало од тога што је једна беба притискала другу због чега се плацента одвајала од зидова материце. Једна девојчица је попила много крви коју је требало испумпати из ње, друга је била у реду. За време ове невоље све време сам се се молила да се срећно породим и моје молитве су биле услышене.

Владика Јован се заиста заступио за мене својим молитвама. Увек ћу му бити захвална за ово чудо.

Јелена Баранов
Сан-Франциско, САД

9. Исцелење од депресије

Пре десет година (1994.) написала сам Вам писмо с молбом да одслужите парастос код нетрулежних моштију светитеља Јована. У то време сам била у дубокој депресији и веома ми је била потребна помоћ. Послали сте ми свето уље и ја сам њиме помазала своју породицу, као што сте препоручили. Управо у том тренутку је испарила моја депресија која је трајала два и по месеца. Било ми је много лакше, али сам мислила да је то само тренутно. Међутим, депресија је нестала заувек. Мој лекар се веома зачудио, јер депресија не нестаје тек тако. Иако сам недостојна, ово се десило по молитвама владике Јована. Месец дана након мог чудесног оздрављења имала сам срећу да дођем на прославу чудотворца светитеља Јована у Сан-Франциско. Била сам врло срећна и захвална Господу за Његову богату милост.

Смирено се молимо владики Јовану и молимо за његово заступништво.

С поштовањем,

Наталија, Кирил и Захарије Семјонов

Ричмонд-Хил, Канада

2004. година, 21. јануар

10. Аутомобил је уништен, али је свештеник остао неповређен

...Сад ћу испричати о нечему што ми се десило уочи овог празника (прослављања светитеља Јована Шангајског и Сан-Франциског 2. јула 1994. г.).

Уочи Божића пријатељи су ми поклонили теретно возило „Нива“. Оно личи на цип. Кола су добра, њима сам зими (а зима је била с много снега) долазио у сва села у којима је био потребан свештеник. И уочи прослављања владике Јована кренуо сам на бензинску станицу на 12 км од нашег села. Наточио сам гориво у кола и два канистера. Имамо проблема с горивом, али свештеницима дају. И ево враћам се кући. Одједном ми у сусрет истрчава велики вучјак, веома сличан мом Грому. Нагло скрећем у лево и летим наниже с узвишице у мочвару. Изгубио сам свест после првог ударца. Узгред речено, кола су осветљана и изнад мене су биле окачене иконе владике Јована и светитеља Николаја. Сила инерције ме је после првог ударца избацила преко шофершајбне у јаругу. А кола (пуна бензина) направила су салто и почела да се преврћу наниже ка мочвари. Да сам везао појас моја падаија би остала удовица, а деца сирочад. Али због нечега баш на том путовању нисам ставио појас. Дан касније пробудио сам се у болници. Потпуно неповређен, чак нисам имао ниједан јак убој. Само сам огребао нос. Чудо Божије! По молитвама светитеља Николаја и светитеља Јована.

Свештеник Јаков Травин

Владимирска област, Русија

1994. година

11. Верница жали због тога што је била против преношења моштију светитеља (писмо архиепископу Западноамеричком и Сан-Франциском Антонију)

Ваше Високопреосвештенство, драги владико, благословите!

Веома молим да ми опростите то што вам одузимам време знајући колико сте заузети. Треба да Вам откријем једну од ствари која ме узнемирава неко време. Драги владико, мислим да су Вам позната имена свих парохијана који су прошле године потписали лист (молбу) да се мошти светитеља Јована оставе у крипти и да сам ја била једна од ових парохијанки. Међутим, разлог због којег пишем није то да ли сте Ви за то знали или не, јер кад сам потписивала лист, то сам учинила искључиво зато што сам била

сигурна да ће, кад свете мошти буду горе, бити веома тешко помолити се код кивота, због мноштва народа. То је била моја себична жеља. После многих молитава с потпуном вером сам схватила да ће бити онако како потреба, односно по вољи Божијој, а не мојој.

Али, шта се десило? Након што сам неколико пута била у храму после прослављења и стајала близу моштију светитеља Јована, осетила сам тако тиху духовну радост због тога што се мошти налазе горе. Схватила сам да нисам била у праву. Напротив, упркос свим својим очекивањима не стидим се да се поклоним, да повијем главу пред моштима исто као што сам то чинила доле.

Кад сам постала свесна свега тога пре свега сам била убеђена да сам веома крива пред светим Синодом, а нарочито пред Вама.

На коленима Вас молим да ми опростите због тога што сам сумњала у Вашу одлуку. Молим за опроштај и благодарим Вам. Верујте, драги владико да моја одлука прошле године није била с намером да Вам се супротстављам (као што су многи о томе говорили), већ из искреног убеђења. Грешила сам. Постала сам свесна свега тога и молим да ми опростите.

Нажалост, неколико пута сам исто тако вређала светитеља Јована и исто тако сам га касније са сузама молила да ми опрости.

Молим Господа и Пресвету Богородицу да ме уразуме у старости.

Опростите ми и примите моју захвалност за све.

Нека Вас Господ чува!

Молим за Ваше молитве и благослов.

С љубављу,

Валентина Харви

Рединг, Калифорнија, САД

12. Владика Јован мири другарице У сећање на уснулу слушкињу Божију Евгенију Бољшаков

Молитве владике Јовану Шангајском су увек утешне и доносе много радости и помоћ. Посебно бих желела да испричам о три случаја молитвене помоћи владике Јована.

Дошла сам у Сан-Франциско пре пет година из Санкт-Петербурга. Била сам мало верујућа, крстила сам се тек пред одлазак из Русије. У Сан-Франциску сам, по Промислу Божијем, доспела у Архијерјески хор храма „Всјех скорбјашчих Радости“. Наш изванредни диригент Владимир Красовски ме је учио веронауци, објашњавао ми је богослужење и увек је био стрпљив и добар према мени. Не осуђујући ме и не смејући се мојој неукости и маловерју увек је одговарао на сва моја питања и давао ми је да читам много религиозне литературе. Једном сам му се пожалила да се моја мама, која је остала у Русији прекомерно бави хороскопима, и све време ми о томе пише у писмима. Ради се о томе што смо се ми заједно тиме бавиле и чак смо ишле на курсеве за астрологе у Русији. Али пошто сам била у хору при цркви схватила сам наше заблуде и покушавала сам да то објасним мами у својим писмима. Међутим, њу је то веома љутило и она је упорно наставила да ми пише о астрологији. Била сам просто очајна и испричала сам све то Волођи молећи га за савет. Рекао ми је да су у овом случају сва расуђивања бескорисна и да треба да идем и да се молим владики Јовану. У то време се владика налазио у крипти и још није био прослављен. Владимир ми је тад први пут испричао за владика Јована. Нисам видела други излаз, зато сам почела да пишем цедуљице и често сам се молила у крипти код владике Јована. По његовим светим молитвама моја мама се постепено разочарала у астрологију, помало, али ипак, почела је да одлази у цркву, заинтересовала се за

Православље. Са временом је почела више да се занима, у њој се појавила вера, почела је стално да иде у храм, да се причешћује. Данас, пет година касније, она је дубоко верујући човек и њен и мој живот су се веома променили. Моји родитељи су се венчали и Господ је и мужа и мене удостојио да се венчамо истог тог дана. По великој милости Господа и заступништву владике Јована моји родитељи су се и сами удостојили да целивају његове мошти у Сан-Франциску.

Други случај молитвене помоћи владике Јована о којем бих желела да испричам десио се за време Великог поста 1995. године. Почела сам пост с намером да га проведем у молитви, тишини и уздржању. Међутим, искушења су почела скоро одмах, а пред крај поста, уочи самог Васкрса, било ми је јако тешко. И да није било молитвене помоћи владике Јована Шангајског и велики празник Пасхе – Васкрсења Христовог био би за мене помрачен.

Ради се о томе што је неочекивано средином поста допутовала моја стара другарица из Русије. Обе смо се трудиле да проводимо пост у побожности, заједно смо се молиле и с радошћу у срцу смо чекале Христово Васкрсење. Целу Страсну седмицу смо провеле у цркви, стално смо читале Јеванђеље и молитву Јефрема Сирина.

Наступила је Велика субота. Ујутру смо отишле на Литургију, а после смо с великим одушевљењем почеле да се спремамо да идемо на јутрење. У очекивању је прошао цео дан и до јутрења је остало око два сата. Обукле смо све светло и већ смо биле спремне да изађемо из куће кад смо одједном, реч по реч, почеле да се препиремо и посвађале смо се. Моја другарица је први пут била у Сан-Франциску и није знала како сама да дође до цркве. А ја сам без обзира на то, због гордости и злобе отишла из куће оставивши је саму. Чула сам како је за мном молила за опроштај и како је молила да је поведем у цркву. Али сам, не обраћајући пажњу на њене молбе, изашла из куће. Међутим, дошавши до аутобуске станице, схватила сам своју грешку и колико се моје понашање коси с великим празником. У души сам се одмах покајала и потрчала сам кући желећи да замолим другарицу за опроштај и да заједно одемо у храм. На мој ужас, испоставило се да је нема код куће. Било је вече, град је лоше познавала. Муж и ја смо обишли цео рејон у потрази за мојом другарицом, али безуспешно. Тешка срца сам дошла у цркву, надајући се у дубини душе да је можда тамо, али је у цркви није било. Много сам се растужила и било ми је тешко на души, расплакала сам се и нисам знала шта даље да радим. Наше парохијанке су ме смиривале, а мати Маргарита ми је рекла да се молим владика Јовану и за утеху ми је предложила да носим његову икону на литији. Стајала сам с иконицом светог владике Јована, молила сам му се и плакала. И почела је литија. Сви су кренули да излазе из цркве, ја сам ишла међу последњима. И скоро никога нисам видела због суза, које су ми замагљивале очи. Одједном сам у гомили угледала своју другарицу. То је било право чудо, јер није могла знати пут. Одмах сам јој пришла, загрлиле смо се, расплакале и замолиле једна другу за опроштај. А онда смо заједно, носећи иконицу владике Јована кренуле у литију. Обе смо биле веома срећне што смо у овај Светли дан могле да се причестимо Светим Христовим Тајнама и да будемо заједно на овај светли празник по молитвама нашег владике Јована. После је моја пријатељица испричала да је просто чудо како је дошла до цркве. Хвала Богу и молитвама владике Јована, његовом заступништву и помоћи!

Још један случај молитвене помоћи владике Јована се десио у Италији. 1994. године муж и ја смо путовали по Европи. Увек носим са собом иконицу владике Јована, посебно на путовањима. У Риму смо ишли улицом и пришли су нам неки људи молећи за новац. Све се одиграло врло брзо, и нисмо стигли да се саберемо, а они су већ нестали. Мој муж је проверио џепове и открио је да му је сав новац нестао. Потрчао је за овим

људима, а ја сам се молила владика Јовану. Неочекивано је дечак који нас је хватао за руке стао, окренуо се према мом мужу и дао му је сав новац, што је запањило и мог мужа – он то просто није очекивао. У то време је поред пролазила жена и зачуђено је рекла да смо имали среће, јер нико никад не враћа новац. Мој муж сматра да су просто његове претње приморале дечака да врати новац, а ја знам да је помогла молитва владика Јовану.

Моли за нас, свети владико, Господа нашег Исуса Христа!

Татјана Ајкона

Сан-Франциско, САД

октобар 1995. године

13. Упркос лекарској прогнози дечак се родио здрав

За време Божићних празника сазнали смо за чудо које се десило по молитвама нашег светог владике Јована. Прво смо за њега сазнали од главне сестре сестринства Блажене Ксеније при храму светог Владимира код нас у Ан-Арбору, Олге Фјодоровне Разумович. Касније је о чуду испричала парохијанка овог храма Наталија Васиљевна Дејл, која је лично сазнала за чудо од мајке детета Јелене Мајоров.

Јелена и Владимир Мајоров су са сином Алексејем у Ан-Арбор допутовали из Русије. Овде је Јелена примила свето крштење. Касније смо били на њиховом венчању у цркви светог Владимира. Добивши посао у Њујорку породица се тамо преселила. Јелена је остала трудна, али је од лекара сазнала да је њен плод “severely malformed” [има озбиљна оштећења]. Родитељи су се обраћали неколиким специјалистима, али после многих испитивања одговор је био да је “everything is wrong with the child” [с дететом није све у реду]. Медицински закључак је био: потребна је операција – абортус.

Родитељи су се обратили владика Илариону Менхетнском, сад Аусталијском. Владика није могао да да благослов за абортус чак ни поред таквог закључка лекара и рекао је Јелени и Владимиру да се помоле владика Јовану и да замоле за његово заступништво. Доневши одлуку да се препусти вољи Господа, Јелена је изнела целу трудноћу и пре пет месеци, 1996. године Мајорови су добили потпуно здравог дечака. Дали су му име Јован у част владике.

Ево, драги, шта смо сазнали на Божић. Опростите што нисам мудро написала. Ако буде потребно замолићу Наталију Дејл или Јелену Мајоров да све детаљно опишу.

Наталија Чалис

Ан-Арбор, САД

14. јануар 1997. године

14. Исцелење муслиманке

Овај догађај чији сам сведок био десио се мом другу-муслиману.

Све је почело у књижари. Једном сам у књижари пружио руку да узмем књигу о последњем руском цару, а неко поред мене је пружио руку да дохвати исту књигу. Његово име је било Раул (муслиман, који је живео у Јеврици). Почели смо да разговарамо о царским мученицима у Русији. Упитао ме је да ли сам Рус. Одговорио сам да нисам, али сам члан Руске Православне Заграничне Цркве. То је изазвало много питања о разлици између Православља и ислама. Ни у ком случају нисам богослов, али код куће имам библиотеку коју користим свакодневно. После тога смо почели да се срећемо и да доносимо један другом књиге, свако о својој вери, и да их анализирамо.

Поново смо се срели неколико месеци касније и Раул ми је изгледао тужно. Упитао сам шта се десило. Рекао је да га је назвао отац и да му је јавио да мајка има рак груди и да нема наде у оздрављење.

Одмах сам се сетио светог уља од моштију владике Јована. Узео сам вату натопљену уљем, завио је у фолију, узео папирну иконицу светог Јована и рекао сам да све то одмах пошаље својој мами. Рекао је да ће она све то бацити. Инсистирао сам да све што је припремљено пошаље мајци и да јој каже да уљем помаже груди у виду крста. На крају је пристао.

Прошло је неколико недеља. Следећи пут кад сам се видео с Раулом изгледао је зачуђено. Упитао сам шта се десило и он ми је испричао да је управо разговарао с оцем и прво што му је отац рекао било је: „Велик је хришћански Бог твог друга Серафима!“ Упитао је отац зашто је то рекао. Отац је одговорио да су приликом одласка код лекара његовој мајци снимали рак. Лекар је био зачуђен, јер ништа није открио. Позван је други специјалиста, и њега су замолили да начини још неколико снимака, али се ни на њима ништа није видело. Лекар се плашио да се покварила апаратура и послао је мајку да је сниме на другом апарату. Међутим, ни ови снимци нису ништа показали. Лекар није могао да поверује да је рак нестао, зато што је мислио да мајци није остало више од године дана. Доктори нису хтели да признају да се десило чудо и зато је болница пристала да плати другој болници за нове снимке. Прошло је још две недеље, направљени су нови снимци, али нису откривени трагови рака.

Сад се Раул са својом породицом налази у Балтимору. Његов отац је био васпитан у строгом исламу (шиити). Међутим, сад његов отац каже да треба пажљивије да изуче Православље; почели су да га изучавају преко Антиохијске Цркве.

Још сам заборавио да поменем да је мајка, кад је снимана, држала у руци икону светитеља Јована. Желе да 1998. године допутују у Сан-Франциско да се лично захвале владика Јовану. Морам признати да сам дрхтао као пруг кад ми је то причао, јер никад пре тога нисам био сведок чуда.

Серафим Биал
Јеврика, Калифорнија
1997. година, 1. децембар

15. Владика помаже у уређењу породичног живота

1997. године у мени се родила снажна жеља да посетим Свету Земљу. Чинило ми се да је немогуће да је остварим. Међутим, знајући из искуства да је најбоље средство у таквим случајевима молитва, усрдно сам почела да се молим владика Јовану. Одговор је уследио одмах и за време Великог поста отпутовала сам у Свету Земљу.

Првог дана боравка у Вазнесенском манастиру на Елеону упознала сам се са слушкињом Божијом З. Заједно смо провеле цео пост. Кад је дошло време за растанак, З. ми је предала цедуљицу и замолила ме је да је ставим испод кивота светитеља Јована.

Отприлике пола године касније З. (с којом сам, наравно, разменила телефоне) назвала је и упитала да ли сам знала шта је тачно било написано на овој цедуљици. Одговорила сам да нисам. Тада ми је испричала своју причу. Описала ју је у писму и замолила ме је да то напишем.

Дуго времена З. је била обузета чамотињом, пошто се одрекла прошлог живота, а није знала како да сагради нови. За време Великог поста З. је отпутовала у женски манастир у Свету Земљу. У Јерусалиму се З. усрдно молила Богу. Желела је да се уда, да има децу и да живи у Христу. То је и написала у цедуљици владика Јовану.

Ова жеља, сасвим обична и природна за православног мирјанина изгледала је скоро као неостварива машга у околностима у којима се З. у то време налазила. З. је одрасла у Русији, преселила се у Европу као одрасла и тамо је пришла Цркви. Наравно, желела је да се уда за православног човека, али је у граду у којем З. сад живи православних хришћана било мало. Добро је познавала све људе из парохијског живота и сви они су до тада већ стигли да изаберу свој пут у манастиру или у свету засновавши породице. Јер З. и њени вршњаци су имали већ по 30 година. Понекад је З. чак размишљала о повратку у Русију схватајући да је скоро немогуће да сретне новог човека и да заснује породицу у граду у којем је живела.

Кад се из Свете Земље вратила у свој град духовно обновљена одмах је осетила као да јој је камен пао са срца. Тада су почели догађаји који су потпуно променили њен живот.

Круг емиграната из Русије у граду у којем је З. живела био је тако мали се да већина Руса, и ако се није блиско дружила, више или мање познавала. С једним од даљих познаника извесним А. З. је почела ближе да се дружи још пре путовања у Свету Земљу. Без обзира на симпатију коју је А. према њој показивао она, пошто је била обузета својом чамотињом није озбиљно схватала младићева осећања и није осећала да може да му узврати. Након повратка из Јерусалима све се променило. З. је угледала А. другим очима. Млади људи су се заволели. Пошто су обоје били православци одлучили су да се венчају.

А. се као и З. крстио као одрастао човек. Десило се да није имао могућности за учркљење и није често одлазио у храм. Сусрет са З. је променио и његов живот – почео је редовно да одлази на богослужења, да се занима за историју Православља и за црквени календар. Међутим, оног дана кад је А. дошао да поразговара са свештеником о предстојећем венчању још је мало знао о црквеним празницима и зачудио се угледавши у цркви икону светитеља Јована, Шангајског и Сан-Франциског чудотворца. Испоставља се да је тог дана била годишњица прослављања владике. Тако је владика благословио овај савез.

Већ два месеца након венчања А. и З. су чекали свог првенца. Лекари су мислили да ће порођај бити 30. јуна. Родитељи су унапред изабрали име одлучивши да дечаку дају име Степан, а девојчици – Серафима. Негде у дубини душе З. се надала да ће се дете родити ближе дану сећања на светитеља Јована. Прошао је 30. јун, наступио је 2. јул али порођај још није почео. З. је помислила: „Ето, погордила сам се, пожелела сам да родим на дан сећања на владика Јована... Очигледно, нисам достојна.“ 3. јула, у петак, почели су трудови. То се десило ноћу. Муж се пробудио и неочекивано је рекао: „Не, ако се роди дечак, нећемо му дати име Степан.“ З. је одговорила: „Шта ти је, ругаш се жени у мом положају? Свих девет месеци је Степан, а на дан трудова – није Степан. Не желим ни да чујем за то.“ Међутим, муж се нипошто није слагао с именом Степан. Поново су погледали календар. „Никита је,“ рече, „одлично име.“ И тада је З. поново почела да се супротставља.

Дакле, кад се 4. јула у суботу родио дечак, остао је без имена.

Радосну новост су саопштили свој родбини и блиским, назвали су и свештеника који је венчао А. и З. А свештеник је одговорио: „Како је дивно што се Ваш дечак родио на дан светитеља Јована!“ Зачудили су се: „Како то, оче? Јер празник владике Јована је био у четвртак, 2. јула?“ Свештеник је одговорио: „Шта вам је, данас сам му служио. Његов празник је покретан и сваке године се служи у суботу најближу 2. јула. Ове године празник је пао на суботу 4. јула.“

Тако су се распршиле све сумње и дечак је добио име Јован у част светитеља Јована. Тако се по молитвама владике Јована уредио живот слушкиње Божије З. и слуге

Божијег А. Сад се у њиховој породици родило већ двоје деце које се родитељи труде да васпитавају у вери и побожности.

А 2004. године З. и Вања су отишли на ходочашће до моштију светитеља Јована на 10-годишњицу његовог прослављања. Вања је 4. јула 2004. године напунио 6 година.

Т.А.

Сан-Франиско, САД

јул 2004. године

15. Владика је обећао да ће помоћи у тражењу посла и одржао је своје обећање

Дубокопоштовани оче Петре!

Пре две године изгубила сам посао и статус у овој земљи. Истовремено сам скоро изгубила главу. Тада сам Вам послала писмо с молбом да одслужите молебан владике Јовану.

Ускоро сам уснила сан да ходам по некој непознатој цркви са својим писмом у рукама. Идем код владике Јована да се помолим. А бочно с леве стране крајчиком ока видим огромну монашку фигуру од појаса и горе. Огромну, преко целог храма, као из друге dimension (енгл. димензија). Браде се сећам, лице нисам видела. И каже: „Добићеш посао!“ Стала сам и размишљам да ли да идем даље или не и одмах сам се пробудила. Срце ми је истог часа рекло да је то био владика Јован лично.

Исте недеље су ми понуђена два посла и већ две године живим од тога.

Слава Господу Богу за све!

Хвала владике Јовану!

У Христу

Ирина N.

10. јануар 2001. године

16. Владика је помогао у проналажењу посла
Из писма о.Петру Перекрјостову

...После 25 година тражења посла у струци напokon по милости Божијој и по молитвама праведника светитеља Јована, радим. 16. октобра 1999. године наша добра познаница Олга Николајевна је мојој кћерки Јелени за рођендан поклонила књигу „Светилник Благодати“ коју је написао протопрезвитер Валерије Лукјанов. Моја жена Марија прочитала је ову књигу и под утиском од житија светитеља Јована почела је да се распитује код Олге Николајевне о томе како се може обратити с молбом да се одслужи молебан светитељу Јовану. Олга Николајевна Вас је назвала. 27. октобра добио сам позив на разговор, 1. новембра би је понуђен посао, а 4. новембра сам приступио обавезама. Све ово се десило у време кад сте служили молебан светитељу Јовану. Молитвама светитеља Јована милост Божија је с нама. Слава Господу нашем Исусу Христу!

Породица Војтченко

Торонто, Канада

новембар 1999. године

17. Тежак испит је положен уз помоћ владике

Овај догађај се десило 24. априла 2000. године. Радим у „Банк оф Америка“. У име банке требало је да одем на испит из новог компјутерског система. Припрема за испит ми

је тешко ишла. Нисам имала ни компјутер, нити било какву праксу. Супервајзер се бринула за мене и није очекивала добар исход. Почела је да алудира на то да треба да напустим посао. С надом у Бога отишла сам на испит поневши иконицу владике Јована и ставила сам је између папира с питањима. Испит је трајао 4 сата. За брзину завршетка испита давали су 10% које ја, наравно, нисам добила. Направила сам гомила грешака. На крају испита пришла сам столу на којем је провераван папир. Процент пролазности је био 75%. Добила сам 86%. По резултатима направила сам само једну грешку. Нисам веровала својим очима. У мислима сам захваљивала владики говорећи: ти си им затворио очи и они не виде моје грешке. Без његове помоћи бих пала као крушка.

Зато мислим да имам право да кажем да је то била помоћ владике и да сам по његовом благослову положила испит који ми је био тежак. То је чудо од владике Јована.

Ала Љаљина

Сан-Франциско, САД

18. Немачки лекари су се зачудили

Драги оче Петре!

У име наше Берлинске парохије захваљујем Вам од свег срца за Ваше молитве за малог Никиту! Такође, захваљујући њима десило се чудо. Господ није само спасио Никити живот, већ му је даровао потпуно исцелење! Као што знате, осмогодишњег Никиту Фјодорова аутобус је ударио 26. децембра 1999. / 8. јануара 2000. године, на други дан Божића. Задобио је изузетно тешку повреду мозга и лекари су рекли да су шансе да ће преживети свега 10% (и то као што каже о.Аврамије да би утешили родитеље)! И десило се такво чудо! Чак су немачки лекари-атеисте (а Берлин је један од најбезбожнијих градова на земљи) били зачуђени и говорили о чуду! Господ је услишио наше грешне молитве! Ми смо у нашој парохији сваке вечери читали акатист Мајци Божијој и служили молебана. Отац Аврамије је такође сваког дана долазио у болницу да се помоли код Никитине постеље. Али сматрам да се чудо пре свега догодило захваљујући заступништву светитеља Јована! Стално смо се молили пред његовом иконом с честицом његових светих моштију која се налази код нас у цркви, а Никитини родитељи, ГенADIје и Јелена мазали су дечакову главу светим уљем с гробнице светитеља, коју сте Ви послали (на чему Вам се још једном срдечно захваљујемо). Кад је Никита дошао на рехабилитацију у Хамбург он је био једино дете које је од самог почетка могло да хода, док су остала деца, с лакшим повредама по читаве недеље или чак месеце лежала у постељи!

Молим Вас, да ако можете одслужите благодарствени молебан за Никиту! И запишите ако је могуће, још једно чудо светитеља Јована.

Друго чудо, иако не такво, десило се с попадијом Лијом, супругом нашег бившег свештеника, оца Александра (он сад служи у Дизелдорфу). Она је патила од јаких болова у кичми. Након што сам јој дала уље с гробнице светитеља Јована које сте послали, она је почела њиме да се маже и болови су се одједном смањили. Сад јој је много лакше и она Вам је захвална.

Јелена Вањин

Берлин, Немачка

2000. године

19. Светитељ Јован је спасио живот бившем ратном заробљенику

У пролеће 2000. године док сам вечерао с породицом учинило ми се да око кухињског стола лети мува. Што сам се више трудио да се избавим од ње, тим ближа је она била мом десном оку. Касније се испоставило да никакве муве није било – радило се о мом оку. Нешто у оку је пукло и сметало ми је да видим.

Следећег дана отишао сам у војну болницу, у Синсинати и лекари су темељно прегледали моје око. Саопштили су ми је да имам инфекцију ока и наредили да сваког дана долазим у болницу како би могли да прате око. У недељу је наш свештеник отац Павле Басет помазао моје око уљем од моштију светитеља Јована. После ручка сам кренуо у војну болницу, али пошто је била недеља тамо није било ниједног очног лекара и упутили су ме код очног специјалисте у универзитетску болницу. За време разговора са специјалистом упитао сам зашто не могу да сачекам један дан и да дођем у болницу у понедељак. Лекар-специјалиста ми је објаснио да имам ретку всту инфекције у каналу који води у мозак и да је зато потребна операција да би ми се спасио живот.

У понедељак сам поново отишао у војну болницу и лекар је позвао специјалисту из универзитетске болнице како би он проверио моје око. Специјалиста је одмах дошао. Заједно су прегледали моје око и на крају изјавили: „Не знамо шта се десило с вашим оком, али је инфекција потпуно прошла.“ Испричао сам им да ми је у недељу свештеник помазао око светим уљем од моштију светог архијереја. Специјалиста ми је одговорио: „Буди и даље у добрим односима са свештеником који те је помазао, зато што он има добру везу с Човеком Одозго, тј. с Богом.“

Ни најмање не сумњам у то да ми је светитељ Јован посредством уља спасио живот. Имам сва документа из болнице и свештеник Павле Басет овај чудесан случај може лично да посведочи. Увек сам се трудио да се молим, да постим и да водим православни живот, али овакво чудо ми се никад раније није дешавало.

Знам колико је молитва јака. Пре много година, за време вијетнамског рата, био сам ратни заробљеник у Камбоџи, и тада сам се непрестано молио. Касније сам успео да побегнем с члановима моје војне команде који су остали у животу. Таква је била воља Божија.

Мајор Јован Фрајер
Монтгомери, Охајо, САД
28. октобар 2003. године

20. Два чуда која су се десила по заступништву светитеља Јована

1. Пре неколико година мојој кћерки је успостављена дијагноза „ванматерична трудноћа“. Смештена је у болницу светог Томе у Лондону. Молили смо се за њу и за дете. Ноћу сам уснила сан. Налазила сам се у великој цркви, и из далеког краја се појавио служитељ у архијерејској одежди. Сав је сијао златном светлошћу, а изнад његове главе се видео нимбус. Његова коса је била у нереду и он је био ниског раста. Прво сам помислила да је то митрополит Филарет (Вознесенски), али је то био владика Јован. Погледао ме је и прошао је кроз царске двери. Схватила сам да ће све бити добро и наставила сам да спавам. Исте вечери кћерка је пуштена из болнице, све је било у реду. Њено дете има већ 4,5 године, здраво је и крштено у Православљу.

2. У јулу ми је из болнице Гилфорд јављено да је мој мали оток испод пазуха рак трећег степена. Кроз неколико дана провели смо пет сати у онколошком одељењу болнице. Новости су биле лоше. Испоставило се да оток представља секундарни рак и да зато треба открити примарне туморе различитим методама. Осим тога, мамографија је показала злокобну израстину. Лекар је десет пута радио тестове и биопсију. Прогноза је

била лоша. Молили смо се управо светитељу Јовану, Шангајском и Сан-Франциском чудотворцу, чије нам је мошти (честицу моштију) на неко време дала монахиња из Леснинске женске обитељи. Требало је да дођемо у болницу у уторак у току дана. У четвртак је назвала медицинска сестра и саопштила нам је да није све тако озбиљно као што је установљено први пут. Има промена. Испоставило се да је тумор примарни, а груди су слободне од рака. За време операције на грудима је одстрањено деветнаест лимфних чворова. У току операције мошти владике Јована су ми биле везане испод десног пазуха. Лимфни чворови су били слободни од рака, жаришта рака су била одстрањена, а после биопсије дат је закључак да је све чисто. Рака више није било. Слава Богу и хвала владики Јовану за његово заступништво.

Јустина Тролопе
Енглеска
јул 2000. године

21. Владика се стално брине о мени

Драги оче Петре!

Свети владика Јован ми је помогао – добила сам оно за шта сам молила – положила сам испит. Овај догађај са стране може да изгледа глуп и неозбиљан, али није тако. Испит нисам могла да положим неколико година, ова моја неспособност је пре свега имала духовне узроке, требало је да поправим свој живот, а ја сам само све више компликовала. Јасно сам видела да ћу ако се све настави као пре, доспети у пакао, то је у мени рађало панични страх, али не страх Божји. Написала сам кратку цедуљицу владики Јовану и од тада се све променило – мене, заборавну и хладну, стално је подсећао на себе, на то да се брине за мене. Имала сам мноштво искушења док сам се спремао за испит, била сам спремна да све напустим, а свети Јован ме је враћао, обнављао је моје снаге и умиривао ме је. Нимало не сумњајући да је окупио све људе, који су ме иоле познавали, који су се молили за мене, плашила сам се да говорим о тешкоћама, сматрала сам себе недостојном. Десило се још веће чудо. У мој живот је ушао брат Јосиф (Муњос Кортес). О њему сам раније чула врло мало, замишљала сам да другачије изгледа. Његова фотографија је била објављена у нашем „Веснику“ (мај 1997.), али тада нисам имала поверења у њу, помислила сам да је то грешка – не може изабраник Саме Пречисте Дјеве да изгледа као обичан пролазник. То сам помислила и прошло је неко време. Уочи испита сестра Васа (Ларин) која се подвизава при нашој цркви дала ми је Иверску иконицу Мајке Божије, коју јој је својевремено дао брат Јосиф. Молила је да га поменем и да се молим Богородици. Чинило ми се да нећу моћи, али је постепено молитва ојачала, тако да сам се за време испита молила непрестано, односно не ја, већ Мајка Божија. Осећала сам Њен покров. А да помињем брата Јосифа? Схватала сам своју дужност, али сам поново сумњала у своје снаге. Недеља мучног чекања резултата – и уочи самог објављивања резултата потпуно неочекивано смо из Свете Земље од мати Моисеје добили касету с филмом о Виктора (Потапова) „Изабраник Мајке Божије“. То је дугачак филм, али никако нисам желела да се заврши. Гледала сам га с умилењем и трепетом. И све се променило. Знате како се дешава кад човек чита Свето Писмо, житија, поуке светих отаца и као да машта да тако живи и умре, али практично ову одлуку не пројектује на себе, већ на друге и мучи се зашто други тако не живе. Ја сам, нажалост, врло хладнокрвна особа, увек желим то да променим, али сам напор разума није довољан, зато ако је чудо ушло у срце, значи, то и јесте чудо. Брат Јосиф не напушта моје срце, постао ми је близак. Молила сам му се, иако је то вероватно

неправилно, али кад сам му се обратила: „Брате Јосифе, помози“ он ми је помогао! То је чудо. Наравно, због моје слабости, али и снаге, зато што сам постала другачија.

Марија Н.

Минхен, Немачка

2000. година, 29. септембар

22. Побољшање се догодило после молитве код светих моштију

Дубокопоштовани оче Петре!

Пишем Вам ово писмо како бих изразила своју дубоку захвалност за Ваше молитве над светим моштима светитеља Јована Шангајског, а такође да бих Вам саопштила радосну новост да ме је Господ избавио од рака који ми је претио.

Мој муж, Владимир Мезенцев писао Вам је и звао Вас је у новембру из Торонта (његово прво писмо није стигло) с молбом да се помолите код светих моштију светитеља Јована Шангајског за моје здравље (имала сам велики тумор на штитној жлезди, рађена и је биопсија), а такође за здравље моје мајке, слушкиње Божије Софије и за то да мој муж успе да нађе посао с платом која би била довољна за нашу породицу.

Прво побољшање је наступило следећег дана након Ваше молитве. Пробудила сам се ујутру и осетила да сам јача и бодрија. И до данас ми се ниједном није вратило осећање потпуне физичке немоћи као што је било пре тога (долазила сам с посла и буквално падала с ногу, чинило се да немам снаге чак ни да дишем).

Друго чудо – биопсија је ових дана показала да је мој тумор доброћудан. Искрено сам се молила и молила сам за заступништво светитеља Јована Шангајског, као и мој муж и моји ближњи. И искрено верујем да су ме спасиле Ваше молитве и заступништво светитеља Јована Шангајског.

Још једном, оче Петре, примите најискренију захвалност од мог мужа и мене. Такође пренесите, молим Вас, нашу захвалност попадији за њену саосећајност, пажњу и велику душевну топлину које је испољила у телефонским разговорима с мојим мужем.

Данас смо заказали благодарствени молебан светитељу Јовану Шангајском у нашој цркви Свете Тројице у Торонту у коју идемо.

Наставићемо да се молимо светитељу Јовану Шангајском за здравље и срећу наше породице.

Сад ми предстоји искушење – операција и потпуно одстрањивање штитне жлезде. Веома се надамо да ће нам Господ и светитељ Јован Шангајски и даље помагати.

Добили смо иконицу светитеља Јована Шангајског и уље из кандила над његовим гробом које сте послали и са свештеним страхом чувамо ове свете реликвије.

Нека Вама и Вашој породици Господ и светитељ Јован Шангајски узврате за сва добра и за Вашу молитвену помоћ у ово за нас тешко време.

С најискренијом захвалношћу,

Наталија и Владимир Мезанцев

Торонто, Канада

2. децембар 2000. године

23. Тешка операција се успешно завршила

Моја братаница се родила с тешком срчаном маном – скоро потпуно одсуство преграде између комора. То је била наша бол, наша породична трагедија. Овакве срчане

мане се не лече. Уобичајена мана преграде се „крпи“ без проблема, а у случају с Људом ова „закрпа“ се ни на шта није могла ставити. Преграда просто није постојала.

Као лекару било ми је јасно да је с медицинске тачке гледишта случај безнадежан, али као хришћанин, веровао сам да је, *што није могуће за људе могуће Богу* (Лк. 18, 27) и молио сам се стално светитељу Николају Чудотворцу и владики Јовану Шангајском, којег сам осећао као веома блиског и за којег сам сматрао да је дат нама, савременим хришћанима како не бисмо мислили да су сва чуда остала у прошлим временима.

Тако је прошло скоро десет година. Чинило се да Господ не чује ни моје молитве, ни молитве оних којима сам се молио. И ево, у септембру 2000. године назвао ме је брат и рекао ми је да ће Људа бити оперисана. Смишљена је принципијелно нова операција која даје наду пацијентима попут ње. Нажалост, искуство у сличним операцијама није велико и шансе су, по речима лекара пола-пола. Али у супротном случају су шансе [да ће преживети] још мање, чека је срчана инсуфицијенција и неминовна смрт.

Пристали смо на операцију. У недељу сам замолио свештеника нашег Покровског храма у Чикагу оца Павла (Ивашевича) да одслужи молебан. На моје чуђење он је не питајући ме рекао: „Помолимо се владики Јовану,“ и пришао је икони која се налазила поред велике иконе светитеља Николаја. Обрадовао сам се. Значи, Господ је услишио молитве Својих изабраника и то ми ставља до знања. Вратио сам се кући с миром у души.

Следећег јутра је у Москви почела операција. Желео сам да телефонирам како бих поразговарао с Људом, али су ми рекли да је операција почела у 6 ујутру. Тек у 6 сати увече лекари су изашли из операционе сале и рекли да је операција била изузетно сложена, губици крви су били много већи од норме, стање је било врло тешко. Ноћу сам покушао да назовем реанимацију, лекари су били шкрти на речима одговорили су скоро грубо: „Стање је крајње тешко, не сметајте нам да се боримо за њен живот.“

По тону одговора сам врло дубоко осетио да немају наде, просто ће испунити свој дуг до краја. Појурио сам у храм, по помоћ од Онога, за Којег *је све могуће* (Мк. 10, 27). Отац Павле је служио молебан владики Јовану. Било ми је веома тешко на души. Схватајући да не смем да искушавам Господа и да молим за оно што желим, ипак нисам могао просто да се смирим и да се предам, јер би то значило издати и Људочку и лекаре који су наставили да се боре за њен живот.

Сећам се свог пута од храма до куће. Срце ми се кидало од невидљивих суза. Гледао сам дрвеће украшено јесењим златом, висину плавог неба од које човек губи дах и мислио сам да она то више неће видети, да неће моћи да дође код нас у госте, да обиђе Америку, да види свет. Није могуће изразити ту бол. Прстима који су се хладили бирао сам број у Москви спреман да чујем најгоре. Лекари су рекли да је стање крајње тешко, нестабилно. То више нисам чуо. Главно је да је жива!

То је трајало целе недеље. Молио сам се владики Јовану и Мајци Божијој и два пута дневно сам телефонирао у Москву. Стање се није побољшавало, али се није ни погоршавало. Тако се лагано и неприметно дешавало чудо. Десет дана касније Људочка је из реанимације прешла у собу за интензивну негу и месец дана касније је пуштен кући. Први пут у животу њени родитељи су приметили руменило на њеним образима и њене усне су порозиле.

Наравно, у овом догађају не може свако да види чудо. Обична операција, тешка реанимација. Па лекари се с тим сусрећу свакодневно. То је истина. Али тим пријатније ми је што Господ кријући се од нас грешних и трудећи се да нас не саблазни ипак свим онима који имају духовне очи и уши даје могућност да то схвате и чују. Лекари су кад је већ све прошло рекли да прве ноћи после операције само што нису изгубили Људмилу и да је то што је остала жива – ПРОСТО ЧУДО.

Ко има уши да чује нека чује!
Др Андреј Иванченко
Чикаго, САД
24. децембар 2000. године

24. Светитељ Јован је помогао да унук дође на свет

За постојање великог руског свеца Јована (Максимовића) сазнала сам 1999. године од парохијанке наше цркве у селу Салтиково. Дала ми је књигу о светитељу Јовану, Шангајском и Сан-Франциском чудотворцу. Сазнавши да мојој кћерки предстоји први порођај далеко од Русије, у Америци, и делећи моје узбуђење, ова парохијанка ми је посаветовала следеће: „Моли се великом руском светитељу Јовану, чије се нетрулежне мошти налазе у храму „Всјех скорбјашчих Радости“ у Сан-Франциску – он ће све уредити!“

Из књиге сам сазнала да је владика Јован (Максимовић) мој земљак, па чак и комшија. Кућа мог деде се налазила у Липовој шумици, у предграђу Харкова, а ту су недалеко живели и родитељи светитеља Јована. Имања су била једна поред другог и вероватно су се наши преци познавали. Михаил Максимовић је као правник радио у Харкову пре емиграције у Југославију. То је град у којем смо се родили моја деца и ја. Све ово ме је зачудило и надахнуло да летим код кћерке преко Сан-Франциска. То је било 2000. године.

Спремала сам се да летим у Америку на кћеркин порођај, и никако нисам могла да нађем свој пасош. Прегледавши више пута сва могућа места и пошто сам већ изгубила сваку наду да ћу га наћи, обратила сам се владика Јовану с молбом: „Покажи ми, владико, да ли је пасош изгубљен или се налази у кући.“ И у сну сам чула глас: „Узми пасош у старој торби, у ормару.“ Кад сам се пробудила појурила сам према ормару и нашла сам торбу – пасош је био тамо. Два пасоша су била један поред другог (стари, који сам оставила за успомену и нов).

Наступио је дан путовања. Испратили су ме најстарији син и супруг. Прошавши царинску контролу предала сам документа за пасошку контролу. Потпуно мирно сам чекала крај процедуре кад се одједном испоставило да сам понела стари пасош. Саосећали су са мном, али ни на који начин нису могли да ми помогну. Морала сам да се вратим у Салтиково. Тог дана сам имала напад болести која ме одавно није мучила. Само ме је брза и благовремена реакција лекара из доброг дома здравља „Кремљовка“ подигла на ноге. Замислила сам шта би ми се десило да ми се овај напад десио у авиону. Владика ме је практично скинуо с лета и тако ме је спасио мимо моје воље. После терапије одлетела сам у Америку и срећно сам стигла до места у којем живи моја кћерка, у држави Њу-Мексико.

Летела сам преко Сан-Франциска, поклонила сам се моштима светитеља Јована. Кључар саборне цркве, протојереј Петар Перекрјостов љубазно ме је дочекао, поклатио ми је неколико флашица благодатног уља и испратио ме је уз благослов.

Напокон је наступио месец порођаја и кћерка је одведена у болницу. Трудноћа је била тешка. Исто тако је било и с порођајем. Кћерка није могла да роди ни после девет сати трудова. Индукције нису помагале и лекар је отишао да се спрема за операцију (царски рез). Све време сам била поред ње. Павши на колена обратила сам се владика Јовану: „Помози! Знам да си многима помагао на порођају.“ И одједном подижем поглед и видим: у углу собе стоји светитељ Јован у белој одећи с митром на глави – његове очи, коса... А иза леђа се зачуо усклик медицинске сестре: „Иде дете, иде.“ И појавио се мој унук Фјодор.

Ина Јоршевич
Москва, Русија
фебруар 2003. године

25. Чудесно исцелење по молитвама светитеља Јована

Имала сам проблема с левом ногом. Јако ме је болела, посебно велики прст, који је био све мање и мање покретан. Прст ми је био већ деформисан због кврге. Стални бол ме је пратио и зато сам увек била нервозна и лоше расположена. Скоро да више нисам могла нормално да ходам. Кад је бол постајао неиздржив лакар ми је давао кортизол. Међутим, олакшање није дуго трајало, свега неколико минута. Касније се бол враћао, још гори него пре. Због јаких болова нисам могла да спавам.

Једне вечери сам се сетила уља светитеља Јована, које су ми пријатељи донели из Сан-Франциска. Нашла сам уље, прочитала акатист владике Јовану и са сузама сам му се молила, молећи га за помоћ. Затим сам уљем намазала велики прст и он се на моје очи исправио! Била сам толико узбуђена и дирнута да нисам могла да заспим. Осетила сам необјашњиву енергију, која је пролазила кроз мој табан као хиљаде мајушних иглица. То је било потресно осећање. Мој велики прст више није био згрчен иако се није исправио 100%. Мислим да ће ме то подсећати на чудо светитеља Јована.

Испричала сам свом сину шта се десило. Он је мислио да преувеличавам, јер је знао у каквом стању је мој велики прст. Није био сигуран. Убрзо после тога сломио је прст на десној руци. После скидања гипса син се жалио на бол и на непокретност зглоба. Рекла сам му да владика Јован може да му помогне, али да за то треба да има јаку веру. Син је одговорио да прво треба да види, па тек онда да поверује. Ја сам напротив говорила да прво треба да буде вера, а после ће наступити исцелење. Рекао је да ће покушати. Клекао је на колена и помолио се. Прочитала сам акатист светитељу, намазала синовљев прст уљем и пољубила сам га пожелевши му лаку ноћ. Ујутру је устао и рекао: „Свето уље је стварно помогло, могу да мрдам прст!“

Хвала Богу дивном у светима Својим! Хвала, владико за одговор на моје молитве!
Свети Јоване, упућуј нас грешне, моли се Богу за нас.

Мирјана Вуковић
Торонто, Канада

26. Исцелење од рака

(Сведочанство парохијанке, које је пренео свештеник Борис Игнатијевски)

Мој брат с којим ни данас не могу да разговарам ни о хришћанству, ни о Православљу, почео је макар да признаје постојање Бога. Пре две године откривено је да има рак. Прво су му дали две недеље живота, затим пет месеци, а онда пет година, ако буде имао среће. Ја сам прешла у Православље. Код куће смо муж и ја служили молебн светитељу Јовану, Шангајском и Сан-Франциском чудотворцу. Затим сам послала свето уље владике Јована другој братовљевој жени која је католкиња. У писму сам јој објаснила да уље нанесе у виду крста на кичму братовљевој кичму која је оболела од рака и замолила сам владика Јована да се моли Господу за њега.

Сад је мој брат оздравио и он је први човек у свету исцељен од ове врсте рака.

Природно, ово се активно разматра у медицинском свету.

Хвала владике Јовану за то што је услишио наше молитве.

Кабрамата, Аустралија

2004. година, 8. јул

27. Добијање посла након молебана владике Јовану

Цело лето, од почетка јуна до средине септембра 2004. године тражила сам посао. Посао сам имала, али не одговарајући – привремен, кратак (на пример, бака коју сам неговала умрла је две недеље после мог запослења).

После тога сам по савету наших парохијана написала писмо и послала прилог за молебан светитељу Јовану код његових светих моштију. Писмо сам послала 13. септембра. Истог дана сам назвала свештеника саборне цркве у Сан-Франциску с молбом за молитве владике Јовану за посао. Сутрадан сам добила две понуде и били су заказани разговори, али сам желела да радим у Њујорку пошто ми је досадило да путујем у далеко, јер се и црква у коју идем налази у самом центру града. 16. септембра ми је понуђен посао о којем сам могла само да сањам, и притом недалеко од Њујорка, у граду који знам и у којем сам сањала да радим.

Хвала, Господе!

Хвала, Царице Небеска!

Хвала, светитељу Јоване!

Татјана

Њујорк, САД

29. септембар 2004. године

28. Захвалност владике Јовану за помоћ

Драги у Господу о.Петре!

Писала сам Вам пре два месеца да се помолите код гробнице блаженог светитеља Јована којег дубоко поштујем, да нам Господ Бог преко његовог заступништва пошаље дете, јер смо у браку већ седам година и немамо деце. Прво сам се обраћала лекарима, чак сам пила таблете које је требало да ми помогну, али сам у дубини душе ипак веровала да је Господ све створио и да свиме управља, да је Он заправо мој главни Лекар. И ево, пре месец дана, кад сам одбила све лекове и лекаре десило се чудо – сазнала сам да чекам дете. Господ Бог нам је послао велику милост и нашој радости нама краја.

Иако сам молила за помоћ многе светитеље верујем да ми је веома помогао светитељ Јован Шангајски. Желим да Вас замолим да служите благодарствени молебан код његових моштију и да га замолите за заступништво да се трудноћа срећно одвија.

Са захвалношћу,

Лесја Прокопив

Карел, држава Њујорк, САД

2004. године

29. Ана се помолила, владика Јован ју је услишио и позвао нас је да дођемо

У мају 1995. године због несреће у колима опекотине су задобили моја унука Ања (имала је годину и 8 месеци) и њен браца Владимир (2 године и 8 месеци). Ања се после шока који је трајао скоро две недеље освестила и упитала је: „А где је Бога?“ Она нас је привела Богу. И само по Божијој милости Ања, моја лепотица-унучица, која је после ватре постала унакажени инвалид доспева у најбољу болницу света – Бостонску, у којој су

операције бесплатне, а Ањину и моју исхрану душе и тела, као и смештај, на себе је узела Богојављенска црква у Roslindale (рејон у Бостону) на челу с нашим незаборанвим оцем Романом. Тако смо први пут и сазнали за светог Јована и за Ксенију Петроградску.

Кад смо први пут дошле у Бостонски центар за опекотине 1997. године (у августу) ту смо провеле осам месеци, до марта 1998. године, зато што је Ања имала 4 веома тешке операције, а између операција су биле пауза по 2 месеца иако је то врло мало. И ево после треће операције Ања се осећала врло лоше – постала је нервозна, као да су је заменили, ништа јој није било мило, ручице и ножице су јој се грчиле, и ја сам написала писмо оцу Петру у Сан-Франциско. Осим тога, хитно смо обавестили владика Митрофана у Њујорку о тешком стању девојчице из Русије која је имала опекотине, и о којој је бригу преузела црква у Rosindale. Врло брзо је стигао одговор оца Петра, уз његово топло и паметно писмо биле су приложене књиге о владика Јовану, свето уље и новац. Отац Петар је одслужио молебан код моштију светитеља Јована, владика Митрофан је служио молебан код Курско-Корене иконе Мајке Божије у Њујорку, отац Роман је служио молебан за Ањино здравље овде, у бостонском храму. Ањи је било све боље, тражила је од мене (имала је 4 године) да јој не читам бајке, већ књигу о светитељу Јовану. И Ањино стање се толико поправило да је извршена четврта операција, која јој је била просто неопходна, иако су се лекари плашили да је оперишу.

Прочитале смо све књиге о светитељу Јовану које нам је послао о.Петар и све што нам је на читање давала наша мати Ирина. Ања је стално говорила: „Кад будем код њега замолићу да ми да косу.“

Наши мили парохијани су у лето 1999. године Ању и мене повели у џорданвилски манастир, где је једна од жена, које су стајале код иконе светитеља Јована посаветовала да му се помолимо: јер он ће учинити све тако да ће Ања моћи чак да целива и његове мошти. Ања се помолила, а ја сам наравно, веома желела да повезем Ању у Сан-Франциско, али сам видела да је из бостонског храма мали број људи био код светог Јована. Ања је пре сваке операције молила нашег доброг оца Романа да је благослови иконом светог Јована Шангајског.

И одједном, недељу или две касније (нисам записала, а сад сам потпуно заборавила датум, али знам да је било врло брзо) наш мили отац Роман зове болницу и каже: „Треба да попричамо.“ Кад су нас из болнице довели на службу (опет парохијани!) о.Роман је објаснио да је на једну од последњих служби дошао мушкарац којег он не познаје, да се распитао за Ању и да је рекао да ће дати новац за ову девојчицу, али не само за лекове, не за хотел и за карту за Русију, већ да с баком која је свуда прати, односно, са мном, оде код моштију светитеља Јована. Док је отац то говорио, од узбуђења ми се одузело цело тело, јер сам знала да нико није чуо Ањину молбу. Чак и сад, кад је прошло скоро шест година, не могу без узбуђења да се сетим догађаја кад је владика Јован услишио Ању и позвао је себи. И ми смо тамо провеле три незаборавна дана у септембру 1999. године (живеле смо код његове штићенице Ларисе Красовски), а његову помоћ, његово присуство, осећамо и сад.

1999. г., септембар, Бостон. Само што смо се вратиле с путовања у Сан-Франциско, где смо биле код моштију светитеља Јована. И пришла нам је жена (касније смо сазнале да се зове Рима Vilker), заинтересовала се шта је с девојчицом, где живимо између операција. И неочекивано суградан нас налази, даје нам кључеве од празног стана и буквално нас приморава да живимо тамо док не одемо кући (а требало је да путујемо месеци и по дана касније). Значи, владика се поново побринуо о Ањи. А ми смо између операција живеле у дивној и сложаној породици Климов, они су тада имали шесторо деце. Наравно, Мери и Андреј Климов су учинили подвиг, примили су девојчицу унакажену ватром коју није

могао свако да гледа. А Римина понуда је била као из бајке. Још сам се противила, јер је Мери за нас тако много учинила, и нисам могла да је оставим у тешком тренутку. Међутим, Рима није хтела ни да чује ни за какво „али“. Рекла је да је њен бивши муж после разговора с њом обуставио продају свог стана како би Ања и бака живеle у њему док не оду кући, у Русију. Тамо смо живеle као у бајци. Тихо, мирно, фрижидер је био пун различитих намирница. Ања и ја смо почеле да се забављамо, да шетамо, само што је Ањи било досадно без Мерине деце. Мени је тамо било јако лепо. Јер породица Климов се такође уморила од нас – клиника, превијања, болница итд. И имали су своје шесторо деце. А ми смо два пута долазиле из Русије и тада смо живеle у породици Климов. А сад, после нашег путовања у Сан-Франциско код светитеља Јована владика је пожалио и Мери, и нас. Ово се без владике не би десило. Колико пута смо се у Москви, долазећи из Калмикије, где смо живеle до 2000. године, ради операције или на лечење у болници за опекотине нашле у таквој ситуацији да само што нисмо ноћиле на улици; мене људи примају у стан, а кад баце поглед на Ању одмах одбијају. А овде, у центру Бостона, читав месец дана смо живеle у празном трособном стану! Владико, мили владико, слава теби! И његова брига за Ању траје и данас.

А ево како смо се преселиле у Подмосковље. Ањи су људи поклонили стан у нашем селу. Одједном су сви лекари из московске болнице почели да говоре да је за Ању врућина Калмикије веома штетна, а свештеници на различитим местима су благослов дали управо за Подмосковље. Али хајде, продај кућу у Калмикији, одакле се масовно иселјавају, не само Руси, већ и многих породице Калмика. Људи куће продају годинама. Ми смо кућу продали за недељу дана. Градоначелник Елисте, престонице Калмикије, дао нам је „КамАЗ“ да превеземо ствари (1300 км). За трен ока смо купили стан у Подмосковљу, али двособан, у којем су живеle наше три породице. Ужасно је после куће живети у тако тесном стану (шта да се ради кад смо имали новца само за њега). Поред свега тога, све нам је било туђе. Све рођено: и природа, и људи, и родбина – остали су у Калмикији. И одједном добијамо позив да дођемо на пошту. Испоставља се неко је писао „Руском дому“ навевши нашу адресу у Калмикији! Пошта Калмикије је преко наших рођака успела да нађе нашу адресу у Подмосковљу и слала нам је пошту веома дуго, вероватно пола године. Ни сад не знамо ко је написао. Отишла сам у редакцију овог часописа како бих им се захвалила. Тамо је главна уредница почела да негодује зато што је чланак прошао без њеног знања?! На свако писмо смо одговорили, затим су код нас почели да долазе људи из Москве, а онда су нам предали новац како бисмо од њега купили Ањи стан под условом да гласи само на њу и да само Ања има право боравка у њему. Породица има права да живи у стану, али само док Ања не порасте, и надаље ће станом располагати само она. Мили владика Јован Шангајски, већ смо у Русији, а он зна све наше потребе, помаже нам и у Русији. И чак је наш игуман Георгије рекао: „Валентина, то још једном доказује да је Ања под Божјим окриљем.“ Тако је захваљујући владика Јовану Ањина породица добила засебан стан, а ми, остали чланови породице, живимо у свом двособном стану, где је пријављена и Ањина породица осим Ање. Мили владико, слава теби! Диван је Бог у светима Својим!

Тек што смо успели да оформимо поклон-стан на Ањино име приближило се време операције у Бостонској болници за опекотине у јесен 2000. године. Како су нам добро дошле све уплате! Долећемо, и размишљајам где ћемо се сместити, коју породицу ће отац Роман наговорити да нас прими. И опет је све као у бајци. Смештају нас у Бостон у парохијски дом. Други свештеник је отпутовао и соба се ослободила. А ја о томе нисам могла ни да сањам. Живеле смо као код куће, чак и боље! Облачили су нас, хранили, појили, водили не само у болницу, већ и на излете, помагали да васпитавам моју унучицу,

јер су је упознали није имала ни четири године! Отац је Ању сместио у приватну школу где је други разред завршила као најбоља ученица и почела је одлично да говори енглески. Живот поред храма у окружењу љубави и топлине оца Романа и попадије Ирине и свих њихових парохијана – то је могао да учини само владика Јован Шангајски.

Кад смо биле код моштију светог Јована у септембру 1999. године сваког дана смо ишле у храм и пре полетања Лариса Красовска нас је довезла још једном (већ касно увече, летеле смо кроз неколико сати) да се поклонимо светом Јовану. Јасно ми је да другог доласка код њега неће бити, такви поклони се дају само једном, плачем од среће, опраштам се од њега, и пре него што су се врата затворила Ања и ја смо повикале: „Владико, до виђења!“ Лариса је почела да нас грли говорећи: „Да ли схватате да сте рекле: до следећег виђења!“ Владика нам је, дакле, јасно ставио до знања да нас чека и по други пут. И заиста, кад смо у октобру 2001. године дошле на операцију, биле смо смештене у парохијски дом (каква срећа!), Марина и Слава су нам рекли да ће нам помоћи да купимо карте за Сан-Франциско да бисмо Ања и ја поново отишле код моштију светитеља Јована. Мили владика, он не само да подржава Ању морално (она верује у Бога, добро учи; иако је у потпуности унакажена од ватре, иде право, нема комплексе, понаша се као обичан човек), већ је подржава и материјално. Помогао нам је да издржимо ово искушење. Тамо смо провеле четири дана – то је било већ 2002. године, и сваког дана су у храму била опела за покојнике; чак и кад смо поново дошле да се опростимо с владиком два-три сата пре полетања у храму је поново био покојник. Почела сам да се плашим да летим: а шта ако се деси терористички акт? И одједном, пре него што смо се окренуле да изађемо прилази његова друга шићеница, ставља Ањи и мени иконицу светитеља Јована и каже: „Летите мирно, владика је с вама.“ Страх ме је одмах напустио. Мили владика, он све види.

16. март 2005. године. Сад смо допутовале у Бостон већ четврти пут. Проблем је био наш боравак између операција. У парохијском дому није било места и одједном нам попадија Ирина, пре нашег полетања, јавља у Русију да ћемо опет боравити у соби у парохијском дому. То је опет владика Јован Шангајски. Веома волим владика.

Кад смо биле код моштију светитеља Јована у септембру 1999. године добиле смо од њега и ову помоћ (које се све време сећам са захвалношћу):

1. Мој кумић Евгеније био је у чеченском заробљеништву. Молила сам владика да помогне кумићу. Долетеле смо у Калмикију крајем септембра 1999. године и одједном нам је месец и по дана касније јављено да Евгенија возе кући, да је жив. Знао да је кумића ослободио само мили владика Јован Шангајски. Иако многи његови рођаци мисле да је у питању просто подударност, ја се клањам владика с љубаву и захвалношћу.

2. Наш парохијанин, Феђа, дуго није могао да нађе посао због повреде кичме, а у породици има двоје деце у пубертету. Замолио је да купим свећу баш за његов новац (дао је један долар) да замолим за помоћ светог Јована да нађе посао. Феђа нам прво ништа није говорио, а касније је рекао, кад је с оцем Романом изабрао посао од мноштва понуда које је добио. Чак је позван тамо где се никад није обраћао. Како сам се зачудила, како ми је било драго! Слава теби, владико Јоване, којег сви воле!

Валентина Худолејев

Русија

2005. година, март

30. Поклон од светитеља Јована

Моја породица – ја, жена Кристина и син Брајан – већ преко шест година покушавамо да постанемо грађани САД-а, ове благословене земље. Мој син Брајан је грађанин САД-а, јер се овде родио. Чак и ако нас протерају из ове земље, мој син ће свеједно моћи да остане.

Ја радим у православном издаваштву „Консилијар-прес“ овде, у Калифорнији, око четири године. Кад сам први пут поднео молбу за радну дозволу, како бих могао да радим у издаваштву, добио сам је само на три године, осим тога, морао сам да чекам визу читаву годину, тако да сам заправо могао да радим само две године. По истеку визе добио сам продужетак на још две године. По имиграционим законима виза се не може продужити на више од пет година. По закону морао сам да се вратим у Румунију, да поново поднесем молбу за визу и да чекам читаву годину како бих добио визу на пет година. У септембру 2004. године наших пет година је истекло, поднели смо захтев имиграционој служби за продужавање визе на годину дана објаснивши да је заправо нисмо добили на пет година, јер смо читаве године чекали визу. Отприлике месец и по дана касније одбијен је наш захтев за визу, јер смо већ провели пет година и дошло је време да се вратимо у Румунију. Поразговарали смо са својим адвокатом и он је рекао да се може поднети последња молба „за поновно покретање предмета и разматрање“, што смо ми и учинили. За задовољење ове молбе било је врло мало шанси, али смо свеједно покушали.

Било нам је веома важно да останемо у Америци ове године, јер смо имали још послова у имиграцији. Отприлике годину дана пре тога поднео сам молбу за стално место боравка (то је први степен за добијање такозване „зелене карте“), а моја жена је „зелену карту“ добила на лотоу (америчка влада организује извучење сваке године). Као што сам већ рекао било нам је веома важно да останемо овде, јер да смо се вратили у Румунију имали бисмо мало шансе да поново дођемо у Америку и све би било компликовано да смо морали да поднесемо молбу преко Америчког конзулата у Румунији.

Мој пријатељ, ђакон Јован Кристијансон назвао је свог друга, оца Давида Бара из града Остина у Тексасу, и испричао му је о нашим проблемима с имиграцијом. Он је одмах рекао да треба да се помолимо светитељу Јовану (Максимовићу) у храму у част иконе Пресвете Богородице „Всјех скорбјашчих Радост“ у Сан-Франциску. Чуо сам да се по његовим молитвама дешавају многа чуда. Ђакон Јован је дошао код мене и рекао је: „Треба да поведем тебе, твоју жену и сина у Сан-Франциско да се помолите владици Јовану.“ Неколико пута смо покушавали да одемо у Сан-Франциско и напoкон, недељу дана пре истека нашег легалног рока за одлазак из Америке, отпутовали смо тамо.

У храм смо дошли 19. марта, али се служба већ завршила и ђакон Димитрије из књижаре нам је љубазно отворио цркву и дозволио да се поклонимо моштинама владике Јована.

Затим је рекао да ће молебн владике бити у пет сати увече, али нисмо могли да останемо, јер смо обећали да ћемо отићи на рођендан код једне двојнице. Рекли смо да ћемо молебн заказати сутрадан.

Тог дана се десио необичан догађај у књижари: наш друг, који нас је довезао у Сан-Франциско, ђакон Јован, срео је познаницу с Аљаске, која је такође допутовала да посети храм. Распричали смо се и ђакон Јован је сазнао да су ова жена и он из истог града и да познаје људе који су радили код ђакона Јована на Аљасци. Ђакон Јован им је дубовао новац и послао га је преко ове даме. А ми смо се чудили и реално замишљали ове људе кад добију чек од ђакона Јована који је срео њихову познаницу у Сан-Франциску. На путу до куће ђакон Јован је рекао да има добар предосећај у вези с овим догађајем и да обавезно треба да се вратимо у храм и закажемо молебн, што смо ми и учинили.

Вратили смо се у храм у уторак ујутру, 22. марта и одслужили молебан код моштију владике Јована. Кад се молебан завршио помислио сам да сам се расејано молио владики, јер ми се десетомесечни син стално врпољио на рукама и правио је буку тако да сам могао да се усредсредим само на неколико речи за време молебана. Затим смо се вратили кући у Болдер Крик и кад смо прилазили кући угледали смо возило експрес-поште фирме FedEx. Заказали смо авионске карте за Румунију и знали смо да FedEx треба да их достави. Жена је рекла да се све време молила да нам Господ да неки знак и кад је видела возило FedExа била је обесхабрена. Пришли смо куриру и упитали да ли има нешто за нас. Рекао је да има и да је FedEx једном већ покушавао да донесе пошту, али никога нису затекли код куће, а било им је потребно да се неко потпише да је примио пошту. Али није нас чекао да дођемо, већ возило шлеп-службе, пошто су се кола FedExа покварила.

Истог дана сам отишао на посао да узмем своје ствари у случају да треба да путујемо за Румунију. Проверио сам електронску пошту и угледао сам – чудо. У поштанском сандучету била су четири писма из имиграционе службе о томе да је мој предмет примљен и да могу да останем у Америци. Одштампао сам на штампачу једно од писама и дао на читање мојим колегама, јер је то био изванредан догађај и желео сам да га још неко потврди. То је била истина, а не сан. Одмах сам назвао жену и саопштио јој радосну вест. Моје колеге су такође биле изузетно запањене милосрђем Господа и његовим чудом!

Матеј Флорин
Бен-Ломонд, Калифорнија, САД
март 2005. године

31. Код католкиње се појавило занимање за Православље

Желела бих да поделим с вама последње од чуда која су ми позната, а која су се десила по молитвама светитеља Јована. Пишем ово на молбу моје шефовице с посла – Џулије Абумарх.

Пред крај фебруара 2005. године Џулијина кћерка Џанин се озбиљно разболела на плућима и доспела је у болницу. Испоставило се да јој се на плућима накупило много воде и лекар је рекао да ће девојчица, ако вода не изађе кроз специјалну цевчицу до краја дана, бити оперисана. Џулија, њена мајка и цела породица веома су се секирали за девојчицу. У то време сам посетила дете и предала сам им уље из кандила владике Јована, испривавши шта треба да се учини. Чланови ове породице су католици и знају за свето уље. Осим тога, замолила сам свог духовног оца да у личној молитви помене болесну Џанин и њену мајку Џулију.

Цео дан је протекао у узбуђењима, Џулија се свака два сата сећала светог уља и у облику крста је њиме помазивала Џанин чело. Убрзо после тога неочекивано за све истекла је вода из плућа. Детету је било много боље, и неколико дана касније пуштена је из болнице. Џулија је била веома узбуђена и захвална руском свецу за помоћ. Поклонила сам јој књигу о владики Јовану на енглеском језику и мало сам јој испривачала о њему. Замолила ме је да напишем о том догађају и да предам сведочанство свештенику. Више од тога, у њој се појавило занимање за Православље и она с времена на време поставља питања о нашој вери.

Господ је милосрдан и дуготрпељив и свима жели спасење, зато је веома важно молити владика Јована за наше спасење, за учвршћење вере и за спасење наших ближњих, а остало ће се придодати.

Татјана Ајкона
Сан-Франциско, САД
21. април 2005. године

32. Светитељ ме греје надом

Многопошгвани протојереју Петре!

Зовем се Олга, имам 17 година. Желела бих да вам испричам не о великом чуду, не о спољашњој помоћи, већ просто о унутрашњој подршци, коју светитељ Јован Шангајски пружа мојој породици. Атмосфера у мојој кући је тешка: родитељи се често свађају, већ неколико година се спремају да се разведу, једном су се већ разилазили. А ја имам четворогодишњег братића Андрјушу, потребна му је љубав и стабилна породица. Не знам како ће даље расти...

Треба рећи да моја бака веома поштује владику Јована Максимовића и редовно заказује молебне код његових светих моштију. Он јој је такође више пута помагао.

Ево шта ми се десило. Родитељи су пролазили кроз тежак период, много су се свађали неколико недеља и више нисам знала шта да радим. У то време или мало раније парохијанка чији син је свештеник у Сан-Франциску дала ми је иконицу светитеља Јована, освећену на његовој гробници и ја сам је окачила изнад свог кревета. И ево после једне тешке вечери пуне свађа и псовки отишла сам у своју собу и мој поглед је пао на ову иконицу. Прочитала сам тропар, написан на полеђини и он је загрејао моју душу, посебно зато што су у њему изражене „љубав“ и „брига“ владике Јована за нас. Јасно је речено да је он овде, близу, да је жив, и зато молитва греје човека, и чини да су му свеци блиски. Прочитала сам тропар и одмах ми је постало боље, појавила се нада. И пре тога сам га знала, али управо у овом тешком за мене тренутку посредством тропара су ми се откриле сва љубав и брига светитеља Јована за нас. Такође је зачуђујуће то што се сутрадан кад сам се вратила из школе испоставило да су се и мама и тата разболели од грипа, обоје су легли болесни у исти крвет и помирили су се у току дана. Не знам колико ће овај мир трајати и да ли ће трајати али се од тада трудим да свакодневно читам тропар светом Јовану Шангајском и светитељ наставља да ме греје надом.

С поштовањем,
Олга
Монреал, Канада
мај 2005. године

32. Владика помаже невољницима

У САД сам долетео 2. августа 1996. године. У Америци сам поднео тешко искушење: изгубио сам посао и три и по године сам био у тешкој депресији. Због депресије не само да нисам могао да радим преко три године, већ ме је, природно, и жена напустила.

Био сам очајан и покушао сам да се убијем. Лежао сам у психијатријској болници и због клевете сам доспео у затвор.

1997. године сам добио такозвану „зелену карту“, односно право на стални боравак у САД, али није било наде да ћу добити држављанство. 4. августа 2005. године имао сам заказан разговор за решавање питања о држављанству. Пре тога сам послао писмо светитељу Јовану у Сан-Франциско, молбу за молитве и лепту. На разговору сам осећао

помоћ и подршку одозго! Четири сата сам практично издржао испитивање, лукаву проверу, и изашао сам као победник у борби која је за мене била веома тешка.

Неколико дана након што сам добио америчко држављанство из Сан-Франциска ми је стигло писмо с потврдом да је моје писмо светитељу Јовану стигло до храма и да је служен молебан с молитвом за помоћ.

Господ ме је молитвама светитеља Јована обасуо Својом милошћу и помоћи.

Д.Б.

7. август 2005. године

33. Прозорљивост светитеља Јована

Ово казивање пишем по речима сада покојног Николаја Николајевича Војејкова, с којим смо се муж и ја дуго година дружили и контактирали у Буенос-Ајресу. Кад нас је Николај Николајевич посетио у Сан-Франциску 90-их година испричао ми је један догађај о светитељу Јовану који сам записала.

Ана Александровна Војејков, мајка Николаја Николајевича била је кћерка генерала фон Дрентална, који је служио на двору цара Николаја II; пошто је била супруга генерал-ађутанта Николаја Војејкова, удостојена је да буде дворска дама царице Александре Фјодоровне до последњих дана. После револуције Ана Александровна је с децом живела у Бриселу. Педесетих година је посећивала свог сина Николаја у Буенос-Аиресу. Тамо сам се с њом и упознала. Живећи у Бриселу Ана Александровна је познавала и веома поштовала архиепископа Јована (Максимовића) пошто је била парохијанка његовог храма. 1957. године њен син Николај Николајевич је одлучио да се с породицом, женом Едит Фјодоровном и децом Николајем и Наталијом пресели у Канаду у Монреал. Обавестио је своју мајку којом авио-линијом ће полетети, као и о броју лета. На путу из Брисела у Монреал авион је требало да слети у Њујорк.

Одједном новине у Бриселу саопштавају да је авион којим је летела породица Војејков пао између Њујорка и Монреала и да је уништен. Цела посада и сви путници су изгинули. Ана Александровна је, прочитавши ову новост ипак одлучила да се одмах обрати авиокомпанији како би се уверила у оно што се десило и у судбину свог сина и његове породице. Авиокомпанија је потврдила да су Николај Николајевич и његова породица били на овом лету и да су погинули. Тада је Ана Александровна одмах отишла код архиепископа Јована (Максимовића), испричала му је шта се десило и замолила га је да одслужи парастос. Владика ју је саслушао и мирно је рекао: „Не треба служити парастос, већ молебан.“ Ана Александровна га је у недоумици погледала и са сузама у очима молила је да служи парастос тврдећи да је њен син с породицом погинуо и да има потврду авиокомпаније о томе. Владика ју је поново погледао у очи и поновио је: „Не парастос, већ молебан,“ и отишао је. Ани Александровној није преостало ништа друго да уради – вратила се кући, помолила се и заспала је. Рано ујутру зазвонио је телефон. Ана Александровна је подигла слушалицу и зачула је глас свог сина Николаја. Он јој је саопштио да је његова породица срећно стигла возом из Њујорка у Монреал. Није могуће описати речима оно што је Ана Александровна доживела у овим трнуцима. После шока због губитка наврле су јој сузе-радоснице. Испоставило се да су Николај Николајевич и његова породица долетели у Њујорк, па су он и жена одлучили да возом из Њујорка дођу до Монреала како би деци показали лепоту севера државе Њујорк и провинције Квебек, причему никоме у авиокомпанији нису рекли да напуштају авион. Даље је Николај испричао својој мајци да му је за време путовања из Брисела у Њујорк неки унутрашњи

глас дошапнуо да у Њујорку треба да изађу из авиона и да наставе пут возом. Тако су се Николај Николајевич и његова породица спасили од сигурне смрти.

После свега што је доживела Ана Александровна је поново отишла код владике Јована како би му саопштила радосну вест о породици, као и да га замоли за опроштај због неповерења према њему. Светитељ Јован је као и приликом првог сусрета с Аном Александровном служио благодарствени молебан за спасење њене породице.

Прозорљивост владике Јована је била непоновљива. Захваљујући његовој светости ми и сад по његовим молитвама добијамо помоћ и духовну подршку.

Тамара Александровна Гранитов

Сан-Франциско, САД

14. октобар 2007. године

34. Чудесна помоћ која је пружена породици будућег епископа

Светитељ Јован је нашој породици пружио своје благодатно заступништво. Убрзо после рођења мог најстаријег брата, у августу 1950. године (данас је он ипођакон Михаил, а после смрти нашег оца 1981. године – председник црквеног одбора парохије светог Николаја у Франкфурту на Мајни) моја мајка Нина Викторовна девојачко Ељмисов тешко се разболела од туберкулозе. Мој брат је одвојен од мајке. Док се налазила у болници мајка је била на ивици живота и смрти. Мамини родитељи, Виктор и Лидија Ељмисов који су тада живели у Бруклину (Њујорк) написали су писмо владика Јовану не познајући га лично, с молбом за молитвено заступништво за кћерку Нину.

У међувремену се моја друга бака, Татјана Петровна Горачек (девојачко Матфејев) налазила код маме у болници за плућне болести у Кенгиштајну код Франкфурта на Мајни. Једне ноћи Татјана Петровна је заспала поред маминог кревета управо у тренутку кад је код маме почела предсмртна агонија. Бака се изненада пробудила, осетила је снажан ударац у раме. Угледавши маму у агонији успела је да позове лекаре који су успели да поврате моју родитељку.

Ускоро је захваљујући операцији моја мајка оздравила.

Дека и бака Ељмисов су касније израчунали да је писмо које су послали владика Јовану он могао да прими управо оног дана кад је мама имала смртоносни напад и кад је моја бака Татјана Петровна добила благовремени „ударац у раме“ кои је мами спасио живот.

Индиректна потврда за ово размишљање уследила је неколико година касније у манастиру Свете Тројице кад су Ељмисови први пут угледали светитеља Јована и пришли да му се захвале за молитве. Нису чак стигли ни да се представе, а владика Јован их је предухитрио питањем: „Како је моја Нина?“

Спасоносна улога владике Јована у нашој породичној судбини дотакла се и мене грешног (и не само захваљујући томе што сам угледао свет Божји после маминог оздрављења).

Крајем 80-их и почетком 90-их година имао сам великих проблема због астме и алергије од којих сам јако патио у пролећном периоду, често сам просто лежао ни жив ни мртав. Мајка се бринула за мене и посаветовала је да се обратим лекару доктору Малухи који ју је лечио у болници за плућне болеснике. Овај лекар, који је већ одавно превалио седамдесету имао је праксу у близини станице у Франкфурту и код њега су долазили астматичари из свих крајева Немачке. Није било једноставно dospети код њега и само захваљујући маминој другарици Марији Петровој Гумењук успео сам да се запишем на пријем. Тада сам управо био рукоположен за јеромонаха и првих 40 дана сам служио у

манастиру преподобног Јова Почајевског у Минхену. Морам да кажем да сам тих дана снажно осећао присуство владике Јована у свом животу. Сео сам на воз и мајка ме је дочекала на станици у Франкфурту. На пријему сам објаснио доктору Малухи да сам син његове бивше пацијенткиње. Заинтересовао се и рекао сам му да се мајка налази у пријемној. Позвавши маму доктор Малуха је пришао ормару и извадио је мамину историју болести (немачка тачност!) и сетио се свега. Његов колега је тад одбио да је оперише замоливши дроктора Малуху да га замени. Операција је трајала седам сати!

Доктор Малуха је рекао да би данас ову болест излечио у амбуланти, а тада таквих средстава и могућности није било.

(Лекови доктора Малухе су ми много помогли и још четири године, до саме његове смрти користио сам његове услуге. 1995. године сазнао сам за Бутејкову методу дисања због чега сам отпутовао у Москву после чега сам оставио све медикаманте против астме.)

1992. године код нас у манастиру преподобног Јова Почајевског одржавао се проширени Архијерејски Синод Руске Заграничне Цркве. После једне седнице сам у ходнику манастира срео радосног владика Антонија, архиепископа Сан-Франциског и Западноамеричког, који је блистао и који ми је открио да је на овој седници донета одлука о прослављању владике Јована.

1994. године кренуо сам у Сан-Франциско на канонизацију владике Јована. Кад сам успут свратио у манастир Свете Тројице отац Петар (сад епископ Кливелендски) замолио ме је да заменим дежурног свештеника и да служим Литургију. То је био дан сећања на светитеља Јована Тобољског (Максимовића) – претка владике Јована.

На дан прославе, већ у Сан-Франциску имао сам част да заједно с оцем Григоријем Науменко за време полијелеја и првог величања носим икону светитеља Јована.

Исцељујући утицај владике Јована осећам и данас. Дан после потписивања Акта о канонском општењу између Заграничне Цркве и Московске Патријаршије догодио се изванредан сусрет у трпезарији хотела Даниловског манастира у Москви. Протојереј Петар Перекрјостов, свештеник храма „Всјех скорбјашчих Радости“ у Сан-Франциску где почивају мошти светитеља Јована ушао је с једним мушкарцем који ми је изгледао као емигрант из руске дијаспоре. Испоставило се да је он главни лекар клинике за болести срца и крвних судова, директан потомак светитеља Јована Тобољског и Јована, архиепископа Шангајског и Сан-Франциског из рода Максимовића! Отац Петар Перекрјостов и ја смо се прошле године успешно лечили код њега. У овоме такође видим помоћ владике Јована.

Епископ Штутгарски Агапит (Горачек)

2008. година, 1. март

1. Руска Загранична Црква²³

†Јован, архиепископ Бриселски и Западноевропски

Руска Загранична Црква је део Руске Цркве, који се налази ван граница Руске државе и који сад предводе Првојерарх и Архијерејски Синод, избрани од стране Сабора епископа руске дијаспоре.

Руска Црква већ око два века има свој део у дијаспори. Проповедање хришћанства паганским племенима Азије проузроковало је оснивање мисија, које су се с временом претвориле у епархије, у Кини и Јапану.

²³ Наводи се по: *Јован (Максимовић), архиеп.* Руска Загранична Црква. Изд. 2. Монреал, 1979.

Наставак проповеди у Азији било је ширење Православља међу паганским становништвом на Алеутским острвима и на Аљасци и оснивање мисије за Северну Америку, а затим стварање епархије. У Западној Европи почевши од XVIII века цркве су прво отворане при руским амбасадама, а касније и одвојено од њих на местима која су Руси посећивали приликом путовања у иностранство. Сматрало се да се све ове цркве налазе у надлежности митрополита Петроградског и у време непосредно пре револуције биле су у непосредној надлежности њеног викарног епископа, епископа Кронштатског. Нико од источних патријараха, чији ауторитет је руски народ високо поштовао, а такође нико од других поглавара Православних Црква никад се није изјашњавао против оваквог ширења Руске Цркве. Ако је по црквеним канонима период од тридесет година довољан да се сматра да храм или место припадају епархији, која је у току тих година владала њима, тим пре треба сматрати да Руска Црква има неоспорно право на она места којима је управљала више деценија. Са сигурношћу се може рећи да ово питање никад не би било постављено да су Руско царство, а с њим и Руска Црква остали у ранијој сили и слави и да им се није десила невоља.

После пада монархије Руска Црква је наставила да унутар и ван Русије ужива ранија права. Међутим, то није дуго трајало. Ускоро су почели прогони. Комунистичка влада, која је дошла на власт, поставила је себи за циљ искорењивање сваке религије, која по марксистичком учењу представља предрасуду и сујеверје. Главни ударац је усмерен на Православну Цркву, којој је припадала огромна већина руског народа и која га је надахњивала у току многих векова, од самог крштења. Почело је затварање црква, почели су прогони и убиства свештенослужитеља, што је касније прерасло у систематску борбу против Цркве с циљем њеног уништења.

Предвиђајући могућност лишавања слободе највише власти Руске Цркве и немогућности да поједини делове Руске Цркве с њом опште, патријарх Тихон, који је тада био њен поглавар, донео је одлуку да се у деловима одвојеним од централне управе, оснивају привремене црквене управе под вођством најстаријих јерарха који се тамо налазе. У то време већ су биле створене црквене управе у местима која нису имала везе с Москвом за време грађанског рата у самој Русији (на југу Русије и у Србији). А кад је уследио Велики исход Руса из своје отаџбине након пораза војске која се борила против комунистичке власти, у иностранству се обрела Највиша Црквена управа југа Русије, на чијем челу је био митрополит Антоније (Храповицки), познат целом православном свету.

Јерарси који су допутовали у Константинопољ одмах су се обратили чувару места Васељенског престола блаженог сећања митрополиту Бруском Доротеју с молбом да им дозволи да наставе да руководе својом руском паством. Дозвола им је дата актом од 29. децембра 1920. године. На почетку следеће, 1921. године на позив Српског патријарха Димитрија, митрополит Антоније се преселио у Србију и тамо је прешла Највише управа Руске Заграничне Цркве. Око њега су се тада ујединили сви руски архијереји Руске Цркве, сви делови Руске Цркве ван граница Руске државе. Цркве, којима је управљао викарни епископ Петроградског митрополита поверене су архиепископу Евлогију прво од стране Привремене Највише Црквене Управе, а затим и од стране патријарха Тихона. Духовне мисије на Далеком истоку (Кина и Јапан), као и епископи, који су се из Русије преселили у Манџурију, признали су да се потчињавају основаној Црквеној управи у иностранству. По жељи патријарха Тихона иста ова Управа је за Америку именовала једног од епископа који су с југа Русије допутовали у Константинопољ (митрополит Платон). Такође, Највишој Црквеној управи су се потчињавали наша Духовна мисија у Јерусалиму и протопрезвитер у Аргентини.

Највиша Црквена управа, основана на југу Русије у областима које су тада биле слободне од совјетске власти, која је одговарала каснијем указу патријарха Тихона од 7/20. новембра 1920. године, а коју је потврдио чувар места Васељенског престола митрополит Доротеј, и братски примио патријарх Српски Димитрије, заиста је постала највиша црквена власт за све руске цркве које су се налазиле ван граница Русије.

Највиша Црквена управа у коју су у прво време осим епископа улазили и представници клира и мирјана, признавала је за свог врховног киријерарха патријарха Московског Тихона и своју принудну раздвојеност од њега сматрала је за привремену, а себе је сматрала одговорном пред будућим Сверуским Сабором након ослобођења Русије од безбожне власти. Патријарх Московски Тихон признавао је хиротонију Највише Црквене Заграничне управе. Чак јој је давао инструкције, на пример, именовање епархијског архијереја Северне Америке митрополита Платона за вршење ревизије [делатност привременог управника Алеутске и Северноамеричке епархије епископа Александра (Немоловског)] којег је у Београду посветио настојатељ цркве у Копенхагену епископ Антоније [Дашкевич].

У новембру 1921. године у Сремским Карловцима, у Југославији, одржан је први Загранични Сабор у којем су осим 24 епископа учествовали представници клира и мирјана.

Пошто је на тај начин био изражен став свих Руса који су успели да избегну од совјетске власти Сабор је сматрао да је дужан да се изрази своје мишљење о стању у Русији, где се под јармом власти мучило остало становништво Русије. Сабор се обратио Ђеновској конференцији с молбом да не подржава большевичку власт и да помогне руском народу да се од ње ослободи.

Большевичка власт је, видевши у томе претњу за себе, одлучила да изврши притисак на Русе који су се налазили у иностранству преко црквене власти. Под снажним притиском совјетске владе патријарх Тихон је потписао указ о забрани Највише Црквене Управе, поверивши митрополиту Евлогију [Георгијевском] да се побрине за стварање нове управе. Патријарх Тихон је био ухапшен одмах после тога.

Руводећи се његовом претходном одлуком од 7./20. новембра 1920. године архијереји у иностранству су се окупили 31. августа 1922. године и одлучили су да уместо Највише Црквене управе изаберу Архијерејски Синод. За председника је као најстарији по чину изабран једини, поред патријарха, стални члан Руског Синода, митрополит Кијевски Антоније [Храповицки], који је био на најстаријој руској катедри.

Све руске цркве су се потчињавале Архијерејском Синоду, као што су се пре потчињавале Највишој Црквеној Управи и изабрани Архијерејски Синод је постао призната црквена власт у иностранству. Архијерејски Синод и Сабор су себе и себи потчињене цркве и даље сматрали нераскидивим делом Руске Цркве. По руском обичају у свим руским црквама у иностранству на богослужењима се узносило име патријарха Тихона, а после њега име поглавара Цркве у иностранству – митрополита Антонија.

Председник Архијерејског Синода у иностранству митрополит Антоније, који је после хапшења патријарха Тихона остао најстарији руски јерарх од оних који су се налазили на слободи, устао је у одбрану прогањане Руске Цркве. У својим посланицама најсветијим патријарсима и инославним властодршцима он је разјаснио стварну ситуацију у којој се наша Руска Црква, о којој они често нису имали тачну слику. Његово обраћање архиепископу Кентерберијском имало је за последицу интервенцију енглеске владе у судбини патријарха Тихона, који пуштен из затвора у тренутку кад је већ почео суд над њим и кад је писан акт оптужбе с циљем да се осуди на смртну казну.

После смрти патријарха Тихона 1925. године Руска Загранична Црква је признала чувара места Патријарашког престола митрополита Крутичког Петра, али је он ускоро

ухапшен и совјетска власт га је прогнала због чврстине и одсуства жеље да чини уступке безбожној власти. Црква у Русији и у иностранству наставила је да га сматра својим поглаварем и његово име се узносило на богослужењима у свим храмовима. Заменик је постао митрополит Сергије [Страгородски]. У то време су међу руским јерарсима у иностранству настале изесне несугласице и упућен је апел митрополиту Сергију с молбом да донесе пресуду. То је омогућило митрополиту Сергију да изрази своје гледиште на стање дела Руске Цркве у дијаспори. Обраћајући се заједничким писмом епископима у иностранству, 12. септембра 1926. године он пише: „Драги моји светитељи, молите ме да будем судија у ствари коју уопште не знам... Да ли уопште Московски патријарх може да буде руководиоца црквеног живота православних емиграната?... Корист саме Цркве захтева да заједничком сагласношћу створите свој централни орган црквене управе, који има довољно ауторитета за разрешавање свих неспоразума и несугласица и који има снагу да пресеца неспоразуме и свако непослушање, не прибегвајући нашој подршци...“ У писму испуњеном љубављу према својој сабраћи у иностранству он каже: „Тешко да ћемо се још видети у овом животу, али уздајем се у то да ћемо се милошћу Божијом видети у будућем животу.“

То је било последње писмо митрополита Сергија у којем је слободно писао оно што је сматрао истинитим. Тамница, претње, не само у односу на њега, већ и према целој Руској Цркви и лажна обећања совјетске власти су га сломили: неколико месеци после свог писма пуног љубави према јерарсима у иностранству, које је било као завештање пред губитак унутрашње слободе, митрополит Сергије је издао Декларацију у којој је признао совјетску власт за заиста закониту руску власт, која се брине за народно добро, „чије су радости наше радости и туге наше туге“. (Декларација од 16/29. јула 1927. године). Истовремено, по обећању које је дао совјетској власти митрополит Сергије је од клира у иностранству захтевао да потпише лојалност совјетској власти.

Овај указ је био у потпуној противречности с погледом израженим 9 месеци раније да Московска Патријаршија не може да руководи црквеним животом емиграната. Ако су за оне који су се налазили у Русији и који су поднели тешке патње, могле да постоје олакшавајуће околности за њихову моралну предају суровој власти, исто као што су црквени канони за време прогона ублажавали епитимије онима који су се одрекли Христа после тешких страдања, за оне који су били на слободи и у релативној сигурности, није било никаквих ублажавајућих околности и оправдања, нити смисла, да тако нешто потпишу. Тешко да је сам митрополит Сергије рачунао на то да ће се било ко у иностранству потчинити његовом указу и то је очигледно учинио јавно како би испунио захтеве совјетске власти и самим тим скинуо са себе одговорност.

Међутим, на то је пристао митрополит Евлогије са својим викарним епископима и епископом Севастопољским Венијамином [Федченковом]. Ипак, у самој Русији су се нашли храбри исповедници међу онима који су били затворени и међу онима који су били на слободи, и који су митрополиту Сергију рекли да не признају договор с безбожном влашћу – прогонитељском Цркве. Многи од њих су прекинули чак и молитвено општење с митрополитом Сергијем као с оним ко је „пао“ и ступио у савез с безбожницима, а за њима је пошао део клира и мирјана у Русији. Безбожна совјетска власт је сурово прогонила тако чврсте јерархе и њихове следбенике.

Не испунивши своја обећања дата митрополиту Сергију која су га подстакла на договор с њом она је истовремено лишавала слободе, прогањала, па чак је и убијала многе који нису признавали Декларацију митрополита Сергија.

Међу лицима која нису признала Декларацију митрополита Сергија о верности совјетској власти били су чувар места патријарашког престола митрополит Петар

[Пољански], чији земаник је био митрополит Сергије, митрополити Јарославски Агатангел [Преображенски] и Казански Кирил [Смирнов] које је Патријарх Тихон навео као могуће чуваре места патријарашког престола (уколико Петар не ступи на њега), митрополит Јосиф Петроградски [Петрових] и многи други познати јерарси. А и сам митрополит Сергије је био њихов истомишљеник много пре Декларације, коју је потписао због горе наведених разлога.

Декларација митрополита Сергија није донела корист Цркви. Прогони не само да нису престали, већ су нагло појачани. Између осталих оптужби, које је совјетска власт примењивала на свештенослужитеље и мирјане додата је још једна – непризнавање Декларације. Истовремено целу Русију заплуснуо талас затварања храмова. За неколико година били су уништени или узети у различите сврхе скоро сви храмови. Читаве области су остале без иједног храма. У концентрационим логорима и местима принудних радова било је заточено на хиљаде свештенослужитеља, чија огромна већина никад није изашла на слободу, пошто су тамо погубљени или умрли од прекомерног рада и оскудице. Прогањана су чак и деца свештеника и сви верујући мирјани.

С њима је духовно била прогањана Руска Загранична Црква. Осим неколико већ поменутих јерарха, сви остали на челу с митрополитом Антонијем, одлучно су одбили да потпишу лојалност совјетској власти и наступили су као њени јарки разобличитељи. Осим тога, митрополит Антоније, који је веома волео митрополита Сергија и који је у себи патио због свог вољеног ученика и пријатеља написао је у своје име писмо-савет, које вероватно није дошло до њега, и које у сваком случају сад већ није могло да утиче на његове поступке.

Као што јерарси и паства у Русији, који нису признали Декларацију митрополита Сергија, нису изашли из састава Руске Цркве, то никад није учинио ни део у дијаспори. Сви су они као пре били у духовном јединству с чуварем места Патријарашког престола који се мучио у пустињским местима крајњег севера, митрополитом Петром. Његово име се узносило у свим црквама Руске дијаспоре. У свим њеним црквама узносиле су се молитве за браћу која страдају у отаџбини, за њено избављење од безбожне власти и упокојење оних које је она мучки убила. У међувремену је митрополит Евлогије који је потписао лојалност совјетској власти позван на молитву коју је она организовала за страдалну Руску Цркву и учествовао је у њој. У томе су неки видели наступ против совјетске власти и митрополит Сергије му је забранио да служи. Не желећи да призна своју кривицу пред Заграничним Руским Синодом митрополит Евлогије је тада молио Константинопољског патријарха да њега и паству привремено прими у надлежност Васељенске Патријаршије, што је он и учинио.

Без обзира на његов одлазак и на одлазак митрополита Платона са следбеницима из састава Заграничне Цркве, а може се рећи уопште из Руске Цркве, Загранична Руска Црква представља слободан део Руске Цркве. Она је уживала пажњу Свјатејших Патријараха и других јерарха братских Православних Цркава. Посебну пажњу и бригу о њој испољавао је Српски патријарх Варнава који је покушавао да врати у Руску Заграничну Цркву епископе који су се од ње одвојили (митрополита Евлогија, митрополита Платона с њиховим викарним епископима), као и да буде посредник између ње и митрополита Сергија, којег је поштовао и волео као ректора своје Академије. Међутим, ускоро је имао прилике да се увери да се митрополит Сергије налази у рукама непријатеља Цркве и да су његове радње штетне по њу, о чему му је патријарх отворено и написао.

Патријарх Варнава се руској дијаспори обратио 9./22. јула 1930. године за време службе у руској Тројицкој цркви беседом у којој је рекао: „Знајте да нељуди који

прогањају Цркву не само да је муче, већ се труде да је разбију, да је разједине и на сваки начин шире своје преступне руке према вама, који се налазите ван граница своје отаџбине. Ви, верни синови Русије, не смете да заборавите да сте једини ослонац великог руског народа... Црквени раздори које су посејали непријатељи ваше домовине треба по сваку цену да престану. Међу вама се налази велики јерарх митрополит Антоније, украс Васељенске Православне Цркве. Овај умни човек је сличан првим јерарсима Христове Цркве из раног времена хришћанства. Он је следбеник црквене истине и они који су од њега отишли треба да му се врате. Сви ви, не само ви који живите у нашој Југославији, већ и ви који се налазите у Америци, у Азији, и у свим земљама света треба да на челу с вашим великим архипастирем митрополитом Антонијем чините једну непобедиву целину, која не попушта пред нападима и провокацијама непријатеља Цркве. Ја као Српски патријарх, сад ваш рођени брат, ватрено се молим Богу да сједини Русе, који се налазе у иностранству у једну целину, како би расла Русија онаква каква је била, на челу с православним самодржавним царем, и у име Господа Исуса Христа и свих Његових светаца благосиљам вас благословом патријарашким.“

Патријарх Варнава је живо учествовао у делима Руске Заграничне Цркве сазивајући под својим председавањем саветовања представника различитих црквених области дијаспоре с циљем изглађивања несугласица, прекида раскола и враћања у Заграничну Цркву оних који су из ње изашли. Уз његово учешће и под његовим председавањем 1935. године је написана „Уредба о Руској Православној Заграничној Цркви“, коју су потписали он и руски јерарси и која представља основу за управљање Руском Заграничном Црквом.

Однос, исто тако пун љубави према Руској Заграничној Цркви испољавао је Антиохијски патријарх Григорије, који јој је увек пружао подршку и давао средства за издавање православног катихизиса, који је написао митрополит Антоније. С Руском Православном Заграничном Црквом је увек општио Свјатејши Александријски Патријарх пружајући јој братску подршку и обраћају се њеним првојерарсима као законитим поглаварима. Блажени патријарх Јерусалимски, такође не само да је дозвољавао деловање Руске Цркве у границама своје Патријаршије, него је позивао и на учествовање у делима Патријаршије. Тако је, у случају потребе за рукополагањем нових епископа позвао архиепископа Анастасија, садашњег митрополита и Првојерарха Руске Заграничне Цркве, који се налазио у Јерусалиму, да саслужује с њим. Блажени патријарх Тимотије је био један од епископа, којег су заједно рукоположили патријарх Дамијан и митрополит Анастасије. Архиепископ Синајске горе је увек био у општењу с Руском Заграничном Црквом. У братском јединству с њом била је Бугарска Црква. У границама Помесних Цркава Руска Загранична Црква је руководила своју духовну децу по договору са свештеноначалијем ових Цркава и деловала је у границама које су јој дате, потпуно самостално, настављајући да остварује некадашња права Руске Цркве.

1935. године обележен је јубилеј, педесетогодишњица свештенослужења поглавара Руске Заграничне Цркве митрополита Антонија. Прослава овог јубилеја је попримила карактер велике свечаности Православне Цркве. У њему није живо учествовала само Српска Црква у оквиру које је он живео, већ су у Београд допутовали представници различитих Цркава. У име Антиохијске Цркве дошао је митрополит Илија Ливански. Допутовали су представници из разних крајева земаљске кугле.

Следеће, 1936. године упокојио се Првојерарх Руске Заграничне Цркве митрополит Антоније.

Његов наследник постао је митрополит Анастасије који је још раније био наречен и којег је Сабор руских заграничних архијереја убрзо и изабрао.

У прво време ова промена није донела новине у стању Руске Заграничне Цркве. Она је наставила да постоји и да делује као пре руководећи се „Уредбом“ донетом под председавањем патријарха Варнаве и уживајући свуда некадашња права. 1937. године у прогонству се упокојио чувар места московског Патријарашког престола митрополит Крутички Петар и очигледно недуго пре тога или ускоро после њега, такође у прогонству, упокојио се митрополит Кирил Казански који је требало да после митрополита Петра постане чувар престола. Патријарашки московски Синод, састављен од архијереја које је на њега позвао митрополит Сергије прогласио га је за чувара места Патријарашког престола. У то време Руска Црква у Русији се налазила у стању крајње опустошености. На слободи је било само 20 архијереја, већина црква је била затворена, уништена или се користила у друге сврхе. Читаве области и огромни простори су остали без иједног храма. Мошпи и чудотворне иконе однет су у музеје. Већина осталог клира се налазила у прогонству, на принудним радовима или је живела, кријући свој чин и зарађујући себи за хлеб неким другим пословима и само тајно вршећи богослужења код верних мирјана.

Истовремено је митрополит Сергије везан обећањем које је дао совјетској власти наставио да тврди да у Русији нема прогона Цркве.

Загранична Црква која више није била потчињена митрополиту Сергију и његовом Синоду задржала је некадашњи однос према њему осећајући се духовно јединственом са страдалном Мајком-Црквом и као пре узносећи молења за њу и страдалну браћу.

1939. године почео је Други светски рат у који је била увучена и Русија, којом је управљала совјетска власт. Народ је очекивао да ће рат донети ослобођење од совјетске власти и на почетку рата су се предавале читаве области, не желећи да бране свог тлачитеља. Међутим, кад је народ схватио да се одвија борба против Русије коју су Немци желели да покоре себи, подигао се у заштиту отаџбине. Совјетска власт је искористила народни порив. Видећи да је вера која се крила у народу за време рата почела назадрживо да се испољава, да није могуће да се обузда, јер је као и пре, била главна унутрашња снага милиона Руса, совјетска власт је одлучила да привремено учини уступке и да укаже пажњу према Цркви, да учини народ својим савезником у тешкој борби, у којој је лако могла бити потучена без народне подршке. Отворени су неки затворени храмови, враћен је део моштију узетих у музеје. То је био само мали део светиња и црквене имовине коју је совјетска власт приграбила, међутим многи су у томе видели промену у односима совјетске власти према Цркви.

Совјетска власт је дозволила избор патријарха и допустила је привидну слободу Цркве, међутим, у суштини, нимало није олакшала положај Цркве. Патријарх и његов Синод били су под строгом присмотром власти и ништа нису могли да учине без знања представника совјетске власти – председника Савета за послове Православне Цркве и морали су да поштују његове инструкције. У томе нема никакве сличности с положајем Светог Синода у царско време. Руски цар и његова влада били су православци и тежили су ка добру Цркве и ако је и тада било случајева кад су представници власти, обер-прокурори, неправилно схватили интересе Цркве и кад су њихове радње биле штетне по њу, то су били појединачни штетни случајеви, који нису представљали систематско уништење Цркве.

Сад је совјетска влада комунистичка, која у својој основи и идеји има безбожништво, а за циљ има уништење сваке религије као сујеверја и насађивање атеизма. Може бити повремених уступака, могу постојати различите тактичке методе, али основни циљ остаје исти. Користећи црквену власт и Цркву за достизање својих политичких циљева, совјетска влада унапред припрема ударац који ће нанети Цркви кад буде сматрала да је то могуће и да је zgodно. Доказе и примере за овакву еластичност совјетске политике

видимо у свим областима. Совјетска влада је, кад јој је било потребно, нашироко користила патриотизам руског народа и показивала се као истински руска влада, међутим, рат још није стигао ни да се заврши, а руске патриотске пароле су биле одбачене, влада је на прво место поставила интернационалну политику и циљеве комунизма иако се за неко време није у потпуности одрекла руских историјских циљева, од којих сад има користи. Допустивши појачан утицај армије и њених вођа за време рата, совјетска влада се касније обрачунала с популарним војсковођама и у прогонство је послала многе истакнуте војнике, објавивши да сав успех ратних победа треба приписати комунистичкој партији. Прекинувши пријатељске односе с разним иностраним владама совјетске вође су после тога нагло промениле став и почеле да блате оне с којима су се раније грлиле. Позивајући за време рата да на одбрану целовитости и славе отаџбине совјетска влада је после рата предала смрти многе угледне руске патриоте.

Тако је било и у односу према Цркви: комунистичка влада је насупрот свом основном погледу на свет подржавала Цркву планирајући да уништи све што јој је буде одговарало, па и саму Цркву кад јој више не буде потребна.

Због чега совјетска власт данас понекад испољава привид добронемежности према Цркви? Као прво, сад се још увек не осећа довољно јаком како би у свим случајевима ступила у директну борбу с верним народом у Русији и у отворен конфликт с њим пред целим светом, посебно због могућности међународних компликација. Као друго, засад јој је Црква потребна у прикривању својих циљева и она користи клир за стварање доброг мишљења међу слободним народима. Као треће, кроз клир који се налази под њеном влашћу совјетска влада жели да утиче на руску дијаспору и да држи у својим рукама руску емиграцију. Знајући да се Руси углавном уједињују око Цркве она немајући тренутно снаге да уништи Цркву засад преко ње жели да има утицај на оне који се не налазе под њеном влашћу: држећи у својим рукама клир она самим тим рачуна да ће деловати и на паству. Одатле захтев упућен преко поглавара Цркве, који јој је покоран, за потписивање лојалности совјетској власти свих свештенослужитеља. Да ли је овакав захтев законит и да ли се може испунити?

Руси ван Русије нису поданици совјетске власти.

Остајући верни својој отаџбини ми не признајемо законитом владу која се бори против хиљадугодишњих схватања нашег народа и отишли смо у иностранство да јој се не бисмо потчињавали. Зашто архијереји и други клирици треба да јој обећају лојалност? Да ли архиепископ Константинопоља, Васељенски патријарх од своје грчке пастве и од пастве других народности, које живе у Америци и другим деловима света захтева лојалност турској влади?

Да ли патријарх Антиохијски, чија Патријаршија заузима Сирију и Либан захтева лојалност једној или другој влади од људи који нису под њеном влашћу?

Да ли је руски Свети Синод захтевао лојалност према руској влади и чак и према самом благочестивом цару од православаца који су били грађани Америке или од поданика других држава?

За време Руско-јапанског рата просветитељ Јапана, руски архиепископ Николај је, оставши у Јапану благосиљао православне јапанске војнике, који су ишли у рат да се боре за своју отаџбину. Иако сам није вршио богослужења, јер није могао да се моли за победу над рођеном Русијом, дозвољавао је да то чини јапански клир који му је био потчињен. Руски Свети Синод и сам руски цар су га по завршетку рата наградили за испуњење пастирске дужности. Ако су тако поступали благочестиви цар и Свети Владајући Синод може ли било ко да захтева покорност од људи, који се боре против безбожне власти преко њихових духовних пастира и да ли у томе постоји морална истина?

Кад је Српски патријарх Арсеније III, а после њега Арсеније IV са својом паством напустио своју отаџбину која се од XIV века налазила под влашћу Турака и која се преселила у другу земљу, архипастори и пастири Срба који су се преселили више се нису потчињавали новим патријарсима Србије поробљене од Турака, већ су остали слободни.

Зар се није нешто слично десило и у Грчкој? Зашто је настала и зашто је аутокефална Грчка Црква иако је њена област од давнина чинила део Константинопољске (Васељенске) Патријаршије? Кад је 1819-1820. године избио устанак Грка против Турака, и кад је турска влада од патријарха захтевала да изопшти Грке који су се побунили и кад је патријарх то учинио, Грци су, иако су добро знали да је он само спољашње испунио оно што се од њега захтевало остајући душом и срцем с њима, и прогласивши његову забрану неважећом, црквено су почели да се руководе независно од њега, а приликом стварања Грчке државе била је основана независна Грчка Црква. Константинопољски архиепископ и грчки Синод нису општили тридесетак година, док се између Патријарашке и Грчке Цркве нису успоставили односи као међу независним Црквама. Донедавно је Грцима који су живели у другим земљама руководио клир Грчке Цркве и тек после Првог светског рата кад је Турска била полуразрушена и ослабљена, Грци у дијаспори су поново постали духовна паства Васељенске патријаршије. Међутим, Грчка Црква и сад остаје аутокефална и чак су у њу после Балканског и два светска рата ушле нове области присаједињене Грчкој, које су од давнина припадале Константинопољској Патријаршији, а Атински архиепископ је добио титулу Блажењејшег. Очигледно да ће се тек кад Константинопољ поново постане престоница грчког царства, ако се то деси по милости Божијој, поново слити две Грчке Цркве исто као што су се после ослобођења ујединили све разједињени делови Српске Цркве и као што су се све српске области сјединиле се у једну државу.

Уколико оваква тежња ка чувању духовне слободе и ограђивању себе од сваког утицаја власти, које иако су нехришћанске ипак на свој начин поштују Бога и премда ограничавају слободу хришћана, само повремено допуштају прогањање хришћана, представља узрок за спољашње одвајање дела Цркве од Мајке-Цркве, тим пре је праведно, допустиво и неопходно чување верника од било каквог притиска власти, која је отворено за свој циљ поставила борбу против религије, као против сујеверја, и која систематски тежи ка њеном уништењу.

„Врата пакла неће савладати Цркву“ (в.: Мт. 16, 18). Црква је доживела страшне прогоне и трпела их је венчавајући се збором нових мученика. Међутим, Црква никад није желела прогоне и молила се за избављење од њих и од саблазни. Молила се за неуспех прогонитеља и зна се да је Јулијан Одступник погинуо кад се свети Василије Велики молио да се Црква сачува од њега.

Коме је потребно уништење Заграничне Руске Цркве?

Да ли су то руске избеглице, руска дијаспора? Међутим, управо Загранична Црква им даје духовну снагу, уједињује их, чува од потпуног нестанка и губитка православне вере, а уједно и целе руске културе, коју је створило Православље. То могу да желе само непријатељи Русије и руског народа.

Да ли је за Руску Цркву потребно, да ли је у Русији корисно да Загранична Црква буде уништена и да буде присаједињена Патријарашкој?

Руска Загранична Црква се духовно не одваја од страдалне Мајке. Она за њу узноси молитве, чува њена духовна и материјална богатства и у своје време ће се сјединити с њом кад нестану узроци који их деле. Нема сумње да би и унутар Русије многим јерарсима, клирицима и мирјанима и самима било драго да поступају као ми кад би могли.

Престанак одвојеног живота Заграничне Цркве је потребан и користан само за совјетску власт. Преко клира она жели да има контролу над емиграцијом и да на њу утиче.

Емигранти који не желе да буду под духовним вођством пастира који зависе од Совјета, који би остали без Цркве, распршили би се и више не би били опасни по совјетску власт. Клир у Русији, посебно хијерархија, били би талац за емиграцију. Ако је патријарх Тихон био оптужен кад није било никаквих основа за то да се учини одговорним за дела хијерарахије у иностранству, у случају њене потчињености патријарх за њу сноси пуну одговорност. Приликом наступања руских емиграната против совјетске власти она неће оклевати да обеси патријарха на капији Кремља, као што су Турци обесили патријарха Григорија V на вратима Патрјаршије.

Не одржавајући видљиве односе са својом Црквом у отаџбини Руска Загранична Црква се налази у духовном општењу са свима онима који тамо пате и који су прогањани, који се муче у оковима и прогонству.

Ми верујемо и знамо да је православна вера у Русији јака.

Господ Бог, Који је сачувао седам хиљада људи, који нису поклекли пред Валом у дане Илијине и данас има мноштво Својих слугу који Му тајно служе и тајно Му се моле по целој Руској земљи. И међу архијерејима који се наизглед покоравају совјетској власти многи се муче у себи и кад се створи могућност да поступи по угледу на оне који су на Халкидонском Сабору са сузама изјавили да су под принудом дали своје потписе на „разбојничком“ сабору, угледаће се на светог патријарха Павла, којег је мучила савест и који је примио схиму са свешћу о својој слабости за време владавине иконобораца. О томе сведочи мноштво оних који су напустили домовину за време Другог светског рата. То знају и Совјети и држе под јавним и тајним надзором све, посебно оне који привремено бивају пуштени у иностранство.

Али истовремено, тамо има и супротних појава. Недавно се са страшном хулом на Бога и Христову веру у штампи обрушио професор Духовне академије протојереј Осипов, који је неколико дана пре тога заузимао угледан положај у клиру. Испоставило се да су с њим сагласни и неки други свештенослужитељи, који су одлуком Синода Московске Патријаршије од 30. децембра 1959. године избачени из чина и лишени било каквог црквеног општења. *Они су отишли од нас, јер нису били наши*, говори одлука речима Светог Писма (1 Јн. 2, 19). Несумњиво, осим ових већ отворених постоје још и други тајни непријатељи Цркве, који су се до одређеног времена претварали да су њени верни синови како би је касније осрамотили. Под влашћу безбожника траје духовна зима, у току које се не може распознавати дрвеће, лишено свог лишћа (в.: „Пастир“ Јерме). Тамо се у потпуности испуњавају речи пророка Михеја: *не вјерујте пријатељу, не ослањајте се на вођа... непријатељи су човјеку домашњи његови* (Мих. 7, 5-6).

Руске избеглице расејане по целом свету често се налазе у тешким условима и чекају светли дан кад ће се отаџбина ослободити власти безбожника који муче душе и тела њихове браће и кад ће моћи да се сједине с њима. Руска Загранична Црква с њима носи тежак крст прогонства. Ни у чему не издавши Православље, чувајући предања и обичаје Руске Цркве и њено материјално наслеђе у иностранству, она по својој снази чува своју паству, задржава је у Православљу, васпитава у њој нове генерације и шири Православље у народима међу којима се налази. У црквама у дијаспори увек се узноси молитва за страдалну отаџбину, за прогањану Цркву, за умучене и убијене, за које не смеју отворено да се моле у њој, за спасење отаџбине и избављење од љуте власти, за обнављање правоверја и благочестивости. Све ове молитве су могуће само уз независност од оних који се налазе у рукама ове љуте власти и покоравају јој се.

Загранична Црква, са Сабором епископа на челу, чија је већина хиротонију примила у дијаспори и која су се архијерејском заклетвом обавезала да ће се повинovati њеној црквеној власти, има преко 20 епископа у разним земљама. Постоје мушки и женски

монастири од којих су неки настали још у царско време (у Палестини), други су основани у Русији (Леснински у Француској, Богородично-Владимирски у Калифорнији и Канади), а остали су основани већ у наше дане несреће, у недрима Заграничне Руске Цркве (као што су манастир Свете Тројице, преподобног Јова Почајевског, Ново-Дивејево, Нова Корена Пустиња и други).

Руска Загранична Црква има своју богословију (у истом рангу с највишим школским установама по локалним законима), своје средње школске установе и школе у којима деца која одрастају у иностранству похађају православну веронауку и усвајају руску културу.

Парохије и црквене заједнице Руске Заграничне Цркве расејане су по целом свету, постоје и у великим градовима од светског значаја, и на пустињским местима, где живи шачица Руса. Њима руководе свештеници, који су често принуђени да иду на дуга путовања како би посетили парохијане који живе на великој удаљености. Други су принуђени да зарађују за хлеб обављањем разних послова, јер њихова сиромашна паства не може да их издржава.

Архипастири и пастири Заграничне Цркве са својом паством деле све душевне и материјалне тешкоће, које су неизбежно повезане с пребивањем у избеглиштву, и испуњавају свој дуг служења Православној, посебно Руској Цркви и заповести своје савести у односу на своју земаљску отаџбину Русију и на своју браћу.

Али, не оптерећује их толико оскудица, колико несхватање своје сабраће, представника других Православних Цркава. Док Загранична Црква иде путем на који су је својевремено благословили првојерарси целе Православне Цркве однос њихових наследника се значајно променио. Постављају јој се ограничења и њеној хијерархији и клиру се постављају захтеви који се по дугу савести и по пастирском дугу не могу испунити.

Кад је Русија живела у изобиљу она је на све начине пружала подршку својој православној сабраћи која су живела у горим условима, посебно оној која су била поробљена од стране припадника туђе вере. Није само држава усмеравала на то, него је у овоме учествовао сав народ. Молитве за њих узносиле су се у храмовима и по кућама. Све вечерње молитве, одштампане у потпуним молитвеницима завршавале су се молбом: „Богохулноје агарјанскоје царство ниспровержи и православним царјем покори, правосјерије же утврди и вознеси рог хришћан православних.“ (Богохулно агарјанско царство сруши и православним царевима покори, а праву веру утврди и узвиси моћ хришћана православних.) То је било одштампано, како у црквеним књигама, тако и у молитвеницима за народ – ово свако може да провери. Свакодневно је све до недавно ову молитву читало мноштво Руса у свим крајевима Русије.

Зар не треба сад сви више да се моле за свргавање не само богохулне, већ и богоборачке власти, која се није окомила само на Православље, већ уопште на веру у Бога? И ако се за то често узносе молитве у храмовима других хришћанских вероисповести, зар није прва дужност православаца, посебно синова поробљене Русије који се налазе ван ње, да се за то моле?

И онај ко је у заробљеништву и онај ко је на слободи даће у своје време одговор Великом Архијереју, Свеправедном Судији.

Нека Он тада каже: *В маље бил јеси вјерен... вниди в радост Господа твојега (У маломе си био вјеран... уђи у радост Господара својега)* (Мт. 25, 21).

Поглед светитеља Јована, Шангајског и Сан-Франциског чудотворца
на Руску Цркву у XX веку

**Реферат на Свезаграничном пастирском саветовању Руске Православне
Заграничне Цркве**

Покровски храм, Најак, 8.-12. децембар 2003.

Ако се било ком члану наше Руске Православне Цркве, па и било ком православцу, постави питање ко је најистакнутији представник наше Цркве, вероватно ће одговор бити: светитељ Јован (Максимовић). У њему видимо и верног архипастира наше Цркве и аскету, и богослова, и молитвеника. Кад се у реферату који данас предлажемо буде говорило о мислима владике Јована и о његовим погледима на црквена питања, треба да имамо у виду да његове мисли и његови погледи, нису просто мисли и погледи богословски образованог јерарха, одличног познаваоца црквене историје и црквених канона, већ и свеца, који је стекао Духа Светог. Мисли и погледи светитеља Јована нису били формулисани само интелектуално, већ су одгајени у његовом срцу посредством молитве, пастирског искуства, наслеђа духа његових наставника и свакодневног служења Литургије.

Које су главне нити које пролазе кроз све мисли, које је изрекао светитељ Јован у вези с питањем Цркве уопштено и Руске Цркве у XX веку посебно?

1. Црква је васељенска. „Хришћанство открива смисао живота свим људима и за сва времена и зато само у њему можемо да нађемо одговоре на све животне појаве и питања,“ каже свети Јован у беседи приликом отварања Друштва „Православно дело“. ²⁴ Реалан доживљај васељенске припадности Цркве светитељ Јован није наследио само од читања светих отаца Цркве и из богослужења, већ и од свог аве, Блажењејшег митрополита Антонија (Храповицког). У свом чланку „У чему је духовна сила Блажењејшег митрополита Антонија?“ владика Јован је написао следеће: „Он (Блажењејши митрополит Кијевски Антоније) био је заиста васељенски светитељ, који је проницао у сва питања црквеног живота у целој васељени, који је у себи носио све њене болести, као да је сву њихову тежину подигао на своја рамена... Дубоко верујући у коначну победу Истине, он истовремено дубоко пати због свих незгода [које се дешавају] у Цркви.“ ²⁵ Такав је био митрополит Антоније, такав је био и светитељ Јован.

У беседи приликом уручивања жезла (претпостављамо епископу Антонију Бартошевичу) владика Јован следећим речима поучава новог епископа: „Осим бриге за своју паству, такође треба да шириш Христову веру међу онима који још нису спознали Истину. Проповед Христовог учења и вере у Христа и Живоначалну Тројицу јесте испуњење дуга, који је Христос заповедио апостолима и обавезна дужност архипастира и пастира.

Ти треба да носиш Христову Светлост свима онима који не верују у Христа, блистајући светлошћу свог живота и објављујући речи вечног живота.

Следећи светог Василија Великог и Јована Златоуста узносећи на Божанској Литургији молитву за целу Цркву, за целу васељену, епископ треба да зна не само своју област, већ да блиско прима к срцу све што се дешава у целој Васељенској Цркви. Не мешајући се у послове који ти не припадају и не посежући за влашћу других епископа, труди се да донесеш корист свуда где можеш, братски помажући својим саветом где треба, а посебно својим примером стајања у истини и њеној заштити.“ ²⁶

²⁴ Весник Православног дела. Женева, 1959., бр. 1, стр. 4.

²⁵ Јован (Максимовић), архиеп. Беседе. Сан-Франциско, 1994., стр. 272.

²⁶ Јован (Максимовић), архиеп. Беседа приликом уручивања жезла Н. Текст куцан на машини // Архив Западно-Америчке епархије. Л. 62Б.

2. Друга нит, која пролази кроз све мисли, које је светитељ Јован изразио у вези с питањем Цркве уопште и Руске Цркве у XX веку посебно, јесте следећа: врата пакла неће савладати Цркву без обзира на све јереси и расколе, без обзира на недостојност и одступништво многих, чак и служитеља Цркве на високим дужностима. „Било је времена кад се чинило да су све паклене силе навалиле да униште Цркву. На десетине хиљада мученика је истовремено предавано смрти, храмови су уништавани до темеља, скрнављене су светиње, Цркву су прогањали пагански владари, газили су је јеретици, раздирали унутрашњи немири. Међутим, Црква је остала непобедива и побеђивала је неправду.“²⁷

У чланку „Црква је Тело Христово“ светитељ пише: „Последице греха, који још увек није коначно истеран из људског рода, не делују само у појединим људима, већ се преко њих испољавају и у земаљској делатности читавих делова Цркве. Стално се појављују јереси, расколи и немири, који одбијају део верних. Неразумевање међу Помесним Црквама или међу њеним деловима је од давнина бринуло Цркву и стално се у богослужењу у чују молења да оно нестане.“²⁸

3. Трећа нит, која пролази кроз мисли које је изрекао светитељ Јован, управо у вези с питањем Руске Цркве у XX веку, тиче се односа светитеља према Русији. Светитељ Јован је био прожет љубављу према Русији, њеној историји, њеним свецима и њеним светињама. Он је дубоко осећао поробљеност Русије од стране безбожника и био је потпуно непомирљив према безбожној власти, али је веровао да ће ако буде покајања у Русији, она устати. „Зар нема и зар више неће бити Свете Русије?“ писао је светитељ 1938. године. „Не само на небу, већ и овде, на грешној земљи, Света Русија и даље постоји. Власт богоборца ју је само поробила, али је није уништила. Савет нечастивих, који је завладао руским народом, туђ му је, јер нема ништа заједничко са суштином Русије... Прените се из сна чамотиње и лењости, синови Русије! Погледајте славу њених страдања и очистите се, омијте се од грехова ваших!“²⁹ У „Беседи пре парастоса цару-мученику“ владика каже: „Пред нама, пред руским народом, стоји пут препорода, а то је пут свести о греху и покајању. За препород Русије узалудне су све политичке и програмске заједнице: Русији је потребно морално обнављање руског народа.“³⁰ А о односу према совјетској власти посебно снажно је речено у Покајничкој молитви коју је светитељ Јован написао и која се чита на дан убиства царске породице: „Господи Боже отац наших... предао јеси нас в руке безаконих, мерзких одступников и чловјеком неправедним и лукављејшим паче всеја земли.“ („Господе Боже отаца наших... предао си нас у руке безаконика, мрских одступника и људи најнеправеднијих и најлукавијих на целој земљи“) ³¹

Дакле, набројаћемо три главна уверења којима су прожете мисли светог Јована о Цркви уопште и о Руској Цркви посебно: 1) Црква је васељенска и један од њених главних задатака јесте ширење Христове вере међу онима који још нису спознали Истину; 2) врата пакла неће савладати Цркву без обзира на све јереси и расколе, без обзира на недостојност и одступништво многих, чак и служитеља Цркве на високим дужностима 3) Савет нечастивих је овладао Русијом, али ће она кроз покајање и обновљење устати.

Сад ћемо прећи на конкретније изјаве светитеља Јована о Руској Цркви у XX веку. Потрудићемо се да речима владике одговоримо на низ питања, која су, чини ми се,

²⁷ Јован (Максимовић), архиеп. Поводом црквене нове године // Парохијски листић. Шангај, 1946., бр. 726, стр. 1.

²⁸ Јован (Максимовић), архиеп. Беседа, стр. 137.

²⁹ Јован (Максимовић), архиеп. 950-годишњица Крштења Русије // Исто, стр. 211-213.

³⁰ Јован (Максимовић), архиеп. Беседа пред парастос цару-мученику // Исто, стр. 234.

³¹ Допунски Требник. Џорданвил, 1961., стр. 2.

посебно важна за учеснике садашњег Свезаграничног пастирског саветовања. Да ли је светитељ Јован сматрао да је званична Црква у Русији (односно Московска Патријаршија) у потпуности отпала? Какав је био однос светитеља Јована према митрополиту Сергију (Страгородском) и његовој Декларацији? Да ли су Загранична Црква и Московска Патријаршија „делови“ који воде порекло од једне „Мајке-Цркве“? Да ли је било могуће, макар у принципу, да светитељ Јован призна званичну Цркву у Русији и да ли се такво признање заправо десило?

Светитељ Јован је сматрао да се после зацаривања безбожне власти у Русији Црква поделила на Цркву прогањану и Цркву у прогонству, да су се на изванредан начин створиле две гране једног дрвета. Он је 1946. године написао: „Сурови талас борбе с Црквом заплуснуо је у наше дане нашу отаџбину... Многи јерарси и безбројно мноштво свештенослужитља били су убијени на различите начине. Други, су тада имајући на уму речи Господње: *Једна ће гоњат ви во градје сем, бјегајте в другиј (Кад вас потјерају у једном граду, бјежите у други)* (Мт. 10, 23) и угледајући се на пример многих светих отаца древности, напустили домовину и објединили под својим духовним вођством Русе који су наши уочиште у другим земљама.“³²

Шта је представљао загранични део Руске Цркве? „Ван граница Русије створена је Русија у иностранству, којом духовно руководи Руска Загранична црквена власт, која је по целој земаљској кугли почела да гради православне храмове, који обједињују око себе православне људе, углавном Русе, али с њима и друге народности. Уместо светиња које се руше у домовини појавиле су се нове у иностранству.

Загранична Црква је покушавала да сачува оне духовне, а по могућности и материјалне вредности које су чиниле богатство Руске Цркве, чија је она грана и с којом је и даље јединствена.“³³

Светитељ Јован се клањао подвигу мучеништва и исповедништва јерарха који су остали у Русији у годинама најсуровијих прогона. У својој проповеди на Дан Свеих светих, који су у земљи Руској заблистали, која је одржана 60-их година, светитељ Јован кличе: „Блистају угодници Божији данас. А колико их има у нашој несрећној измученој домовини! Колико у њој има свештеномученика! Колико има мученика! Нема им броја. Колико је у различитим местима наших прогнаних светитеља који су се упокојили и који су по свом животу слични светитељима прогањаним за време иконоборства и других јереси. И Петар Крутички, и Кирил Казански, и многи други, који су се упокојили негде у неизвесности, чије мошти можда никад неће бити пронађене, који сијају као пресветла светлост пред нашим духовним очима на руском небу. Сви они, свети угодници Божји, прослављени и непрослављени, моле се за нас, дају нам пример.“³⁴ У делима и писмима светитеља Јована нисам наишао на саму реч „сергијанство“, али је дејства митрополита Сергија кратко помињао. О Катакомбној Цркви као таквој није писао.

Какав је био однос светитеља Јована према Декларацији и узурпацији црквене власти од стране митрополита Сергија (Страгородског) и уопште према политици Цркве у Совјетском Савезу?

Владика Јовану није било својствено да исказује оштра суђења о клиру који се налазио под јармом безбожника. Митрополита Сергија светитељ Јован скоро да не помиње осим у својој познатој брошури под називом: „Руска Загранична Црква“. Владика Јован је сматрао да је последње писмо у којем је митрополит Сергије слободно писао оно

³² Јован (Максимовић), архиеп. Поводом црквене нове године // Парохијски листић, Шангај, 1946., бр. 726, стр. 2.

³³ Јован (Максимовић), архиеп. Поводом црквене нове године...

³⁴ Јован (Максимовић), архиеп. Беседе, стр. 187-188.

што је заправо сматрао истинитим било писмо од 12. септембра 1926. године, упућено епископима у иностранству. У њему је митрополит Сергије писао: „Драги моји светитељи! Молите ме да будем судија у ствари коју уопште не познајем (ради се о несугласицама између јерарха у иностранству и митрополита Евлогија. – *Прот. П.*)... Да ли уопште Московски патријарх може да буде руководилац црквеног живота православних емиграната?.. Тешко да ћемо се више видети у овом животу, али се надам да ћемо се, по милости Божијој, видети у будућем животу“³⁵ (скраћења су наша. – *Прот. П.*).

Даље у овој истој брошури светитељ Јован не правдајући митрополита Сергија с жалошћу пише о њему: „Затвор, претње не само у односу на њега (митр.Сергија - *Прот.П.*), већ и према целој Руској Цркви и лажна обећања совјетске власти су га сломили: неколико месеци после свог писма пуног љубави према јерарсима у иностранству, које је као завештање пре губитка унутрашње слободе, митрополит Сергије је издао Декларацију у којој је признао совјетску власт за истински закониту руску власт, која се брине за народно добро, „чије радости су наше радости и чије су жалости наше жалости“ (Декларација од 16./29. јула 1927.г.) Истовремено, по обећању које је дао совјетској власти митрополит Сергије је од клира у иностранству захтевао да потпише лојалност совјетској власти.“³⁶ Светитељ Јован је сматрао да, док су за оне који живе у Русији и који су претрпели тешка страдања могле постојати ублажавајуће околности за моралну предају суровој власти, за оне који се налазе на слободи и у релативној сигурности, у погледу потписивања лојалности не може бити било каквих ублажавајућих околности и оправдања, већ би то, напротив, противречило здравом разуму.

Што се тиче тога да митрополит Петар Крутички, Агатангел Јарославски, Кирил Казански и Јосиф Петроградски нису признали Декларацију митрополита Сергија, светитељ Јован је сматрао да је митрополит Сергије с њима био једномислен недуго пре потписивања Декларације, а то још једном подвлачи неслободу активности митрополита Сергија. Владика не прећуткује чињеницу да су неки од ових јерарха прекинули молитвено општење с митрополитом Сергијем као с „оним ко је пао и ступио у савез с безбожницима“³⁷ али сам светитељ Јован на адресу митрополита Сергија не упућује оштре речи. Он даље у свом чланку истиче: „Као што јерарси и паства који нису признали Декларацију митрополита Сергија у Русији нису изашли из састава Руске Цркве, тако то није учинио ни њен део у иностранству“³⁸ односно они ни у ком случају нису били расколници и чинили су делове Руске Цркве. Светитељ Јован у својој брошури о Заграничној Цркви закључује: „Декларација митрополита Сергија није донела корист Цркви. Прогони не само да нису престали, већ су постали још јачи. Осталим оптужбама које совјетска власт упућују свештенослужитељима и мирјанима придружила се још једна – непризнавање Декларације. Истовремено је целу Русију запљуснуо талас затварања храмова“³⁹ а пре Отаџбинског рата „Руска Црква у Русији је била у стању крајње опустошености... У то време митрополит Сергије је, везан обећањем које је дао совјетској власти наставио да тврди да у Русији нема прогона Цркве.“⁴⁰ Владика Јован је дао оцену Декларације, једноставну оцену, оцену моралног карактера. Митрополита Сергија су сломили, и његова дејства су, пошто су диктирали непријатељи Цркве, била штетна.

³⁵ Јован (Максимовић), архиеп. Руска Загранична Црква. Изд. 2. Монреал, 1979., стр. 7.

³⁶ Исто, стр. 8.

³⁷ Исто.

³⁸ Исто.

³⁹ Јован (Максимовић), архиеп. Руска Загранична Црква. Изд. 2. Монреал, 1979., стр. 9.

⁴⁰ Исто, стр. 13.

Да ли је Црква у Совјетском Савезу у очима угодника Божијег постала „безблагодатна“ после Декларације?

Међу папирима светитеља наши смо текст куцан на машини, тачније примерак куцан под индигом, у којем владика излаже своје мисли поводом израза „совјетска црква“. Могуће је да је овај текст првобитни нацрт писма. Оно је датирано 1963. годином. Светитељ пише:

„...Кад су за време митрополита Антонија неки почињали да говоре о „неправилним дејствима Цркве“ он их је прекидао указујући на то да дејства хијерархије не могу бити приписана Цркви, јер хијерархија није сва Црква, иако говори у њено име. На Константинопољској катедри су били Павле Исповедник, Македоније, Григорије Богослов, Јован Златоуст, Несторије, Прокл, Флавијан, Герман – једни су сијали светошћу, Православљем, а други су били вође јереси, али је Црква остајала православна. За време иконоборства после прогонства светог Германа Никифора и др. не само њихове катедре, него и већину епископских, заузели су аријевци, друге Цркве чак нису општиле с њом, по сведочанству светог Павла, који је оставио јерес и престо, и који није желео да општи преко иконобораца, али је Константинопољска Црква ипак остала православна, иако је део народа отишао у иконоборство, а посебно су гарда и чиновници.

Тако је и сад јасно кад израз „совјетска црква“ користе малограђани, који су слабо упознати с црквеним језиком, али овај израз није примерен озбиљним и богословским разговорима. Кад је сва хијерархија југозападне Русије прешла у унијатство Црква је и даље постојала у верном православном народу, који је после многих страдања обновио своју хијерархију.

Зато је правилније говорити не о „совјетској цркви“, каква у правилном схватању речи „Црква“ не може ни да постоји, већ о хијерархији која служи совјетској власти.“⁴¹

Главни узрок, који је владика Јован доследно изложио за немогућност општења Заграничне Цркве с Московском Патријашом, састојао се у томе што Црква у Совјетском Савезу није слободна, јер је поробљена и не може да изражава своју истинску вољу. Владика Јован није могао да не верује да се она у таквој ситуацији претежно не налази по својој вољи, већ због принуде и насиља.

Светитељ Јован је сматрао да нема одступања од веронауке, која би била довољна да се сматра да је званична Црква у Русији незаконита. О томе посебно јарко сведочи Обраћање шангајској пастви с објашњењем од 2. августа 1946. године. Сад немамо могућности за детаљно излагање читавог тока црквених догађаја у Шангају 1945-1946. године. Довољно је да кажемо да је услед ратних околности од 1941. године на Далеком истоку била прекинута веза са Синодом Руске Православне Заграничне Цркве. Ситуација у Шангају је била хаотична. Руски емигранти нису имали никакво држављанство, Совјети су водили веома јаку пропаганду позивајући све Русе да се врате у „обновљену домовину“, у којој је изабран патријарх, у којој се отварају храмови и у којој ће свим Русима бити дата амнестија и владала је еуфорија поводом победе савезничких сила.⁴² У Шангају је око 10 хиљада Руса узело совјетске пасоше. У јулу 1945. године Епископски

⁴¹ Јован (Максимовић), архиеп. Куцани текст. Л. 58А // Архив „Руског пастира“.

⁴² Јован Чудо творац у Русији. М.: Благо, 2002., стр. 14. У сећањима исељеника из Шангаја Олега Даниловича Аратурова говори се о узроцима, због којих су многи Руси отпутовали из Шангаја у Совјетски Савез: „У Кини је била јака совјетска пропаганда: излазио је „Огоњок“, совјетски филмови, совјетска влада се саветује с народом, обезбеђена старост, сваком пензија (тога у Кини није било), пријатељство и доброта совјетских људи, богате трпезе с прасетином, гостољубивост. Пред одлазак су људи све старе ствари избацили да се не би стидели да путују у Савез. Прво су Совјети лукаво извозили децу добро су их смештали, па су агитовали да пишу родитељима и да хвале живот у Савезу...“

савет у Харбину је донео одлуку да пређе под јурисдикцију Московске Патријаршије. У овој ситуацији светитељ Јован доноси одлуку и издаје Указ бр. 650 од 24. августа 1945. године о томе да се на богослужењима помиње име патријарха Алексија (Симанског). 28. септембра 1945. године владика Јован добија телеграм из Женева од Првојерарха Руске Заграничне Цркве о томе да Синод делује. Тада се владика Јован, мислимо не без подршке многих из његовог најближњег окружења, а такође, чини ми се, будући свестан да донео преурањену одлуку о потчињавању патријарху Алексију враћа, помињању своје законите црквене власти коју је представљао митрополит Анастасије. У Обраћању шангајској пастви с објашњењем владика Јован тачно објашњава разлог који га је прво подстакао да узноси име патријарха Алексија на богослужењима, а затим да се врати помињању свог свештеноначалија:

„...После слома Немачке о судбини Заграничног Синода није било никаквих саопштења и о томе су се причале разне приче.

Крајем јула прошле године добили смо вест да су харбински јерарси донели одлуку да моле Његову Светост Патријарха Московског да их прими под своју управу.

Одмах смо написали архиепископу Виктору да немајући података о судбини Заграничног Синода и пошто нисмо имали права да останемо ван потчињености Највишој Црквеној власти такође треба да почнемо да општимо с Његовом Светошћу Патријархом Московским и да му се потчинимо уколико нема препрека... После Крстовдана добили смо радиограму из Женева од митрополита Анастасија с обавештењем да Синод ради. ...Пошто смо свесни неопходности потчињавања Највишој Црквеној власти, обновили смо наше пређашње односе са Заграничним Синодом добијајући од њега поједине инструкције и одлуке и испуњавајући их. ...У надлежност друге црквене власти можемо да пређемо само ако нам такав налог да она црквена власти којој се сад потчињавамо, јер бисмо иначе били прекршитељи црквених канона...“⁴³ Неки представници руског клира и парохијани сматрали су да владика Јован превише пажње обраћа на глас свог кинеског клира и уопште, да на уштрб Русима, усрдно подржава мисионарство међу Кинезима. Као одговор на ово владика Јован у свом Обраћању с објашњењем још једном истиче свој доживљај Цркве као васељенске и њене мисије у савременом свету: „Врата шангајских цркава су увек била широко отворена за све православне хришћане. Углавном обједињујући Русе на наш црквени живот се увек изузетно јако одражавало све што је везано за нашу домовину и ми смо изражавали осећања и наде деце која су јој одана. Истовремено је и свака друга народност која је чувала Православље могла да сматра наше храмове својима... Сваки човек, без разлике у националној припадности, једнако је могао и може да добије у Цркви задовољење својих духовних потреба и да учествује у црквеном животу, потчињавајући се утврђеним правилима. У Христовој Цркви „нема ни Јелина, ни Јудејца, варвара и Скита,“ сви су подједнако деца Цркве ако су за њих Христово учење и црквени закони изнад свих учења и закона.“⁴⁴

У другој половини овог Обраћања с објашњењем светитељ Јован излаже свој поглед на Цркву у Русији и на Цркву у иностранству: „Стремећи ка јединственом заједничком циљу и делујући понаособ у зависности од услова у којима се свака од њих налази, Цркве у Русији и у иностранству успешније могу да достигну [испуњење] како заједничког, тако и својих посебних задатака, који има свака од њих док не наступи могућност њиховог потпуног уједињења.

⁴³ Јован (Максимовић), архиеп. Православној пастви шангајској благодат и мир од Свете Живоначалне Тројице! (Издато као посебна брошура.). Шангај, 1946., 2. авг.

⁴⁴ Јован (Максимовић), архиеп. Православној пастви шангајској... стр. 6.

Данас Црква у Русији треба да лечи ране, које јој је нанела ратоборна безбожност и да се ослобађа окова, који осујећују унутрашњу и спољашњу пуноту њене делатности.

Задатак Заграничне Цркве је чување од распршивања деце Православне Руске Цркви и чување духовних вредности, које су донели из домовине, као и ширење Православља у земљама у којима живе.⁴⁵

Светитељ Јован је више пута истицао да Црква у Русији није слободна, да управо неслобода спречава општење између делова Руске Цркве: „Пошто смо део Руске Цркве не можемо да општимо с црквеном влашћу, потчињеном и поробљеном од стране власти, непријатељске према Цркви... Црквена власт у Русији је у таквој ситуацији да не можемо да разлучимо и да схватимо шта она ради слободно, а шта под принудом.

Немамо с ким да општимо: нема слободне црквене власти!⁴⁶

А главни узрок постојања дела Руске Цркве у иностранству јесте њена слобода: „У име слободе део Руске Цркве и уностранству је започео свој независтан живот и ово ће трајати док постоје разлози, који су га изазвали.“⁴⁷ Светитељ о узроцима говори у множини, али их не набраја.

Сумирајмо основне погледе светог Јована на Руску Цркву у тешким годинама:

1. Црква у Русији (Московска Патријаршија) и Руска Црква у иностранству су два дела Руске Цркве која имају заједнички циљ, али делују одвојено у зависности од услова.

2. Митрополит Сергије је био сломљен и његова делатност није донела корист Цркви.

3. Главни узрок који је доследно изложио свети Јован, а који спречава сједињење два дела Руске Цркве јесте неслобода Цркве у Русији.

У свим проповедима, чланцима, писмима и писменим исказивањима светитеља Јована које сам имао у рукама ниједном нисам наишао на реч „безблагодатна“ или „јеретичка“ која би била упућена на адресу било које Помесне Цркве. Владика Јован ове речи није користио. Однос светитеља Јована је био милостив чак и према онима који су отпали и заблудели. У горе поменутом обраћању новом епископу свети Јован је рекао „Најпре треба да састрадаваш с онима који имају греховне недуге, с неукима и заблуделима, извлачећи их из рова погибељи састрадавањем и љубављу и узводећи их на пут спасења.“⁴⁸

Владика је био непомирљив према увођењу новина, према обновљенчеству, према одступањима у Помесним Црквама. 1938. године у реферату „Стање Православне Цркве после рата“ владика Јован је сматрао да „ми (верници Руске Заграничне Цркве – *Прот. П.*) треба чврсто да стојимо на тлу црквених канона и да не будемо с онима који од њих одступају. Раније су ради разобличења канонских неправилности Помесне Цркве прекидале канонско општење с онима који су у нечему погрешили. Руска Загранична Црква не може да делује тако, јер њена ситуација није потпуно одређена. Зато она не треба да прекида општење с другим Црквама ако оне прве не начине овај корак. Међутим, и подржавајући општење, она не треба да прећуткује нарушавање црквене истине...“⁴⁹ Питање о кршењу црквене истине бринуло је светитеља Јована. У наведеном цитату

⁴⁵ Исто, стр. 4-5.

⁴⁶ Беседа високопреосвећеног архиепископа Јована (Максимовића) // Весник Православног дела. Женева, 1960., бр. 4, стр. 5.

⁴⁷ Јован (Максимовић), архиеп. Беседа на отварању Епархијској конгреса Западно-Европске епархије (1960.) // Јован (Максимовић), архиеп. Беседе, стр. 251.

⁴⁸ Јован (Максимовић), архиеп. Беседа приликом уручивања жезла **Њ**.

⁴⁹ Јован, еп.Шангајски. Стање Православне Цркве после рата // Дела Другог Свезаграничног Сабора Руске Православне Заграничне Цркве. Београд, 1939., стр. 400.

светитељ, с једне стране каже да се не може бити с онима који одступају од црквених канона, а с друге – да не треба прекидати општење с другим Црквама.

Недуго пре своје кончине владика Јован је био забринут због неких нових струјања у свету Православља. Он је до последњег даха био непомирљив према новинама, према одступањима и модернизму, али није испољавао ускогрудост и фанатизам. У децембру 1965. године светитељ Јован је на анкету Преосвећених епископа Заграничне Цркве о пожељности сазивања Трећег Свезаграничног Сабора одговорио следеће: „О сазивању Сабора уз учествовање клирика и мирјана... сматрам да је овакав Сабор пожељан и крајње неопходан... [На њему] треба гласно да се зачује глас дијаспоре против прогона вере, треба изразити саосећање и духовно јединство с нашом браћом и сестрама који страдају за веру... Сигурно ће такође бити показан однос према новим струјањима која потичу из Ватикана, према екуменистичком покрету и чврсто стајање Заграничне Цркве у Православљу и светоотачким Предањима... Пожељно је да се и пре тога чине покушаји да се васпостави јединство Руске Цркве у иностранству, у сваком случају да се прво ублаже односи с деловима који су се одвојили од ње...“⁵⁰

Да ли је велики подвижник XX века желео да наступи уједињење два дела Руске Цркве и да ли је веровао у њега? Да, он се томе надао и веровао је да ће се то десити, али рокове није наводио.

„Руска Загранична Црква се духовно не одваја од страдалне Мајке. Она за њу узноси молитве, чува њена духовна и материјална богатства и нада се да ће се сјединити с њом у своје време, кад нестану разлози који су их раздвојили.“⁵¹

Треба имати у виду да је без обзира на своје погледе и поступке, свети Јован деловао саборно и у послушању Највишој Црквеној власти, чак кад није био потпуно сагласан с неким њеним одлукама и дејствима. У својој беседи приликом уручивања жезла епископу Јовану (Ковалевском) Сен-Дениском, владика Јован га упозорава: „У овом (архијерејском – *Прот. П.*) служењу не ослањај се сувише на своје снаге и на своје знање, већ користи савет старијих јерарха који су искуством стекли мудрост... Не заборави обећања која си данас дао и чувај послушање црквеној власти.“⁵² Светитељ Јован је писао о томе да, кад наступи час за повратак (1946. године је говорио управо о повратку, а не о поновном сједињењу или обједињењу) јерарха Руске Заграничне Цркве у домовину „јерарси дијаспоре не треба да делују понаособ и сва Загранична Црква треба заједно да представи Сверуском Сабору своја дела која су учињена за време принудне одвојености.“⁵³ Светитељ Јован је сматрао да питање разједињених делова Руске Цркве не може да се реши другачије осим на Сверуском Сабору.

Дакле, на основу горе изложеног може се закључити да у разговорима о могућем јединству два дела Руске Цркве по светитељу Јовану у недрима Руске Заграничне Цркве треба да буду поштована четири обавезна услова:

1. Део Руске Цркве у иностранству треба да сачува оног главно, што је проузроковало њено постојање – слободу, и да не заборави на задатак ширења Православља у инославном свету.

2. Руска Загранична Црква треба да сједини самилост и љубав с чврстом одбраном истине.

⁵⁰ Јован (Максимовић), архиеп. Оцена Архијерејског Синода Руске Православне Заграничне Цркве. 1./14. децембар 1965.г. // Архив Западноамеричке епархије.

⁵¹ Јован (Максимовић), архиеп. Руска Загранична Црква, стр. 18.

⁵² Јован (Максимовић), архиеп. Беседа приликом уручивања жезла епископу Јовану Сен-Дениском // Руски Пастир. Сан-Франциско, 2000. бр. 37-38, стр. 8-9.

⁵³ Јован (Максимовић), архиеп. Православној пастви шангајској благодат и мир... стр. 8.

3. Свака одлука која се тиче судбине Руске Цркве не треба да буде донета појединачно, већ заједно, једномислено.

4. Питање о јединству треба да буде разрешено конкретно на Васељенском Сабору.

Светитељ Јован, његове молитве и његови погледи на Руску Цркву у XX веку могу бити кључ и оријентир који ће довести до црквеног, канонског и богоугодног решавања питања које је бринуло сву истинску децу Руске Цркве, а како су веровали и митрополит Антоније и светитељ Јован, без обзира на све незгоде Цркве, победиће Истина.